

Załącznik nr 1
do Uchwały Nr 3620/219/IV/2012
Zarządu Województwa Śląskiego
z dnia 21 grudnia 2012 r.

WSTĘPNY PROJEKT
REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO
NA LATA 2014-2020

WYDZIAŁ ROZWOJU REGIONALNEGO
WYDZIAŁ EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

Katowice, grudzień 2012 r.

Referat ds. programowania i rozwoju

Referat programowania i analiz EFS i Referat monitorowania i zarządzania EFS

SPIS TREŚCI

SPIS TREŚCI	2
1. WPROWADZENIE	4
2. STRESZCZENIE ANALIZY SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ	6
3. STRATEGIA REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020	57
3.1. Cel główny i cele szczegółowe Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020	57
3.2. Kwestie horyzontalne	69
3.3. Zgodność priorytetów z dokumentami strategicznymi	73
4. OPIS PRIORYTETÓW	76
PRIORYTET I. WZMACNIANIE NOWOCZESNEJ GOSPODARKI	78
PRIORYTET II. CYFROWE ŚL@SKIE	82
PRIORYTET III. WZMOCNIENIE KONKURENCYJNOŚCI MŚP	85
PRIORYTET IV. GOSPODARKA NISKOEMISYJNA I ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII	88
PRIORYTET V. OCHRONA ŚRODOWISKA I DZIEDZICTWA KULTUROWEGO	92
PRIORYTET VI. TRANSPORT	96
PRIORYTET VII. REGIONALNY RYNEK PRACY	98
PRIORYTET VIII. REGIONALNE KADRY GOSPODARKI OPARTEJ NA WIEDZY	104
PRIORYTET IX . WŁĄCZENIE SPOŁECZNE I REWITALIZACJA	111
PRIORYTET XI. SPRAWNA ADMINISTRACJA	126
PRIORYTET XII. POMOC TECHNICZNA	129
5. OPIS INSTRUMENTÓW TERYTORIALNYCH	130
6. SYNTETYCZNY OPIS WDRAŻANIA REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020	133
6.1. Umowa Partnerstwa	133

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

6.2.	Kontrakt terytorialny	133
6.3.	Instytucje zaangażowane we wdrażanie RPO WSL 2014-2020	134
6.4	Przepływy finansowe	136
6.5	Instrumenty Finansowe	136
6.6	Monitorowanie	138
6.7	Ewaluacja	139
6.8	Informacja i promocja	140
6.9	Procedura wyboru projektu	142
7.	PLAN FINANSOWY	143
	Załącznik Nr 1. Opis procesu przygotowania projektu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020	148
	ZAŁĄCZNIK NR 2. Lista projektów strategicznych rekomendowanych jako projekty kluczowe	157
	ZAŁĄCZNIK NR 3. Analiza SWOT	159
	ZAŁĄCZNIK NR 4. Wykaz tabel	199

1. WPROWADZENIE

„Wstępny projekt Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020” został stworzony w oparciu o zapisy zawarte w przedstawionym przez Komisję Europejską tzw. „pakiecie legislacyjnym” dla polityki spójności na lata 2014-2020, z uwzględnieniem zmian wprowadzanych w trakcie kolejnych etapów negocjacyjnych. W pakiecie znalazły się szczegółowe regulacje odnoszące się do wszystkich funduszy Wspólnych Ram Strategicznych, w tym Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Europejskiego Funduszu Społecznego. Obejmują one przepisy związane z misją i celami polityki spójności, ramami finansowymi, szczegółowymi ustaleniami w zakresie programowania, sprawozdawczości, zarządzania i realizacji projektów, dużymi projektami. W ramach przygotowań do przyszłej perspektywy finansowej Zarząd Województwa Śląskiego opracował „Założenia do przyszłego Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020, finansowanego z EFRR”, który poddano szerokim konsultacjom. Jednocześnie, na potrzeby zdefiniowania głównych kierunków wsparcia realizowanych w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Europejskiego Funduszu Społecznego, przeprowadzono szereg warsztatów eksperckich, spotkań z partnerami społeczno-gospodarczymi, w wyniku których powstał niniejszy dokument.

W projekcie Programu uwzględniono również zapisy wynikające z pierwszego projektu „Założeń do Umowy Partnerstwa” dokumentu przedstawionego przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, który determinuje kształt przyszłej polityki spójności w Polsce w latach 2014-2020. Wynika z niego model programowania i wdrażania 16 dwufunduszowych regionalnych programów operacyjnych. Zgodnie z tymi zapisami „Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2014-2020” będzie współfinansowany z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Europejskiego Funduszu Społecznego.

Niniejszy dokument przygotowany został wspólnie przez Wydział Rozwoju Regionalnego oraz Wydział Europejskiego Funduszu Społecznego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego. Zawiera streszczenie analizy społeczno-gospodarczej regionu wraz z analizą SWOT oraz wynikającymi z niej głównymi wyzwaniami rozwojowymi regionu. Na tej podstawie zidentyfikowano cel główny oraz cele szczegółowe i odpowiadające im priorytety. W projekcie Programu znajduje się także nawiązanie do dokumentów strategicznych, opis priorytetów wraz

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

z uzasadnieniem, syntetyczny opis wdrażania, a także szacunkowy plan finansowy. Jednocześnie należy podkreślić, iż na obecnym etapie prac nie jest znany algorytm podziału budżetu unijnego na przyszły okres programowania 2014-2020.

Przedstawiony materiał będzie przedmiotem dalszych uzgodnień. Zgodnie z wymogami rządowymi i prawnymi projekt RPO WSL 2014-2020 powinien zostać poddany ocenie ex-ante oraz ocenie oddziaływania na środowisko.

Program będzie zarządzany na szczeblu regionalnym, a Instytucją Zarządzającą Programem będzie Zarząd Województwa Śląskiego.

2. STRESZCZENIE ANALIZY SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ

Powierzchnia, podział administracyjny

Powierzchnia województwa śląskiego wynosi 12 333 km², co stanowi 3,9% powierzchni kraju.

Najdalej wysuniętymi miejscowościami województwa są:

- na północ – Popów,
- na południe – Rajcza,
- na zachód – Pietrowice Wielkie,
- na wschód – Żarnowiec.

Rozciągłość województwa z południa na północ wynosi 190 km, a z zachodu na wschód – 138 km.

W województwie śląskim znajduje się 17 powiatów, 19 miast na prawach powiatu oraz 167 gmin, z tego 49 gmin miejskich, 22 gminy miejsko-wiejskie i 96 gmin wiejskich. Województwo śląskie sąsiaduje z następującymi województwami: łódzkim, małopolskim, opolskim, świętokrzyskim. Region od południa graniczy z Republiką Czeską oraz Słowacją.

Ludność

Charakterystyka ogólna ludności regionu

W końcu 2011 r. liczba ludności w Polsce wyniosła 38 511 824 osób. W województwie śląskim liczba ta wyniosła 4 626 357 osób, co stanowi ponad 12 % ludności w kraju. Województwo śląskie zajęło drugie miejsce w Polsce pod względem liczby ludności, po województwie mazowieckim. W latach 2000-2010 liczba ludności w Polsce spadła z 38 253 955 do 38 200 037 osób, tj. o 0,1%. W województwie śląskim nastąpił spadek liczby ludności w omawianym okresie z 4 758 944 do 4 635 882 osób, tj. o 2,6%.

W końcu 2011 r. liczba ludności mieszkająca w miastach wyniosła 3 601 599 tys. osób. Stanowi ona 78,0% ogółu ludności w województwie śląskim.

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

Charakterystyka regionu według powiatów wskazuje, iż najwięcej osób mieszkało w: Katowicach (306,8 tys.), Częstochowie (238,0 tys.), Sosnowcu (217,6 tys.), Gliwicach (195,5 tys.), Zabrze (186,9 tys.), Bytomiu (181,6 tys.). Natomiast, najmniejsza liczba ludności została zanotowana w: Świętochłowicach (53,8 tys.), powiecie bieruńsko-lędzińskim (57,1 tys.), Piekarach Śląskich (58,3 tys.).

W końcu 2011 r. w województwie śląskim liczba ludności na 1 km² wyniosła 376 osób, tj. podobnie jak przed rokiem. Najwyższą gęstość zaludnienia zanotowano w następujących powiatach: Świętochłowicach (4042 osób/km²), Chorzowie (3390 osób/km²), natomiast najniższą w: częstochowskim (88 osób/km²), lublinieckim (93 osób/km²), kłobuckim (96 osób/km²).

Województwo śląskie zostało utworzone w roku 1999 z obszaru trzech byłych województw: katowickiego, częstochowskiego i bielskiego. Struktura demograficzna województwa jest silnie zróżnicowana, ponad 70% ludności stanowią mieszkańcy byłego województwa katowickiego. Liczba mieszkańców byłego województwa bielskiego i częstochowskiego tworzy zbliżony do siebie potencjał obejmując w obu przypadkach ok. 13% ludności województwa. Koncentracja przestrzenna ludności wynika z poziomu urbanizacji województwa. Miasta województwa śląskiego zamieszkuje 78% ogółu ludności, zajmując przy tym zaledwie 30,7% jego powierzchni.

Struktura ludności według płci

Struktura ludności według płci w województwie śląskim w ostatnich latach pozostawała na podobnym poziomie. W końcu 2010 r. liczba mężczyzn wyniosła 2 234,2 tys., a kobiet 2 401,7 tys. W omawianym roku w ogólnej liczbie mieszkańców przeważały kobiety, a ich odsetek ukształtował się na poziomie 51,8%. Współczynnik feminizacji wyniósł 107,5. W miastach na 100 mężczyzn przypadało 109 kobiet, podczas gdy na wsi 104 kobiety.

Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku

W końcu 2010 r. liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym w województwie śląskim wyniosła 797,0 tys. osób. W porównaniu do końca 2009 roku była niższa o 1,1%. Zbiorowość osób w wieku produkcyjnym liczyła 3 020,6 tys. osób. W ujęciu rocznym liczba ta była niższa niż w końcu 2009 r. o 0,5%. Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym wyniosła 818,3 tys. osób i w omawianym okresie wzrosła o 2,3%. W ostatnich latach występują coraz mniej korzystne relacje pomiędzy poszczególnymi ekonomicznymi grupami wieku. W końcu 2010 r. na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 53,5 osób w wieku nieprodukcyjnym (przed

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

rokiem 52,9), z czego 26,4 osoby w wieku przedprodukcyjnym (rok temu 26,6) oraz 27,1 osób w wieku poprodukcyjnym (przed rokiem 26,4).

Urodzenia

W województwie śląskim w 2010 r. liczba urodzeń żywych wyniosła 47,8 tys., tj. mniej o 0,1% w stosunku do roku wcześniejszego. Wśród noworodków większość stanowili chłopcy (51,3%). Liczba urodzeń żywych zmniejszyła się w miastach o 0,9%, natomiast wzrosła na wsi o 2,7%. Współczynnik urodzeń wyniósł 10,3‰, w tym w miastach 10,2‰ i na obszarach wiejskich 10,9‰. W 2010 r. współczynnik dzietności ogólnej wyniósł 1,330, natomiast przed rokiem jego wartość ukształtowała się na poziomie 1,326. W miastach ukształtował się na poziomie 1,313, a w 2009 r. wyniósł 1,315. Na wsi omawiany wskaźnik osiągnął wartość 1,393, a przed rokiem - 1,368. Poziom reprodukcji nie gwarantuje jednak zastępowalności pokoleń. Do jej zapewnienia wymagane jest bowiem ukształtowanie się wielkości współczynnika dzietności na poziomie 2,10-2,15. Oznacza to, iż w danym roku na 1 kobietę w wieku 15-49 lat powinno przypadać średnio dwoje dzieci. W 2010 roku wystąpił dodatni przyrost naturalny po raz pierwszy od roku 2000. Wartość wskaźnika wyniosła 95 osób. Współczynnik przyrostu naturalnego w miastach był niższy niż na wsi.

Zgony

W województwie śląskim w 2010 r. zmarło 47,7 tys. osób, tj. mniej o 1,8% niż w 2009 roku. Współczynnik umieralności, tj. liczba zgonów na 1000 ludności wyniósł 10,3‰. W miastach współczynnik ten ukształtował się na poziomie 10,4‰, a na wsi wyniósł 10,0‰.

W 2009 r. wśród głównych przyczyn zgonów należy wymienić choroby układu krążenia oraz nowotwory. W stosunku do 2008 r. wystąpił wzrost liczby zgonów spowodowanych nowotworami o 2,5%, natomiast spadek liczby zgonów z powodu chorób układu krążenia o 0,6%. Kobiety częściej niż mężczyźni umierały w wyniku chorób układu krążenia. Natomiast umieralność na nowotwory oraz zewnętrzne przyczyny zachorowań i zgonów obejmujące urazy, zatrucia i inne wypadki była wyższa wśród mężczyzn.

Migracje ludności

W 2010 r. w województwie śląskim liczba osób wymeldowanych z pobytu stałego była wyższa od liczby ludności zameldowanej na pobyt stały. W 2009 roku wartość tego wskaźnika ukształtowała się na podobnym poziomie. Napływ ludności na pobyt stały osiągnął wartość

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

na poziomie 46,4 tys.. Był zatem wyższy niż przed rokiem, kiedy wyniósł 45,2 tys. Odływ ludności wyniósł 51,3 tys. i był wyższy niż przed rokiem, gdy osiągnął wartość 50,0 tys. W 2010 roku odnotowane zostało ujemne saldo migracji stałej na poziomie minus 4,9 tys. W miastach zanotowano ujemne saldo migracji, tj. minus 9,9 tys., natomiast na wsi dodatnie, tj. 5,0 tys. W przeliczeniu na 1000 ludności saldo migracji na pobyt stały w województwie śląskim wyniosło minus 1,1, a przed rokiem minus 1,0. W 2010 roku gęstość zaludnienia wynosiła 376 osób/km² i była najwyższa spośród wszystkich województw. Największa gęstość zaludnienia występuje w Świętochłowicach (4138 osób/km²) i Chorzowie (3415 osób/km²), natomiast najniższa w powiecie częstochowskim (88 osób/km²) i lublinieckim (93 osób/km²). Obszar województwa należy do jednych z najbardziej zaludnionych obszarów Europy, podobnie jak Zagłębie Ruhry czy aglomeracja ostrawsko-karwińska. Znaczne zróżnicowanie geograficzne obszarów wchodzących w skład województwa, zróżnicowanie ich zasobów oraz odmienność dziejów kształtujących strukturę gospodarczą i społeczną województwa spowodowały nierównomierne rozmieszczenie ludności¹.

Według danych GUS liczba ludności w województwa śląskim do 2035 roku zmniejszy się do 4 052 211, co stanowi spadek o 12,6% w stosunku do wielkości populacji w 2010 r. (4 635 882). Jest to dość znaczna dynamika w porównaniu do sytuacji w kraju (spadek populacji wyniesie 5,8%).

Procesy migracyjne w województwie śląskim powodowały przesunięcie potencjału demograficznego, koncentrując go na przestrzennie niewielkich obszarach atrakcyjnych dla migrantów, jednocześnie powodując drenaż innych rozległych terenów pozbawionych czynników mogących zatrzymać w nich ludność. Wynikiem przepływu migracyjnego są także zmiany struktury ludności przejawiające się m.in. zmianą proporcji pomiędzy ludnością autochtoniczną a napływową. W województwie śląskim procesy migracyjne wynikały z prowadzenia w drugiej połowie XX wieku inwestycji przemysłowych na obecnym obszarze województwa śląskiego. We wschodniej części subregionu centralnego zaznaczył się bardzo wyraźny wpływ przyciągania Huty Katowice, natomiast w południowej przemysłu tyskiego i bieruńsko-lędzińskiego. W zachodniej części województwa wpływ na migracje ludności miał przemysł zlokalizowany w rejonie Gliwic i Zabrze. W obrębie subregionu zachodniego obszar z dużym udziałem ludności napływowej tworzy rejon Jastrzębia-Zdroju, Żor i Pawłowic,

¹ Procesy i struktury demograficzno-społeczne na obszarze województwa śląskiego w latach 1988-2008, Urząd Statystyczny, Katowice 2010

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

koncentracja ta wynika z rozwoju górnictwa węglowego i rozwoju funkcji mieszkaniowych. W strukturze ludności najmniejszy udział ludności napływowej wystąpił w subregionie północnym gdzie odnotowano również znaczny odpływ ludności. Zróżnicowanie społeczne mieszkańców województwa śląskiego wpływa na różnorodność kulturową, postawy społeczne oraz stopień świadomości regionalnej².

W 2011 r., w województwie śląskim saldo migracji wynosi minus 1162 w porównaniu do roku do roku 2009 uległo niewielkiemu zmniejszeniu (o 106 osoby). W latach 2000-2011 w województwie śląskim nastąpił znaczny odpływ ludności. Saldo migracji od roku 2006 jest ujemne. Odpływy ludności znacznie przeważały napływy. Mieszkańcy Śląska migrowali zarówno zagranicę jak i do innych regionów kraju, najwięcej do województw ościennych oraz do województwa mazowieckiego.

W przypadku migracji zagranicznych głównymi kierunkami są Niemcy, które znacznie straciły na rzecz Wielkiej Brytanii, po akcesji Polski do Unii Europejskiej. Stosunkowo często osoby badane migrowały za pracą do Holandii

Wśród migrantów nieznacznie przeważają kobiety. Najczęściej migrującą grupą wiekową są ludzie w przedziale 20-29 lat, często z wyższym wykształceniem. W latach 2000-2010 zdecydowanie najwięcej mieszkańców utraciły duże miasta. W badanym okresie występowało również znaczące zjawisko migracji wewnątrz regionu.

W tym przypadku można powiedzieć o migracjach o charakterze suburbanizacyjnym. Mieszkańcy z dużych miast przenosili się w ich otoczenie, do mniejszych miejscowości. Odpływ migracyjny przyczynia się zatem do zwiększenia obciążenia demograficznego w województwie i jest czynnikiem negatywnie wpływającym na perspektywy rozwojowe regionu. Zjawisko migracji w województwie śląskim na charakter selektywny – wyjeżdżają przede wszystkim osoby młode, nieco częściej kobiety – pogłębia zjawisko starzenia się społeczeństwa oraz ubytku naturalnego (mniejsza liczba urodzeń).

Zjawisko migracji negatywnie wpływa na sytuację śląskiego rynku pracy. Pod względem ruchu naturalnego ludności od wielu lat na terenie województwa utrzymuje się tendencja spadkowa. Zmniejsza się liczba ludności w miastach, natomiast wzrasta populacja na wsi.

Województwo śląskie charakteryzuje się specyficzną sytuacją w rozwoju ludnościowym obszarów wiejskich województwa śląskiego. O ile na obszarze Polski następował silny odpływ

² J.w.

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

ludności do miast przez co występował spadek zaludnienia lub w najlepszym przypadku jego stagnacja demograficzna to w przypadku obszaru województwa śląskiego stosunkowa bliskość miejskich rynków pracy a także dojazdy pracownicze do pracy umożliwiły do pozarolniczych miejsc pracy w mieście bez konieczności stałej migracji. Stąd obszary subregionu południowego, zachodniego i części subregionu centralnego cechowały się wzrostem demograficznym. Jedynie w przypadku subregionu północnego nastąpiła depopulacja, głównie we wschodniej jego części³.

Prognoza liczby ludności

W województwie śląskim podobnie jak na obszarze całego kraju po wyżu demograficznym przełomu lat siedemdziesiątych i osiemdziesiątych XX wieku doszło do nałożenia się na siebie oddziaływania czynników losowych związanych z wkroczeniem w latach dziewięćdziesiątych w wiek rozrodczy pokolenia niżu demograficznego oraz nasileniem przemian społecznych prowadzących do opóźnienia wieku zawierania małżeństw i modelu rodziny jednodzietnej. Dodatkowy wpływ na demografię wywarły pogłębiające się trudności transformacyjne m.in. bezrobocie.

Zgodnie z prognozą liczba ludności w kraju w 2035 roku wyniesie 35 993 069 osób, a w województwie śląskim – 4 052 211 osób. Liczba ludności w Polsce i w województwie śląskim zmniejszy się w porównaniu do roku 2010 odpowiednio o: 6% w Polsce i 13 % w województwie.

Gospodarka

Produkt krajowy brutto

W 2009 roku w Polsce wartość wytworzonego produktu krajowego brutto osiągnęła wartość 1 343 366 mln zł, a w województwie śląskim 175 324 mln zł. Udział regionu w tworzeniu krajowej wartości produktu krajowego brutto wyniósł 13%. Śląskie zajęło drugie miejsce po województwie mazowieckim. W latach 2007-2009 średnie roczne tempo wzrostu produktu krajowego brutto w województwie śląskim było wyższe od średniej krajowej – 3,5% (w cenach stałych).

³ Patrz przypis 1.

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca

W 2009 roku średni poziom produktu krajowego brutto w przeliczeniu na 1 mieszkańca dla Polski wyniósł 35 210 zł. Najwyższy poziom produktu krajowego brutto na 1 mieszkańca w omawianym roku odnotowano w województwie mazowieckim, tj. 56 383 zł. Wielkość ta przekroczyła średnią w kraju o 60,1%. Drugie miejsce zajęło województwo dolnośląskie, które wyprzedziło województwo śląskie. Wartość PKB na 1 mieszkańca województwa dolnośląskiego wyniosła 38 395 zł i była wyższa od średniej dla kraju o 9,0%. W 2008 roku województwo śląskie miało drugą lokatę. W 2009 roku wartość produktu krajowego brutto w przeliczeniu na 1 mieszkańca w województwie śląskim wyniosła 37 761 zł i była wyższa od średniej dla kraju o 7,2%. Województwo śląskie w 2009 roku zajmowało 3 miejsce, podobnie jak w 2007 roku.

Wartość dodana brutto

W latach 2007-2009 największy udział w wypracowaniu wartości dodanej brutto województwa śląskiego miały jednostki prowadzące działalność w przemyśle. Sytuacja w regionie była zatem odmienna niż w gospodarce kraju, w której jednostki prowadzące działalność w zakresie handlu; naprawy pojazdów samochodowych; transportu i gospodarki magazynowej; zakwaterowania i gastronomii; informacji i komunikacji posiadały największy udział.

W 2009 roku w województwie śląskim jednostki przemysłowe wypracowały 33,6% wartości dodanej brutto regionu. Jednostki prowadzące działalność w zakresie handlu; naprawy pojazdów samochodowych; transportu i gospodarki magazynowej; zakwaterowania i gastronomii; informacji i komunikacji wytworzyły 27,4% wartości dodanej brutto województwa śląskiego. Udział rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa wyniósł 1,0%.

Podmioty gospodarki narodowej

W końcu 2010 r. w Polsce w rejestrze REGON zarejestrowanych było 3 909 802 podmiotów gospodarki narodowej, a w województwie śląskim 451,6 tys., tj. 11,6% podmiotów w kraju. Region ten zajął drugie miejsce w kraju pod względem wartości niniejszego wskaźnika, po województwie mazowieckim. W latach 2003 – 2010 liczba podmiotów gospodarki narodowej w kraju wzrosła o 9,2%, a w województwie śląskim o 6,5%.

Przedsiębiorczość

Istotną rolę w kreacji miejsc pracy i wzroście zatrudnienia odgrywają nowo powstające jednostki gospodarcze. Warto również uwzględnić trwałość zlokalizowanych na jego obszarze podmiotów gospodarczych. Jeśli chodzi o **przedsiębiorczość województwa śląskiego** mierzona jako liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON to w 2011 r. w Województwie Śląskim na 10 tys. ludności zarejestrowano 80 podmiotów gospodarczych, co plasuje region nieco poniżej średniej dla kraju, na 10 pozycji (w roku 2010 była to pozycja 8). Jednocześnie, w województwie śląskim wyrejestrowano z rejestru REGON 97 podmiotów gospodarczych na 10 tys. mieszkańców. Województwo śląskie jest jedynym w Polsce, w którym liczba miast na prawach powiatu (19) jest większa od liczby samych powiatów (17) – i to właśnie w pierwszej z wymienionych kategorii ośrodków koncentruje się działalność śląskich firm. Analizując liczbę zarejestrowanych podmiotów na tle województwa zdecydowanie wyróżniają się Katowice, będące największym miastem na prawach powiatu. Aż 9,6% wszystkich śląskich przedsiębiorstw mieści się na terenie Katowic. Kolejne cztery pozycje to również miasta na prawach powiatu: Częstochowa (5,9%), Bielsko-Biała (5,6%), Sosnowiec (5,3%) oraz Gliwice (5,2%). W wymienionych pięciu miastach koncentruje się łącznie 31,6% spośród wszystkich śląskich firm. W kontekście tym należy zauważyć, iż Śląsk wyróżnia się – sprzyjającym przedsiębiorczości – najwyższym w kraju współczynnikiem urbanizacji oraz największą liczbą osób zamieszkałych w mieście.

Struktura przedsiębiorstw

Przeciętna **liczba zatrudnionych w sektorze przedsiębiorstw** w 2012 wyniosła 744,7 tys. osób. W kraju, podobnie jak w województwie śląskim, przeciętne zatrudnienie nie zmieniło się w skali roku, ale obniżyło się (o 0,1%) w porównaniu z 2011. Wyższe niż w 2011 roku przeciętne zatrudnienie odnotowano w 9 sekcjach sektora przedsiębiorstw, w tym m.in. w: informacji i komunikacji (o 9,0%), transporcie i gospodarce magazynowej (o 3,4%), budownictwie (o 2,8%). Niższa niż przed rokiem przeciętna liczba zatrudnionych wystąpiła m.in. w: administrowaniu i działalności wspierającej (o 8,9%), zakwaterowaniu i gastronomii (o 8,4%) oraz wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz parę wodną i gorącą wodę (o 2,5%).

Obecnie liczba pracowników najemnych w sektorze prywatnym przewyższa liczbę pracowników najemnych sektora publicznego. W drugiej połowie 2012 r. w sektorze publicznym przeciętne zatrudnienie ukształtowało się na poziomie 163,2 tys. osób,

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

a w sektorze prywatnym wyniosło 581,5 tys. osób. W ujęciu rocznym w sektorze publicznym odnotowano spadek przeciętnej liczby zatrudnionych o 1,2%, natomiast w sektorze prywatnym wzrost o 0,4%. Struktura zatrudnienia w podziale na sektory na Śląsku znacząco odbiega od struktury krajowej. Województwo zdecydowanie wyróżnia się najwyższym w Polsce odsetkiem osób zatrudnionych w przemyśle. W 2011 r. udział osób pracujących w tym sektorze wzrósł o 1,3 pp. względem 2010 r. i wyniósł 39,4%. Relatywnie duży udział pracowników przypada również na sektor usługowy (57,8% na Śląsku; 56,7% w Polsce), niemniej odnotowano spadek tego odsetka o 1,2 pp. Odsetek osób zatrudnionych w sektorze rolniczym był najniższy w Polsce w 2011 r. wynosząc zaledwie 2,8% (spadek o 0,1 pp. w porównaniu z 2010 r.). W województwie śląskim zasadniczym **problemem restrukturyzacyjnym pozostaje nadal zmniejszanie zatrudnienia w przemyśle wydobywczym i w energetyce**. Restrukturyzacja przetwórstwa przemysłowego, związana z intensyfikacją zmian technologicznych. Na Śląsku systematycznie malało i nadal maleje zatrudnienie w sektorze publicznym (prywatyzacja), a pracujących przejmuje sektor prywatny poza rolnictwem. Warto zauważyć, że przemieszczenia międzysektorowe w coraz mniejszym stopniu dokonują się poprzez prywatyzację firm. Częściej polegają na realnej likwidacji miejsc pracy w sektorze publicznym i kreacji nowych miejsc w innych firmach sektora prywatnego, co wymaga znacznej mobilności pracowników.

Sektor MŚP

Zdecydowanie najsilniej reprezentowaną kategorią jest zdecydowanie podgrupa „Mikro” czyli przedsiębiorstwa zatrudniające do 9 pracowników. Stanowią one aż 94,2% wszystkich zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w woj. śląskim. Małych, czyli zatrudniających od 10 do 49 pracowników jest blisko 4,9%, średnie, zatrudniające od 50 do 249 osób, stanowią tylko 0,8%, natomiast duże, będące miejscem pracy dla więcej niż 250 osób jest tylko 0,1% z ogólnej liczby firm. Jak więc wynika z danych przedstawionych na powyższym wykresie to kategoria mikroprzedsiębiorstw ma największy wpływ na charakter całej struktury (warto podkreślić, że nie jest to specyfika woj. śląskiego – struktura populacji wszystkich polskich firm jest w odniesieniu do udziału firm z poszczególnych klas wielkości bardzo zbliżona).

Realizacja **działań w zakresie inwestowania w kapitał ludzki** jest niezbędna z punktu widzenia przeprowadzonych badań - Raport pt. „Rozwój umiejętności i szkolenia w MŚP” (2010), opracowany przez MRR we współpracy z OECD - potwierdza bardzo niski udział pracowników firm w kształceniu ustawicznym. W przypadku 30 % badanych firm żaden

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

pracownik nie uczestniczył w formach dokształcania lub szkolenia w ciągu poprzedzającego roku. Zgodnie z promowaną przez **Small Business Act dla Europy⁴** zasadą „**najpierw mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa**” najsilniejsze jest myślenie o wspieraniu rozwoju MŚP. Akt uznaje kluczową rolę małych i średnich przedsiębiorstw w gospodarce, co wymaga działań na rzecz spójnej strategii wobec nich, w tym tworzenia warunków, w których przedsiębiorcy i przedsiębiorstwa rodzinne mogą dobrze prosperować, a przedsiębiorczość jest nagradzana a także wspierania podnoszenia kwalifikacji w MŚP i wszelkich form innowacji. Przegląd implementacji założeń Aktu opublikowany przez Komisję Europejską 23 lutego 2011 r., wskazuje że wiele udało się osiągnąć na polu wsparcia dla MŚP, wskazał jednocześnie szereg obszarów priorytetowych w tym w zakresie rozwoju przedsiębiorczości i działalności innowacyjnej, wdrażania nowych technologii, tworzenie nowych miejsc pracy, rozwój potencjału adaptacyjnego przedsiębiorców, podnoszenie świadomości przedsiębiorców. Wsparcie w szczególności dla małej i średniej przedsiębiorczości jest istotne **w aspekcie przeżywalności firm**. Wskaźnik przeżycia spada w kolejnych latach prowadzenia działalności gospodarczej – do 2009 r. przetrwało ponad 76% przedsiębiorstw powstałych w 2008 r., i 31,4% powstałych w 2004 r.

Inwestowanie w kapitał ludzki w przedsiębiorstwach

Z przeprowadzonego przez Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego - badania wsparcia dla przedsiębiorstw w perspektywie 2007-2013 wynika, że **przedsiębiorstwa, których pracownicy uczestniczyli w szkoleniach** w ramach PO KL cechuje zdecydowanie wyższy poziom zapotrzebowania w obszarze szkoleń niż ma to miejsce wśród firm, których pracownicy nie korzystali z rzeczonoego wsparcia. Umiarkowane lub zdecydowane deklaracje w tym zakresie wyraziło 88,5% firm z pierwszej wspomnianej kategorii wobec 49,1% przedsiębiorstw z kategorii drugiej. Przedsiębiorstwa korzystające z dotychczas dostępnych instrumentów wspomaganie aktywności szkoleniowej cechuje najprawdopodobniej wyższy poziom świadomości znaczenia działań zorientowanych na podwyższenie poziomu kwalifikacji pracowników. Szczegółowa analiza wyników dla firm, wykazała, że problem niezainteresowania podejmowaniem działań szkoleniowych w największym stopniu dotyczy firm o relatywnie małym poziomie zatrudnienia – wśród mikroprzedsiębiorstw

⁴⁴ 25 czerwca 2008 r. został opublikowany Komunikat Komisji do Rady, Parlamentu Europejskiego, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Think Small First, a Small Business Act for Europe”

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

zapotrzebowanie na usługi szkoleniowe zgłasza 47,9% wobec 75% średnich firm. Z najwyższym poziomem zapotrzebowania na działania szkoleniowe mamy do czynienia wśród firm przemysłowych – aż 84,3% przedsiębiorstw z tej grupy planuje w ciągu najbliższych 2 lat skierować pracowników na jakiegokolwiek szkolenia. W pozostałych branżach mamy do czynienia z mniejszym odsetkiem firm planujących podejmowanie działań szkoleniowych, i tak w sektorze usługowym odsetek ten wyniósł 72,1%, budowlanym – 63,6%, a handlowym – 54,2%. Działalność szkoleniowa śląskich przedsiębiorstw pozostaje najbardziej intensywna – także jeśli chodzi o sferę planów – w podmiotach o relatywnie większej liczbie pracowników. Wśród firm zatrudniających 250 osób i więcej zapotrzebowanie na szkolenia – w stopniu umiarkowanym lub zdecydowanym – deklaruje 91,9% przedsiębiorstw, podczas gdy w grupie mikroprzedsiębiorstw odsetek ten wyniósł 41,4%, a więc okazał się ponad dwukrotnie niższy. Odzwierciedleniem problemu z aktywnością szkoleniową najmniejszych podmiotów (z liczbą zatrudnionych nieprzekraczającą 9 osób) jest również fakt, iż ponad jedna trzecia mikroprzedsiębiorstw (34,1%) nie planuje szkolić swoich pracowników w okresie najbliższych 2 lat (wśród małych firm odsetek ten wyniósł tylko 6,8% i składają się na niego wyłącznie odpowiedzi świadczące o umiarkowanym przekonaniu, iż w danej firmie działania szkoleniowe nie zostaną podjęte – zdecydowane deklaracje dotyczące tej kwestii dotyczą wyłącznie mikroprzedsiębiorstw).

Rynek pracy

Współczynnik aktywności zawodowej⁵

Według danych BAEL w IV kwartale 2011 r. w województwie śląskim liczba ludności w wieku 15 lat i więcej wyniosła 4039 tys. i w ujęciu rocznym zwiększyła się o 3,8%. Wśród aktywnych zawodowo pracujący stanowili 90,5%, a bezrobotni – 9,5%. W porównaniu z IV kwartałem 2010 r. liczba pracujących i bezrobotnych wzrosła odpowiednio o: 107 tys. osób i 29 tys. osób; wzrosła również liczba biernych zawodowo o 13 tys. osób. W IV kwartale 2011 roku współczynnik aktywności zawodowej w Polsce wyniósł 56,3%. Wartość tego wskaźnika dla województwa śląskiego była niższa niż dla kraju i wyniosła 54,5%. Województwo śląskie w porównaniu z innymi województwami charakteryzowało się jednym z najniższych współczynników aktywności zawodowej po województwie zachodniopomorskim. Najwyższy

⁵ Urząd Statystyczny w Katowicach „AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA LUDNOŚCI W WOJEWÓDZTWIE ŚLĄSKIM W IV KWARTALE 2011 R.”

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

współczynnik aktywności zawodowej zanotowano w województwach: mazowieckim, wielkopolskim, łódzkim.

Wśród przyczyn niskiej aktywności zawodowej można wymienić zmniejszającą się liczbę ludności, proces starzenia się społeczeństwa, systematyczny wzrost ludności w wieku poprodukcyjnym, procesy restrukturyzacyjne w przemyśle, jak również niedostosowanie systemu kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy. Niska aktywność zawodowa w połączeniu ze starzejącym się społeczeństwem może mieć poważne konsekwencje dla społeczeństwa i gospodarki regionu. Doprowadzić może do kryzysu finansów publicznych i systemu zabezpieczenia społecznego. Zmniejszająca się liczba osób pracujących powoduje mniejszą produktywność społeczeństwa, ogranicza zbiorowość konsumentów, przyczynia się do poszerzenia sfery wykluczenia społecznego, hamuje rozwój gospodarki.

Wskaźnik zatrudnienia

W IV kwartale 2011 roku wskaźnik zatrudnienia w Polsce wyniósł 50,8%. Wartość tego wskaźnika dla województwa śląskiego była niższa niż dla kraju i wyniosła 49,3%. W województwie śląskim zanotowano ponadto jeden z najniższych wskaźników zatrudnienia po województwie zachodniopomorskim, warmińsko-mazurskim, dolnośląskim, kujawsko-pomorskim i opolskim).

Zbiorowość aktywnych zawodowo

W IV kwartale 2011 roku w województwie śląskim zbiorowość aktywnych zawodowo liczyła 2201 tys., z czego 1992 tys. pracujących i 210 tys. bezrobotnych. W porównaniu z czwartym kwartałem 2010 roku liczba ludności aktywnej zawodowo wzrosła o 135 tys., tj. o 6,1 %. Liczba pracujących i bezrobotnych wzrosła odpowiednio o: 107 tys. osób, tj. o 5,4% i 29 tys. osób, tj. o 13,8 %.

Osoby pracujące

W IV kwartale 2011 r. zbiorowość pracujących województwa śląskiego liczyła 1992 tys. i stanowiła 12,3% pracujących w kraju. W porównaniu z IV kwartałem 2010 r. zbiorowość ta zwiększyła się o 107 tys., tj. o 5,7%. Liczba pracujących wzrosła zarówno na wsi jak i w miastach (odpowiednio o: 9,8% i 4,5%). Zwiększyła się również populacja pracujących mężczyzn i kobiet (odpowiednio o: 5,8% i 5,3%). W IV kwartale 2011 r. pracujący stanowili 49,3% ogółu ludności w wieku 15 lat i więcej (w kraju 50,8%).

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

W IV kwartale 2011 roku najwięcej osób pracowało w sekcjach PKD:

- przetwórstwo przemysłowe (19,9%),
- handel, naprawa pojazdów samochodowych (16,4%),
- edukacja (8,4%),
- budownictwo (7,7%),
- górnictwo i wydobywanie (7,8%).

Przedstawionych pięć głównych sekcji PKD obejmowało 60 % ogółu pracujących. Jest to główny trzon, który stanowi o przemysłowym charakterze województwa. Ponadto, wysoka pozycja edukacji w tabeli sekcji PKD jest oznaką zmieniającej się struktury pracujących w województwie.

Osoby bezrobotne

O zróżnicowaniu sytuacji na śląskim rynku pracy świadczą także różnice w wysokości stopy bezrobocia w poszczególnych powiatach, która waha się od 5 do ponad 19,4% . Warto zwrócić uwagę na współwystępowanie niskiego wskaźnika zatrudnienia i stosunkowo niskiej stopy bezrobocia. Wskazuje to na stosunkowo wysoki poziom bierności zawodowej - wiele osób nie pracuje i nie poszukuje aktywnie pracy. Dotyczy to szczególnie osób starszych i kobiet. Sytuacja na rynku pracy w województwie śląskim podlegała w ostatnich latach istotnym zmianom. W porównaniu do sytuacji w innych województwach wskaźnik zatrudnienia w województwie śląskim znajduje się na relatywnie niskim poziomie. Dotyczy to zarówno wskaźnika dla całej populacji, jak i wskaźników oszacowanych dla kobiet i mężczyzn. Opisując śląski rynek pracy, warto zwrócić uwagę na fakt, że niski wskaźnik zatrudnienia nie wiąże się z ogólną wysoką stopą bezrobocia. Na Śląsku stopa bezrobocia jest jedną z najniższych w kraju (województwo śląskie: 10,5%, Polska: 12,5 %), zaraz za województwem mazowieckim i wielkopolskim.

Pomimo systematycznego wzrostu, poziom zatrudnienia w województwie śląskim należy do najniższych w kraju. Jeżeli uwzględnimy płeć w analizie poziomu zatrudnienia należy podkreślić, iż w odsetek pracujących kobiet w wieku 20-64 lata jest znacznie niższy niż mężczyzn. W 2011 r. w województwie śląskim poziom zatrudnienia kobiet wyniósł 54,5% i był niższy niż dla mężczyzn o 16,2 pp. (70,7%). Duża dysproporcja pomiędzy poziomem zatrudnienia kobiet i mężczyzn jest niewątpliwie negatywnym wyróżnikiem śląskiego rynku pracy (większe różnice zanotowano tylko w 5 województwach).

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

Analizując poziom zatrudnienia na szczególną uwagę zasługuje sytuacja osób w wieku 55 -64 lata. Według stanu na koniec 2011 r. wskaźnik zatrudnienia osób w tej grupie wiekowej w Polsce kształtował się na poziomie 36,9%. Jednocześnie, w ujęciu regionalnym, najniższy poziom zatrudnienia mieszkańców po 55 roku życia zaobserwowano w województwie śląskim (30,6%).

Dane średnioroczne Banku Danych Lokalnych wskazują, że w województwie śląskim wskaźnik zatrudnienia wśród ludności w wieku produkcyjnym podniósł się z poziomu 62,5% w 2009 r. do 63,3% w 2011 r. (1 000 mieszkańców województwa śląskiego w wieku produkcyjnym pracują blisko 633 osoby). Odnosząc wartość przedmiotowego wskaźnika do płci, jednoznacznie wynika, że wśród mężczyzn w wieku produkcyjnym wskaźnik zatrudnienia wzrósł do poziomu 68,4% (2009 – 67,7%). Dla kobiet w wieku produkcyjnym wzrost wskaźnika zatrudnienia z 57,2% w 2009 r. do 57,8% w 2011 r.

Najwięcej osób zarejestrowanych jako bezrobotne jest w przedziale wiekowym od 15 do 34 lat, charakteryzującym się ogólną dużą aktywnością zawodową. Osoby te stanowią połowę wszystkich osób zarejestrowanych jako bezrobotne (49%).

Na koniec czerwca 2012 r. bez pracy pozostawało 31 348 bezrobotnych w wieku poniżej 25 lat. W stosunku do czerwca 2009 r. liczba bezrobotnych w wyżej wymienionej kategorii wzrosła o 2,2 tys. osób, spadł natomiast procentowy udział tej subpopulacji wśród ogółu. Na dzień 30.06.2012 r. bezrobotna młodzież to 16,6% ogółu zarejestrowanych, 3 lata wcześniej udział ten był wyższy (19,7%). Kobiety stanowiły większość omawianej kategorii – 57,5%, a ich liczba na koniec czerwca br. wyniosła 18 032 (mężczyźni – 13 316, tj. 42,5%).

W przedziale wieku od 20 do 34 lat odnotowano redukcję wielkości tego wskaźnika. wskaźnik zatrudnienia dla tej kategorii wiekowej obniżył się z 85,7% w II kwartale 2009 roku do 78,1% w I kwartale 2012 r. (-7,6 pkt. proc.)

Z kolei na przestrzeni lat 2009-2012 wzrosła wysokość wskaźnika zatrudnienia w przedziale wiekowym od 55 do 59 lat bo aż o 11,2 pkt. procentowych. Jednocześnie zaobserwowano wzrost liczby zarejestrowanych bezrobotnych w kategorii wiekowej 50 + (na koniec roku 2009 wynosiła 37 589 osób natomiast na koniec roku 2011 już 44 154, dzień 31 października 2012 roku osiągnęła wartość 44 154 osób).

Najmniej osób bezrobotnych zarejestrowanych znajduje się w grupie powyżej 55 roku życia. Do tej grupy należy wiele osób biernych zawodowo. Głównymi przyczyną bierności zawodowej jest emerytura oraz nauka i uzupełnienie kwalifikacji. Ponadto istotnymi przyczynami bierności zawodowej są: choroba, niepełnosprawność oraz obowiązki rodzinne i obowiązki związane z prowadzeniem domu. Bardzo niski odsetek stanowią osoby, których

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

bierność jest wynikiem problemów z odnalezieniem się na rynku pracy. Przekonanie o niemożności znalezienia pracy oraz wyczerpanie wszystkich możliwości jej poszukiwania stanowią najmniejszy odsetek osób biernych zawodowo. Świadczy to tym, że bierność zawodowa nie jest bezpośrednio powiązana ze świadomą rezygnacją z aktywnego uczestnictwa w rynku pracy z powodu napotkanych trudności zawodowych.

Zmienną wpływającą na poziom zatrudnienia jest wykształcenie. Wskaźnik zatrudnienia jest najniższy w przypadku osób posiadających wykształcenie podstawowe i gimnazjalne. W tej grupie występuje wiele osób biernych zawodowo, co spowodowane jest z pewnością kontynuacją nauki na wyższych szczeblach edukacji. Wskaźnik zatrudnienia w I kwartale roku 2012 w porównaniu do II kwartału rok 2009 w tej kategorii osób spadł o 0,9 %. Silne uprzemysłowienie regionu oraz wysokie zatrudnienie ludności w sektorze przemysłu i usług stwarza trudności w znalezieniu pracy wśród osób bez specjalistycznych kwalifikacji.

W województwie śląskim – regionie silnie zurbanizowanym – zaledwie, co piąty bezrobotny jest mieszkańcem wsi (bezrobotna ludność miejska to 78,4% ogółu zarejestrowanych według stanu na 31 października 2012 r.). Na koniec października 2012r. tereny wiejskie zamieszkiwało 21,6% ogółu bezrobotnych tj. 41 861. osób (dla porównania na dzień 30.12.2009 liczba osób bezrobotnych z obszarów wynosiła 35 015 osób). W przeciągu 3 lat liczba bezrobotnej ludności wiejskiej wzrosła o 6 846 osób.

Na tle innych regionów, Śląsk znajduje się w grupie województw z niskim poziomem zatrudnienia osób niepełnosprawnych w wieku 16-64 lata. Wskaźnik zatrudnienia dla tej grupy w 2011 r. wyniósł 18,5% (Polska 20,8%).

Nowo utworzone i zlikwidowane miejsca pracy

W 2011 roku najwięcej nowych miejsc pracy zostało utworzonych w województwach: mazowieckim, śląskim, wielkopolskim. W województwie śląskim w 2011 roku zostało utworzonych 66,3 tys., tys. nowych miejsc pracy, w 2010 roku – 70,7 tys., a w 2009 roku – 67,6 tys. Oznacza to, iż łącznie w latach 2009-2011 w województwie śląskim zostało Najwięcej nowo utworzonych miejsc pracy w okresie I – IV kwartał 2011 roku zanotowano w województwie mazowieckim – 150,2 tys., a także w województwach: wielkopolskim – 59,0 tys. i śląskim – 66,3 tys., małopolskim – 44,1 tys. oraz łódzkim – 40,9 tys., natomiast najmniej miejsc pracy utworzono w województwie podlaskim 11,5 tys. oraz w województwie opolskim – 13,9 tys. utworzonych 204, 6 tys. nowych miejsc pracy.

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

Ponadto, w 2011 roku najwięcej zlikwidowanych miejsc pracy zostało w województwach: mazowieckim, śląskim, wielkopolskim. W województwie śląskim w 2011 roku zostało zlikwidowanych 61,7 tys. miejsc pracy, w roku 2010 57,1 tys. a w 2009 roku – 63,5 tys. Oznacza to, iż łącznie w latach 2009-2011 w województwie śląskim zostało zlikwidowanych 182,3 tys. miejsc pracy.

Osoby bierne zawodowo

W IV kwartale 2011 roku w województwie śląskim zbiorowość biernych zawodowo wyniosła 1838 tys. osób. W porównaniu do IV kwartału 2010 roku nastąpił tu wzrost o 13 tys. osób, tj. o 0,7 %. Wśród biernych zawodowo przeważały kobiety (59,9%) oraz mieszkańcy miast (77,2%). W ujęciu rocznym zanotowano wzrost liczby biernych zawodowo mężczyzn (o 2,2%) i spadek liczby biernych zawodowo kobiet (o 0,3%). Liczba biernych zawodowo mieszkańców wsi i miast wzrosła odpowiednio o: 2,2% i 0,3%.

Osoby starsze na rynku pracy

Jak wskazano powyżej Województwo śląskie należy do grupy polskich regionów o najwyższych odsetkach osób w wieku poprodukcyjnym. Co ważniejsze, w latach 2000 – 2010 proces starzenia w województwie śląskim zachodził najszybciej w kraju. Wraz ze starzeniem się społeczeństwa, rośnie znaczenie aktywności zawodowej w ogóle oraz przede wszystkim wśród osób starszych. Sytuacja osób 50+ na rynku pracy w województwie śląskim jest podobna do ogólnej sytuacji w kraju, choć jest nieco gorsza. Współczynnik aktywności zawodowej osób 50+ w województwie śląskim wynosi 28,8%, przy średniej dla kraju 31,8% i jest to druga najniższa wartość w kraju po Małopolsce. Związane jest to z wczesnym przechodzeniem na emeryturę. Przeciętny wiek wycofywania się z rynku pracy w Polsce jest niższy od ustawowego wieku emerytalnego i kształtuje się na poziomie jednym z najniższych wśród państw członkowskich UE.

Kobiety na rynku pracy

Niezależnie od rozpatrywanej skali zjawiska – ogólnopolskiej, wojewódzkiej, czy powiatowej, nadal spotykają się z przejawami nierówności. Wyraża się ona między innymi w segregacji zawodowej, istotnych różnicach płacowych, wyższym bezrobociu kobiet, szczególnie bezrobociu długookresowym, które w największym stopniu utrudnia ponowne wejście na rynek

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

pracy. Wśród pracujących udział kobiet, w porównaniu do udziału mężczyzn, jest niższy, a ponadto stopa bezrobocia kobiet oraz stopa długotrwałego bezrobocia kobiet są wyższe niż w przypadku mężczyzn. Oznacza to, że na rynku pracy wciąż rządzą stereotypy w odniesieniu do płci, które powodują nierówne traktowanie kobiet w wielu dziedzinach. Gorsza sytuacja zatrudnieniowa pań odnosi się na rynku pracy do trzech podstawowych sfer dotyczących: dostępu do zatrudnienia, wysokości zarobków, zajmowania stanowisk kierowniczych. Na przestrzeni kilkunastu lat (od momentu powstania województwa śląskiego) wśród bezrobotnych widoczna była przewaga kobiet. W 2011 roku sytuacja zatrudnieniowa mężczyzn w województwie śląskim była znacznie lepsza od sytuacji kobiet – w ujęciu rocznym odnotowano spadek bezrobotnych mężczyzn o 1,5 proc., w tym samym czasie liczba bezrobotnych kobiet wzrosła o 6,3%. Według stanu na 31 marca 2012 roku w województwie śląskim zaewidencjonowanych było 111,3 tys. kobiet, ich udział w liczbie wszystkich bezrobotnych wyniósł 54,4 proc. Na tle innych województw Śląskie zajmuje drugie miejsce po województwie mazowieckim, pod względem liczby zarejestrowanych kobiet. Analizując dane według podregionów stwierdzamy, że na koniec marca 2012 roku najwyższy odsetek kobiet notowany był w podregionach: rybnickim (62,7%), tyskim (57,3%) oraz w podregionie gliwickim (57,1%). Pomimo wysokiej liczby bezrobotnych kobiet najniższy ich odsetek odnotowano w podregionie częstochowskim (48,7%). Wśród bezrobotnych samotnie wychowujących co najmniej jedno dziecko poniżej 18 roku życia, śląskie kobiety stanowią ponad 84 proc. (16,7 tys.). Porównując dane z końca marca 2012 r. z marcem 2011 roku można stwierdzić, że liczba kobiet samotnie wychowujących dziecko poniżej 18 roku życia wzrosła o blisko 9%, podczas gdy liczba ogółu zarejestrowanych kobiet powiększyła się o 3,1%. Z danych urzędów pracy wynika, że co siódma bezrobotna kobieta jest samotną matką, zaś tylko co trzydziesty bezrobotny mężczyzna sam wychowuje swoje potomstwo. W trudnej sytuacji są również matki powracające na rynek pracy po urlopach macierzyńskich i wychowawczych. Z danych wojewódzkich wynika, że ich liczba jest wysoka (20,6 tys.), a ich udział wśród ogółu bezrobotnych kobiet będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy na koniec marca br. wynosił 21 proc. Tylko w I kwartale 2012 roku w województwie śląskim jako bezrobotne zarejestrowano prawie 4,3 tys. kobiet, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka („napływ do bezrobocia”). W porównaniu z I kwartałem 2011 roku nastąpił 3 procentowy wzrost w tej grupie kobiet. Wydaje się, że nadal wielu pracodawców w uważa, iż ze względu na konieczność prowadzenia domu i opieki nad dziećmi matka jest gorszym i mniej dyspozycyjnym pracownikiem. Takiej sytuacji sprzyjają uprzedzenia, którymi bardzo często kierują się pracodawcy przy zatrudnianiu kobiet. Wśród ogółu pracujących w

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

województwie śląskim większość (55,4 proc.) to mężczyźni. Dane Głównego Urzędu Statystycznego wskazują, że w IV kwartale 2011 r. kobiety, w liczbie 888 tys. stanowiły 44,6% ogółu pracujących w województwie śląskim. Zatrudnienie kobiet w poszczególnych sekcjach Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) nie jest równomierne. Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności województwa śląskiego w wieku powyżej 15 lat potwierdza gorszą sytuację kobiet na rynku pracy. Analizując liczbę pracujących w poszczególnych wielkich grupach zawodów stwierdzamy, że tylko 39,8% najwyższych stanowisk decyzyjnych i kierowniczych zajmują kobiety. Ta niekorzystna relacja utrzymuje się pomimo lepszego wykształcenia pracujących kobiet. Poziom wykształcenia jest cechą różnicującą bezrobocie kobiet i mężczyzn. Bezrobotne kobiety charakteryzują się znacznie wyższym poziomem wykształcenia. Na koniec I kwartału w województwie śląskim bezrobotnych pań z dyplomem wyższej uczelni było ponad 15,8 tys., a mężczyzn prawie połowę mniej. Pomimo lepszego przygotowania zawodowego, kobiety znajdują się w trudniejszej sytuacji zatrudnieniowej niż mężczyźni. Poziom wykształcenia jest czynnikiem zmniejszającym ryzyko długotrwałego bezrobocia w większym stopniu wśród mężczyzn niż wśród kobiet. Na koniec marca 2012 r. odnotowano ponad 4 tys. kobiet z wyższym wykształceniem pozostających bez pracy nieprzerwanie od 12 miesięcy do powyżej 2 lat, a tylko 1,9 tys. mężczyzn.

Elastyczne formy zatrudnienia

Wśród elastycznych form zatrudnienia wymienia się: pracę na czas określony, kontraktowanie pracy, pracę dorywczą, pracę na wezwanie, umowy cywilnoprawne, samozatrudnienie, telepracę, pracę w niepełnym wymiarze czasu pracy, pracę na zastępstwo, pracę tymczasową, pracę w domu, dzielenie pracy. Do elastycznych form organizacji czasu pracy zalicza się natomiast: zadaniowy czas pracy, równoważny czas pracy, przerywany czas pracy, ruchomy czas pracy, zmienne godziny rozpoczynania pracy, indywidualny rozkład czasu pracy, system skróconego tygodnia pracy, pracę w systemie weekendowym, zmniejszenie wymiaru czasu pracy zamiast korzystania z urlopu wychowawczego, indywidualne konta czasu pracy.

Praca na czas określony jest korzystna dla pracodawcy ze względu na niewielkie koszty związane ze zwolnieniem pracownika. Dla tego ostatniego jest jednak niezbyt zadowalająca, gdyż nie daje poczucia stabilności zatrudnienia. Ta forma zatrudnienia cieszy się dużą popularnością. Badanie nt. idei flexicurity w Polsce - przeprowadzone przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej –na próbie przedsiębiorstw – potwierdziło dużą popularność zatrudnienia terminowego. Ponad połowa firm (65,1%) zatrudnia pracowników na umowy na

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

czas określony. W tej grupie 28,8% przedsiębiorstw chciałoby stosować ten rodzaj umowy o pracę w szerszym zakresie. Głównym powodem, dla którego badane podmioty decydują się na zawieranie z pracownikami umów na czas określony, są niższe koszty związane z ich zatrudnieniem. Następne najczęściej wskazywane czynniki dotyczą specyfiki działalności firmy i związanej z tym sezonowością produkcji (24,3%) i nieregularności zamówień (22,9%). Najczęściej osoby zatrudniane na czas określony pracują na stanowiskach robotniczych (64,6%), rzadziej na nierobotniczych (37,3%) bądź, specjalistów (29,6%), a bardzo rzadko na stanowiskach kierowniczych (4,6%), co wynika ze specyfiki tej formy elastycznego zatrudnienia.

Zatrudnienie w niepełnym wymiarze czasu pracy jest pojęciem nieostrym, gdyż dla niektórych zawodów podstawowy wymiar czasu pracy jest krótszy niż 40 godzin tygodniowo. Przyjmuje się zatem, że praca nie pełnoetatowa dotyczy tych pracowników, którzy świadczą pracę w wymiarze czasu niższym od obowiązującego dla danej grupy zawodowej. Zatrudnienie w niepełnym wymiarze czasu pracy stosuje 32,6% przedsiębiorców, którzy wzięli udział w badaniu, a 38% z tej grupy zadeklarowało chęć szerszego wykorzystania tej formy. Może to być związane z efektami światowego kryzysu finansowego, którego skutki coraz bardziej są odczuwalne w gospodarce polskiej – zamiast zwalniania pracowników, przedsiębiorcy mogą proponować im kontynuację zatrudnienia, ale w krótszym wymiarze czasu pracy.

Im dłużej przedsiębiorstwo funkcjonuje na rynku, tym częściej sięga po pracowników zatrudnianych w niepełnym wymiarze czasu pracy; świadczą o tym dane: 52,6% firm założonych przed 1990 r., a jedynie 24,8% przedsiębiorstw młodych zatrudnia osoby w niepełnym wymiarze czasu pracy. Przedsiębiorstwa duże ponad dwukrotnie częściej niż mikropodmioty stosują tę formę zatrudnienia, przy czym odsetek tych drugich jest większy niż firm małych (25,6%). Zatrudnienie w niepełnym wymiarze czasu pracy jest interesujące dla przedsiębiorstw przede wszystkim z przyczyn ekonomicznych. Jego zastosowanie pozwala obniżyć koszty zatrudnienia (o 62,1%) i koszty rekrutacji (o 11,6%).

Zatrudnienie tymczasowe jest stosunkiem pracy między trzema podmiotami: pracownikiem, agencją pracy tymczasowej, która występuje w roli pracodawcy, oraz przedsiębiorcy. Przedsiębiorstwa zazwyczaj sięgają po pracowników tymczasowych w trzech sytuacjach: podczas wzrostu aktywności wynikającej z sezonowości w popycie na produkty lub usługi firmy, w sytuacji pojawienia się nieplanowanych zamówień, które nie mogą zostać zrealizowane przez stałych pracowników, oraz w przypadku konieczności zastąpienia nieobecnego pracownika stałego. Pracodawcy stosują również zatrudnienie tymczasowe jako formę rekrutacji pracowników na stałe. Mimo że z usług agencji pracy tymczasowej korzysta

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

coraz więcej przedsiębiorstw, nie jest to obecnie bardzo popularna forma elastycznego zatrudnienia. Uwidacznia się również motyw związany z poszukiwaniem odpowiednio wykwalifikowanych pracowników mających umiejętności, na jakie zgłaszają zapotrzebowanie przedsiębiorstwa – wprost mówi o tym 15,7% firm. Ponadto, pojawia się nowy motyw – limit etatów, który uniemożliwia przedsiębiorstwom zwiększanie zatrudnienia pracowniczego. Dzięki skorzystaniu z pomocy agencji pracy tymczasowej przedsiębiorstwa są w stanie ominąć to ograniczenie i pozyskać z rynku odpowiednią, wyższą niż limit etatów, liczbę pracowników.

Praca w domu - jest to forma zatrudnienia, w której praca jest wykonywana nie w zakładzie pracy, lecz w miejscu wyznaczonym przez pracownika – w jego domu. Praca w domu wskazywana jest jako ta forma, która sprzyja godzeniu życia zawodowego z rodzinnym, zwłaszcza w przypadku osób będących młodymi rodzicami. Nie jest ona jednak popularna z badań wynika, że praca w domu ma marginalne znaczenie w strukturze zatrudnienia przedsiębiorstw. Ta forma zatrudnienia rzadziej jest wykorzystywana przez firmy mające siedzibę w dużych miastach powyżej 50 tys. mieszkańców. Ze względu na swoją specyfikę praca w domu nie jest formą, która nadaje się do zastosowania w każdym rodzaju prowadzonej działalności. Znacznie częściej praca w domu jest wykorzystywana w podmiotach prywatnych (8,4%) niż publicznych (3,3%).

Telepraca, mimo wielu opracowań teoretycznych i empirycznych opisujących korzyści ze stosowania telepracy oraz wielu programów mających na celu promowanie tej formy zatrudnienia wśród polskich przedsiębiorstw, wciąż nie cieszy się dużą popularnością. Jedynie 7,7% przedsiębiorców biorących udział w badaniu zadeklarowało, że zatrudnia telepracowników. Telepraca miała być formą aktywizującą między innymi obszary wiejskie. Osoby mieszkające na wsi dzięki telepracy mogą, bez konieczności migracji do obszarów bardziej zurbanizowanych, świadczyć pracę w miejscu zamieszkania dla pracodawcy oddalonego nierzadko o setki kilometrów. Telepracę najczęściej wykorzystują podmioty zajmujące się produkcją przemysłową (14%). Telepraca stosowana jest przede wszystkim przez przedsiębiorstwa duże (23,9%), znacznie rzadziej przez małe i mikro (odpowiednio 4,5 i 5%). Korzystanie z telepracy wymaga od przedsiębiorstw odpowiedniej dojrzałości organizacyjnej oraz wypracowania odpowiedniej struktury organizacyjnej i kultury zarządzania.

Elastyczne formy organizacji czasu pracy - najbardziej popularne okazały się zmienne godziny rozpoczynania pracy. Stosowano je w 38,9% badanych firm. Jest to system dający pracownikom możliwość ustalania, w porozumieniu z pracodawcą, godziny rozpoczęcia i zakończenia pracy, przy czym dzienna norma czasu pracy wynosi 8 godzin. Wykorzystywany

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

jest przede wszystkim w systemie pracy jednozmianowej, ale może być również stosowany w systemie dwuzmianowym.

Studenci szkół wyższych

Studenci szkół wyższych ogółem

W 2010 roku w Polsce liczba studentów szkół wyższych ogółem wyniosła 1 817 533 osób. Największą liczbę studentów zanotowano w województwach: mazowieckim, małopolskim i śląskim, odpowiednio: 323 240 osób, tj. 17,8% ogółu w kraju, 211 938 osób, tj. 11,7% ogółu i 181 346 osób, tj. 10,0% ogółu.

W tym studenci szkół publicznych i niepublicznych ogółem

W 2010 roku w Polsce liczba studentów szkół publicznych ogółem wyniosła 1 237 457 osób. Stanowi to 68,1% całkowitej liczby studentów. Największą liczbę studentów tego rodzaju szkół zanotowano w województwach: mazowieckim, małopolskim, śląskim, odpowiednio: 183 593 osób, tj. 14,8% ogółu w kraju, 163 092 osób, tj. 13,2% ogółu w kraju, 121 594 osób, tj. 9,8% ogółu w kraju. Ponadto, w 2010 roku w Polsce liczba studentów szkół niepublicznych ogółem wyniosła 580 076 osób. Stanowi to 31,9% całkowitej liczby studentów. Największą liczbę studentów tego rodzaju szkół zanotowano w województwach mazowieckim i śląskim, odpowiednio: 139 647 osób, tj. 24,1% ogółu w kraju, 59 752 osób, tj. 10,3% ogółu w kraju.

Studenci szkół wyższych na 10 tys. ludności

W 2010 roku w Polsce liczba studentów szkół wyższych na 10 tys. ludności wyniosła 476 osób. Województwo śląskie z wartością omawianego wskaźnika w wysokości 391 osób zajęło odległe miejsce w porównaniu do innych województw. Najwyższe wartości zostały zanotowane w województwach: małopolskim, mazowieckim, dolnośląskim, odpowiednio: 640, 617, 585.

Słuchacze studiów podyplomowych

W 2010 roku w Polsce liczba słuchaczy studiów podyplomowych wyniosła 183 984 osób. Największą liczbę słuchaczy tego rodzaju studiów zanotowano w województwach: mazowieckim, małopolskim i śląskim, odpowiednio: 55 684 osób, tj. 30,3% ogółu w kraju, 16 788 osób, tj. 9,1% ogółu w kraju i 15 452 osób, tj. 8,4% ogółu w kraju.

Uczestnicy studiów doktoranckich

W 2010 roku w Polsce liczba uczestników studiów doktoranckich wyniosła 36 761 osób. Największą liczbę uczestników tego rodzaju studiów zanotowano w województwach: mazowieckim, małopolskim, dolnośląskim i śląskim, odpowiednio: 9 686 osób, tj. 26,3% ogółu w kraju, 5 342 osób, tj. 14,5% ogółu w kraju, 3 924 osób, tj. 10,7% ogółu w kraju i 3 202 osób, tj. 8,7% ogółu w kraju.

Wykorzystanie technologii informacyjno-telekomunikacyjnych w przedsiębiorstwach

W 2010 roku w województwie śląskim 97,2% przedsiębiorstw ogółem wykorzystywało komputery (w kraju 97,1%). W latach 2008-2010 wartość tego wskaźnika w naszym regionie wzrosła o 2,4 pkt. proc.

Wśród przedsiębiorstw ogółem w województwie śląskim 95,8% posiadało dostęp do Internetu (w kraju wartość tego wskaźnika była identyczna), 44,9% posiadało Intranet (w kraju 42,7%), 67,7% własną stronę internetową (w kraju 65,5%). W latach 2008-2010 w naszym regionie nastąpił wzrost procenta przedsiębiorstw ogółem posiadających dostęp do Internetu o 3,7 pkt. proc., Intranet o 18,7 pkt. proc., własną stronę internetową o 9,4 pkt. proc.

W 2010 roku dla 48,8% przedsiębiorstw ogółem strona internetowa spełniała funkcje prezentacji katalogów, wyrobów lub cenników (dla kraju wartość tego wskaźnika była identyczna). Ponadto, 90,4% przedsiębiorstw ogółem wykorzystywało Internet w kontaktach z administracją publiczną (w kraju 92,0%). W latach 2008-2010 w województwie śląskim wzrósł procent przedsiębiorstw ogółem, dla których strona internetowa spełniała funkcje prezentacji katalogów, wyrobów lub cenników o 4,5 pkt. proc. oraz wykorzystujących Internet w kontaktach z administracją publiczną o 26,6 pkt. proc.

Działalność badawcza i rozwojowa

Jednostki oraz zatrudnieni w działalności badawczej i rozwojowej

W 2010 r. w Polsce liczba jednostek, w których wystąpiła działalność B+R wyniosła 1767. W województwie śląskim znajdowały się 234 jednostki, co stanowiło 13,2% wszystkich jednostek w kraju. Pod względem liczby jednostek województwo śląskie zajmuje drugie miejsce w kraju, po województwie mazowieckim. W Polsce pomiędzy rokiem 2000 a rokiem

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

2010 liczba jednostek, w których wystąpiła działalność B+R wzrosła z 860 do 1767, tj. o 105,5%. W województwie śląskim w analogicznym okresie nastąpił wzrost ze 108 w 2000r. do 234 w 2010r., tj. o 116,7%.

W 2010 r. w Polsce liczba zatrudnionych w działalności badawczej i rozwojowej wyniosła 81 842,5 w tzw. ekwiwalentach pełnego czasu pracy. W województwie śląskim w analogicznym okresie liczba ta wyniosła 7 241,7, co stanowi 8,8% ogółu zatrudnionych w działalności badawczej i rozwojowej w Polsce. Spośród województw większą liczbę zatrudnionych w działalności badawczej i rozwojowej zanotowano w województwach: mazowieckim i małopolskim (odpowiednio: 27078,0, tj. 33,1% ogółu i 8861,5, tj. 10,8% ogółu w ekwiwalentach pełnego czasu pracy). W Polsce pomiędzy rokiem 2002 a rokiem 2010 zanotowano wzrost zatrudnionych w działalności badawczej i rozwojowej w tzw. ekwiwalentach pełnego czasu pracy o 7,4%. W województwie śląskim w analogicznym okresie nastąpił wzrost o 3,0%.

Nakłady na działalność badawczą i rozwojową

W 2010 r. w Polsce nakłady na działalność badawczą i rozwojową wyniosły 10 416,2 mln zł. Największe nakłady w analizowanym roku zanotowano w województwach: mazowieckim i małopolskim (odpowiednio: 4 248,7 mln zł, tj. 40,8% ogółu i 1 091,4 mln zł, tj. 10,5% ogółu). Województwo śląskie zajęło trzecie miejsce pod względem wielkości nakładów na B+R w Polsce – 848,8 mln zł, co stanowi 8,1% ogółu. W latach 2002 – 2010 w Polsce zanotowano wzrost wydatków na działalność badawczą i rozwojową z 4 522,1 mln zł do 10 416,2 mln zł, tj. o 130,3%. W omawianym okresie w województwie śląskim nakłady na B+R wzrosły z 342,5 mln zł do 848,8 mln zł, tj. o 147,8%.

Relacja nakładów na B+R do PKB

Jednym z celów „Strategii Europa 2020 na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu” jest osiągnięcie w 2020 roku poziomu nakładów na działalność B+R równego 3% PKB. Natomiast, cel krajowy w tym zakresie zakłada osiągnięcie w roku docelowym 2020 poziomu nakładów na działalność B+R równego 1,7% PKB. W 2009 roku relacja nakładów na B+R do PKB w UE wyniosła 2,0, a w Polsce – 0,7.

Natomiast, analiza nakładów ogółem na działalność badawczą i rozwojową w % PKB według województw w 2009r. wskazuje, iż największe wartości zanotowano w województwach

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

mazowieckim i małopolskim (odpowiednio: 1,19 i 0,93). Województwo śląskie znajdowało się na odległym siódmym miejscu z wynikiem 0,55. W latach 2003-2009 w województwie śląskim zanotowano nieznaczny wzrost nakładów ogółem na działalność badawczą i rozwojową w % PKB. W 2003r. wartość wskaźnika wyniosła 0,33.

Przedsiębiorstwa prowadzące działalność B+R

W latach 2006-2008 obniżenie odsetka firm prowadzących własną działalność badawczo-rozwojową miało miejsce we wszystkich grupach firm według wielkości. Najślabiej pod względem udziału firm prowadzących działalność B+R w populacji badanych przedsiębiorstw wypadły małe firmy, z których jedynie 4% podjęło działalność wewnętrzną w tym zakresie, a 2% zewnętrzną. Ponadto niski poziom nakładów na B+R w relacji do nakładów na innowacje, czyli technologie wdrożone w produktach i procesach, może świadczyć o niechęci przedsiębiorców do podejmowania ryzyka wynikającego z działalności B+R i ponoszenia wysokich nakładów, z których zwrot nie jest pewny. Ciągłą działalność B+R deklaruje jedynie 1% małych firm, a pozostałe 3% robi to jedynie w razie potrzeby. Wskazuje to na niską świadomość małych przedsiębiorstw w zakresie konkurencyjności wyrobów. Im większe przedsiębiorstwo, tym skłonność do podejmowania prac B+R jest większa. Podobnie wyższa w większych firmach jest skłonność prowadzenia takich prac w sposób ciągły przy pomocy stałego personelu zatrudnionego w przedsiębiorstwie niż w mniejszych podmiotach. Stąd nieco lepiej pod względem odsetka firm prowadzących prace B+R wypadły firmy średnie niż małe. W grupie średnich podmiotów 12% ich populacji prowadziło wewnętrzną działalność B+R, a 5% w sposób ciągły. Blisko 7% firm średnich nabyło takie prace na zewnątrz. Stosunkowo najwięcej na tle kraju firm skłonnych do prowadzenia wewnętrznych prac B+R jest w województwie śląskim i pomorskim – 8,5%.

Nakłady na działalność innowacyjną

Działalność innowacyjna przedsiębiorstw służy pobudzaniu rozwoju regionu i kształtowaniu ich przewagi konkurencyjnej. W Piątym raporcie Komisji Europejskiej na temat spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej (2010 r.) Województwo Śląskie uznawane jest za region o dobrych wynikach w kategorii regionów względem jego potencjału innowacyjnego. Struktura nakładów na innowacje w poszczególnych regionach różni się między województwami. Na tle kraju największą część budżetu firm przeznaczana jest na innowacje w przedsiębiorstwach śląskich – 15%.

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

Analizując źródła pochodzenia innowacji w małych, średnich i dużych firmach można zauważyć, że im większe przedsiębiorstwo, tym chętniej korzysta ono z zewnętrznego wsparcia przy opracowywaniu innowacji. Stąd większy odsetek małych firm niż średnich i większy odsetek średnich niż dużych wdrożył innowacje opracowane głównie siłami samego przedsiębiorstwa, tylko 2% przedsiębiorstw skorzystało z usług krajowych instytucji naukowych.

W 2010 r. nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach przemysłowych w Polsce wyniosły 23 757 776 tys. zł, a w województwie śląskim 4 037 838 tys. zł. Nakłady w województwie śląskim stanowiły 17,0% ogółu. W latach 2005-2010 nastąpił wzrost ponoszonych środków zarówno w Polsce, jak i w województwie śląskim odpowiednio o: 65,8% i 61,7%.

Analizując nakłady na działalność innowacyjną przedsiębiorstw przemysłowych według rodzajów działalności innowacyjnej w 2010 r., zarówno w Polsce, jak i w województwie śląskim możemy zauważyć, że największe środki były ponoszone na nakłady inwestycyjne na środki trwałe ogółem i działalność badawczo-rozwojową.

W 2010r. nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach z sektora usług w Polsce wyniosły 10 790 284 tys. zł, a w województwie śląskim – 591 906 tys. zł. Nakłady w województwie śląskim stanowiły 5,5% ogółu. W latach 2006-2010 nastąpił wzrost ponoszonych środków zarówno w Polsce, jak i w województwie śląskim odpowiednio o: 30,7% i 8,7%.

Analizując nakłady na działalność innowacyjną przedsiębiorstw z sektora usług według rodzajów działalności innowacyjnej w 2010r., zarówno w Polsce, jak i w województwie śląskim największe środki były ponoszone na nakłady inwestycyjne na środki trwałe ogółem, zakup oprogramowania, działalność badawczo-rozwojową.

W analizowanym okresie nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach przemysłowych znacznie przewyższały nakłady ponoszone przez przedsiębiorstwa z sektora usług w tym zakresie.

Wynalazki i wzory użytkowe krajowe

W 2000r. w Polsce udzielono 939 patentów, a w 2009r. – 1536. Oznacza to, że w 2009 r. liczba udzielonych patentów wzrosła w stosunku do roku 2000 o 597, tj. o 63,6%. Natomiast, w województwie śląskim w 2000r. udzielono 179 patentów, a w 2009r. – 274. Tym samym, liczba udzielonych patentów w 2009r. wzrosła w stosunku do roku 2000 o 95, tj. o 53,1%.

Należy jednocześnie zaznaczyć, że w latach 2005-2009 w Polsce i w województwie śląskim spadła liczba udzielonych praw ochronnych wzorów użytkowych. W 2005r. w Polsce ich liczba wyniosła 829, a w 2009r. – 431. Zanotowano zatem spadek o 398, tj. o 48%. W województwie śląskim liczba udzielonych praw ochronnych wzorów użytkowych spadła ze 149 w 2005r. do 73 w 2009r., tj. o 51%.

Transfer wiedzy

W szybko zmieniających się uwarunkowaniach rynkowych **współpraca w zakresie działalności innowacyjnej** zaczyna odgrywać coraz istotniejszą rolę dla funkcjonowania firm. W związku z postępującym rozwojem technologicznym wielu dziedzin gospodarki poleganie jedynie na wiedzy wewnętrznej staje się niewystarczające. Konieczne staje się korzystanie z pozytywnych efektów synergii płynących z wymiany wiedzy i doświadczeń pomiędzy przedsiębiorstwem a jego otoczeniem, jak np. w formie klastrów innowacyjnych firm. Ponadto skala ponoszonych kosztów na innowacje, a w szczególności B+R, skłania do rozpraszania kosztów takich przedsięwzięć w oparciu o współpracę z innymi podmiotami, w tym również konkurentami. Do współpracy w zakresie działalności innowacyjnej skłania przedsiębiorców funkcjonowanie na wysoce konkurencyjnych rynkach produktów w szczególności o krótkim cyklu życia wymagających ciągłego ulepszania. Największy odsetek firm innowacyjnych prowadzących współpracę w zakresie działalności innowacyjnej zanotowano wśród firm z województwa śląskiego – 47%, łódzkiego i opolskiego – po 45%. Na tle kraju firmy śląskie najczęściej współpracują z jednostkami badawczo-rozwojowymi - 14%, są także w czołówce pod kątem współpracy ze szkołami wyższymi – 16%.

Zakup technologii od podmiotów zewnętrznych staje się alternatywną dla działalności B+R drogą utrzymania odpowiedniego poziomu zaawansowania technologicznego wyrobów i metod produkcji przedsiębiorstw, a to z kolei w dynamicznym świecie zapewnia utrzymanie się lub umocnienie pozycji na rynku. Analizując strukturę ważnych źródeł informacji dla innowacji

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

firmy śląskie często wskazują na JBR - 9% wskazań. Źródła finansowania wykorzystywane w codziennej działalności przedsiębiorstw wskazują na przewagę finansowania środkami własnymi przez mniejsze firmy – zupełnie odwrotnie niż w przypadku źródeł finansowania działalności innowacyjnej. Można z tego wyciągnąć wniosek, że przedsiębiorstwa większe chętniej finansują działalność innowacyjną z własnych źródeł prawdopodobnie ze względu na niepewność, jaką niosą za sobą innowacje. Po prostu nie mają one pewności, że nakłady na innowacje zwrócą się, szczególnie kiedy mówimy o ambitnych innowacjach nowych dla rynku, których nowatorstwo rzadko zapewnia pewność powodzenia.

Większe firmy dysponując większym potencjałem finansowym mogą sobie pozwolić na ograniczenie tego ryzyka finansowaniem ryzykownych przedsięwzięć środkami własnymi. Jednak im firma jest mniejsza, tym potencjał ekonomiczny do ponoszenia takich ciężarów jest mniejszy. Stąd firmy mniejsze zmuszone są finansować innowacje w większym stopniu ze źródeł zewnętrznych, w których kredyt bankowy ma największy udział (36% dla małych, 29% dla średnich i 20% dla dużych). W efekcie istotnie ogranicza to ich działalność innowacyjną.

Infrastruktura

Infrastruktura transportowa

Infrastruktura transportu drogowego

W Polsce w 2010r. ogólna długość dróg publicznych wyniosła 406 122,1 km i była o 26 928,5 km dłuższa niż w 2004r. – w roku przystąpienia Polski do Unii Europejskiej. W województwie śląskim długość ta wyniosła 25 683,8 km i była o 697,6 km dłuższa niż w 2004r. Ogólna długość dróg publicznych w województwie śląskim w 2010r. stanowiła 6,3% ogółu w kraju.

W Polsce w 2010r. długość autostrad wyniosła 857,4 km i była o 520,8 km dłuższa niż w 2001r. W województwie śląskim długość autostrad wyniosła 107,4 km i była dłuższa o 102,6 km niż w 2001r. W 2010r. długość autostrad w województwie śląskim stanowiła 12,5% ogółu w kraju.

W Polsce w 2010r. długość dróg ekspresowych wyniosła 674,7 km i była o 273,2 km dłuższa niż 2001r. W województwie śląskim długość dróg ekspresowych wyniosła 102,5 km i była dłuższa o 56,0 km niż w 2001r. W 2010r. długość dróg ekspresowych w województwie śląskim wyniosła 15,2% ogółu w kraju.

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

Infrastruktura transportu kolejowego

W Polsce w 2010r. długość linii kolejowych eksploatowanych wyniosła 20 228 km i była krótsza niż w 2000r. o 2 332 km. W województwie śląskim długość ta wyniosła 2 155 km i była dłuższa niż w 2000r. o 200 km. W województwie śląskim w analizowanym roku zanotowano największą długość linii kolejowych eksploatowanych w Polsce. Stanowiła ona 10,7% ogółu w kraju.

Transport lotniczy

W 2010r. największy udział w przewozach pasażerskich w Polsce miały następujące porty lotnicze: Warszawa-Okęcie im. Chopina (42,3%), Kraków-Balice (13,9%) oraz Katowice-Pyrzowice (11,6%). W porównaniu do roku 2006, udział lotnisk w Warszawie i Krakowie w przewozach pasażerów zmniejszył się odpowiednio o: 10,4 pkt. proc i 1,4 pkt. proc. Natomiast, na lotnisku w Katowicach udział ten wzrósł w omawianym okresie o 2,2 pkt. proc.

Na lotnisku w Katowicach-Pyrzowicach w latach 1996-2011 całkowity ruch pasażerski wzrósł z 68 203 do 2 544 124. Oznacza to, że w omawianym okresie zanotowano 37-krotny wzrost ruchu pasażerskiego. Natomiast, w analizowanych latach przewóz ładunków wzrósł z 596 ton w 1996r. do 12 138 ton w 2011r. W tym okresie zanotowano 20-krotny wzrost przewozu towarów. Ponadto, w omawianym okresie obserwujemy tendencję wzrostową ruchu pasażerskiego regularnego i ruchu czarterowego.

Transport publiczny

Transport publiczny jest istotnym warunkiem harmonijnego rozwoju obszarów miejskich. W Polsce w 2009r. liczba przewiezionych pasażerów komunikacją miejską wyniosła 3 779 mln osób i była o 5,5% niższa niż w 2006r. Biorąc pod uwagę poszczególne województwa, należy zaznaczyć, że największą liczbę przewożonych pasażerów komunikacją miejską zanotowano w województwach: mazowieckim i śląskim (odpowiednio: 1 065 mln osób, tj. 28,2% ogółu w kraju i 547 mln osób, tj. 14,5% ogółu w kraju). W latach 2006-2009 w województwie mazowieckim zanotowano wzrost liczby przewożonych pasażerów o 19,1%, a w województwie śląskim odnotowano spadek o 14,9%. W 2008r. w województwie śląskim zanotowano największy odsetek ludności w miastach obsługiwanych przez zakłady komunikacji miejskiej, tj. 93,6%. W latach 2006-2008 wystąpił tu nieznaczny spadek, tj. 0,1 pkt. proc.

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

W Polsce w 2009r. liczba jednostek taboru komunikacji miejskiej wyniosła 15 540 sztuk. W latach 2006-2009 nastąpił tu wzrost o 1,9%. Biorąc pod uwagę poszczególne województwa, należy zaznaczyć, że największą liczbę jednostek taboru komunikacji miejskiej zanotowano w województwach: mazowieckim i śląskim (odpowiednio: 3424, tj. 22,0% ogółu w kraju i 2253, tj. 14,5% ogółu w kraju). W latach 2006-2009 w województwie mazowieckim zanotowano wzrost liczby jednostek taboru komunikacji miejskiej o 13,6%, a w województwie śląskim spadek o 0,8%.

Infrastruktura wodociągowa

Długość czynnej sieci rozdzielczej wodociągowej

W 2010 roku długość czynnej sieci rozdzielczej wodociągowej w województwie śląskim wyniosła 19 786,6 km, co stanowiło 7,3% ogółu w kraju. W latach 2000-2010 zanotowano wzrost długości sieci w naszym regionie o 14,6% (w kraju o 28,8%). W omawianym roku pod względem długości sieci rozdzielczej wodociągowej województwo śląskie zajęło piąte miejsce w Polsce.

Ludność korzystająca z sieci wodociągowej

W 2010 roku największą liczbę ludności korzystającą z sieci wodociągowej zanotowano w województwach: mazowieckim i śląskim. W województwie mazowieckim liczba ta wyniosła 4 382 784 osób, co stanowiło 13,1% ogółu w kraju, a w województwie śląskim – 4 329 421 osób, tj. 13,0% ogółu w kraju.

Ludność korzystająca z sieci wodociągowej w miastach

W 2010 roku w Polsce największa liczba ludności korzystająca z sieci wodociągowej w miastach wystąpiła w województwie śląskim. Liczba ta wyniosła 3 508 373 osób, tj. 15,8% ogółu w kraju.

Infrastruktura kanalizacyjna

Długość czynnej sieci kanalizacyjnej

W 2010 roku w Polsce największą długość czynnej sieci kanalizacyjnej zanotowano w województwach: podkarpackim i śląskim. W województwie podkarpackim długość

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

ta wyniosła 12 414,9 km, co stanowiło 11,5% ogółu w kraju, a w województwie śląskim – 11 403,3 km, tj. 10,6% ogółu w kraju. W latach 2000-2010 zanotowano w naszym regionie prawie dwukrotny wzrost długości czynnej sieci kanalizacyjnej (w kraju nastąpił ponad dwukrotny wzrost).

Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej

W 2010 roku największą liczbę ludności korzystającą z sieci kanalizacyjnej zanotowano w województwach: mazowieckim i śląskim. W województwie mazowieckim liczba ta wyniosła 3 239 871 osób, tj. 13,6% ogółu w kraju, a w województwie śląskim – 3 201 881 osób, tj. 13,5% ogółu w kraju.

Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w miastach

W 2010 roku największa liczba ludności korzystająca z sieci kanalizacyjnej w miastach znajdowała się w województwie śląskim. W naszym regionie liczba ta wyniosła 2 942 069 osób, co stanowiło 14,7% ogółu w kraju.

Rozwój infrastruktury wodociągowej oraz kanalizacyjnej ma istotny wpływ na podnoszenie jakości i poziomu życia mieszkańców.

Edukacja

W stosunku do okresu sprzed kilkunastu lat zasadniczo zmienił się charakter problemów związany z edukacją. Dawniej wynikały one głównie z braku odpowiedniej infrastruktury (mimo prowadzonych wcześniej akcji m.in. 1000 szkół na 1000-lecie) w stosunku do liczby uczącej się młodzieży. Stąd na porządku dziennym (zwłaszcza na nowych osiedlach oraz w większych miastach) była wielozmianowość nauczania czy przepelnione klasy. Dzisiaj problemy wynikają przede wszystkim ze zmniejszania się liczby dzieci i młodzieży, a co za tym idzie z konieczności racjonalizacji sieci szkół, a w efekcie jej ograniczanie. Ograniczenia te wpływają na pogorszenie dostępności przestrzennej szkół (choć przy właściwej organizacji dowozu dzieci może nie stanowić to wielkiego problemu) oraz redukcje kadry nauczycielskiej.⁶ Z analizy trendu ludności w województwie śląskim wynika bowiem, iż odsetek osób w wieku 0-19 lat w ogólnej liczbie mieszkańców regionów stanowił 19,5%

⁶ *Procesy i struktury demograficzno-społeczne na obszarze województwa śląskiego w latach 1988-2008*, Urząd Statystyczny w Katowicach 2010

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

w roku 2011, gdy w latach wcześniejszych było to odpowiednio 19,8% w roku 2010, 26,1% w roku 2000, a w roku 1990 – 31,2%. Ludność w wieku 20-44 lat stanowiła 37% w roku 2011, 37,2% w roku 2000 oraz 39,2% w roku 1990. W przypadku mieszkańców województwa śląskiego, których grupa wiekowa w największym stopniu wzrosła – 45-64 lata to w roku 2011 stanowiła 29,1%, w roku 2000 – 25,2%, a w roku 1990 – 20,6%. Dosyć mocno wzrasta liczba osób w wieku 65 lat i więcej. W roku 2011 stanowili 14,5%, w roku 2000 – 11,5%, w roku 1990 – 9,0% ogółu ludności.⁷ W tym okresie w szkołach podstawowych liczba dzieci zmniejszyła się o 12 tys., w szkołach ponadgimnazjalnych jest ich 18 tys. mniej. Łącznie, w ciągu trzech lat, liczba uczniów zmniejszyła się o 45 tys.⁸ Prognozy wskazują na dynamiczny wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym w najbliższych dziesięcioleciach. Przewiduje się, że w roku 2020 ich udział w strukturze wiekowej mieszkańców analizowanego regionu przekroczy 24%, a pod koniec następnej dekady osiągnie niemal 30%. Udział osób w wieku produkcyjnym spadnie z obecnych 65,6% do 57,2% w roku 2030. W istoty sposób obniży się także w populacji udział osób w wieku przedprodukcyjnym – z 18% w 2007 r. do szacowanych 13,5% w roku 2030. Tym samym wyraźnemu zwiększeniu ulegnie udział ludności w wieku nieprodukcyjnym w stosunku do osób w wieku produkcyjnym. Aktualnie na każdych 100 mieszkańców województwa w wieku produkcyjnym przypadają 52 osoby w wieku nieprodukcyjnym. W roku 2030 ich udział w populacji zwiększy się do 75, czyli o 44%.⁹

Powyższe oraz zmiany dotyczące systemu emerytalnego wskazują, iż oferta edukacyjnego musi być jak najbardziej kompleksowa, co oznacza jej dopasowanie do oczekiwań rynku pracy. Równoległe do zmian demograficznych zmianom ulegała struktura wykształcenia. W latach 2002-2011 odnotowano w województwie śląskim, podobnie jak w kraju, wzrost poziomu wykształcenia ludności. Odsetek osób z wykształceniem co najmniej średnim wzrósł o 7,8 p.proc. (w kraju o 7,2 p.proc.) tj. z 40,6% w 2002 r. do 48,4% w 2011 r. Największa dynamika zmian dotyczyła osób z wykształceniem wyższym, których udział wśród ogółu ludności w wieku 13 lat i więcej zwiększył się o 7,0 p.proc. (z 8,9% w 2002 r. do 15,9% w 2011 r.). Obniżył się odsetek osób z nieukończonym wykształceniem podstawowym oraz bez wykształcenia, który w 2002 r. wynosił 2,3%, natomiast w 2011 r. – 0,9%. Wyniki z roku 2011 wykazały, że to kobiety częściej kończyły uczelnie wyższe (18,6% w miastach i 13,6% na wsi) niż mężczyźni (15,5% w miastach i 9,6% na wsi) oraz licea ogólnokształcące (kobiety – 14,4%

⁷ http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/rs_rocznik_demograficzny_2012.pdf

⁸ <http://www.rp.pl/artukul/663108.html?print=tak&p=0>

⁹ <http://ssr.slaskie.pl/zalaczniki/2010/06/10/1276158929.pdf>

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

w miastach i 11,1% na wsi, mężczyźni – 7,9% w miastach i 6,0% na wsi). Dominującą grupą zarówno w miastach jak i na wsi byli mężczyźni posiadający wykształcenie zasadnicze zawodowe, stanowiący odpowiednio 30,3% oraz 37,6% ludności w wieku 13 lat i więcej. Narodowy Spis Powszechny z roku 2011 wykazał, że naukę kontynuowało 565,7 tys. osób, które posiadały już określony poziom wykształcenia. Wśród tej grupy osób prawie 75% osób kontynuowało naukę w trybie dziennym (stacjonarnym), a ponad 25% osób uzupełniało wykształcenie w trybie wieczorowym, zaocznym (niestacjonarnym), na odległość. Ponad 70% ogółu osób kontynuujących naukę w trybie dziennym to absolwenci szkół podstawowych i gimnazjów. Kolejną grupę stanowili absolwenci średnich szkół ogólnokształcących (17,4%). Wśród ludności podnoszącej swoje kwalifikacje w trybie wieczorowym i zaocznym dominowały osoby z wykształceniem średnim, w tym ogólnokształcącym – 28,4% i zawodowym – 21,3%. Kolejną grupę stanowili absolwenci szkół wyższych: z tytułem inżyniera, licencjata i dyplomowanego ekonomisty – 18,8% oraz z tytułem magistra, lekarza lub równorzędnym – 13,8%.¹⁰

Powyższe dane wskazują jak istotne stało się wykształcenie w kontekście oczekiwań pracodawców i restrukturyzacji gospodarczej regionu. Presja związana z wejściem i pozostaniem na rynku pracy spowodowała także zmianę myślenia o edukacji. Do jeszcze nie tak dawna sposób funkcjonowania rodzin na Śląsku, zgodnie z którym kobieta pozostawała w domu i zajmowała się wychowywaniem dzieci, a mąż zarabiał na utrzymanie całej rodziny zdewaluował się. Obecnie model ten przestaje być dominującym. Dodatkowo dostrzeżono znaczenie edukacji dla człowieka na każdym etapie rozwoju.

W województwie śląskim liczba etatów nauczycieli wynosiła 54 300, z czego 54,4% to byli nauczyciele dyplomowani, 22,9% stanowili nauczyciele mianowani, 17,6% stanowili nauczyciele kontraktowi, 3,6% to stażyści, 1,5% to byli nauczycieli bez stopnia awansu.

Dużą rolę mają w tym zakresie funkcjonujące w regionie 5 Wojewódzkich Ośrodków Metodycznych, które zlokalizowane są w Katowicach (WOM oraz METiS), Bielsku-Białej, Częstochowie i Rybniku. Pełnią one rolę publicznych placówek kształcenia nauczycieli, które realizują zadania z zakresu wspierania rozwoju zawodowego nauczycieli. W roku 2010 w organizowanych przez placówki formach wsparcia brało udział 83 000 uczestników, a w roku 2011 około 76 500 uczestników.¹¹

¹⁰ *Raport z wyników w województwie śląskim Narodowy Powszechny Spis Ludności i Mieszkań 2011*, Urząd Statystyczny w Katowicach, Katowice 2012

¹¹ Dane: Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego Wydział Edukacji i Nauki

Przedszkola

W roku szkolnym 2011/2012 w województwie śląskim ogółem było 1708 placówek przedszkolnych, w tym 1303 przedszkoli, 2 zespoły wychowania przedszkolnego, 54 punkty przedszkolne oraz 425 oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych. W placówkach tych było 124 532 miejsc. Z danych MEN gromadzonych w systemie informacji oświatowej wynika, że w okresie 2008-2011 wskaźnik upowszechnienia edukacji przedszkolnej wzrósł średnio o prawie 16% w miastach, oraz o ponad 23 % na obszarach wiejskich. W 2008 roku wskaźnik upowszechnienia edukacji na terenach wiejskich w województwie śląskim wynosił ponad 53% i zwiększył się w roku 2011 do ponad 72%. W przypadku miast względny wzrost nie był tak znaczny, z poziomu 66,9% osiągnięto poziom 77,3%.¹² W przypadku dzieci w wieku 3-4 lata województwo śląskie zajmuje 3 miejsce za województwem opolskim i mazowieckim z wynikiem 65,1%.¹³ Problem dostępności do usług jest zróżnicowany w zależności od miejscowości np. biorąc dzielnice miast, które ze względu na swoje walory przestrzenne powodują, iż duża liczba osób decyduje się na osiedlanie na tym obszarze z czym nie współgra dostosowanie potencjału edukacyjnego. Dla społeczeństwa mającego określone aspiracje rozwojowe ważne jest, aby edukacją przedszkolną była objęta jak największa liczba dzieci. Dostrzega się bowiem, jak ważna jest wczesna stymulacja i organizowanie środowiska sprzyjającego rozwojowi, docenia się wpływ wczesnej edukacji na późniejsze osiągnięcia dziecka. Wyniki wielu badań pokazują, iż dzieci, które chodziły do przedszkoli m.in. zdobywają wyższe wykształcenie, mają lepszą pracę i więcej zarabiają i osiągają wyższy standard życia. W okresie wczesnego dzieciństwa możliwości rozwojowe dzieci są największe. Wiek przedszkolny jest momentem, kiedy najskuteczniej i najłatwiej jest niwelować różnice wynikające z wpływu środowiska rodzinnego. Dlatego inwestycja w edukację przedszkolną powinna być zasadniczym elementem polityki wyrównywania szans edukacyjnych. Powinny zostać podjęte zadania przeorganizowania wychowania przedszkolnego, tworzenie grup przedszkolnych przez gminy, programy edukacji przedszkolnej powinny angażować w gminach różne podmioty, publiczne i prywatne, w tym organizacje pozarządowe i powinny uwzględniać możliwie najpełniejsze uczestnictwo w zajęciach w pełnym ich wymiarze.

¹² *Ocena ośrodków wychowania przedszkolnego, utworzonych lub wspartych ze środków finansowych EFS w ramach poddziałania 9.1.1 PO KL Raport końcowy*, Warszawa 12.11.2012

¹³ *Oświata i Wychowanie w roku szkolnym 2011/2012*, GUS, Warszawa 2012

Szkolnictwo podstawowe i gimnazjalne

W latach 2000-2011 liczba szkół podstawowych zmniejszyła się z 1415 do 1158, czyli o 18% i była to reakcja na spadek liczby uczniów, w tym na obszarach wiejskich jest tych szkół 505. Liczbę szkół podstawowych uzupełniało 90 szkół podstawowych specjalnych. Co ciekawe, w większym stopniu proces likwidacji szkół podstawowych objął miasta (spadek o 22,5%), niż tereny wiejskie (spadek o 11,5%). W szkołach podstawowych w roku szkolnym 2011/12 kształciło się ponad 240 000 uczniów oraz 3 259 uczniów szkół specjalnych. W roku szkolnym 2011/12 szkół gimnazjalnych było 762 (w tym 92 gimnazja specjalne), w tym na terenach wiejskich 225.¹⁴ Charakter gimnazjów realizujących ponadlokalne funkcje edukacyjne sprawia, że w przypadku obszarów wiejskich z założenia lokowane są one w większych jednostkach, najczęściej będących siedzibami gmin lub w innych, dysponujących jednak odpowiednią bazą edukacyjną i dostępnością komunikacyjną. Stąd w gminach wiejskich najczęściej mamy do czynienia z jedną lub dwoma szkołami tego typu. Liczba gimnazjów wzrosła dosyć znacznie w latach 2000-2008, w którym to okresie z poziomu 597 szkół ich ilość osiągnęła wartość 656 - do momentu, gdy liczba uczniów zaczęła się stabilizować, a od pewnego momentu zmniejszać.¹⁵ W roku szkolnym 2011/12 w gimnazjach uczyło się blisko 132 361 uczniów (w tym 3 467 uczniów szkół specjalnych).

Szkolnictwo ponadgimnazjalne

Szkoły artystyczne

W 2010 roku w Polsce liczba szkół tego rodzaju wyniosła 281. Największą liczbę szkół artystycznych dających uprawnienia zawodowe ogółem zanotowano w województwach: mazowieckim i śląskim, odpowiednio: 40, tj. 14,2% ogółu w kraju. i 38, tj. 13,5% ogółu w kraju. Ponadto, w województwie śląskim funkcjonuje 29 szkół artystycznych nie dających uprawnień do pracy. W roku 2010 w porównaniu do roku 2004 w naszym regionie zaobserwowany został znaczący wzrost liczby szkół tego rodzaju.

Według danych z Systemu Informacji Oświatowej (stan na 31.03.2011 r.) w województwie śląskim działa 617 szkół zawodowych dla młodzieży (bez specjalnych). Najwięcej z nich – 231 (37,4%) to technika. Wśród tych szkół znalazło się także 165 (26,7%) zasadniczych szkół zawodowych, 99 (16%) liceów profilowanych, 22 (3,6%) technika uzupełniające oraz 100 (16,2%) szkół policealnych. W roku szkolnym 2009/2010” w województwie śląskim do szkół

¹⁴ *Oświata i Wychowanie w roku szkolnym 2011/2012*, GUS, Warszawa 2012

¹⁵ *Procesy i struktury demograficzno-społeczne na obszarze województwa śląskiego w latach 1988-2008*, Urząd Statystyczny w Katowicach 2010

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

zawodowych (dla młodzieży, bez specjalnych) uczęszczało 101 330 uczniów. Najwięcej osób (68 901; 68%) uczyło się w technikach. 22 709 (22,4%) osób to uczniowie zasadniczych szkół zawodowych. W pozostałych typach szkół uczyło się znacznie mniej osób – 4 772 (4,7%) w liceach profilowanych, 4 560 (4,5%) w szkołach policealnych i 388 (0,4%) w technikach uzupełniających. Poziom zdawalności egzaminu zawodowego w zasadniczych szkołach zawodowych województwa śląskiego wynosił 79,6% i był niższy niż poziom ogólnopolski, który wynosił 87,0%. Nieco lepiej wypada porównanie poziomu zdawalności egzaminu zawodowego województwa śląskiego i ogólnopolskiego w technikach i szkołach policealnych. Wyniósł on dla województwa śląskiego w 2009 roku 55,3%, natomiast w Polsce był na poziomie 56,3%.

W prawie każdym typie szkół ponadgimnazjalnych widoczne są skutki niżu demograficznego. W roku szkolnym 2004/05 zasadniczych szkół zawodowych było 156, liceów ogólnokształcących funkcjonowało 284, liceów profilowanych 185, szkół policealnych 424.¹⁶ W przypadku liceów ogólnokształcących w roku szkolnym 2010/11 w 251 (w tym 11 na terenach wiejskich) kształciło się 63 278 uczniów. Mniejsza obecnie ilość uczniów w zasadniczych szkołach zawodowych czy liceach profilowanych związana jest z polityką władz regionalnych i lokalnych, a także nadzoru pedagogicznego dla których ważne jest dobrze wykształcone społeczeństwo, umiejące dostosować się do zmieniającej się sytuacji na rynku pracy. Niemnie jednak wyniki egzaminów gimnazjalnych i maturalnych, liczba absolwentów szkół ponadgimnazjalnych, którzy pozostają bez zatrudnienia, a także niskie miejsca szkół z województwa śląskiego w rankingach wskazują na konieczność podejmowania działań zorientowanych na poprawę jakości oświaty w regionie. Z analizy wyników widać, iż średnia punktów np. z matematyki na egzaminie gimnazjalnym w roku 2012 dla województwa wyniosła 46,63%. W przypadku egzaminu maturalnego średni wynik z matematyki wyniósł 59,43%, a z języka polskiego 52,54%. Ponadto o jakości nauczania świadczy liczba uczniów, którzy nie uzyskują promocji do kolejnej klasy. Odsetek uczniów powtarzających klasę w województwie śląskim w przypadku szkoły podstawowej wynosił 15% wszystkich uczniów w kraju, a w przypadku gimnazjum wynosił blisko 14,40% wszystkich uczniów w kraju. Dwie szkoły w czołowej czterdziestce liceów ogólnokształcących oraz dwie szkoły w czołowej trzydziestce techników w rankingu szkół obrazują różnice pomiędzy szkołami województwa śląskiego a szkołami z pozostałych regionów.¹⁷

¹⁶ Rocznik Statystyczny Województwa Śląskiego 2005

¹⁷ <http://www.perspektywy.pl/portal/>

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

Niepokojącymi danymi są dane dotyczące bezrobocia wśród osób młodych. Na dzień 31.11.2012 r. liczba bezrobotnych osób do 25 roku życia stanowiła 35 669 osób, co stanowiło 17,8% liczby ogółem bezrobotnych. Na koniec listopada 2008 r. bezrobotnych w tym wieku było 22 051 osób.¹⁸ Dynamika zmian na rynku pracy, a także zmieniająca się oferta kształcenia sprawiają, iż młody człowiek mający podjąć decyzję o swojej karierze zawodowej ma niełatwe zadanie. Należy przy tym zaznaczyć, iż dzisiejszy wybór zawodu to nie jest jednorazowa decyzja lecz proces składający się z wielu etapów. Z tego względu ważna jest rola doradcy, którego sugestie już na etapie szkoły gimnazjalnej mogą ograniczyć ryzyko niepowodzeń. Elementem, który pozwala zwiększyć możliwość znalezienia zatrudnienia są zajęcia praktyczne realizowane w szkołach i u pracodawców.¹⁹

Szkoły dla dorosłych

Dla poprawy sytuacji mieszkańców regionu do oczekiwań rynku pracy dostosowywane jest szkolnictwo dla dorosłych, gdzie osoby, które nie ukończyły określonego poziomu nauczania mogą uzupełnić swoje wykształcenie.

W roku szkolnym 2011/12 w przypadku szkół dla dorosłych funkcjonowało 28 gimnazjów dla dorosłych, 20 zasadniczych szkół zawodowych, 303 liceów ogólnokształcących (w tym 10 na terenach wiejskich), 5 liceów profilowanych, a także 103 techników.

W przypadku gimnazjów uczęszczało do nich ponad 2 700 uczniów, do zasadniczych szkół zawodowych 840 uczniów, do liceów ogólnokształcących 15 830 uczniów, do technikum 6 069, do liceów profilowanych 337 uczniów.²⁰

Ośrodki szkolno-wychowawcze

System uzupełniają instytucje przeznaczone dla dzieci i młodzieży niedostosowanych społecznie, które wymagają specjalnie prowadzonej nauki i pracy. W województwie śląskim w roku 2011 wśród tych instytucji było 10 specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych, 8 młodzieżowych ośrodków wychowawczych i młodzieżowych ośrodków socjoterapii.

Szkoły wyższe

W roku 2011 regionie funkcjonowało 45 szkół wyższych, w których kształci się 181 346 studentów, tym 46 318 studentów (około 25% wszystkich studentów) to słuchacze studiów na

¹⁸ http://www.wup-katowice.pl/badania-i-analazy/sytuacja_miesieczna

¹⁹ *Plany życiowe oraz aspiracje edukacyjne i zawodowe uczniów szkół ponadgimnazjalnych na obszarze Górnośląskiego Obszaru Metropolitalnego*, Wyższa Szkoła Zarządzania i Nauk Społecznych im. Ks. Emila Szramka, Tychy 2011

²⁰ *Oświata i Wychowanie w roku szkolnym 2011/2012*, GUS, Warszawa 2012

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

kierunkach matematycznych, przyrodniczych i technicznych. Liczba szkół wyższych wzrosła, gdyż w roku 2004/05 było ich 41. Jest to wynik wzrostu aspiracji mieszkańców i oczekiwań pracodawców.²¹ Jakość nauczania nie jest jednak najlepsza biorąc pod uwagę liczbę 97 studentów, która przypadała na jednego nauczyciela akademickiego.²² Mając na uwadze rywalizację pomiędzy uczelniami nie tylko a aspekcie regionalnym, ale także w aspekcie międzynarodowym należy mieć na uwadze niski poziom płac pracowników naukowo-dydaktycznych i poszukiwanie przez nich pracy w innych uczelniach, rosnące aspiracje młodzieży odnośnie poziomu wykształcenia i uzyskiwanych specjalizacji, wzrost zainteresowania współpracą przez przedsiębiorstwa w zakresie pozyskiwania do pracy absolwentów uczelni, zauważalny i istotny wzrost zapotrzebowania w przedsiębiorstwach na inżynierów, skromna oferta edukacyjna w językach obcych, niewykorzystane możliwości w zakresie oferty specjalistycznej studiów podyplomowych.²³

Edukacja na terenach wiejskich

Województwo śląskie należy do najbardziej zurbanizowanych regionów w kraju, gdyż prawie 77% osób zamieszkuje w miastach.²⁴ Dokumenty strategiczne wskazują, iż podobnie jak w całym kraju ludność zamieszkująca obszary wiejskie ma utrudniony dostęp do edukacji. W konsekwencji ludność zamieszkującą obszary wiejskie charakteryzuje niski poziom wykształcenia. Wzrost atrakcyjności obszarów wiejskich wymaga wsparcia inicjatyw lokalnych na rzecz zwiększenia potencjału zasobów ludzkich i warunków ich rozwoju.²⁵ Wybitnie o słabszym dostępie do infrastruktury edukacyjnej świadczy odsetek instytucji usytuowanych na tym terenie – 88% instytucji szkoleniowych i 90% agencji zatrudnienia usytuowanych jest bowiem na obszarze gmin miejskich.

Infrastruktura ochrony zdrowia

Szpitala ogólne w województwie śląskim

W województwie śląskim w 2009 roku (stan w dniu 31.XII.) liczba szpitali ogólnych wyniosła 113. W liczbie szpitali ujęto filie szpitali ogólnych. W roku 2009 w porównaniu do roku 2000 zanotowano nieznaczny spadek liczby szpitali ogólnych w województwie śląskim. Liczba

²¹

²²

http://www.nauka.gov.pl/fileadmin/user_upload/Finansowanie/fundusze_europejskie/PO_KL/Projekty_systemowe/20100727_Diagnoza_stanu_SW.pdf

²³ <http://administracja.polsl.pl/skz/SKZ/Strategia%20rozwoju%20Pol%20S1%20na%20lata%202012-2020.pdf>

²⁴ http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/katow/ASSETS_Slaskie_wLiczbach2012.pdf

²⁵ <http://www.slaskie.pl/zalaczniki/2010/02/24/1267017716/1267017953.pdf>

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

łóżek w szpitalach ogólnych w 2009 roku (stan w dniu 31.XII.) wyniosła 25 350. Ponadto, liczba łóżek na 10 tys. ludności w 2009 roku (stan w dniu 31. XII.) wyniosła 54,6. W okresie 2000-2009 w województwie śląskim obserwujemy systematyczny spadek liczby łóżek w szpitalach ogólnych. Malą również liczba łóżek na 10 tys. ludności. Ponadto, w omawianym okresie systematycznie malała liczba szpitali publicznych, natomiast wzrastała liczba szpitali niepublicznych. Tym samym, malała liczba łóżek w szpitalach publicznych, podczas gdy liczba łóżek w szpitalach niepublicznych systematycznie wzrastała.

W 2009 roku (stan w dniu 31. XII.) w województwie śląskim najwięcej łóżek w szpitalach ogólnych znajdowało się na oddziałach: chirurgicznych, chorób wewnętrznych, ginekologiczno-położniczych, neurologicznych oraz gruźlicy i chorób płuc.

W 2009 roku w województwie śląskim w porównaniu do roku 2000 zanotowano wzrost liczby łóżek w szpitalach ogólnych na oddziałach kardiologicznych, onkologicznych i psychiatrycznych.

Ambulatoryjna opieka zdrowotna w województwie śląskim

W 2009 roku w województwie śląskim liczba zakładów ambulatoryjnej opieki zdrowotnej wyniosła 2419. Liczba zakładów ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w miastach była większa niż na wsi. W okresie 2000-2009 obserwujemy tendencję wzrostową dotyczącą liczby zakładów ogółem, w tym w miastach, jak i na wsi.

Pomoc społeczna

Diagnoza obszaru pomocy społecznej wymaga uwzględnienia przynajmniej dwóch elementów, które wyraźnie różnicują terytorialnie obszar województwa śląskiego, a tj. kontekstu przyczyn udzielania pomocy (problemy) oraz dostępnej infrastruktury pomocy społecznej. Konieczna jest identyfikacja liczby beneficjentów pomocy społecznej, główne powody korzystania ze świadczeń, dominujące formy świadczeń oraz bazy infrastrukturalnej, służącej realizacji zadań pomocy społecznej. Liczba i struktura osób korzystających z pomocy społecznej w dużej mierze świadczą o kondycji regionu oraz o problemach społecznych, z jakimi ma do czynienia²⁶. W 2011 roku pomocą społeczną objętych było 124 056 rodzin, z czego 23

²⁶Na podstawie opinii eksperckiej dr Bożeny Zasepa **Założenia dotyczące zakresu wsparcia z Europejskiego Funduszu Społecznego w latach 2014- 2020, z uwzględnieniem potrzeb subregionów województwa śląskiego w obszarze włączenia społecznego i walki z**

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

409, tj. 18,9%, stanowiły rodziny zamieszkujące wieś. Rodziny objęte pomocą społeczną liczyły 303 252 osób, tj. 6,5% ogółu ludności. W latach 2010-2011 zmniejszyła się liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej, jak również liczba osób w tego rodzaju rodzinach. Zmiana ta częściowo wynika z przyjętego mechanizmu ustalania kwot uprawniających do ubiegania się o świadczenia pieniężne z systemu pomocy społecznej (nie były zmieniane od 1 października 2009 roku do końca września 2012 r. W powiatach grodzkich wartość wskaźnika liczba klientów pomocy społecznej w przeliczeniu na liczbę ludności wyniosła 6,4%, natomiast w ziemskich 6,7%.

W kontekście obszaru związanego z włączeniem społecznym i walką z ubóstwem warto zwrócić uwagę na dominujący w województwie powód wykluczenia społecznego na przestrzeni lat 2008-2011, jakim jest bezrobocie. Pomocą z tego tytułu objęto 155 353 osoby w rodzinach korzystających ze wsparcia. Na dalszych miejscach w tej hierarchii znajdowały się: ubóstwo (139 829 osób w przypadku ustawowej granicy ubóstwa w latach 2005-2010 mamy do czynienia z tendencją malejącą, która jednak częściowo wynika z przyjętego mechanizmu ustalania kwot uprawniających do ubiegania się o świadczenia pieniężne z systemu pomocy społecznej)²⁷, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego (88 786 osób), niepełnosprawność (75 068 osób) oraz długotrwała lub ciężka choroba (70 004 osoby).

Zagrożenie ubóstwem

Według szacunków Głównego Urzędu Statystycznego w województwie śląskim w 2011 roku udział osób w gospodarstwach domowych znajdujących się poniżej minimum egzystencji kształtował się na poziomie 4,8%. Dla całego kraju wskaźnik ten był o 1,9 punktu proc. wyższy. W stosunku do roku 2010 nastąpił wzrost udziału osób żyjących poniżej minimum egzystencji o 0,4 punktu proc. Wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym wyniósł w województwie śląskim w 2011 roku 12,3% (w całym kraju 16,7%). W przypadku tej granicy ubóstwa zanotowano korzystną zmianę w stosunku do 2010 roku – spadek o 1,7 punktu proc. Poniżej ustawowej granicy ubóstwa żyło w 2011 roku 4,8% osób w gospodarstwach domowych (dla całego kraju wartość tego wskaźnika wynosiła 6,6%). W stosunku do 2010 roku nastąpił spadek o 0,9 punktu proc. W przypadku ustawowej granicy ubóstwa w latach

ubóstwem, Katowice listopad 2012 r., Punktem odniesienia w omawianym temacie są kwestie regulowane w dwóch aktach prawnych: w ustawie o pomocy społecznej²⁶ oraz ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej²⁶.

²⁷ Gdyby bowiem za granicę ubóstwa ustawowego przyjąć poziom progów urealniony wskaźnikiem wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych, to stopa ubóstwa ustawowego w 2011 roku byłaby wyższa i wynosiłaby 8,4% (w całym kraju 11,4%).

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

2005-2010 mamy do czynienia z tendencją malejącą, która jednak częściowo wynika z przyjętego mechanizmu ustalania kwot uprawniających do ubiegania się o świadczenia pieniężne z systemu pomocy społecznej. Gdyby bowiem za granicę ubóstwa ustawowego przyjąć poziom progów urealniony wskaźnikiem wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych, to stopa ubóstwa ustawowego w 2011 roku byłaby wyższa i wynosiłaby 8,4% (w całym kraju 11,4%). W 2010 roku wskaźnik ten wynosił w województwie 14,0%²⁸.

Jednostki pomocy społecznej

W 2011 w województwie śląskim na szczeblu gminy i powiatu funkcjonowało 781 jednostek organizacyjnych pomocy społecznej (JOPS), w tym 184 podstawowe (OPS-y i PCPR-y) oraz 597 specjalistycznych (pozostałe jednostki). W latach 2010-2011 odnotowano spadek liczby jednostek organizacyjnych pomocy społecznej zarówno w instytucjach o zasięgu lokalnym, jak i ponadlokalnym (przekraczającym zasięg gminy)²⁹. W odniesieniu do 2010 r. zaobserwowano wyraźny spadek liczby dziennych placówek opiekuńczo-wychowawczych, powstało natomiast kilka nowych klubów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz ośrodków interwencji kryzysowej. Największą liczbą miejsc dysponowałyienne domy pomocy,ienne placówki opiekuńczo-wychowawcze oraz jadłodajnie. Z kolei najbardziej widoczny spadek dotyczył dziennych placówek opiekuńczo-wychowawczych. W 2011 r., w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców, największą liczbą miejsc w instytucjach o zasięgu ponadlokalnym charakteryzował się podregion bytomski, najmniejszą sosnowiecki. Zdecydowanie największą ilość miejsc posiadały domy pomocy społecznej, najmniejszą „pozostałe ośrodki wsparcia” oraz mieszkania chronione. W okresie 2010-2011 najwięcej miejsc przybyło w domach pomocy społecznej, z kolei w placówkach opiekuńczo-wychowawczych wielofunkcyjnych oraz rodzinnych, jak również w ośrodkach interwencji kryzysowej liczba miejsc została zredukowana.

W 2011 roku w województwie śląskim funkcjonowało 6 359 rodzin zastępczych³⁰, w których wychowywało się 9 435 dzieci. W okresie 2010-2011 zmniejszyła się liczba rodzin, jednak liczba umieszczonych w nich dzieci wzrosła. Wśród rodzin zastępczych dominowały rodziny spokrewnione z dzieckiem (79,6%). Znacznie mniej dzieci przebywało w rodzinach niespokrewnionych (17,7%) oraz zawodowych (2,7%). Wśród rodzin zawodowych niespokrewnionych z dzieckiem znalazło się najwięcej rodzin wielodzietnych (55,5%),

²⁸ *Ubóstwo w Polsce w 2011 roku* (na podstawie badań budżetów gospodarstw domowych), GUS, maj 2012.

²⁹ Specjalistyczne jednostki organizacyjne pomocy społecznej dysponowały w 2011 roku 22 954 miejscami, w tym 11 353 w jednostkach o zasięgu lokalnym, a 11 601 w jednostkach o zasięgu ponadlokalnym.

³⁰ Dane za rok 2011 uwzględniają obowiązującą do 31 grudnia 2011 roku typologię rodzin zastępczych.

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

następnie o charakterze pogotowia rodzinnego (38,5%) oraz specjalistycznych (6%). W 2011 r. stosunek liczby dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych do liczby dzieci korzystających z całodobowych placówek opiekuńczo-wychowawczych wypadł mniej korzystnie niż średnia krajowa.

Usługi społeczne

Rodzajem usług publicznych, na które popyt wyraźnie wzrośnie wraz ze starzeniem się społeczeństwa są usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze³¹. Wzrost liczby osób starszych, wymagających opieki będzie miał bezpośredni wpływ na zapotrzebowanie na opiekę. Wysokie koszty funkcjonowania placówek opieki stacjonarnej powodują, że należy je traktować jako rozwiązanie ostateczne, niepreferowane. Konieczne są działania umożliwiające jak najdłuższe funkcjonowanie osób starszych w środowisku lokalnym. Zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze stwarzają jednocześnie szanse i wyzwania społeczne jakim sprostać będzie musiało województwo, jednocześnie lukę w zagospodarowaniu obszaru usług społecznych, w tym opiekuńczych i socjalnych, mogą z powodzeniem, przy wsparciu władz lokalnych, wypełnić podmioty ekonomii społecznej.

Natomiast, biorąc pod uwagę procesy demograficzne oraz narastające zjawisko dezorganizacji rodzin zasadne wydaje się rozwijanie bazy infrastrukturalnej pomocy społecznej (zarówno publicznej jak i niepublicznej) oferującej usługi wspierające dla rodziny jako podstawowej komórki społecznej ułatwiające pełnienie przez nią ról opiekuńczych i wychowawczych, w tym dla rodzin zagrożonych dysfunkcją i będących w kryzysie oraz dla wybranych grup ludności (dzieci, młodzież, osoby starsze, niepełnosprawne, długotrwale chore, z zaburzeniami psychicznymi).

W aspekcie godzenia życia zawodowego i rodzinnego niezbędne jest wpieranie dostępu do usług opiekuńczych osób sprawujących opiekę nad dziećmi w szczególności do lat 3 oraz innymi osobami zależnymi. Jest to również istotne z uwagi na fakt, że nadal wielu pracodawców uważa, iż ze względu na konieczność opieki nad dziećmi rodzic jest gorszym i mniej dyspozycyjnym pracownikiem.

W Polsce w 2009 roku liczba żłobków wyniosła 380 (stan w dniu 31.XII.). W latach 2000-2009 zanotowano spadek ich liczby o 11,2%. W 2009r. najwięcej żłobków znajdowało

³¹ Wydatki na usługi opiekuńcze finansowane przez gminy województwa śląskiego już w chwili obecnej przekraczają 28,5 mln zł rocznie (dane za 2011 r.) co stanowi około 0,2% wydatków budżetów gmin (w przypadku innych województw wydatki te stanowią nawet do 0,5%)

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

się w województwach: mazowieckim i śląskim (odpowiednio: 58, tj. 15,3% ogółu w kraju i 55, tj. 14,5% ogółu w kraju). W roku 2009 w porównaniu do roku 2000 w województwie śląskim zanotowano wzrost ich liczby o 10%. W 2009 roku liczba miejsc w żłobkach łącznie z oddziałami żłobkowymi wyniosła 3052. W latach 2000-2005 nastąpił znaczący spadek liczby miejsc. Jednakże w okresie 2005-2009 obserwowany jest stopniowy wzrost ich liczby. W 2011 liczba żłobków spadła do 50 placówek.

Jak wynika z danych MPiPS z czerwca 2012 r. na temat form opieki nad dziećmi do lat trzech na poziomie kraju tylko w co dziesiątej gminie w Polsce jest żłobek, w całym kraju jest to 646 zarejestrowanych placówek; klubów dziecięcych powstało 69, pracuje 18 opiekunów dziennych. Placówki mieszczą się w większości w dużych aglomeracjach, w których ze względu na najwyższą aktywność zawodową zapotrzebowanie na żłobki jest największe. Podaje się, że 60 proc. żłobków zostało utworzonych przez gminy, 30 proc. przez osoby fizyczne a 5,7 proc. przez inne podmioty, czyli np. firmy, 77 proc. żłobków otrzymywało dotacje z budżetów gmin. W dotowanych placówkach pracowało 9 tys. osób, z czego większość to opiekunowie; pielęgniarki stanowiły 17 proc. zatrudnionych; ok. 30 proc. to tzw. zatrudnienie towarzyszące. Na jednego opiekuna przypadało średnio prawie siedmioro **dzieci** (ustawa przewiduje, że może to być ośmioro dzieci). 53 proc. żłobków pracowało przez 10 godz. dziennie; pozostałe dłużej. Stwierdzono, że praca zawodowa rodziców, do której należy doliczyć niekiedy czas dojazdu, wymusza potrzebę pozostawienia dziecka w placówce dłużej niż 10 godz. ,za ponadwymiarową opiekę rodzice ponoszą dodatkowe opłaty. W 2012 r. przeciętny, miesięczny koszt utrzymania jednego miejsca w żłobku wyniósł 1033 zł, z czego 888 zł to przeciętny koszt pobytu dziecka, a 122 zł - wyżywienia. 23 zł to pozostałe koszty związane z remontem i wyposażeniem placówki. Średnio rodzice za miejsce w żłobku płacili 328 zł miesięcznie, czyli ponosili ok. 30 proc. kosztów. Niemal 70 proc. dzieci w żłobkach ma powyżej 2. roku życia (w żłobku można umieścić dziecko począwszy od 20. tygodnia życia). 46 proc. dzieci ma od dwóch do trzech lat; 23 proc. ma więcej niż trzy lata. 69 klubów dziecięcych zarejestrowano w 55 gminach; 80 proc. z nich prowadziły osoby fizyczne; 13 proc. gminy. 20 klubów (377 miejsc) otrzymywało dotacje z budżetów gmin.

Koszt utrzymania miejsca w klubie dziecięcym to 647 zł. . W klubach dziecięcych na jednego pracownika przypadało około siedmiorga dzieci (ustawa dopuszcza ośmiorgo). Przeciętnie miesięczny koszt utrzymania miejsca w klubie dziecięcym to 647 zł, z czego 467 zł to koszt pobytu a 128 zł koszt wyżywienia. Gminy finansowały ok. 40 proc. kosztów miejsca w klubie dziecięcym. 75 proc. dzieci w klubach dziecięcych miało powyżej 2. roku życia.

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

Oceniono, że forma opiekuna dziennego w najmniejszym stopniu przebija się na rynek usług. Na jednego dziennego opiekuna przypadało dwoje dzieci (ustawa przewiduje do pięciorga dzieci). Wynagrodzenie dla opiekuna w przeliczeniu na jedno dziecko to 470 zł, a koszty ponoszone przez rodziców 305 zł. Od października 2011 roku wzrosła z ok. trzech tysięcy liczba legalnie zatrudnionych nian do 8,4 tys. w pierwszej połowie 2012 r. Zwrócono uwagę, że dla gmin problemem nie jest tworzenie nowych miejsc opieki nad dziećmi, ale ich utrzymanie. Na ten cel w skali kraju przeznaczono dodatkowe 50 mln zł, co łącznie da kwotę 101 mln zł na wydatki gmin związane z tworzeniem i trzymaniem miejsc opieki nad dziećmi do lat trzech.

Grupy szczególnie zagrożone marginalizacją – osoby niepełnosprawne

Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego 2011 wykazały wstępnie, że liczba osób, które deklarowały ograniczenie zdolności do wykonywania zwykłych czynności podstawowych dla swojego wieku i/lub posiadały ważne orzeczenie kwalifikujące je do zbiorowości osób niepełnosprawnych wynosiła 552,2 tys. i stanowiła 11,9% ludności województwa śląskiego (wobec 560,7 tys. w 2002 r.)³². Wśród ogółu osób niepełnosprawnych 295,4 tys. (53,5%) to kobiety. W porównaniu ze spisem 2002 liczba ta zwiększyła się o 6,5 tys. tj. o 2,3%. Liczba niepełnosprawnych kobiet w miastach wzrosła o 11,9 tys. (o 5,2%), natomiast na terenach wiejskich odnotowano spadek liczby niepełnosprawnych kobiet o 5,4 tys. (tj. 9,2%). Liczba niepełnosprawnych mężczyzn w 2011 r. ukształtowała się na poziomie 256,8 tys. (46,5% populacji niepełnosprawnych). W relacji do spisu 2002 r. liczba ta zmniejszyła się o 15,1 tys. (tj. o 5,5%). Zarówno w miastach jak i na wsi odnotowano spadek liczby niepełnosprawnych mężczyzn odpowiednio o: 5,0 tys. (2,4%) i 10,0 tys. (16,9%). Stosunkowo wysoki odsetek osób niepełnosprawnych w ogóle mieszkańców regionu wskazuje na konieczność aktywizacji tej grupy społecznej, w szczególności z uwagi na fakt, iż województwo charakteryzuje niska aktywność zawodowa tych osób, wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych należy do najniższych w kraju.

³² http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/katow/ASSETS_NSP2011-RAPORT.pdf.

Sektor ekonomii społecznej

Ekonomia społeczna to sektor, który w wielu wymiarach wpisuje się w strategię „Europa 2020”, szczególnie istotną rolę może odegrać w realizacji unijnych celów, tj.: zdążenia do osiągnięcia wskaźnika zatrudnienia na poziomie 75% wśród kobiet i mężczyzn w wieku 20–64 lat, m.in. poprzez zwiększanie zatrudnienia młodzieży, osób starszych i pracowników nisko wykwalifikowanych oraz skuteczniejszą integrację legalnych migrantów; wspierania włączenia społecznego, zwłaszcza przez ograniczanie ubóstwa lub wykluczenia społecznego co najmniej 20 milionów obywateli

Ekonomia społeczna w wymiarze długofalowym może zarówno na płaszczyźnie realizacji zadań europejskich jak i regionalnych przyczynić się w wymiarze ekonomicznym do: wzrostu zatrudnienia w grupach najmniej podatnych na podjęcie aktywności zawodowej z uwagi na długotrwałe bezrobocie i postępujące wykluczenie społeczne; wzrostu zatrudnienia osób niepełnosprawnych ;zmniejszania się wydatków na świadczenia społeczne związane z biernością ekonomiczną. Z kolei w wymiarze strukturalnym ekonomia społeczna może przyczynić się do zmian międzysektorowych poprzez: wzrost zatrudnienia w sektorze usług społecznych ;rozwój usług społecznych użyteczności publicznej W wymiarze społecznym ekonomia społeczna przyczynić się może do wzrostu spójności społecznej poprzez: zaangażowanie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w działania przynoszące im nie tylko środki utrzymania, ale integrujące ich również w grupach wytwórczych; zintegrowanie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym ze społecznością lokalną jako wytwórców dóbr społecznie użytecznych, zmianę postawy kulturowej oddziałującej na postawę i postrzeganie wewnątrz rodzin i środowisk lokalnych; w dłuższym horyzoncie czasowym zwiększenie zaangażowania pracowników i udziałowców podmiotów ekonomii społecznej w działania na rzecz rozwoju lokalnego.

Dlatego też, tak ważne jest horyzontalne podejście do programowania polityki społecznej wkomponowane w działania dotyczące całej polityki rozwoju

Przestrzeń i środowisko

Środowisko przyrodnicze

W 2011 r. (według stanu w dniu 1 I) w strukturze gruntów województwa śląskiego wyróżniamy użytki rolne, które obejmowały powierzchnię 638,5 tys. ha, jak również grunty

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

leśne oraz zadrzewione i zakrzewione, które obejmowały powierzchnię 410,8 tys. ha. Stanowiły one łącznie 85,1% powierzchni województwa.

W końcu 2010 r. całkowita powierzchnia gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji wyniosła 4,4 tys. ha, co stanowiło 0,4% powierzchni województwa, w tym 83,9% stanowiły grunty zdewastowane, a 16,1% zdegradowane. Powierzchnia gruntów wymagających rekultywacji zmniejszyła się w stosunku do 2007 r. o 212 ha, tj. o 4,6%.

Wykorzystanie wody

W 2010 r. w województwie śląskim na potrzeby gospodarki narodowej i ludności pobrano 479,1 hm³ wody, co stanowiło 4,4% poboru wody w kraju. Wielkość ta była o 5,6% mniejsza niż w 2007 r.

W omawianym roku zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności wyniosło 400,7 hm³, co stanowiło 3,9% zużycia w kraju i było niższe o 7,6% w porównaniu z 2007 r. Należy zaznaczyć, iż 28 miast województwa śląskiego, w tym wszystkie miasta na prawach powiatu, z wyjątkiem Świętochłowic i Żor znalazły się wśród 119 miast Polski o największym zużyciu wody.

W omawianym roku na eksploatację sieci wodociągowej zakłady przeznaczyły 188,9 hm³ wody, tj. ponad 47% zużycia na potrzeby gospodarki narodowej i ludności. Od 2000 r. występuje systematyczny spadek zużycia wody z wodociągów sieciowych. Jest to rezultat wzrostu oszczędności w zakresie gospodarowania wodą.

W 2010 r. na potrzeby przemysłu przeznaczono 137,3 hm³ wody, w tym do produkcji 89,2%. Zużycie wody w przemyśle wyniosło ponad jedną trzecią jej zużycia w województwie i było o 7,4% niższe w odniesieniu do 2007 r. Jednostki prowadzące działalność w zakresie wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę zużyły najwięcej wody, tj. 57,2 hm³. W przetwórstwie przemysłowym zużycie wody wyniosło 40,5 hm³. Natomiast, w omawianym roku dla potrzeb górnictwa i wydobywania wykorzystanych zostało 37,9 hm³ wody.

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

W analizowanym roku do nawadniania w rolnictwie i leśnictwie oraz napełniania i uzupełniania stawów rybnych przeznaczono 74,4 hm³ wody, tj. o około 2% mniej niż w 2007 r.

Gospodarka ściekowa

W 2010 r. do wód lub do ziemi zostało odprowadzonych najwięcej w kraju ścieków przemysłowych i komunalnych wymagających oczyszczania. Wielkość ta stanowiła 16,9% emisji krajowej. W omawianym roku na 1 km² powierzchni województwa przypadało najwięcej w kraju ścieków wymagających oczyszczania odprowadzonych do wód lub do ziemi. Wielkość ta wyniosła 31,7 dam³. Średnia krajowa równała się 7,4 dam³ ścieków na 1 km². Ilość ścieków nieoczyszczanych przypadająca na 1 km² powierzchni województwa była największa w kraju i wyniosła 4,3 dam³. Natomiast średnia krajowa równała się 0,6 dam³.

W 2010 r. odprowadzonych zostało 266,6 hm³ ścieków przemysłowych. Emisja ścieków przemysłowych odprowadzonych do wód lub do ziemi zwiększyła się o prawie 13% w stosunku do 2007 r. Najwięcej ścieków przemysłowych odprowadziły bezpośrednio do wód lub do ziemi zakłady prowadzące działalność w następującym zakresie:

- górnictwa i wydobywania,
- dostawy wody; gospodarowania ściekami i odpadami; rekultywacji,
- przetwórstwa przemysłowego.

W analizowanym roku odprowadzono do wód powierzchniowych lub do ziemi 150,3 hm³ ścieków komunalnych siecią kanalizacyjną, co stanowiło o 3,9% mniej niż w 2007 r.

Odsetek ludności województwa śląskiego korzystającej z oczyszczalni ścieków wyniósł 72,0%. Wielkość ta zwiększyła się w stosunku do 2007 roku o 2,7 pkt. proc. W 2010 roku z oczyszczalni ścieków w miastach korzystało 84,3%, a na wsi 28,3%.

Zanieczyszczenie powietrza

W latach 2007 – 2010 w województwie śląskim zmniejszyła się liczba zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza z 356 do 343. W 2010 r. wyemitowały one do atmosfery łącznie 13,4 tys. t pyłowych zanieczyszczeń powietrza. Wielkość ta stanowiła ponad 21% w skali kraju. Większość z nich pochodziła ze spalania paliw, tj. 62,3% ogólnej emisji pyłów. W porównaniu z 2007 r. zanotowano spadek emisji zanieczyszczeń pyłowych o 38,7%, przy

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

czym ze spalania paliw – o 42,1%. Do głównych źródeł emisji przemysłowych zanieczyszczeń pyłowych zaliczamy jednostki prowadzące działalność w zakresie:

- wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę,
- przetwórstwa przemysłowego,
- górnictwa i wydobywania,
- dostawy wody; gospodarowania ściekami i odpadami; rekultywacji.

W 2010 r. w województwie śląskim emisja zanieczyszczeń gazowych (łącznie z dwutlenkiem węgla) wyniosła 43 390,3 tys. t. Wielkość ta stanowiła ponad 20% emisji krajowej. Tzw. gazy cieplarniane, tj. dwutlenek węgla i metan tworzyły ponad 99% ogólnej emisji zanieczyszczeń gazowych. W porównaniu z 2007 r. wystąpił spadek emisji zanieczyszczeń gazowych o 6,2%. Do głównych źródeł emisji przemysłowych zanieczyszczeń gazowych, podobnie jak w przypadku zanieczyszczeń pyłowych, zaliczamy jednostki prowadzące działalność w zakresie:

- wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę,
- przetwórstwa przemysłowego,
- górnictwa i wydobywania,
- dostawy wody; gospodarowania ściekami i odpadami; rekultywacji.

Lokalne kotłownie pracujące dla potrzeb centralnego ogrzewania oraz piece węglowe używane w gospodarstwach domowych mają bardzo istotny wpływ na zanieczyszczenie powietrza. Istotnym wyzwaniem jest zatem likwidacja niskiej emisji.

Gospodarka odpadami

W 2010 r. zakłady szczególnie uciążliwe dla środowiska wytworzyły 35,5 mln t odpadów. Stanowiło to o 14,2% mniej niż w 2007 r. Do głównych źródeł wytwarzania odpadów zaliczamy jednostki prowadzące działalność w zakresie następujących sekcji:

- górnictwo i wydobywanie,
- wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę,
- przetwórstwo przemysłowe.

Większość wytworzonych odpadów została poddana odzyskowi.

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

W analizowanym roku ogólna ilość odpadów (z wyłączeniem odpadów komunalnych) dotychczas składowanych na składowiskach własnych zakładów stanowiła 621 213,4 tys. t. Wielkość ta tworzyła 36,0% odpadów dotychczas składowanych w kraju. W stosunku do 2007 r. ilość odpadów nagromadzonych zmniejszyła się o 5,0%. Jednostki prowadzące działalność w zakresie górnictwa i wydobywania zgromadziły największą ilość odpadów dotychczas składowanych na składowiskach własnych. Wielkość ta stanowiła 87,2% odpadów nagromadzonych na terenie województwa.

W naszym regionie ilość zebranych odpadów komunalnych utrzymywała się na podobnym poziomie w okresie 2007–2010. Do głównych źródeł wytwarzania odpadów komunalnych zaliczamy gospodarstwa domowe, handel, mały biznes, biura i instytucje oraz usługi komunalne.

Obszary prawnie chronione oraz lasy

W 2010 r. w województwie śląskim obszary prawnie chronione obejmowały razem 273,2 tys. ha. Wielkość ta stanowiła 22,1% powierzchni ogólnej regionu. Parki krajobrazowe miały największy udział w powierzchni obszarów objętych ochroną prawną. Wielkość ta wyniosła 83,1% arealu chronionego.

W analizowanym roku w regionie grunty leśne obejmowały 401,9 tys. ha. Wielkość ta stanowiła 32,6% ogólnej powierzchni województwa śląskiego. Powierzchnia lasów obejmowała 392,1 tys. ha. Wielkość ta stanowiła 97,6% gruntów leśnych regionu. Wskaźnik lesistości wyniósł 31,8%. Własnością Lasów Państwowych było objętych prawie 80% lasów.

Produkcja i zużycie energii elektrycznej

Produkcja energii elektrycznej

W 2010 roku w województwie śląskim wyprodukowano najwięcej energii elektrycznej ogółem spośród wszystkich województw w Polsce. Wartość wyprodukowanej energii elektrycznej wyniosła 32 604,7 GWh (w kraju – 157 657,6 GWh), co stanowiło 20,7% ogółu w kraju. W 2010 roku w porównaniu do roku 2000 zanotowany został wzrost wartości wyprodukowanej energii elektrycznej w naszym regionie o 4,5% (w kraju o 8,6%).

Zużycie energii elektrycznej

W 2010 roku w województwie śląskim zanotowano największe zużycie energii elektrycznej ogółem spośród wszystkich województw w Polsce. Zużycie energii elektrycznej ogółem wyniosło 25 273 GWh (w kraju – 144 453 GWh), co stanowiło 17,5% ogółu w kraju. W 2010 roku w porównaniu do roku 2001 zaobserwowany został w naszym regionie wzrost zużycia energii elektrycznej o 5,1% (w kraju o 15,8%). W 2010 roku w województwie śląskim największe zużycie energii elektrycznej według sektorów ekonomicznych zanotowano w sektorach: energetycznym i przemysłowym. W 2010 roku w porównaniu do roku 2001 w sektorze przemysłowym i w gospodarstwach domowych nastąpił wzrost zużycia energii elektrycznej, odpowiednio o: 3,1% i 12,9%. Natomiast, w sektorze energetycznym i transportowym zanotowano spadek w omawianym okresie, odpowiednio o: 15,6% i 29,7%.

Sprawna administracja

Strukturę administracyjną województwa tworzy 167 gmin zgrupowanych w 36 powiatach: 17 powiatach ziemskich i 19 grodzkich (miasta na prawach powiatu). Spośród 167 gmin 49 to gminy miejskie, 22 miejsko-wiejskie i 96 wiejskie. Samorząd terytorialny zgodnie z przyjętym modelem administracji publicznej realizuje zadania służące zaspokajaniu zbiorowych i indywidualnych potrzeb samorządowych wspólnot lokalnych, przy czym na przestrzeni ostatnich lat samorzady terytorialne wykonują coraz więcej zadań, które dotychczas były domeną administracji szczebla rządowego. Z jednej strony idea ta jest zgodna z zasadą subsydiarności, jednocześnie wielość zadań i kompetencji wymaga wzmacniania standardów realizowania polityk regionalnych oraz podnoszeniu kompetencji kadr administracji do realizacji zadań. Cechą samorządu terytorialnego jest systematyczne tworzenie warunków do powstawania inicjatyw społecznych. Są one podstawą funkcjonowania społeczeństwa obywatelskiego, dają poczucie więzi społecznych i skłaniają do odpowiedzialności. Dzięki wspieraniu inicjatyw społecznych obywatele utożsamiają się z daną społecznością i tworzą klimat do rozwoju społecznego i gospodarczego. Przy tak rozbudowanej odpowiedzialności i kompetencji koniecznym jest wspomaganie procesów decyzyjnych poprzez monitorowanie, analizowanie i prognozowanie zmian zachodzących dynamicznie w otoczeniu. Jedynie zintegrowany system monitorowania i oceny realizowanych działań na szczeblu regionalnym będzie w stanie w sposób synergiczny oddziaływać na efektywność polityki regionalnej przy

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

zapewnieniu badania tempa zmian zachodzących w rozwoju społeczno-gospodarczym, analizowania zgodności trendów rozwojowych z założeniami polityki rozwoju, udoskonalania funkcjonujących rozwiązań w zakresie prowadzenia badań i analiz oraz współpracy na płaszczyźnie wymiany informacji w regionie.

Realizowanie polityki regionalnej nie może odbywać się bez współpracy administracji publicznej a partnerami społecznymi i organizacjami pozarządowymi, która to współpraca stanowi istotny element obowiązującego porządku konstytucyjnego RP gdzie zapisano zasadę dialogu społecznego oraz zasadę pomocniczości. Efektywność zdolności administracyjnych do formułowania i realizacji polityk regionalnych może poprzez partnerskie relacje z sektorem pozarządowym zostać wzmocniona. Organizacje pozarządowe dysponują potencjałem aktywności w działaniach na rzecz społeczeństwa, a jednym z istotniejszych pól działalności jest dostarczanie usług społecznych, także poprzez wnoszenie w ich realizacji specyficznej wartości dodanej tj. przede wszystkim indywidualnego podejścia do klienta, dostosowanie narzędzi do konkretnych grup oraz ich potrzeb, które wzmacniają standard świadczonej usługi. Jak wskazują wyniki badań organizacji pozarządowych SOF-1 z 200911 w województwie śląskim działa 6,3 tys. aktywnych organizacji społecznych, stowarzyszeń, fundacji i innych organizacji, co stanowi 8,9% aktywnych organizacji społecznych w Polsce. Warto zwrócić uwagę, że w województwie mazowieckim odsetek aktywnych organizacji wynosił 14,4 %, w województwie małopolskim - 9,3%, zaś w województwie wielkopolskim - 9,4. Z uwagi na liczbę mieszkańców województwo śląskie jest na drugim miejscu w Polsce, natomiast z uwagi na liczbę aktywnych organizacji przesuwa się na pozycję czwartą. Porównując te dane można pokusić się o hipotezę, że pomimo dość niskiego poziomu zrzeszania się mieszkańców województwa śląskiego, stanowią one aktywną grupę w stosunku do formalnie zarejestrowanych organizacji, choć aktywność ta jest niższa niż wynikałoby z potencjału mieszkańców województwa. Jednocześnie powyższe dane wskazują na konieczność dalszego rozwoju i wzmacniania partnerstwa publiczno-społecznego jako zorientowanego na realne i efektywne współdziałanie w rozwiązywaniu problemów społecznych oraz dążeniu do rozwoju województwa.

Niniejsza analiza społeczno-gospodarcza pozwoliła na określenie następujących celów rozwoju województwa śląskiego:

- wzrost konkurencyjności gospodarki,
- rozwój e-usług,
- zwiększenie konkurencyjności i innowacyjności małych i średnich przedsiębiorstw,
- poprawa efektywności energetycznej i jakości powietrza,
- ochrona i poprawa jakości środowiska,
- poprawa funkcjonowania systemu transportowego,
- wzrost poziomu zatrudnienia i tworzenie wysokiej jakości miejsc pracy,
- wzrost adaptacyjności kapitału ludzkiego do rozwoju innowacyjnego i technologicznego,
- wzrost spójności społecznej i zmniejszenie dysproporcji w poziomie życia mieszkańców,
- wzmocnienie potencjału edukacyjnego,
- wzmocnienie potencjału instytucjonalnego i skuteczności administracji publicznej,
- skuteczna i efektywna realizacja RPO WSL 2014-2020.

3. STRATEGIA REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

3.1. Cel główny i cele szczegółowe Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020

Na wyznaczenie celu głównego oraz celów szczegółowych RPO WSL 2014-2020 złożyła się analiza społeczno-gospodarcza zakończona analizą SWOT, na podstawie której zidentyfikowano wyzwania rozwojowe stojące przed regionem. W związku z powyższym sformułowano następujący cel główny Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020:

**wzrost konkurencyjności i poprawa spójności społecznej,
gospodarczej i przestrzennej poprzez inteligentne wykorzystanie
endogenicznych potencjałów regionu**

Do osiągnięcia celu głównego będzie prowadzić realizacja 11 priorytetów, z których każdy zorientowany jest na osiągnięcie jednego z jedenastu celów szczegółowych Programu. Cel szczegółowy Programu jest równocześnie celem głównym priorytetu. W ramach RPO WSL 2014-2020 przewidziano także realizację dwunastego priorytetu Pomoc techniczna, który będzie obejmował realizację działań związanych z przygotowaniem, zarządzaniem, wdrażaniem, monitorowaniem, ewaluacją, kontrolą oraz działalnością informacyjno-promocyjną upowszechniającą rezultaty wdrażania Programu.

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

Tabela 1. Cel główny RPO WSL 2014-2020 i strategia jego osiągnięcia

Cel główny	Cel szczegółowy	Priorytet
Wzrost konkurencyjności i poprawa spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej poprzez inteligentne wykorzystanie endogenicznych potencjałów regionu	Wzrost konkurencyjności gospodarki regionu	I. Wzmacnianie nowoczesnej gospodarki
	Poprawa jakości życia mieszkańców regionu poprzez rozwój e-usług	II. Cyfrowe Śl@skie
	Zwiększenie konkurencyjności i innowacyjności małych i średnich przedsiębiorstw w regionie	III. Wzmocnienie konkurencyjności MŚP
	Poprawa efektywności energetycznej i jakości powietrza w regionie	IV. Gospodarka niskoemisyjna i odnawialne źródła energii
	Ochrona i poprawa jakości środowiska oraz ochrona dziedzictwa kulturowego	V. Ochrona środowiska i dziedzictwa kulturowego
	Poprawa funkcjonowania systemu transportowego w regionie	VI. Transport
	Wzrost poziomu zatrudnienia poprzez efektywne wykorzystanie kapitału ludzkiego w tworzeniu wysokiej jakości miejsc pracy	VII. Regionalny rynek pracy
	Wzrost adaptacyjności kapitału ludzkiego województwa śląskiego ze szczególnym uwzględnieniem kierunków rozwoju innowacyjnego i technologicznego regionu	VIII. Regionalne kadry gospodarki opartej na wiedzy

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

	Wzrost spójności społecznej i zmniejszenie dysproporcji w poziomie życia mieszkańców	IX. Włączenie społeczne i rewitalizacja
	Wzrost potencjału edukacyjnego województwa śląskiego w kontekście zróżnicowania demograficznego i potrzeb rynku pracy	X. Wzmocnienie potencjału edukacyjnego
	Wzmacnianie potencjału instytucjonalnego i skuteczności administracji publicznej	XI. Sprawna administracja
	Skuteczna i efektywna realizacja RPO WSL 2014-2020	XII. Pomoc techniczna

Realizacja celów szczegółowych przyczyni się do odpowiedzi na zidentyfikowane wyzwania, co prezentuje poniższa tabela.

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

Tabela 2. Mapa relacji pomiędzy zidentyfikowanymi wyzwaniami rozwojowymi a priorytetami RPO WSL 2014-2020

WYZWANIA ROZWOJOWE WYNIKAJĄCE Z DIAGNOZY	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI
1. zachodzące przekształcenia powiązań pomiędzy centralnymi ośrodkami podregionów, ich obszarami funkcjonalnymi oraz lokalnymi centrami rozwoju pociągające za sobą konieczność zmian w systemach infrastruktury, powiązaniach funkcjonalnych oraz w realizacji przedsięwzięć ponadlokalnych						X	X			X	
2. rozwijanie współpracy transgranicznej wykorzystującej położenie województwa					X	X					
3. przezwyciężanie peryferyjnego położenia części obszarów województwa zlokalizowanych w pasie granicznym, w tym obszarów górskich		X				X	X		X		
4. wzmacnianie ośrodków miejskich i wykorzystywanie ich potencjału w rozwoju regionu, szczególnie miast dużych predestynowanych do rozwoju funkcji wyższego rzędu	X	X			X	X	X	X		X	
5. wzmacnianie powiązań pomiędzy różnej rangi ośrodkami miejskimi województwa umożliwiające wewnętrzną integrację całego regionu, jak również podregionów i subregionów		X				X				X	
6. dostarczanie szans rozwojowych mniejszym ośrodkom miejskim i obszarom wiejskim, które mogą być poddane dominacji większych ośrodków licznie występujących w regionie policentrycznym		X	X			X	X	X	X	X	
7. podnoszenie jakości życia w województwie, szczególnie w ośrodkach, gdzie mieszkańcy są najbardziej narażeni na uciążliwości związane z wysoką gęstością zaludnienia, natężeniem ruchu, wysoką aktywnością przemysłu					X	X		X			
8. racjonalizacja gospodarowania przestrzenią oraz podnoszenie jakości infrastruktury i usług publicznych jako odpowiedź na tendencje do przemieszczania się mieszkańców na tereny o niższej gęstości zaludnienia		X				X			X		
9. ograniczanie antropopresji na środowisko przyrodnicze, w tym poprzez rozbudowę i modernizację infrastruktury				X	X	X					

**WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020**

10. dostosowywanie rozwoju społeczno-ekonomicznego do zróżnicowanych uwarunkowań występujących w różnych częściach województwa, w tym ograniczanie presji inwestycyjnej i osadniczej na obszarach o mniejszej liczbie mieszkańców				x			x					
11. zmiana wewnętrznego i zewnętrznego wizerunku województwa śląskiego umożliwiającą przyciąganie i zatrzymywanie mieszkańców							x	x			x	
12. podnoszenie jakości i poziomu życia we wszystkich aspektach kluczowych dla współczesnego społeczeństwa	x	x			x	x					x	x
13. wzrost siły województwa śląskiego do przyciągania nowych mieszkańców wypełniających luki w grupie wiekowej przedprodukcyjnej i produkcyjnej	x	x						x	x			x
14. zwiększanie liczby i podnoszenie atrakcyjności miejsc pracy na obszarach województwa o niższym poziomie rozwoju gospodarczego	x			x				x	x	x	x	
15. podnoszenie jakości życia w miastach silnie obciążonych przez gospodarkę i osadnictwo					x	x	x				x	x
16. tworzenie ułatwień dla funkcjonowania rodzin, szczególnie w zakresie dostępu do usług społecznych										x	x	
17. wzrost dostępności atrakcyjnych miejsc pracy dla młodych mieszkańców regionu	x	x	x					x	x	x		
18. wzrost możliwości zaspokajania przez rodziny potrzeb mieszkaniowych											x	
19. koncentracja wokół zagadnień polityki prorodzinnej podmiotów z regionu reprezentujących różne sektory, w szczególności samorządu, pomocy społecznej, mieszkalnictwa, kultury, edukacji, sportu i rekreacji											x	
20. wzrost dostępności mieszkańców do usług opiekuńczych											x	
21. dostosowania przestrzeni i infrastruktury do potrzeb coraz starszych mieszkańców								x			x	
22. wzrost dostępności do opieki zdrowotnej umożliwiającej wydłużenie dalszego trwania życia mieszkańców województwa co najmniej do przeciętnego wskaźnika dla całego kraju		x									x	

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

23. zwiększenie możliwości leczenia głównych chorób zagrażających zdrowiu i życiu mieszkańców województwa, w tym chorób cywilizacyjnych oraz chorób dotyczących osoby starsze										X		
24. powstrzymanie wyludniania się miast spowodowanego głównie problemami rynku pracy oraz uciążliwościami codziennego życia w ośrodkach o wysokim poziomie urbanizacji	X				X	X	X			X	X	
25. wzmacnianie pozycji miast jako głównych centrów rozwoju cywilizacyjnego i postępu ekonomicznego	X	X				X	X				X	
26. podnoszenie atrakcyjności mieszkaniowej ośrodków miejskich, w tym poprawa planowania przestrzennego i rozwój infrastruktury					X	X				X		X
27. wzrost dostępności do usług publicznych wspierających funkcjonowanie rodziny na obszarach wiejskich wspierający przywracanie modelu rodziny z większą liczbą dzieci										X		
28. wspieranie mobilności zawodowej mieszkańców w ramach województwa dzięki usprawnieniom komunikacyjnym – zarówno w aspekcie infrastruktury, jak również organizacji transportu zbiorowego						X	X			X		
29. przekształcenie dostępnych usług publicznych związane z głębokimi zmianami demograficznymi w województwie, a szczególnie ze starzeniem się społeczeństwa										X		
30. uzupełnienie lokalnych luk w infrastrukturze społecznej dla osób starszych										X		
31. wspieranie wzrostu zaangażowania podmiotów niepublicznych w świadczenie usług dla osób starszych			X							X		
32. dostarczanie różnego rodzaju udogodnień dla funkcjonowania osób starszych w środowisku lokalnym										X		
33. zapewnienie kadr dla realizacji usług dla osób starszych							X	X	X			
34. utrzymanie ponadprzeciętnego poziomu wynagrodzeń w województwie w warunkach kontynuowanej restrukturyzacji gospodarki	X		X				X	X				
35. wyrównywanie dysproporcji pomiędzy różnymi obszarami województwa w zakresie poziomu wynagrodzeń	X		X				X					

**WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020**

36. stałe podnoszenie poziomu wykształcenia i dostosowywanie kwalifikacji do zmieniających się potrzeb rynku pracy	x						x	x		x	
37. wzrost atrakcyjności miejsc pracy w regionie	x		x				x	x	x		
38. wzrost poziomu przedsiębiorczości uniezależniający mieszkańców województwa od warunków oferowanych przez pracodawców	x		x				x		x		
39. integracja działań wspierających walkę z ubóstwem oraz aktywności realizowanych przez różne podmioty w tym zakresie							x		x		
40. dostępność miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych		x	x			x	x	x	x		
41. dostępność usług opiekuńczych dla osób niepełnosprawnych i długotrwale chorych zwiększająca mobilność zawodową członków ich rodzin									x		
42. wzrost skuteczności działań ograniczających skutki ubóstwa wśród dzieci oraz ograniczających zjawisko dziedziczenia ubóstwa							x		x		
43. wzrost wsparcia dla rodzin z większą liczbą dzieci oraz rodzin niepełnych ograniczający zagrożenie ubóstwem oraz wspierający przyrost naturalny									x	x	
44. ograniczanie negatywnego wpływu zmian demograficznych (zmiany proporcji pomiędzy osobami w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ogółu ludności) i zorganizowanie opieki dla osób starszych pozbawionych wsparcia rodzin									x		
45. stworzenie podstaw dla ograniczania i eliminowania w długim horyzoncie czasu ubóstwa na obszarach szczególnie zagrożonych	x					x	x		x		
46. społeczna rewitalizacja miast i dzielnic zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz ubóstwem					x	x			x		
47. wzrost zdolności do monitorowania przyczyn i skutków ubóstwa									x		x
48. włączenie mieszkańców regionu w procesy decyzyjne, przekazywanie zadań gremiom społecznym									x		x
49. tworzenie warunków dla wykorzystywania energii społecznej									x		x
50. włączanie organizacji pozarządowych w realizację ważnych celów rozwoju lokalnego i regionalnego									x		x
51. współpraca z organizacjami pozarządowymi w identyfikowaniu lokalnych problemów społecznych									x		x

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

52. rozszerzanie zakresu i skali działania podmiotów przedsiębiorczości społecznej wspierających aktywizację zawodową mieszkańców, zwłaszcza grup marginalizowanych na rynku pracy									X		X	
53. optymalizacja sieci placówek medycznych z uwzględnieniem: <ul style="list-style-type: none"> ▪ zmian w proporcjach ilościowych pomiędzy placówkami publicznymi i niepublicznymi, ▪ zmian w przestrzennym rozmieszczeniu placówek, ▪ procesu specjalizacji placówek 											X	
54. godzenie procesu konsolidacji z oczekiwaniami mieszkańców dotyczącymi łatwego dostępu do placówek		X						X			X	
55. stałe dostosowywanie usług w placówkach medycznych w kontekście: <ul style="list-style-type: none"> ▪ zmian demograficznych i rosnącego zapotrzebowania na usługi dla ludzi starszych, ▪ rosnącego oddziaływania chorób cywilizacyjnych, ▪ wykorzystywania nowych technologii leczenia 		X									X	
56. kształtowanie, w wielu dopełniających się aspektach, świadomości zdrowotnej mieszkańców oraz wspieranie postaw prozdrowotnych wśród mieszkańców						X				X	X	
57. wypełnianie lokalnych luk w dostępie do placówek ochrony zdrowia		X						X			X	
58. wypełnianie lokalnych luk w dostępie do żłobków								X		X	X	
59. dostosowanie sieci szkół do zmian demograficznych oraz procesów suburbanizacyjnych przy zachowaniu dogodnej dostępności do placówek szkolnych								X			X	X
60. integracja programowa szkół różnych poziomów												X
61. stałe unowocześnianie bazy materialnej szkół, rozwijanie potencjału technicznego placówek edukacyjnych w zgodzie ze zmieniającymi się uwarunkowaniami społeczno-gospodarczymi, umożliwienie kształcenia z wykorzystaniem nowych metod i technik dydaktycznych		X							X			X

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

62. zapewnianie dostępu do funkcji kulturalnych i edukacyjnych mieszkańcom z ośrodków, gdzie dochodzi do likwidacji szkół		x			x				x	x	
63. zapewnienie możliwości zdobycia praktycznych kwalifikacji ważnych na współczesnym rynku pracy dla uczniów i absolwentów szkół o profilu ogólnym, w tym poprzez kontynuację nauki w różnych formach		x					x				x
64. zwiększenie znaczenia kształcenia w ścisłym związku z praktyką w technikach oraz szkołach zawodowych, w tym współpraca placówek edukacyjnych z pracodawcami							x				x
65. podnoszenie dostępności i skuteczności kształcenia dla dorosłych jako realnego wsparcia dla poprawy sytuacji tych osób na rynku pracy						x	x	x	x	x	
66. rozwijanie form nauczania integracyjnego umożliwiającego osobom z niepełnosprawnościami funkcjonowanie w grupach rówieśniczych i podwyższanie stopnia samodzielności							x		x	x	
67. stwarzanie możliwości dla wykorzystywania talentów artystycznych, w tym absolwentów szkół artystycznych w życiu społeczno-ekonomicznym regionu	x				x		x			x	
68. podwyższanie wydajności gospodarki regionu i zwiększanie udziału w krajowym PKB	x		x					x	x		
69. zmiany w strukturze gospodarki regionu w kierunku gospodarki opartej na wiedzy	x		x					x			
70. tworzenie łańcuchów podażowych w województwie umożliwiających budowanie wewnątrzregionalnych sieci kooperacji i podwyższanie poziomu przetworzenia produktów	x		x					x			
71. podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnej województwa, szczególnie w zakresie łączalności, dostępu do kapitału ludzkiego, siły relacji biznesu z nauką i sferą B+R	x		x			x		x			
72. otwieranie gospodarki regionu na współpracę w otoczeniu globalnym	x	x	x			x		x			
73. zachowanie perspektywicznych, silnych regionalnych gałęzi przemysłu oraz ich stała modernizacja w kierunku podwyższania wydajności, budowania sieci kooperacji, wykorzystywania rozwiązań innowacyjnych i kreatywnych	x		x					x			

**WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020**

74. przyciąganie nowych inwestorów przemysłowych wykorzystujących i rozwijających kapitał ludzki województwa, szczególnie kompetencje techniczne kadr w regionie	x					x	x	x			
75. rozwój szeroko rozumianych usług jako czynnik równoważenia sytuacji na rynku pracy, w tym usług innowacyjnych i bazujących na wartościach kulturalnych	x				x		x	x	x		
76. ograniczanie negatywnego wpływu przemysłu na stan środowiska przyrodniczego i jakość życia w regionie	x			x							
77. rozwój funkcji gospodarczych w otoczeniu rolnictwa	x		x					x			
78. utrzymywanie rolnictwa jako funkcji o znaczeniu pozagospodarczym, w tym związanej z kształtowaniem krajobrazu na obszarach wiejskich i utrzymywaniem równowagi przyrodniczej					x						
79. wzrost liczby podmiotów gospodarczych funkcjonujących w oparciu o innowacyjność i kreatywność	x		x					x			
80. wzrost przeżywalności powstających firm, podnoszenie potencjału małych przedsiębiorstw i przekształcanie ich w podmioty większe	x		x					x			
81. wykorzystywanie wysokiej atrakcyjności inwestycyjnej województwa dla przyciągania inwestorów dywersyfikujących strukturę gospodarczą regionu, tworzących atrakcyjne miejsca pracy, kształtujących wokół siebie sieci kooperacji, opierających swoją działalność na innowacyjności i kreatywności,	x					x	x	x			
82. rozwijanie oferty przez firmy regionu na rzecz odbiorców w województwie	x		x					x			
83. kształtowanie doraźnych lub trwałych form współpracy podmiotów w regionie, w tym rozwój klastrów i sieci	x	x	x			x		x			
84. wykorzystywanie przez firmy regionu potencjału innych sektorów i możliwości zawiązywania współpracy międzysektorowej z nauką, edukacją kulturą, sektorem społecznym i samorządowym	x	x	x		x						

**WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020**

85. radykalne podniesienie aktywności zawodowej mieszkańców województwa w wyniku: <ul style="list-style-type: none"> ▪ podnoszenia atrakcyjności miejsc pracy, ▪ dostosowywania kwalifikacji do potrzeb rynku pracy, ▪ likwidacji barier rodzinnych w podejmowaniu pracy, ▪ wprowadzania form zatrudnienia dogodnych dla osób defaworyzowanych na rynku pracy 			x				x		x		
86. zwiększanie liczby miejsc pracy jako niezbędna determinanta utrzymania niskiego poziomu bezrobocia w warunkach ograniczania nadzwyczajnych instrumentów łagodzących sytuację na rynku pracy (wcześniejsze emerytury w restrukturyzowanych branżach, emerytury pomostowe itp.)	x						x		x		
87. wzrost atrakcyjności miejsc pracy i jakości życia przyciągający do regionu nowych mieszkańców	x						x				
88. rozwój działalności gospodarczych opartych na technologii, wykorzystujących ograniczoną liczbę zasobów ludzkich o wysokich kwalifikacjach	x		x				x	x			
89. wzrost liczby miejsc pracy w działalnościach innowacyjnych	x						x				
90. zwiększenie poziomu wykorzystania przez gospodarkę osób o kwalifikacjach innych niż techniczne i ekonomiczne, szczególnie w działalnościach innowacyjnych i przemysłach kultury	x		x		x		x		x		
91. powstawanie w regionie nowych miejsc pracy atrakcyjnych dla osób o dobrym wykształceniu oraz wysokim potencjale innowacyjnym i kreatywnym sprzyjające zatrzymywaniu w województwie kapitału ludzkiego nowej generacji	x	x					x		x		
92. większe skorelowanie kierunków kształcenia z potrzebami regionalnego rynku pracy zarówno w placówkach szkolnych, placówkach kształcenia ustawicznego oraz na uczelniach	x		x				x			x	
93. wzrost szans na zdobycie pracy przez osoby młode wchodzące na rynek pracy oraz ograniczenie zagrożenia emigracji z województwa takich osób			x				x		x	x	
94. stworzenie warunków zachęcających przedsiębiorców do tworzenia miejsc pracy dla osób bezrobotnych			x				x		x		

**WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020**

95. rozwijanie form zatrudnienia dogodnych dla osób niepełnosprawnych		x					x		x		
96. podnoszenie kwalifikacji osób niepełnosprawnych dla poprawy ich sytuacji na rynku pracy							x		x		
97. rozwój przedsiębiorczości społecznej tworzącej miejsca pracy dla osób niepełnosprawnych							x		x		
98. aktywizacja społeczna i kulturalna osób niepełnosprawnych długotrwale bezrobotnych					x		x		x		
99. stworzenie wielopodmiotowych systemów monitorowania i prognozowania sytuacji na rynku pracy umożliwiających korelowanie kierunków kształcenia z potrzebami rynku pracy	x						x		x		x
100. wzmocnienie kultury przedsiębiorczości w regionie			x					x	x		
101. zahamowanie spadku znaczenia działalności badawczo-rozwojowej w gospodarce województwa	x		x								
102. wzrost zatrudnienia w jednostkach badawczo-rozwojowych	x		x				x				
103. wzrost nakładów na badania i rozwój zarówno ze źródeł publicznych, jak też ze źródeł prywatnych	x		x								
104. intensyfikacja współpracy na linii biznes-nauka podnosząca użyteczność wypracowywanych w sektorze B+R rozwiązań i zwiększająca zainteresowanie biznesu finansowaniem projektów badawczych	x		x					x			
105. wzrost kompetencji naukowców, badaczy i twórców w zakresie komercjalizacji swojego dorobku intelektualnego	x				x			x			
106. intensyfikacja współpracy pomiędzy jednostkami naukowo-badawczymi i akademickimi regionu w celu łączenia ich komplementarnych potencjałów	x	x									
107. przyciąganie nowych instytucji B+R do regionu	x	x									
108. wykorzystanie atutów komunikacyjnych regionu do podwyższania jego atrakcyjności inwestycyjnej i mieszkaniowej	x					x					
109. koordynacja lokalnych i ponadlokalnych układów drogowych						x					
110. systemowe uzupełnianie braków w sieci drogowej regionu						x					
111. zahamowanie spadku znaczenia transportu publicznego w regionie						x			x		

**WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020**

112.	unowocześnienie infrastruktury komunikacyjnej regionu i utrzymanie pozycji jednego z głównych węzłów komunikacyjnych kraju							X						
113.	wykorzystanie dogodnego położenia komunikacyjnego województwa i rozwiniętej infrastruktury komunikacyjnej do rozwoju transportu intermodalnego							X						
114.	zmiana wizerunku województwa w oparciu o posiadane walory przyrodnicze							X						
115.	zwiększenie kontroli procesu antropopresji na terenach przyrodniczych, w tym poprawa planowania przestrzennego					X	X	X					X	X
116.	konieczność zdynamizowania procesu poprawy składowych środowiska wynikająca z wysokiego poziomu zanieczyszczeń, zwłaszcza na obszarach aglomeracyjnych					X	X						X	
117.	restrukturyzacja gospodarki w kierunku proekologicznym	X			X	X	X			X	X	X		
118.	wdrażanie technologii energooszczędnych	X			X	X	X							
119.	rozwój działalności gospodarczych opartych na recyklingu	X			X		X			X	X			
120.	rozwijanie infrastruktury ograniczającej negatywne oddziaływanie gospodarki na środowisko					X	X	X						
121.	ograniczanie negatywnego oddziaływania energetyki na środowisko					X	X							
122.	wprowadzanie w gospodarce i mieszkalnictwie regionu technologii energooszczędnych				X	X	X							
123.	zwiększenie poziomu lokalnego wykorzystywania odnawialnych źródeł energii					X	X							

3.2. Kwestie horyzontalne

Równość szans, ze szczególnym uwzględnieniem równości szans kobiet i mężczyzn

Równość szans jest podstawową wartością Wspólnoty Europejskiej, a obowiązkiem każdego z państw członkowskich jest podejmowanie działań zapobiegającym nierównemu traktowaniu oraz dyskryminacji m.in. ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Zasada równości szans będzie przestrzegana na każdym etapie realizacji Programu i Umowy Partnerstwa. Szczególnym elementem realizacji zasady równości szans będzie aktywizacja osób

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

niepełnosprawnych. Osoby niepełnosprawne są w szczególności zagrożone wykluczeniem społecznym z uwagi na trudność w dostępie do miejsc pracy, świadczenia pracy i możliwości podnoszenia kwalifikacji zawodowych.

Zmiany zachodzące na rynku pracy, w tym również w kontekście wyzwań demograficznych, warunkują konieczność podjęcia efektywnych działań na rzecz aktywizacji społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych. Skuteczność działań aktywizacyjnych adresowanych do osób niepełnosprawnych uzależniona jest od umiejętności dostosowania działań podejmowanych na rzecz tej grupy osób do specyficznych potrzeb osób niepełnosprawnych wynikających m.in. z rodzajów niepełnosprawności, którymi są dotknięte. Dlatego tworząc przyjazne systemy wsparcia i rozwijając instrumenty o charakterze aktywizacyjnym, promowane będzie stosowanie kompleksowego podejścia do wspierania osób niepełnosprawnych, obejmującego zarówno usługi o charakterze psychologiczno-motywacyjnym, jak i zróżnicowaną ofertę ukierunkowaną na rozwój kompetencji i kwalifikacji zawodowych. Efektem tych działań ma być zwiększenie zatrudnienia osób niepełnosprawnych, zwłaszcza na otwartym rynku pracy.

W polityce równościowej Unii Europejskiej wśród równości szans szczególnie nacisk położono na równość kobiet i mężczyzn. Równość należy rozumieć jako stan, w którym wszystkim ludziom (kobietom i mężczyznom) przypisuje się taką samą wartość społeczną, równe prawa i równe obowiązki oraz gdy mają równy dostęp do dóbr i usług i równe szanse rozwoju. Równość to możliwość wyboru drogi życiowej bez ograniczeń wynikających z płci społeczno-kulturowych (gender) czyli przypisanego kobietom i mężczyznom zestawu cech, postaw i oczekiwań na temat tego, jakie powinni/y pełnić role w społeczeństwie oraz bez ograniczeń ze względu na stereotypowe postrzeganie grupy lub grup społecznych, do których przynależą. Promowanie równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz uwzględnianie problematyki płci zostanie zapewnione w procesie przygotowywania i realizacji Programu i Umowy Partnerstwa, a zasada równości szans kobiet i mężczyzn będzie zasadą horyzontalną dla wszystkich Priorytetów RPO WSL 2014-2020. Oprócz podejścia przekrojowego, w ramach priorytetu IX przewidziano możliwość realizacji działań mających na celu zwalczanie wszelkiej dyskryminacji.

Ze względu na różną sytuację kobiet i mężczyzn na rynku pracy należy przedsięwziąć działania, które sprzyjałyby realizacji następujących celów:

- równa niezależność ekonomiczna kobiet i mężczyzn;
- eliminacja stereotypów związanych z płcią;
- godzenie życia zawodowego i prywatnego.

Analiza i diagnoza sytuacji kobiet i mężczyzn w danym obszarze będą punktem wyjścia dla realizowanych projektów, a obserwacja i ocena wpływu realizowanych działań na warunki życia kobiet i mężczyzn (gender impact assessment) staną się kluczowymi elementami monitoringu i ewaluacji przedsięwzięć.

Skład Komitetu Monitorującego i wszystkich grup tematycznych działających przy KM RPO WSL 2014-2020 będzie różnorodny. W skład KM RPO WSL 2014-2020 zostaną włączeni przedstawiciele środowisk działających na rzecz równości szans, w tym pod względem płci. Przy KM RPO 2014-2020 utworzona zostanie Grupa robocza ds. horyzontalnych.

Zrównoważony rozwój

Cele funduszy objętych zakresem wspólnych ram strategicznych są osiąmane w ramach zrównoważonego rozwoju oraz unijnego wsparcia celu ochrony i poprawy jakości środowiska naturalnego, zgodnie z art. 11 Traktatu.

Rewitalizacja miast i obszarów większych jako element zrównoważonego rozwoju

Problem wykluczenia społecznego dotyczy nie tylko osób czy rodzin, ale całych środowisk, a aktywizacja osób marginalizowanych jest często niemożliwa bez zmiany wzorców zachowań w ich szerszym społecznym otoczeniu. Bazując na potencjale i zasobach całych społeczności lokalnych, konieczne jest wytworzenie i wdrażanie modeli pracy z nimi. Modele te będą kompleksowo odpowiadać na potrzeby lokalnych społeczności oraz będą komplementarne z działaniami rewitalizującymi otoczenie infrastrukturalne. Kluczowym narzędziem w procesie rewitalizacji społecznej będzie zaangażowanie w realizację zmian rewitalizacyjnych przedstawicieli grup docelowych. Szczególny nacisk zostanie położony na edukację i przygotowanie społeczności do aktywnego uczestniczenia w tych zmianach jako główny cel instytucji pomocy i integracji społecznej oraz organizacji pozarządowych działających w partnerstwie na rzecz społeczności lokalnych. Rewitalizacja to skoordynowany proces, prowadzony wspólnie przez władzę samorządową, społeczność lokalną i innych uczestników, będący elementem polityki rozwoju i mający na celu przeciwdziałania degradacji przestrzeni zurbanizowanej, zjawiskom kryzysowym, pobudzanie rozwoju i zmian jakościowych, poprzez wzrost aktywności społecznej i gospodarczej, poprawę środowiska zamieszkania oraz ochronę dziedzictwa narodowego, przy zachowaniu zasady zrównoważonego rozwoju

Partnerstwo

W rozumieniu art. 5 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego objętych zakresem wspólnych ram strategicznych oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006, podmiotami partnerstwa są właściwe organy regionalne, lokalne, miejskie i inne władze publiczne, partnerzy gospodarczy i społeczni oraz podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, w tym partnerzy działający na rzecz ochrony środowiska, organizacje pozarządowe oraz podmioty odpowiedzialne za promowanie równości i niedyskryminacji. Na etapie programowania i przygotowywania Umowy Partnerstwa pod uwagę wzięta została rola partnerów dla osiągnięcia założeń Umowy i Programu oraz potrzeby partnerów odnośnie wzmocnienia ich potencjału. Stąd też udział partnerów społeczno-gospodarczych, władz samorządowych i organizacji pozarządowych w konsultacji zapisów Programu i Umowy Partnerstwa i w dyskusjach nad kształtem obszarów wsparcia objętych Programem i Umową. Na etapie wdrażania partnerzy odegrają istotną rolę w Komitecie Monitorującym Program. Uwzględniając zasadę partnerstwa, w Komitecie Monitorującym uczestniczyć będzie strona rządowa, samorządowa, partnerzy społeczni i gospodarczy oraz przedstawiciele organizacji pozarządowych. Przy powoływaniu członków Komitetu bierze się pod uwagę dążenie do zrównoważonego udziału strony rządowej, samorządowej, partnerów społecznych i gospodarczych oraz jak najwyższej efektywności ich pracy. Na etapie monitorowania zasada partnerstwa będzie uwzględniona poprzez udział partnerów w systemie sprawozdawczości, przekazywanie informacji o postępie Programu oraz udział w dyskusji nad rezultatami ewaluacji Programu. W ramach odpowiednich priorytetów Programu zapewnione zostanie wsparcie dla partnerów społecznych i organizacji pozarządowych, mogących być jego beneficjentami jako projektodawcy lub jako bezpośredni odbiorcy wsparcia.

Inteligentne specjalizacje

Strategia „Europa 2020” stawia przed regionami wiele wyzwań, jednym z nich jest wskazanie inteligentnej specjalizacji [smart specialization], jako elementu koncentracji wsparcia na silnych stronach regionu, na tym, co najlepiej rozwija gospodarkę województwa,

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

a w konsekwencji przyczynia się do podniesienia jej konkurencyjności zarówno wewnątrz regionu, jak i wobec innych regionów kraju i Europy. Na podstawie przeprowadzonych prac badawczo-analitycznych w procesie opracowania Programu Rozwoju Technologii na lata 2010-2020 oraz aktualizacji Regionalnej Strategii Innowacji na lata 2013 -2020 określono inteligentne specjalizacje tematyczne województwa, której wizja ekosystemu innowacji, ma stanowić podłoże do implementacji przedsięwzięć skoncentrowanych na rozwoju potencjału regionu przy wykorzystaniu zasobów województwa, jak i dostępie do zasobów globalnych. Istotą specjalizacji jest ich wieloaspektowe podejście wykraczające poza branżowe ujęcie rozwoju, jednocześnie pozwalające zarówno na rozwój produktów, usług i co najważniejsze potencjału wiedzy zarówno sektora biznesu, nauki oraz publicznego.

3.3. Zgodność priorytetów z dokumentami strategicznymi

„Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2014-2020” stanowi odpowiedź na wyzwania postawione w „Strategii Europa 2020 na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu” i wykazuje z nią pełną zgodność. Ponadto RPO WSL 2014-2020 uwzględnia zapisy projektu tzw. „pakietu legislacyjnego” dla polityki spójności na lata 2014-2020 przedstawionego przez Komisję Europejską w dniu 6 października 2011 r. Jednocześnie dokument wykazuje spójność z projektem „Założeń Umowy Partnerstwa” przedstawionych przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego.

„Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2014-2020” jest podstawowym instrumentem wdrażania „Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020”. Poniższa analiza wykazuje więc pełną spójność priorytetów i działań RPO WSL 2014-2020 z celami i kierunkami Strategii. Ze względu na proces aktualizacji Strategii odniesiono się do obecnie obowiązującego dokumentu.

Równocześnie RPO WSL 2014-2020 jest elementem składającym się na system wdrażania polityki rozwoju kraju, której nadrzędnym instrumentem jest „Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030”. W perspektywie do 2020 roku instrumentem realizacji kierunków rozwoju kraju wyznaczonych w „Strategii Polska 2030” jest „Strategia Rozwoju Kraju 2020”, zatem wyznaczone cele RPO WSL 2014-2020 muszą wykazywać pełną zgodność z ww. dokumentami. Na system zarządzania rozwojem kraju do roku 2020 składa się także 8 sektorowych strategii rozwoju, które aktualnie są przygotowywane na szczeblu krajowym. Ze względu na toczący się obecnie proces opracowywania nowego modelu systemu

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

zarządzania rozwojem kraju sprawdzono zgodność z najnowszymi projektami ww. strategii. Ponadto RPO WSL 2014-2020 będzie głównym instrumentem realizacji polityki regionalnej w województwie śląskim, wykazuje więc pełną zgodność z „Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2010-2020”.

RPO WSL 2014-2020 będzie przyczyniał się także do realizacji „Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Śląskiego na lata 2013-2020” oraz „Programu Rozwoju Technologii Województwa Śląskiego na lata 2010-2020” poprzez wykorzystywanie potencjałów regionalnych i skoncentrowane niwelowanie barier rozwojowych.

Dodatkowo województwo śląskie wraz z województwem małopolskim przystąpiło do prac nad opracowaniem „Strategii dla Rozwoju Polski Południowej do roku 2020”, do realizacji której także przyczyni się RPO WSL 2014-2020.

Ze względu na to iż prace nad opracowywaniem programów operacyjnych oraz dokumentów strategicznych toczą się jednocześnie w poniższej tabeli wykazano odniesienia priorytetów RPO WSL 2014-2020 do dokumentów strategicznych (bez priorytetu Pomoc techniczna).

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

Tabela 3. Odniesienie priorytetów RPO WSL 2014-2020 do dokumentów strategicznych

Priorytet/ dokument strategiczny	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI
Strategia Europa 2020	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020	x		x	x	x	x	x	x	x	x	x
Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020”	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Strategia innowacyjności i efektywności gospodarki na lata 2011-2020*	x	x	x	x	x		x	x		x	
Strategia rozwoju kapitału ludzkiego*	x	x					x	x	x	x	
Strategia rozwoju kapitału społecznego*	x	x						x	x	x	
Strategia Sprawne Państwo 2020*		x									x
Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko*				x	x						
Strategia rozwoju transportu do roku 2020*				x		x					
Strategia zrównoważonego rozwoju wsi i rolnictwa			x	x	x		x	x	x	x	
Program Rozwoju Technologii Województwa Śląskiego na lata 2010 - 2020	x	x	x				x	x		x	
Regionalna Strategia Innowacji Województwa Śląskiego na lata 2013-2020*	x		x	x			x	x	x	x	x

*oznacza projekty dokumentów

4. OPIS PRIORYTETÓW

PRIORYTETY REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020, FINANSOWANEGO Z EFRR³³ I EFS³⁴

Zakres Priorytetów Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020, finansowanego z EFRR i EFS został opracowany z uwzględnieniem zapisów poniższych dokumentów:

- Zmienionego wniosku Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego objętych zakresem wspólnych ram strategicznych oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności, oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 COM/2012/0496 final - 2011/0276 (COD)
- Wniosku Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie przepisów szczegółowych dotyczących Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i celu „Inwestycje na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia” oraz w sprawie uchylenia rozporządzenia (WE) nr 1080/ 2006 (KOM (2011) 614 wersja ostateczna z dnia 6.10.2011 roku);
- Wniosku Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1081/ 2006 (KOM (2011) 607 wersja ostateczna z dnia 6.10.2011 roku)

i obejmuje:

- I. Wzmacnianie nowoczesnej gospodarki;**
- II. Cyfrowe Śl@skie;**
- III. Wzmocnienie konkurencyjności MŚP;**
- IV. Gospodarka niskoemisyjna i odnawialne źródła energii;**

³³ EFRR – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego.

³⁴ EFS – Europejski Fundusz Społeczny.

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

- V. Ochrona środowiska i dziedzictwa kulturowego;**
- VI. Transport;**
- VII. Regionalny rynek pracy**
- VIII. Regionalne kadry gospodarki opartej na wiedzy;**
- IX. Włączenie społeczne i rewitalizacja;**
- X. Wzmocnienie potencjału edukacyjnego;**
- XI. Sprawna administracja;**
- XII. Pomoc techniczna.**

Na etapie dalszych prac nad RPO WSL 2014-2020 planuje się dodanie dodatkowego priorytetu dla instrumentu Zintegrowane Inwestycje Terytorialne.

PRIORYTET I. WZMACNIANIE NOWOCZESNEJ GOSPODARKI

Cel

Celem głównym Priorytetu jest wzrost konkurencyjności gospodarki regionu. Będzie on realizowany poprzez następujące cele szczegółowe:

- podniesienie jakości infrastruktury badawczej w regionie;
- wzmocnienie inteligentnych specjalizacji regionu;
- zwiększenie odsetka przedsiębiorstw w regionie wprowadzających innowacje;
- wzrost całkowitych nakładów na B+R³⁵.

Priorytet I odpowiada celowi tematycznemu Wspieranie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji. W ramach Priorytetu *Wzmacnianie nowoczesnej gospodarki* uwzględniono priorytety inwestycyjne:

- wzmocnianie infrastruktury badań i innowacji i podnoszenie zdolności do tworzenia doskonałości w zakresie badań i innowacji oraz wspieranie ośrodków kompetencji, w szczególności leżących w interesie Europy,
- promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje, budowanie sieci współpracy pomiędzy firmami, ośrodkami naukowo-badawczymi, ośrodkami akademickimi w zakresie rozwoju produktów i usług, transferu technologii, innowacji społecznych i aplikacji z dziedziny usług publicznych, tworzenie sieci, pobudzanie popytu, klastrów i otwartych innowacji poprzez inteligentną specjalizację (...), wspieranie badań technologicznych i stosowanych, linii pilotażowych, działań w zakresie wczesnej walidacji produktów i zaawansowanych zdolności produkcyjnych i pierwszej produkcji w dziedzinie kluczowych technologii (...).

Opis

Priorytet realizowany będzie poprzez wdrażanie działań mających na celu podnoszenie konkurencyjności i innowacyjności regionu, jak również wzmocnienie potencjału sektora B+R poprzez m.in. inwestycje w infrastrukturę naukowo-badawczą, wsparcie projektów, które mają

³⁵ B+R – Badania i Rozwój.

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

na celu stworzenie przewagi konkurencyjnej oraz wykreowanie i wprowadzenie innowacyjnego produktu bądź usługi na rynek.

W ramach tego Priorytetu preferowane będą przedsięwzięcia, które przyczynią się do realizacji założeń Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Śląskiego na lata 2013-2020 oraz Programu Rozwoju Technologii Województwa Śląskiego na lata 2010-2020, poprzez wsparcie infrastruktury służącej innowacjom kreowanym przez B+R, ośrodki naukowe, badawcze, w tym interdyscyplinarne, klastry, parki technologiczne, przemysłowe i naukowe w zakresie komercjalizacji rozwiązań technologicznych zgodnych ze specjalizacjami województwa.

Ponadto, przewiduje się wsparcie transferu technologii, tworzenie, rozwój oraz implementację nowych produktów bądź usług przez przedsiębiorstwa. Planuje się możliwość uzyskania wsparcia na cały cykl badawczy (np. weryfikacja pomysłu, prototyp, linia demonstracyjna, wdrożenie i komercjalizacja wyników). Dodatkowo dofinansowanie będą mogły uzyskać działania prowadzone w ramach *living-labs*³⁶.

Poza tym, w ramach Priorytetu przewiduje się wsparcie polegające na stworzeniu miejsca o znaczeniu regionalnym, mającego na celu promocję nauki i innowacji, w szczególności wśród dzieci i młodzieży, a także umożliwiającym stymulację zainteresowań naukowych oraz upowszechniającym wiedzę wśród mieszkańców regionu.

Główni beneficjenci

- Jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia;
- Klastry;
- Przedsiębiorstwa;
- Uczelnie/ szkoły wyższe;
- Jednostki naukowo-badawcze posiadające osobowość prawną lub zdolność prawną;
- Instytucje otoczenia biznesu;
- Specjalne strefy ekonomiczne;
- Organizacje pozarządowe;
- Podmioty wykonujące działalność leczniczą, w rozumieniu ustawy o działalności leczniczej, posiadające osobowość prawną lub zdolność prawną;

³⁶ Living-lab – laboratorium, którego głównym zadaniem jest udostępnianie miejsca i środków do badań organizowanych przez przedsiębiorstwa (w modelu b2b) lub przedsiębiorstwa z udziałem użytkowników (w modelu b2c).

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

- Podmioty działające w oparciu o umowę/ porozumienie zgodnie z zapisami ustawy o partnerstwie publiczno-prywatnym oraz ustawy o koncesji na roboty budowlane lub usługi;
- Porozumienia ww. podmiotów, reprezentowane przez lidera.

Komplementarność

1. Komplementarność z EFRROW³⁷

Zgodnie z zapisami Założeń Umowy Partnerstwa w zakresie wspierania badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji wsparcie z EFRROW zostanie przeznaczone na ułatwianie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich, w tym zwłaszcza na zwiększanie innowacyjności i bazy wiedzy na obszarach wiejskich oraz wzmocnianie powiązań pomiędzy rolnictwem i leśnictwem a badaniami i innowacją.

2. Komplementarność z EFMR³⁸

Zgodnie z zapisami Założeń Umowy Partnerstwa w zakresie wspierania badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji wsparcie z EFMR zostanie przeznaczone na wsparcie innowacyjnego, konkurencyjnego i opartego na wiedzy rybołówstwa i akwakultury.

Demarkacja

Na poziomie krajowym wsparcie uzyskują projekty o znaczeniu ponadregionalnym bądź ponadkrajowym. Natomiast, na poziomie regionalnym wsparcie uzyskują projekty istotne z punktu widzenia regionu, skoncentrowane głównie na inteligentnych specjalizacjach, określonych w Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Śląskiego na lata 2013-2020, oraz konkurencyjności i innowacyjności, zgodnie z obszarami technologicznymi określonymi w Programie Rozwoju Technologii Województwa Śląskiego na lata 2010-2020.

Wskaźniki realizacji celów Priorytetu³⁹

- Liczba nowych badaczy w podmiotach objętych wsparciem (ekwiwalenty pełnego czasu pracy);

³⁷ EFRROW – Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.

³⁸ EFMR - Europejski Fundusz Morski i Rybacki

³⁹ 16 października 2012 r. w Luksemburgu odbyło się posiedzenie Rady ds. Ogólnych (*General Affairs Council – GAC*), na którym przyjęto kompromis prezydencji cypryjskiej (PREZ CY) w zakresie kolejnych siedmiu bloków negocjacyjnych pakietu legislacyjnego polityki spójności, w tym Wskaźników.

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

- Liczba badaczy pracujących w ulepszonych obiektach infrastruktury badawczej (ekwiwalenty pełnego czasu pracy);
- Liczba przedsiębiorstw współpracujących z ośrodkami badawczymi objętymi wsparciem (przedsiębiorstwa);
- Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne w projekty w zakresie innowacji lub B+R (EUR);
- Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem, które wprowadziły na rynek nowe produkty (przedsiębiorstwa);
- Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem, które wprowadziły nowe dla firmy produkty (przedsiębiorstwa).

PRIORYTET II. CYFROWE ŚL@SKIE

Cel

Celem głównym Priorytetu jest poprawa jakości życia mieszkańców regionu poprzez rozwój e-usług.

Będzie on realizowany poprzez następujący cel szczegółowy:

- zwiększenie poziomu dostępności i wykorzystania usług cyfrowych w regionie.

Priorytet II odpowiada celowi tematycznemu Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno-komunikacyjnych. W ramach Priorytetu *Cyfrowe Śl@skie* uwzględniono priorytety inwestycyjne:

- rozwój produktów i usług opartych na TIK, handlu elektronicznego oraz zwiększenie zapotrzebowania na TIK,
- wzmacnianie zastosowania technologii komunikacyjno-informacyjnych dla e-administracji, e-learningu, e-integracji, e-kultury i e-zdrowia.

Opis

Wzrastający poziom cyfryzacji i informatyzacji sprawia, że usługi cyfrowe (w tym usługi mobilne) stają się coraz powszechniejsze. Województwo śląskie pragnąc stworzyć odpowiednie warunki dla funkcjonowania mieszkańców regionu w społeczeństwie informacyjnym, zdecydowało się na wsparcie działań w ramach Priorytetu II Cyfrowe Śl@skie. Priorytet realizowany będzie poprzez wdrażanie działań służących poprawie jakości i bezpieczeństwa, oraz wzrostowi wykorzystania usług elektronicznych (w tym usług mobilnych) na terenie województwa śląskiego. W ramach tego Priorytetu przewiduje się dofinansowanie projektów polegających na tworzeniu, udoskonalaniu, digitalizacji oraz zapewnieniu bezpieczeństwa i powszechnego, otwartego dostępu do usług w postaci cyfrowej (w tym mobilnej) z wykorzystaniem nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych. Dopełnieniem wyżej wymienionych przedsięwzięć będzie również tworzenie nowych treści, dostosowanie rozwiązań teleinformatycznych oraz publicznych punktów dostępu do Internetu poprzez *hot spoty* w miejscach publicznych.

Główni beneficjenci

- Jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia;
- Jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną;
- Podmioty, w których większość udziałów lub akcji posiadają jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki i stowarzyszenia;
- Osoby prawne i fizyczne będące organami prowadzącymi szkoły i placówki oświatowe;
- Samorządowe jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną, których ustawowym lub statutowym zadaniem jest pełnienie zadań publicznych w zakresie edukacji;
- Organizacje turystyczne;
- Organizacje pozarządowe;
- Instytucje otoczenia biznesu;
- Uczelnie/ szkoły wyższe;
- Jednostki naukowo-badawcze, posiadające osobowość prawną lub zdolność prawną;
- Podmioty wykonujące działalność leczniczą, w rozumieniu ustawy o działalności leczniczej, posiadające osobowość prawną lub zdolność prawną;
- Podmioty działające w oparciu o umowę/ porozumienie zgodnie z zapisami ustawy o partnerstwie publiczno-prywatnym oraz ustawy o koncesji na roboty budowlane lub usługi;
- Porozumienia ww. podmiotów, reprezentowane przez lidera.

Komplementarność

Komplementarność z EFRROW

Zgodnie z zapisami Założeń Umowy Partnerstwa wsparcie z EFRROW zostanie przeznaczone na zwiększanie włączenia społecznego, ograniczanie ubóstwa i promowanie rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich, w tym zwłaszcza zwiększanie dostępności technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK) na obszarach wiejskich oraz podnoszenie poziomu korzystania z nich i poprawianie ich jakości.

Demarkacja

W obszarze poszerzania dostępu do sieci szerokopasmowych, rozwoju sieci o wysokiej przepustowości i wspierania przyjęcia nowych technologii i sieci w gospodarce cyfrowej, wsparcie realizacji projektów będzie możliwe do uzyskania na poziomie krajowym.

W zakresie rozwoju usług elektronicznych uzyskanie wsparcia będzie możliwe zarówno na poziomie krajowym, jak i regionalnym. Na poziomie krajowym planuje się realizację działań systemowych w odniesieniu do rozwoju e-usług publicznych, działań wspierających tworzenie otwartych zasobów publicznych na poziomie centralnym czy działań systemowych w zakresie e-integracji. Natomiast, na poziomie regionalnym wsparcie uzyskają m.in. działania realizowane przez administrację samorządową oraz jednostki jej podległe, zlokalizowane w regionie.

Wskaźniki realizacji celów Priorytetu⁴⁰

- Liczba usług publicznych udostępnionych on-line;
- Pojemność zdigitalizowanych zasobów publicznych.

⁴⁰ Zgodnie z zapisem Założeń Umowy Partnerstwa (projekt z dnia 14 września 2012 roku).

PRIORYTET III. WZMOCNIENIE KONKURENCYJNOŚCI MŚP

Cel

Celem głównym Priorytetu jest zwiększenie konkurencyjności i innowacyjności małych i średnich przedsiębiorstw w regionie.

Będzie on realizowany poprzez następujące cele szczegółowe:

- wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw z województwa śląskiego;
- wsparcie innowacji szczególnie pożądaných z punktu widzenia gospodarki regionu.

Priorytet III odpowiada celowi tematycznemu Podnoszenie konkurencyjności MŚP, sektora rolnego oraz sektora rybołówstwa i akwakultury. W ramach Priorytetu *Wzmocnienie konkurencyjności MŚP* uwzględniono priorytety inwestycyjne:

- promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz wspieranie tworzenia nowych firm, z uwzględnieniem inkubatorów przedsiębiorczości,
- opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu internacjonalizacji,
- wspieranie tworzenia i rozszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług,
- wspieranie zdolności MŚP w zaangażowanie się w proces wzrostu ekonomicznego i innowacji.

Opis

W ramach Priorytetu wsparcie uzyskują mikro, małe oraz średnie przedsiębiorstwa z regionu. Zakres wsparcia obejmie inwestycje rozwojowe MŚP umożliwiające wzrost ich konkurencyjności i ekspansję rynkową.

Ponadto, szczególnie istotne będzie wsparcie innowacji produktowych, procesowych i organizacyjnych w MŚP z preferencją dla projektów zgodnych z Regionalną Strategią Innowacji Województwa Śląskiego na lata 2013-2020 oraz Programem Rozwoju Technologii Województwa Śląskiego na lata 2010-2020.

Poza tym, planuje się realizację przedsięwzięć w zakresie rozwoju produktów i usług opartych na TIK, obejmujących m.in. treści cyfrowe, sprzedaż produktów i usług w Internecie, tworzenia i udostępniania usług elektronicznych odpowiadających ich potrzebom oraz dostosowania rozwiązań teleinformatycznych.

Główni beneficjenci

- Mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa.

Komplementarność

1. Komplementarność z EFRROW

Zgodnie z zapisami Założeń Umowy Partnerstwa wsparcie z EFRROW zostanie przeznaczone na poprawę konkurencyjności wszystkich rodzajów gospodarki rolnej i zwiększenie rentowności gospodarstw rolnych, w szczególności na ułatwianie restrukturyzacji gospodarstw rolnych i wymiany pokoleń w sektorze rolnym. Ponadto, wsparciem zostanie objęta poprawa organizacji łańcucha żywnościowego i promowanie zarządzania ryzykiem w rolnictwie, w szczególności lepsze zintegrowanie głównych producentów z łańcuchem żywnościowym.

2. Komplementarność z EFMR

Zgodnie z zapisami Założeń Umowy Partnerstwa wsparcie z EFMR zostanie przeznaczone na wspieranie innowacyjnego, konkurencyjnego i opartego na wiedzy rybołówstwa i akwakultury.

Demarkacja

Zgodnie z zapisami Założeń Umowy Partnerstwa podnoszenie konkurencyjności MŚP będzie wspieranie przede wszystkim na poziomie regionu. Wsparcie na poziomie kraju wystąpi jedynie w niewielkim zakresie.

Wskaźniki realizacji celów Priorytetu⁴¹

- Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (przedsiębiorstwa);
- Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje (przedsiębiorstwa);

⁴¹ 16 października 2012 r. w Luksemburgu odbyło się posiedzenie Rady ds. Ogólnych (*General Affairs Council – GAC*), na którym przyjęto kompromis prezydencji cypryjskiej (PREZ CY) w zakresie kolejnych siedmiu bloków negocjacyjnych pakietu legislacyjnego polityki spójności, w tym Wskaźników.

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

- Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie finansowe inne niż dotacje (przedsiębiorstwa);
- Wzrost zatrudnienia w przedsiębiorstwach objętych wsparciem (ekwiwalenty pełnego czasu pracy).

PRIORYTET IV. GOSPODARKA NISKOEMISYJNA I ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII

Cel

Celem głównym Priorytetu jest poprawa efektywności energetycznej i jakości powietrza w regionie.

Będzie on realizowany poprzez następujące cele szczegółowe:

- wzrost udziału energii ze źródeł odnawialnych w regionalnym bilansie konsumpcji energii;
- ograniczenie zużycia energii;
- ograniczenie „niskiej emisji”;
- ograniczenie negatywnego wpływu transportu na stan środowiska naturalnego.

Priorytet IV odpowiada celowi tematycznemu Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach. W ramach Priorytetu *Gospodarka niskoemisyjna i odnawialne źródła energii* uwzględniono priorytety inwestycyjne:

- promowanie produkcji i dystrybucji odnawialnych źródeł energii,
- promowanie efektywności energetycznej i wykorzystania OZE przez MŚP/ przez przedsiębiorstwa,
- wspieranie efektywności energetycznej i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w budynkach publicznych i sektorze mieszkaniowym,
- rozwój i wdrażanie inteligentnych systemów dystrybucji na niskich i średnich poziomach napięcia,
- promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich typów obszarów, w szczególności na obszarach miejskich, w tym wspieranie zrównoważonego transportu miejskiego oraz podejmowania odpowiednich działań adaptacyjnych i mitygacyjnych.

Opis

W ramach Priorytetu wspierane będą działania w zakresie poprawy jakości powietrza, wzrostu udziału odnawialnych źródeł energii, poprawy efektywności energetycznej i zintegrowanego, niskoemisyjnego transportu w miastach.

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

Rozwój energetyki w oparciu o źródła odnawialne będzie realizowany poprzez inwestycje w infrastrukturę służącą do jej produkcji (również kogeneracja) i dystrybucji, w szczególności w zakresie energii słonecznej w budynkach publicznych, budownictwie jednorodzinnych, obiektów znajdujących się w zasobach spółdzielni i wspólnot mieszkaniowych. Ponadto, przewiduje się inwestycje w infrastrukturę wykorzystującą inne źródła (biomasa, biogaz, woda, wiatr, wody geotermalne).

Poprawa efektywności energetycznej osiągana będzie poprzez szerokie działania obejmujące zarówno kompleksową termomodernizację budynków publicznych, budownictwa jednorodzinnych, obiektów znajdujących się w zasobach spółdzielni i wspólnot mieszkaniowych, jak również wymianę (modernizację) indywidualnych źródeł ciepła wraz z możliwością podłączenia budynków do sieci ciepłowniczej. Ponadto, zakłada się wsparcie dla realizacji inwestycji polegających na montażu (wymianie) efektywnego energetycznie oświetlenia w gminach (miejsc publicznych i dróg znajdujących się na terenie gminy oraz budynkach użyteczności publicznej).

W obszarze transportu, w miastach realizowane będą zintegrowane projekty niskoemisyjnej mobilności miejskiej. Obejmowałyby one budowę (przebudowę) węzłów przesiadkowych, systemów zarządzania transportem publicznym, elementów parkuj i jedź (*park and*), budowy (przebudowy) infrastruktury transportu publicznego, zakupu (wymiany) niskoemisyjnego taboru, jak również elementów mobilności pieszej i rowerowej. Poprawa jakości transportu publicznego ma być osiągnięta dzięki maksymalnej integracji różnych form transportu w miastach, co prowadzić będzie do ograniczenia jego negatywnego wpływu na środowisko.

Dla zwiększenia efektywności działań w ramach tego Priorytetu, dopuszcza się możliwość szerokiego zastosowania instrumentów zwrotnych. Ponadto, przewiduje się realizację inwestycji z udziałem partnerów prywatnych (np. w formule ESCO).

Główni beneficjenci

- Jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia;
- Podmioty, w których większość udziałów lub akcji posiadają jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki i stowarzyszenia;
- Jednostki zaliczane do sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną (nie wymienione wyżej);

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

- Porozumienia podmiotów wyżej wymienionych, reprezentowane przez lidera;
- Podmioty działające w oparciu o umowę/ porozumienie zgodnie z zapisami ustawy o partnerstwie publiczno-prywatnym oraz ustawy o koncesji na roboty budowlane lub usługi;
- Osoby fizyczne reprezentowane przez JST;
- Spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe;
- Podmioty wykonujące działalność leczniczą, w rozumieniu ustawy o działalności leczniczej, posiadające osobowość prawną lub zdolność prawną Szkoły wyższe;
- Przedsiębiorstwa energetyczne;
- Organizacje pozarządowe.

Komplementarność

1. Komplementarność z FS⁴²

Zgodnie z zapisami Założeń Umowy Partnerstwa występuje komplementarność działań realizowanych w ramach niniejszego Priorytetu z działaniami wdrażanymi w ramach interwencji FS w zakresie:

- promowania produkcji i dystrybucji odnawialnych źródeł energii;
- promowania efektywności energetycznej i wykorzystania OZE przez MŚP/przez przedsiębiorstwa;
- wspierania efektywności energetycznej i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w budynkach publicznych i sektorze mieszkaniowym;
- rozwoju i wdrażania inteligentnych systemów dystrybucji na niskich i średnich poziomach napięcia;
- promowania strategii niskoemisyjnych dla wszystkich typów obszarów, w szczególności na obszarach miejskich, w tym wspieranie zrównoważonego transportu miejskiego oraz podejmowania odpowiednich działań adaptacyjnych i mitygacyjnych;
- promowania badań, badań naukowych, innowacji i wdrażania technologii niskoemisyjnych.

2. Komplementarność EFRROW

Zgodnie z zapisami Założeń Umowy Partnerstwa wsparcie z EFRROW zostanie przeznaczone na wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami i przechodzenia na gospodarkę

⁴² FS – Fundusz Spójności.

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

niskoemisyjną i odporną na zmianę klimatu w sektorach rolnym, spożywczym i leśnym, w szczególności poprzez poprawę efektywności korzystania z energii w rolnictwie i przetwórstwie spożywczym oraz ułatwianie dostaw i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii, produktów ubocznych, odpadów, pozostałości i innych surowców nieżywnościowych dla celów biogospodarki⁴³.

Demarkacja

Na poziomie regionalnym będą mogły uzyskać wsparcie projekty o lokalnym charakterze oddziaływania, w szczególności z zakresu wymiany/modernizacji indywidualnych źródeł ciepła na kotły ekologiczne w celu ograniczenia niskiej emisji.

W obszarze kompleksowej termomodernizacji budynków na poziomie krajowym wsparcie zostanie przeznaczone na infrastrukturę publiczną rządową oraz podmioty z większościowym udziałem lub akcjonariatem Skarbu Państwa. Natomiast, na poziomie regionalnym wsparcie będą mogli uzyskać pozostali beneficjenci.

W obszarze zakupu taboru kolejowego na poziomie krajowym wsparcie uzyska tabor o znaczeniu międzyregionalnym i międzynarodowym. Natomiast, zakup taboru o znaczeniu regionalnym będzie możliwy do realizacji na poziomie regionalnym.

Wskaźniki realizacji celów Priorytetu⁴⁴

- Dodatkowa zdolność wytwarzania energii odnawialnej (MW);
- Liczba gospodarstw domowych z lepszą klasą zużycia energii (gospodarstwa domowe);
- Zmniejszenie zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych (kWh/rok);
- Szacowany spadek emisji gazów cieplarnianych (tony równoważnika CO₂);

⁴³ Biogospodarka - gospodarka, w której lądowe i morskie zasoby biologiczne, a także odpady, wykorzystuje się jako wkład w produkcję żywności i paszy oraz produkcję przemysłową i wytwarzanie energii.

⁴⁴ 16 października 2012 r. w Luksemburgu odbyło się posiedzenie Rady ds. Ogólnych (*General Affairs Council* – GAC), na którym przyjęto kompromis prezydencji cypryjskiej (PREZ CY) w zakresie kolejnych siedmiu bloków negocjacyjnych pakietu legislacyjnego polityki spójności, w tym Wskaźników.

PRIORYTET V. OCHRONA ŚRODOWISKA I DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

Cel

Celem głównym Priorytetu jest ochrona i poprawa jakości środowiska oraz ochrona dziedzictwa kulturowego.

Będzie on realizowany poprzez następujące cele szczegółowe:

- poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych;
- ograniczenie ilości odpadów deponowanych i zdeponowanych w środowisku;
- wykorzystanie terenów zdegradowanych;
- ochrona dziedzictwa kulturowego.

Priorytet V odpowiada celowi tematycznemu Ochrona środowiska naturalnego i wspieranie efektywności wykorzystania zasobów. W ramach Priorytetu *Ochrona środowiska i dziedzictwa kulturowego* uwzględniono priorytety inwestycyjne:

- zaspokojenie znaczących potrzeb w zakresie inwestycji w sektorze gospodarki odpadami, tak aby wypełnić zobowiązania wynikające z prawa unijnego,
- zaspokojenie znaczących potrzeb w zakresie inwestycji w sektorze gospodarki wodnej, tak aby wypełnić zobowiązania wynikające z prawa unijnego,
- ochrona, promocja i rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego,
- działania mające na celu poprawę stanu środowiska miejskiego, w tym rekultywacja terenów poprzemysłowych i redukcja zanieczyszczenia powietrza.

Opis

W ramach Priorytetu wspierane będą działania w zakresie rozwoju infrastruktury wodno-ściekowej, gospodarki odpadami, rekultywacji i zagospodarowania terenów typu *brownfield*⁴⁵ oraz ochrony dziedzictwa kulturowego.

Infrastruktura wodno-kanalizacyjna wspierana będzie poprzez inwestycje w sieci kanalizacji sanitarnej oraz deszczowej, oczyszczalnie ścieków, a także systemy zaopatrzenia w wodę.

⁴⁵ Tereny typu *brownfield* obejmują obszary poprzemysłowe, popegerowskie, powojkowe, pokolejowe.

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

W ramach gospodarki odpadami wsparcie uzyskują przedsięwzięcia w zakresie budowy (przebudowy) zakładów odzysku, unieszkodliwiania odpadów, systemy selektywnej zbiórki odpadów (zbiórka – segregacja – przekazanie odpadów do odzysku), jak również kompleksowego oczyszczania terenu z odpadów zawierających azbest wraz z zapewnieniem jego bezpiecznego unieszkodliwienia.

Ponadto, wsparcie uzyskują projekty dotyczące ponownego wykorzystania terenów typu *brownfield*, w tym zdegradowanych. Możliwe działania obejmą rekultywację, tj. przekształcenia w celu przywrócenia funkcji przyrodniczych terenów oraz kompleksowe uzbrojenie terenów pod inwestycje wraz z ich promocją.

W zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego przewiduje się realizację projektów polegających na zabezpieczeniu zasobów dziedzictwa kulturowego na wypadek zagrożeń, jak również konserwacji, (renowacji) obiektów objętych jedną z form ochrony zabytków zgodnie z art. 7 Ustawy o ochronie zabytków.

Główni beneficjenci

- Jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia;
- Podmioty, w których większość udziałów lub akcji posiadają jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki i stowarzyszenia;
- Jednostki zaliczane do sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną (nie wymienione wyżej);
- Porozumienia podmiotów wyżej wymienionych, reprezentowane przez lidera;
- Kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych;
- Podmioty działające w oparciu o umowę/porozumienie zgodne z zapisami ustawy o partnerstwie publiczno – prywatnym oraz ustawy o koncesji na roboty budowlane lub usługi;
- Organizacje pozarządowe;
- Organy administracji rządowej;
- Spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe;
- Osoby fizyczne reprezentowane przez JST;
- TBS;

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

- Podmioty wykonujące działalność leczniczą, w rozumieniu ustawy o działalności leczniczej, posiadające osobowość prawną lub zdolność prawną.

Komplementarność

1. Komplementarność z FS

Zgodnie z zapisami Założeń Umowy Partnerstwa występuje komplementarność działań realizowanych w ramach niniejszego Priorytetu z działaniami wdrażanymi w ramach interwencji FS w zakresie:

- zaspokojenia znaczących potrzeb w zakresie inwestycji w sektorze gospodarki odpadami, tak aby wypełnić zobowiązania wynikające z prawa unijnego;
- zaspokojenia znaczących potrzeb w zakresie inwestycji w sektorze gospodarki wodnej, tak aby wypełnić zobowiązania wynikające z prawa unijnego;
- ochrony i przywrócenia bioróżnorodności, ochrony i rekultywacji gleby oraz promowania systemów ochrony ekosystemów, w tym programu NATURA 2000 oraz zielonej infrastruktury;
- działań mających na celu poprawę stanu środowiska miejskiego, w tym rekultywacji terenów przemysłowych i redukcji zanieczyszczenia powietrza.

2. Komplementarność EFRROW

Zgodnie z zapisami Założeń Umowy Partnerstwa wsparcie z EFRROW zostanie przeznaczone na poniższe działania:

- odtwarzanie, chronienie i wzmacnianie ekosystemów zależnych od rolnictwa i leśnictwa, ze szczególnym naciskiem na następujące obszary:
 - odtwarzanie i zachowanie różnorodności biologicznej, w tym na obszarach NATURA 2000, oraz rolnictwa o wysokiej wartości przyrodniczej i stanu europejskich krajobrazów;
 - poprawa gospodarki wodnej;
 - poprawa gospodarowania glebą.
- wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami i przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmianę klimatu w sektorach rolnym, spożywczym i leśnym, w tym zwłaszcza:
 - poprawa efektywności korzystania z zasobów wodnych w rolnictwie;
 - redukcja emisji podtlenku azotu i metanu z rolnictwa;
 - promowanie pochłaniania dwutlenku węgla w rolnictwie i leśnictwie.

3. Komplementarność z EFMR

Zgodnie z zapisami Założeń Umowy Partnerstwa wsparcie z EFMR zostanie przeznaczone na promowanie zrównoważonego i zasobooszczędnego rybołówstwa i akwakultury.

Demarkacja

W obszarze gospodarki wodno-ściekowej demarkacja ustalona zostanie w oparciu o wielkość aglomeracji w rozumieniu ustawy „Prawo wodne”.

W obszarze gospodarki odpadami demarkacja ustalona zostanie w odniesieniu do typu inwestycji.

W obszarze przekształceń terenów typu „brownfield”, na poziomie regionalnym wsparcie zostanie przeznaczone dla JST i tereny będące ich własnością. Natomiast, na poziomie krajowym wsparcie będą mogli uzyskać pozostali beneficjenci.

Wskaźniki realizacji celów Priorytetu⁴⁶

- Dodatkowe możliwości przerobowe w zakresie recyklingu odpadów (tony/rok);
- Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonych zaopatrzenia w wodę (osoby);
- Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonych oczyszczania ścieków (równoważna liczba mieszkańców);
- Łączna powierzchnia zrekultywowanych gruntów (hektary);
- Powierzchnia siedlisk objętych wsparciem w celu osiągnięcia lepszego statusu ochrony (hektary).

⁴⁶ 16 października 2012 r. w Luksemburgu odbyło się posiedzenie Rady ds. Ogólnych (*General Affairs Council – GAC*), na którym przyjęto kompromis prezydencji cypryjskiej (PREZ CY) w zakresie kolejnych siedmiu bloków negocjacyjnych pakietu legislacyjnego polityki spójności, w tym Wskaźników.

PRIORYTET VI. TRANSPORT

Cel

Celem głównym Priorytetu jest poprawa funkcjonowania systemu transportowego w regionie. Będzie on realizowany poprzez następujące cele szczegółowe:

- wzrost dostępności komunikacyjnej województwa śląskiego;
- poprawa przepustowości głównych szlaków drogowych regionu.

Priorytet VI odpowiada celowi tematycznemu Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych.

W ramach Priorytetu *Transport* uwzględniono priorytety inwestycyjne:

- zwiększenie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T.

Opis

W ramach Priorytetu wsparcie uzyskują inwestycje z zakresu rozbudowy i przebudowy kluczowej infrastruktury drogowej regionu. Będą to projekty polegające na przebudowie dróg istniejących prowadzące do wzrostu ich nośności, jak również budowie nowych odcinków dróg. W szczególności wsparcie uzyskują inwestycje łączące drogi znajdujące się w sieci TEN-T⁴⁷.

Główni beneficjenci

- Jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia.

Komplementarność

1. Komplementarność z FS

Zgodnie z zapisami Założeń Umowy Partnerstwa występuje komplementarność działań realizowanych w ramach niniejszego Priorytetu z działaniami wdrażanymi w ramach interwencji FS w następującym zakresie:

- wspieranie rozwoju multimodalnego Jednolitego Europejskiego Obszaru Transportowego (Single European Transport Area – SEA) poprzez inwestycje w sieci TEN-T;

⁴⁷ Sieć TEN-T – Transeuropejska Sieć Transportowa (Trans-European Network-Transport).

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

- rozwój przyjaznych dla środowiska i niskoemisyjnych systemów transportu, włączając transport śródlądowy, morski, porty i połączenia multimodalne;
- rozwój i rehabilitacja kompleksowego, nowoczesnego i interoperacyjnego systemu transportu kolejowego.

Demarkacja

Wspieranie rozwoju multimodalnego Jednolitego Europejskiego Obszaru Transportowego (Single European Transport Area-SEA) poprzez inwestycje w sieci TEN-T będzie możliwe wyłącznie na poziomie krajowym.

W obszarze zwiększania mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, jak również rozwoju przyjaznych dla środowiska i niskoemisyjnych systemów transportu, włączając transport śródlądowy, morski, porty i połączenia multimodalne demarkacja zostanie wyznaczona według kategorii drogi, w szczególności w oparciu o przynależność do sieci TEN-T. Wsparcie dla dróg krajowych, ekspresowych, autostrad będzie możliwe w ramach programów krajowych. Natomiast, budowa/ rozbudowa dróg poza siecią TEN-T, zwłaszcza dróg wojewódzkich (ewentualnie gminnych i powiatowych) będzie mogła uzyskać dofinansowanie na poziomie regionalnym.

Wskaźniki realizacji celów Priorytetu⁴⁸

- Całkowita długość nowych dróg (km);
- Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg (km).

⁴⁸ 16 października 2012 r. w Luksemburgu odbyło się posiedzenie Rady ds. Ogólnych (*General Affairs Council – GAC*), na którym przyjęto kompromis prezydencji cypryjskiej (PREZ CY) w zakresie kolejnych siedmiu bloków negocjacyjnych pakietu legislacyjnego polityki spójności, w tym Wskaźników.

PRIORYTET VII. REGIONALNY RYNEK PRACY

Cel

Celem głównym Priorytetu jest wzrost poziomu zatrudnienia poprzez efektywne wykorzystanie kapitału ludzkiego w tworzeniu wysokiej jakości miejsc pracy.

Będzie on realizowany poprzez następujące cele szczegółowe:

- wzrost aktywności zawodowej osób pozostających bez zatrudnienia;
- wzmocnienie potencjału osób młodych wchodzących na rynek pracy;
- wydłużenie aktywności zawodowej u osób w wieku 50+;
- aktywizacja pracodawców w zakresie tworzenie dodatkowych miejsc pracy – powyższe cele szczegółowe będą realizowane w szczególności poprzez wsparcie osób poszukujących pracy i pozostających bez zatrudnienia w uzyskaniu zatrudnienia poprzez aktywne formy wsparcia, wsparcie pracodawców planujących stworzenie dodatkowych miejsc pracy, wsparcie dla osób (ze szczególnym uwzględnieniem osób młodych) zamierzających rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej;
- rozwój przedsiębiorczości (w tym przedsiębiorczości społecznej) i samozatrudnienia poprzez poprawę dostępu do zewnętrznych źródeł finansowania, cel będzie realizowany w szczególności poprzez wsparcie pracodawców planujących stworzenie dodatkowych miejsc pracy, wsparcie dla osób (ze szczególnym uwzględnieniem osób młodych) zamierzających rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej, fundusze pożyczkowe i poręczeniowe dla firm w początkowym okresie działalności.
- wzrost potencjału instytucji rynku pracy, cel będzie realizowany poprzez działania monitorujące zmiany na rynku pracy, realizowane będą też działania wspierające instytucje rynku pracy.

Priorytet VII odpowiada celowi tematycznemu Wspieranie zatrudnienia i mobilności pracowników. W ramach Priorytetu *Regionalny rynek pracy* uwzględniono priorytety inwestycyjne:

- zapewnianie dostępu do zatrudnienia osobom poszukującym pracy i nieaktywnym zawodowo, w tym podejmowanie lokalnych inicjatyw na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników;

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

- trwała integracja na rynku pracy ludzi młodych bez pracy, zwłaszcza tych którzy nie uczestniczą w kształceniu lub szkoleniu;
- samozatrudnienie, przedsiębiorczość oraz tworzenie nowych miejsc pracy - jeden z czterech priorytetów inwestycyjnych wspieranych w ramach koncentracji 60% środków EFS w Programie;
- modernizacja i wzmocnienie roli instytucji działających na rynku pracy, w tym działania mające na celu zwiększanie transnarodowej mobilności pracowników.

W ramach Priorytetu uwzględniono również wsparcie realizujące priorytet inwestycyjny: wspieranie gospodarki społecznej i przedsiębiorstw społecznych w ramach celu tematycznego 9 promowanie włączenia społecznego i walka z ubóstwem.

Opis

Na podstawie wniosków z analizy społeczno-gospodarczej oraz wyników przeprowadzonych warsztatów eksperckich, a także warsztatów subregionalnych wyznaczono obszary wsparcia w ramach niniejszego Priorytetu.

Aktywizacja zawodowa jest najważniejszym celem polityki zatrudnieniowej.

Sytuacja społeczno-ekonomiczna województwa oraz kraju wymusza konieczność kontynuowania działań podjętych w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na rzecz osób bezrobotnych i biernych zawodowo. Osoby nieaktywne zawodowo potrzebują kompleksowego wsparcia dostosowanego do ich indywidualnych potrzeb. Wyniki badań ewaluacyjnych wskazują jednoznacznie, że źle dobrane wsparcie w stosunku do indywidualnych potrzeb osób niezatrudnionych, nawet jeżeli jest adekwatne z punktu widzenia rynku pracy, z dużo większym prawdopodobieństwem może okazać się nieskuteczne⁴⁹.

Realizacja działania wspierającego osoby poszukujące pracy i pozostające bez zatrudnienia w uzyskaniu zatrudnienia poprzez aktywne środki rynku pracy prowadzone na wczesnym etapie i dostępne dla wszystkich, służące między innymi określaniu indywidualnych potrzeb, świadczeniu zindywidualizowanych usług i porad, prowadzeniu ukierunkowanych i dopasowanych szkoleń, weryfikacji zdobytych kompetencji i umiejętności, przyczyni się

⁴⁹ Coffey International Development; „Skuteczność i efektywność wsparcia udzielanego osobom pozostającym bez zatrudnienia w ramach wybranych operacji Poddziałania 6.1.1 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki *Wsparcie osób pozostających bez zatrudnienia na regionalnym rynku pracy*”, 2012 Katowice

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

do wzrostu zatrudnienia oraz spójności społecznej. Działanie to ma się przełożyć na faktyczne efekty na rynku pracy, w postaci wzrostu zatrudnienia.

Zgodnie z Wytycznymi Komisji Europejskiej dla polityki zatrudnienia państw członkowskich- (Wytyczna 8: Rozwijanie zasobów wykwalifikowanej siły roboczej odpowiadającej potrzebom rynku pracy, promowanie jakości zatrudnienia i uczenia się przez całe życie) „Państwa członkowskie powinny promować wydajność i większe szanse na rynku pracy, zapewniając odpowiednią podaż wiedzy i umiejętności dostosowanych do bieżących i przyszłych potrzeb rynku pracy. Wysokiej jakości nauczaniu początkowemu oraz atrakcyjnemu szkoleniu zawodowemu powinny towarzyszyć skuteczne zachęty do uczenia się przez całe życie, wykorzystywania drugiej szansy, zapewniające każdemu dorosłemu możliwość podwyższenia swoich kwalifikacji zawodowych, a także ukierunkowana polityka migracyjna i integracyjna. Państwa członkowskie powinny rozwinąć systemy uznawania nabytych kompetencji, znosić przeszkody w mobilności zawodowej i geograficznej pracowników, promować uzyskiwanie kompetencji interdyscyplinarnych i kreatywność, a także koncentrować swoje działania przede wszystkim na wspieraniu osób o niskich kwalifikacjach i zwiększaniu szans starszych pracowników na rynku pracy, jednocześnie podnosząc wykształcenie, umiejętności i doświadczenie pracowników o wysokich kwalifikacjach, w tym również pracowników naukowych”.

Tworzenie nowych miejsc pracy to jedno z najważniejszych wyzwań nie tylko dla regionu czy kraju, ale dla całej Unii Europejskiej, zwłaszcza, że obecnie zmaga się ona z dotkliwymi skutkami kryzysu gospodarczego. Brak pracy dotyczący setek tysięcy osób w regionie⁵⁰ stanowi przyczynę dramatów osobistych, ogranicza także szanse rozwojowe województwa.

Z kolei istnieje również potrzeba utworzenia instrumentu pozwalającego pracodawcom lub pracodawcom i ich partnerom (szkołom, uczelniom, samorządom lokalnym, instytucjom otoczenia biznesu) odnośnie stworzenia oferty praktyk bądź staży, wspomagających z jednej strony wejście na rynek pracy uczniom, studentom, absolwentom a z drugiej strony pomniejszających ryzyko i koszty tworzenia nowych miejsc pracy w przedsiębiorstwach.

Wsparcie dla osób (ze szczególnym uwzględnieniem osób młodych) zamierzających rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej związane jest z kontynuacją realizacji instrumentów ukierunkowanych na tworzenie operatorów udzielających beneficjentom ostatecznym

⁵⁰ Na dzień 30 września 2012 r liczba osób bezrobotnych w województwie śląskim wynosiła 192 139.

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

doradztwa oraz wsparcia finansowego w uruchomieniu firmy. Skala finansowania beneficjenta nie powinna być zbyt duża, gdyż naturalną kontynuacją udziału w tym działaniu powinno stać się korzystanie ze schematów wsparcia związanych z pomocą zwrotną. Jednocześnie wielkość udzielanego finansowania można uzależnić od profilu uruchamianej działalności gospodarczej. Natomiast wsparcie doradcze powinno mieć także charakter mentoringowy po rozpoczęciu działalności, co pozwoli również na lepsze monitorowanie udzielonego wsparcia.

Zgodnie z oceną polityków i ekspertów dobrze rozwinięty sektor MŚP gwarantuje płynne przechodzenie przez kryzysy gospodarcze. To właśnie małe i średnie firmy są najbardziej elastyczne. Ze względu na niezbyt rozbudowane struktury są w stanie skutecznie reagować na rynkowe zmiany.

Wsparcie procesu tworzenia przedsiębiorstw i rozpoczynania działalności gospodarczej jest działaniem najbardziej pro wzrostowym i prorozwojowym w zakresie celu 8: Wspieranie zatrudnienia i mobilności pracowników. To przedsiębiorcy tworzą miejsca pracy. Powstanie nowej firmy przybliży nas do realizacji celu określonego w strategii „Strategii Europa 2020 na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu” dotyczącego wskaźnika zatrudnienia. Wzrost liczby przedsiębiorstw ma znaczny wpływ na wskaźniki makroekonomiczne: wzrost PKB, wskaźnik HDI.

Odpowiednie terytorialne ukierunkowanie działań w tym zakresie przyczyni się do wzrostu spójności społecznej w regionie – premiowanie projektów zlokalizowanych na terenie o zwiększonym bezrobociu i/lub niskim wskaźniku przedsiębiorczości. W roku 2010 najniższym wskaźnikiem przedsiębiorczości charakteryzował się powiat m. Jastrzębie-Zdrój – 642 podmioty gospodarcze na 10 tys. mieszkańców⁵¹.

Wsparciem w ramach tego działania mają być w szczególności objęte osoby młode. Budowanie postaw przedsiębiorczych u młodych mieszkańców województwa stanowi klucz do rozwoju regionu. Dotychczasowe doświadczenia PO KL pokazują klarownie, że osoby młode aby podjąć samozatrudnienie potrzebują wsparcia finansowego. W ramach tego działania wspierana będzie także przedsiębiorczość społeczna. Przedsiębiorstwa społeczne generują miejsca pracy dla osób, które doświadczyły wykluczenia społecznego. Są miejscem reintegracji zawodowej i społecznej pracujących, ale także przyczyniają się do integracji społecznej członków ich rodzin. Przedsiębiorstwa społeczne i inne podmioty ekonomii społecznej są dostarczycielami dóbr i usług, konkurując tym samym z sektorem biznesu. Przewaga konkurencyjna może być budowana m.in. na dostarczaniu trwałych, i niedrogich usług społecznych o wysokiej jakości, świadczonych w interesie publicznym. Podmioty te mogą

⁵¹ Źródło BLD: http://www.stat.gov.pl/bdl/app/dane_podgrup.display?p_id=685757&p_token=0.9604080084293486#.

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

dostarczać zarówno usługi użyteczności publicznej (prace porządkowe, remontowe), związane z zaspokojeniem potrzeb bytowych (przygotowywanie posiłków, usługi rzemiosła), jak i osobiste (opieka, pielęgnacja). Przedsiębiorstwa społeczne oprócz funkcji ekonomicznych, charakterystycznych dla wszystkich pozostałych rodzajów przedsiębiorstw, pełnią także funkcje społeczne, tak istotne dla idei Europejskiego Funduszu Społecznego.

Fundusze pożyczkowe i poręczeniowe dla firm w początkowym okresie działalności związane są z uruchomieniem operatorów udzielających zwrotnej pomocy finansowej osobom zamierzającym rozpocząć działalność gospodarczą oraz prowadzącym ją w początkowym okresie działalności. Instrument tego rodzaju pozwoli nowopowstającym firmom uzyskać wsparcie w mniejszym stopniu naruszające mechanizm rynkowy niż dotacje oraz osiągać „drugą prędkość „młodym” firmom, dzięki preferencyjnemu finansowaniu nowych aktywności rynkowych bądź technologicznych. W ramach przedmiotowego działania zaplanowano także wesprzeć przedsiębiorczość społeczną.

Monitorowanie zmian na regionalnym rynku pracy odgrywa kluczową rolę w zakresie prowadzenia właściwej regionalnej polityki rynku pracy⁵². Prognozowanie oraz monitorowanie sytuacji na rynku pracy posłuży do kompleksowego planowania oraz projektowania odpowiedniego wsparcia. Bez gruntownej diagnozy śląskiego rynku pracy nie można mówić o wyborze odpowiedniego kierunku wsparcia oraz jego formie. Regularnie monitorowanie wyników interwencji podnosi umiejętności przewidywania potrzeb w zakresie określenia obszarów wymagających poprawy oraz dostosowania systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy.

Instytucje rynku pracy, zgodnie z Wytocznymi dla polityki zatrudnienia państw członkowskich (Wytoczna 7: Zwiększenie współczynnika aktywności zawodowej i ograniczenie bezrobocia), aby sprawnie działać na rzecz osób pozostających bez zatrudnienia powinny być należycie wzmocnione oraz być powszechnie dostępne, w szczególności dla ludzi młodych i osób zagrożonych bezrobociem. Powinny one świadczyć zindywidualizowane usługi skierowane do osób najbardziej oddalonych od rynku.

⁵² W przypadku możliwości realizacji działań z celu 11 na poziomie regionalnym działania te będą wspierane w ramach celu 11.

Główni beneficjenci

- Wszystkie podmioty - z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

Demarkacja

Zgodnie z zapisami Założeń Umowy Partnerstwa podnoszenie konkurencyjności MŚP będzie wspieranie przede wszystkim na poziomie regionu. Natomiast, wsparcie na poziomie kraju wystąpi jedynie w niewielkim zakresie.

Wskaźniki realizacji celów Priorytetu

- Produktu:
 - Liczba osób, które zostały objęte wsparciem w ramach programu, w tym:
 - osoby poniżej 25 lat,
 - osoby powyżej 54 lat,
 - osoby długotrwale bezrobotne⁵³.
 - Liczba osób, które zakończyły udział w projekcie:
 - w tym liczba osób w wieku 15-24 lat,
 - w tym liczba osób w wieku 55-64 (67) lat.⁵⁴

⁵³ Na podstawie założeń projektu Umowy Partnerstwa.

⁵⁴ Na podstawie założeń projektu Umowy Partnerstwa.

PRIORYTET VIII. REGIONALNE KADRY GOSPODARKI OPARTEJ NA WIEDZY

Cel:

Celem głównym Priorytetu jest wzrost adaptacyjności kapitału ludzkiego województwa śląskiego ze szczególnym uwzględnieniem kierunków rozwoju innowacyjnego i technologicznego regionu.

Będzie on realizowany poprzez następujące cele szczegółowe:

- podniesienie konkurencyjności przedsiębiorstw poprzez wzmocnienie ich potencjału adaptacyjnego oraz doskonalenie umiejętności i kompetencji kadr zarządzających i pracowników, w szczególności poprzez działania wsparcie w zakresie diagnozowania i realizacji potrzeb szkoleniowych przedsiębiorców i ich pracowników, wsparcie doradczo – szkoleniowe dla przedsiębiorców i ich pracowników w zakresie rozwoju przedsiębiorstwa w tym zmiany profilu działalności, planowania strategicznego, działania podnoszące poziom świadomości firm, które aktualnie przejawiają niewielką aktywność szkoleniową uwzględniające współpracę z organizacjami reprezentującymi sektor przedsiębiorstw, wspomaganie procesów adaptacyjnych i modernizacyjnych w regionie (w tym działania typu outplacement), prowadzenie badań i analiz w zakresie prognozowania zmian gospodarczych w regionie, promowanie i wdrażanie rozwiązań w obszarze społecznej odpowiedzialności biznesu w przedsiębiorstwach.
- zwiększenie aktywności zawodowej osób starszych poprzez dostosowanie do potrzeb i skuteczne środki na rzecz aktywnego starzenia się w dobrym zdrowiu, w szczególności poprzez działania podnoszenie świadomości w zakresie zdrowego starzenia się i profilaktyki przechodzenia na wcześniejszą emeryturę, wsparcie w zakresie wyboru nowego zawodu i zdobycia nowych umiejętności zawodowych w szczególności dla osób długotrwale pracujących w warunkach negatywnie wpływających na zdrowie, programy umożliwiające wydłużenie aktywności zawodowej pracowników u pracodawców.
- rozwój warunków do godzenia życia zawodowego i prywatnego, w szczególności poprzez działania zapewnienie dostępu do usług opiekuńczych nad dziećmi oraz innymi osobami zależnymi, wdrażanie i upowszechnianie rozwiązań służących godzeniu życia zawodowego i rodzinnego, w tym alternatywnych i elastycznych form zatrudnienia oraz metod organizacji pracy, przy zachowaniu równowagi między elastycznością a bezpieczeństwem

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

pracy, zachęcenie pracodawców do zatrudniania osób z grup znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy, oraz uświadamianie barier funkcjonujących na rynku pracy z perspektywy płci.

- wzrost transferu wiedzy pomiędzy sektorem nauki a gospodarką poprzez wsparcie współpracy w szczególności poprzez działania inicjowanie działań na rzecz korzystania przez MŚP z usług jednostek naukowych i badawczo - rozwojowych, wsparcie współpracy pomiędzy instytucjami sfery B+R a przedsiębiorstwami a prosumentami, w szczególności poprzez działania ukierunkowane na wdrożenie rozwiązań naukowych i technologicznych w działalności przedsiębiorstwa, wspieranie współpracy pracowników przedsiębiorstw i pracowników naukowych w celu transferu wiedzy między sektorem nauki a przedsiębiorstwami, w szczególności poprzez staże i szkolenia praktyczne, wsparcie transferu wiedzy poprzez stypendia naukowe dla doktorantów opracowujących rozwiązania dla przedsiębiorstw, wdrażanie i monitorowanie Regionalnej Strategii Innowacji zakładającej tworzenie i rozbudowę ekosystemu innowacji województwa śląskiego na rzecz rozwoju i wzmacniania współpracy przedstawicieli sektora nauki, przedsiębiorstw, a także samorządów.

Priorytet VIII odpowiada celowi tematycznemu Wspieranie zatrudnienia i mobilności pracowników. W ramach Priorytetu *Regionalne kadry gospodarki opartej na wiedzy* uwzględniono priorytety inwestycyjne:

- równość mężczyzn i kobiet oraz godzenie życia zawodowego i prywatnego;
- przystosowanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian - jeden z czterech priorytetów inwestycyjnych wspieranych w ramach koncentracji 60% środków EFS w Programie.

W ramach Priorytetu uwzględniono również wsparcie realizujące priorytet inwestycyjny: wspieranie przedsiębiorczości społecznej (w zakresie społecznej odpowiedzialności biznesu) w ramach celu tematycznego 9 promowanie włączenia społecznego i walka z ubóstwem.

Opis:

Na podstawie wniosków z analizy społeczno-gospodarczej oraz wyników przeprowadzonych warsztatów eksperckich a także warsztatów subregionalnych wyznaczono obszary wsparcia

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

w ramach niniejszego Priorytetu. Powyższy Priorytet został sformułowany tak aby jak najpełniej realizować wsparcie możliwe w ramach EFS w zakresie kontynuacji polityki województwa śląskiego wobec poprawy zdolności adaptacyjnych pracowników i przedsiębiorstw do zmian zachodzących w gospodarce. Zdolności te dotyczą zarówno uczestnictwa w przemianach strukturalnych jak i podejmowania wyzwań rozwojowych przez firmy.

W ramach Priorytetu udzielane będzie wsparcie szkoleniowe oraz doradcze dla przedsiębiorców i ich pracowników w zakresie rozwoju przedsiębiorstwa w tym zmiany profilu działalności. Wiązało się to będzie również z działaniami mającymi na celu diagnozowanie i realizację potrzeb szkoleniowych przedsiębiorców i ich pracowników. W szczególności będzie to szansa dla przedsiębiorstw mikro, małych i średnich, których potencjał organizacyjny jest niewystarczający, w tym również jakość ich kapitału ludzkiego. Instrumenty zostaną zaprogramowane z uwzględnieniem specyfiki przedsiębiorczości lokalnej, w tym przedsiębiorstw rodzinnych.

Na podstawie doświadczeń z okresu programowania 2007-2013 jednoznacznie należy stwierdzić, że programy szkoleniowo-doradcze powinny być projektowane ściśle w oparciu o analizę problemów i potrzeb przedsiębiorcy celem zagwarantowania wyższego poziomu efektywności i adekwatności tego typu przedsięwzięć. W tym przewidziana będzie możliwość tworzenia wielonarzędziowych, elastycznie kształtowanych pakietów tematycznych. Szkolenia dedykowane, w tym szkolenia w związku z zatrudnieniem bądź promesą zatrudnienia; z możliwością przyjęcia na szkolenie osób nie pozostających w stosunku pracy z firmą (osoby pracujące na podstawie umowy cywilno-prawnej osoby z promesą zatrudnienia w tym stażyści).

Jednocześnie w związku z faktem, że kategoria mikroprzedsiębiorstw ma największy wpływ na charakter całej struktury przedsiębiorstw (warto podkreślić, że nie jest to specyfika woj. śląskiego – struktura populacji wszystkich polskich firm jest w odniesieniu do udziału firm z poszczególnych klas wielkości bardzo zbliżona, należy ten stan rzeczy uwzględnić ramach kształtu wsparcia szkoleniowego. System wsparcia będzie uwzględniać również specyfikę mikro firm, w przypadku których realizacja dedykowanego projektu byłaby – ze względu na małą liczbę uczestników – nieopłacalna i wiązała się ze zbyt dużymi kosztami finansowymi i niefinansowymi w przeliczeniu na jednego uczestnika. Tego rodzaju podmioty będą mieć możliwość wsparcia swojej działalności szkoleniowej w formule m. in. bonów szkoleniowych.

Podniesienie świadomości odnośnie korzyści płynących z inwestycji w rozwój kadr pozostaje nadal dużym wyzwaniem. Większość szkoleń odbywa się jednak w ramach szkoleń obowiązkowych: BHP, prawo, rachunkowość. Niewiele firm inwestuje w szkolenia, które są najistotniejsze dla rozwoju firmy. Wielu pracodawców nie ma opracowanej strategii szkoleniowej, rzadko też strategia ta jest ściśle powiązana ze strategią biznesową firmy, szkolenia realizowane są ad hoc. Brak aktywności szkoleniowej zależy od świadomości, jak bardzo kompetencje pracowników przekładają się na konkretne zyski firmy. Powyższe wymaga działań świadomościowych i promujących idee wzmacniania kapitału ludzkiego na rzecz konkurencyjności firmy.

W aspekcie zarządzania przedsiębiorstwem pojawia się pojęcie zarządzania różnorodnością, które powinno być wprowadzane w firmach z uwagi na zachodzące poważne zmiany demograficzne – powodujące zmianę cech i charakteru przyszłego pracownika (np. więcej pracowników 50+, zwiększa się liczba kobiet, które żyją dłużej i zastępują mężczyzn w niektórych pracach). Zmiany te nie pozostają bez wpływu na sytuację przedsiębiorcy i należy zwrócić uwagę na szczególne grupy na rynku pracy tj. osoby starsze, kobiety i osoby niepełnosprawne.

W ramach Priorytetu wspierane będą działania polegające na organizacji kampanii promocyjnych i akcji informacyjnych połączonych z działaniami animacyjnymi, mających na celu zachęcenie pracodawców do zatrudniania osób z grup znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy, tj.: osoby 50+, osoby niepełnosprawne, osoby bezrobotne, osoby młode, kobiety powracające na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem i wychowywaniem dziecka.

Ponadto w celu przeciwdziałania utrwalonej praktyce wczesnego przechodzenia na emeryturę realizowane będą działania uświadamiające w zakresie zdrowego starzenia się i oraz opracowywania oraz wdrażania programów umożliwiających wydłużenie aktywności zawodowej pracowników, w tym poprzez przekwalifikowanie a także stworzenie warunków pracy pozwalających na wykorzystanie potencjału osób starszych przez pracodawców.

W aspekcie godzenia życia zawodowego i prywatnego, należy stwierdzić, że niedostateczny poziom rozwoju systemu opieki nad dziećmi stanowi aktualnie strukturalny problem rynku pracy. Dlatego niezbędne jest podjęcie działań, które umożliwią zwiększenie dostępu do usług opieki nad dziećmi oraz umożliwią rodzicom powrót do zatrudnienia. Działanie to związane jest z aktywnościami w zakresie: kampanii promocyjnych i akcji Działanie te będą

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

uzupełnione o realizację koncepcji flexicurity poprzez aktywne wsparcie innowacyjnych sposobów organizacji pracy, pozwalających pracownikom na łączenie obowiązków opiekuńczych z pracą a także realne działania mające na celu pomoc dla firm zmieniających organizację pracy.

O adaptacyjności nie można mówić bez wspomagania procesów modernizacyjnych w regionie (w tym działania typu outplacement). Zachodzące procesy restrukturyzacyjne przyczyniają się do zwiększania wydajności pracy, m.in. poprzez przesunięcia zasobów pracy do najbardziej efektywnych działów gospodarki oraz dzięki wprowadzaniu zmian technologicznych i organizacyjnych. Niestabilność zatrudnienia jest wielkim i nowym wyzwaniem dla osób aktywnych zawodowo. Zmienne kierunki rozwoju przyczyniają się do niepewności w podejmowaniu decyzji edukacyjnych i zatrudnieniowych. Głęboko zróżnicowana terytorialnie struktura zatrudnienia wywołuje niejednakowe potrzeby restrukturyzacyjne i tym samym stawia niejednakowe wyzwania kwalifikacyjne przed ludnością aktywną zawodowo.

Niwelowaniu negatywnych zjawisk wynikających z restrukturyzacji zatrudnienia i adaptacji zwalnianych pracowników powinny służyć, właśnie programy outplacementu wykorzystywane w niewystarczającym stopniu. Usługi outplacementu mogą być zorientowane w szczególności na: rynek pracy (pomoc w poszukiwaniu nowego zatrudnienia), na przekwalifikowanie zawodowe czy też na rozwój przedsiębiorczości. Metodą, która może przyczynić się do wykorzystania zwalnianych zasobów pracy jest rozwój usług okołobiznesowych świadczonych również dla restrukturyzowanych przedsiębiorstw (outsourcing). Outsourcing powinien jednak rozwijać się z zachowaniem standardów etycznych w biznesie.

Mając na uwadze fakt, że województwo śląskie jest regionem silnie zurbanizowanym oraz jednym z liderów innowacyjności w kraju, w aspekcie przedsiębiorczości upatrywać należy dalszego pożądanego silnego związku pomiędzy interwencją EFS a realizacją procesów proinnowacyjnych w regionie – szczególnie w odniesieniu do wdrażania dokumentów strategicznych w tej dziedzinie. Skala tworzenia i absorbowania innowacji jest wysoce niewystarczająca przy tym brak jest ogniw przekazujących wiedzę i doświadczenie między sferą nauki i biznesu. Udział Priorytetu w zwiększeniu poziomu innowacyjności przedsiębiorstw będzie polegał na rozwoju i wzmacnianiu powiązań między sektorem biznesu i sektorem nauki a także samorządów, z uwzględnieniem wdrażania Regionalnej Strategii Innowacji, poprzez tworzenie i rozbudowę ekosystemu innowacji Województwa Śląskiego na rzecz tego rozwoju. Oczekiwany efektem będzie wykorzystanie powstałej lub rozbudowanej w ramach dofinansowania w okresie programowania 2007-2013 infrastruktury

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

badawczej, parków przemysłowych, wzmocnienie zainicjowanych struktur klastrowych a także obudowanie wsparciem EFS planowanych kluczowych inwestycji realizujących cele strategiczne RSI, w szczególności w zakresie rozwoju kompetencji w kierunku komercjalizacji wiedzy u przedstawicieli nauki i biznesu.

W zakresie możliwym do wsparcia z EFS w przedmiotowym Priorytecie istotą tych działań powinno być dążenie do stworzenia rozwiązań dla osiągnięcia inteligentnych specjalizacji Województwa Śląskiego, a przy tym budowanie przewagi konkurencyjnej MŚP, poprzez wzmocnianie kompetencji, kapitału ludzkiego firm.

Z uwagi na zmieniające się dynamicznie uwarunkowania społeczne oraz gospodarcze pozostałe działania w Priorytecie powinny być wspierane przez badania i analizy dotyczące aktualnej sytuacji, trendów rozwojowych i prognozowania zmian gospodarczych zachodzących w regionie przy założeniu funkcjonowania obserwatoriów technologicznych. Następstwem badań będzie formułowanie właściwych mechanizmów zaradczych, upowszechnianie wyników tych badań i analiz oraz związana z nimi wymiana informacji⁵⁵.

Główni beneficjenci

- wszystkie podmioty - z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

Komplementarność

Komplementarność z EFRROW

W ramach warsztatów subregionalnych zdiagnozowano potrzebę realizacji lokalnych programów współpracy gospodarczej (przedsiębiorczo zorientowane lokalne grupy działania), np. wokół szlaków tematycznych i agroturystyki, z perspektywą etapowego finansowania na okres 4-6 lat.

Demarkacja

Na poziomie kraju realizowane będzie wsparcie systemów i struktur, w ramach których świadczona jest pomoc indywidualnym osobom i instytucjom. Wśród przykładowych działań w Krajowym Programie Operacyjnym mogą się znaleźć:

- działania systemowe na rzecz równości kobiet i mężczyzn i godzenia życia zawodowego i prywatnego;

⁵⁵ W przypadku możliwości realizacji działań z celu 11 na poziomie regionalnym działania te będą wspierane w ramach celu 11.

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

- standaryzacja oraz poprawa jakości, adekwatności i dostępności usług świadczonych przez instytucje wspierające rozwój przedsiębiorczości na rzecz przedsiębiorców;
- stworzenie i rozwój systemu wspierania przedsiębiorstw poprzez realizację działań rozwojowych (wypracowanie standardów oraz testowanie usług).

Wskaźniki realizacji celów Priorytetu⁵⁶

- Liczba osób, które zostały objęte wsparciem w ramach programu, w tym:
 - osoby poniżej 25 lat,
 - osoby powyżej 54 lat,
 - osoby długotrwale bezrobotne.
- Liczba mikro, małych i średnich przedsiębiorstw objętych wsparciem szkoleniowo-doradczym.

⁵⁶ Na podstawie założeń projektu Umowy Partnerstwa.

PRIORYTET IX . WŁĄCZENIE SPOŁECZNE I REWITALIZACJA

Cel

Celem głównym Priorytetu jest wzrost spójności społecznej i zmniejszenie dysproporcji w poziomie życia mieszkańców.

Będzie on realizowany poprzez następujące cele szczegółowe:

- aktywizacja osób wymagających wsparcia poprzez nowe formy pomocy;
- rozwój i wzmocnienie spójności lokalnej poprzez rewitalizację fizyczną, gospodarczą, społeczną terytoriów zmarginalizowanych oraz wzrost dostępności usług społecznych w szczególności podejmowanie przedsięwzięć odpowiadających kompleksowo na potrzeby grup wykluczonych w zakresie ich aktywizacji, przyjmujące charakter długofalowego organizowania społeczności lokalnych na obszarach miejskich i wiejskich z uwzględnieniem wsparcia dostępu do usług w formie stacjonarnej, środowiskowej oraz rozwój e-usług;;
- zwiększenie potencjału społecznego i aktywności zawodowej osób i grup wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym w szczególności poprzez programy aktywizacyjno-rozwojowe skierowane do rodzin, dzieci i młodzieży oraz zintegrowane ścieżki wsparcia dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i osób wykluczonych, w tym poprzez wdrożenie zintegrowanego systemu wsparcia osób niepełnosprawnych.
- rozwijanie sektora ekonomii społecznej i wzmocnienie roli gospodarki społecznej w integracji społeczno-zawodowej w regionie poprzez wspieranie struktur podmiotów ekonomii społecznej, w szczególności wdrażanie regionalnego planu na rzecz rozwoju ekonomii społecznej we współpracy z kluczowymi interesariuszami.

Priorytet IX odpowiada celowi tematycznemu Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem. W ramach Priorytetu *Włączenie społeczne i rewitalizacja* uwzględniono priorytety inwestycyjne:

- wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich;

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

- aktywna integracja, w szczególności w celu poprawy zatrudnialności - jeden z czterech priorytetów inwestycyjnych wspieranych w ramach koncentracji 60% środków EFS w Programie;
- ułatwianie dostępu do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym;
- wspieranie gospodarki społecznej i przedsiębiorstw społecznych⁵⁷;
- lokalne strategie rozwoju realizowane przez społeczność.

Opis

Specyfika regionu, zwłaszcza struktura zaludnienia oraz najwyższy w kraju wskaźnik urbanizacji determinuje perspektywę określania obszarów strategicznej interwencji, silnie zależnej od układu przestrzennego i osadniczego terenów zmarginalizowanych. Region charakteryzuje koncentracja problemów społecznych przede wszystkim na terytoriach zurbanizowanych, zwłaszcza na obszarach konkretnych jednostek osadniczych np. dzielnic, kwartałów miejskich. Z jednej strony ten brak „rozproszenia” pozwala na skoncentrowane, zogniskowane działania możliwe do realizacji na konkretnym terytorium, co może wzmacniać skalę oddziaływania interwencji, z drugiej wymaga kompleksowego, szerokiego działania środowiskowego, wzmacniającego całą lokalną społeczność. Brak skutecznych działań wobec osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i utrudniony dostęp do rynku pracy, a także niewystarczający poziom współpracy między instytucjami publicznymi oraz podmiotami pozarządowymi sprzyja powstawaniu i narastaniu negatywnych zjawisk społecznych. Postępujące rozwarstwienie społeczeństwa, polaryzacja dochodów powoduje, iż coraz bardziej mamy do czynienia ze zjawiskiem biednych pracujących (poor working), którzy z racji osiąganych dochodów pozostają niejako poza systemem opieki społecznej, jednocześnie coraz częściej mają utrudniony dostęp do podstawowych usług społecznych, w tym zdrowotnych, socjalnych, edukacyjnych, kulturalnych i opiekuńczych, warunkujących prawidłowe funkcjonowanie społeczeństwie.

Jednocześnie kompleksowość rozwiązań oraz wzmocnienie skali oddziaływania nastąpi przez rewitalizację fizyczną zdegradowanych terenów przemysłowych, powojсковych, pokolejowych i miejskich. Celem działań infrastrukturalnych powinno być wyposażenie społeczności zamieszkującej obszar zdegradowany we wszystkie niezbędne do prawidłowego

⁵⁷ Wsparcie dla przedsiębiorstw społecznych będzie realizowane w ramach Priorytetu VII Regionalny rynek pracy.

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

funkcjonowania urzędnika. Jako iż każda ze społeczności charakteryzuje się innymi potrzebami, zróżnicowane powinny być dedykowane tym społecznością urzędnika. Diagnoza potrzeb zawierać się będzie w Lokalnym Programie/Planie Rewitalizacji tworzoną przez gminę. Rewitalizacja fizyczna główny nacisk będzie kładła na przywracanie ładu przestrzeni publicznej i podnoszenie wartości substancji miejskiej, nadawanie i przywracanie jej funkcji gospodarczych, edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych, społecznych i kulturalnych. Zamierzone efekty zostaną osiągnięte poprzez projekty przyczyniające się do kompleksowego rozwiązywania istotnych problemów społecznych na terenach zdegradowanych w gminach. W ramach rewitalizacji wsparcie udzielane będzie projektom wynikającym z Lokalnego Programu/Planu Rewitalizacji. Dla zwiększenia efektywności działań w ramach rewitalizacji dopuszcza się możliwość szerokiego zastosowania wsparcia w postaci instrumentów zwrotnych. Ponadto, przewiduje się realizację inwestycji z udziałem partnerów prywatnych.

Integracja społeczności wymaga spójnego i wielowymiarowego podejścia, realizowanego w formie różnych działań uzupełniających, rozwijających i wzmacniających istniejące zasoby lokalne. Konieczne jest zatem spojrzenie na kwestie aktywnej integracji i pomocy społecznej jako na podejmowanie działań zorientowanych na zaspokajanie niezbędnych potrzeb życiowych rodzin oraz umożliwianie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka, prowadzące do życiowego usamodzielnienia się i integracji ze środowiskiem, przeciwdziałanie i łagodzenie skutków negatywnych zjawisk, w tym: ubóstwa, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży w rodzinach wielodzietnych, niepełnych, opiekujących się osobami zależnymi.

Świadczenie usług społecznych jest warunkiem niezbędnym dla wsparcia polityki aktywnej integracji społecznej i ekonomicznej. Biorąc pod uwagę procesy demograficzne (m.in. wzrastającą liczbę osób starszych, niepełnosprawnych, długotrwale chorych, zmniejszającą się dzietność i intensyfikację procesów migracyjnych), społeczne (m.in. zmiana modelu rodziny, konieczność wydłużenia aktywności zawodowej) i kulturowe (zmiana charakteru więzi wewnątrzrodzinnych) pożądane będą usługi społeczne w układzie pełnego cyklu życia. Realizowane będą działania wspierające, w szczególności organizowanie centrów realizujących kompleksowe usługi, zarówno w formie stacjonarnej, jak i środowiskowej oraz w formie e-usług, pozwalające łączyć opiekę nad osobami zależnymi z pracą zawodową, usług umożliwiających wyrównywanie szans dzieci i młodzieży, usług środowiskowych na rzecz osób starszych, niepełnosprawnych, długotrwale chorych, osób z zaburzeniami psychicznymi oraz usług świadczonych na rzecz rodzin i osób zagrożonych wykluczeniem lub wykluczonych

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

społecznie. Wszystkie usługi powinna cechować: dostępność terytorialna i fizyczna, przystępność finansowa, solidarność, równość szans wszystkich osób z nich korzystających, właściwe uwzględnienie różnorodności osób korzystających, inwestowanie w kapitał ludzki, warunki pracy i odpowiednią infrastrukturę fizyczną, kompleksowy i skoordynowany charakter. W ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego realizowane będą inwestycje w centra społecznościowe, które staną się miejscem spotkań, zdobywania wiedzy oraz aktywizacji społecznej, zaspokajając tym samym potrzeby lokalnej społeczności, często dotkniętej dysfunkcjami i patologiami społecznymi.

Zintegrowane wykorzystanie wsparcia jest szczególnie istotne w odniesieniu do terytorialnej koncentracji problemów, dlatego pożądane będą działania przyjmujące formę przedsięwzięć odpowiadających kompleksowo na potrzeby grup wykluczonych w zakresie ich aktywizacji, które przyjmują charakter długofalowego organizowania społeczności lokalnej. Na terytoriach miast będą to w szczególności działania w zakresie rewitalizacji oraz animacji społeczności lokalnych, podobne działania będą realizowane na obszarach wiejskich i peryferyjnych. W zakresie usług socjalnych użyteczności publicznej wsparciem zostaną objęte w szczególności obszary, na których dostęp do usług jest ograniczony, działania te będą ukierunkowane przede wszystkim na zwiększaniu dostępności do usług. Zintegrowane podejście do aktywizacji społeczności marginalizowanych koncentruje się przede wszystkim na inwestowaniu w edukację, zwiększaniu dostępności do wszelkiego rodzaju usług społecznych oraz ułatwianiu dostępu do zatrudnienia. Taka wielowymiarowa interwencja powinna obejmować działania profilaktyczno-prewencyjne, skierowane w szczególności do rodziny, jako podstawowej komórki społecznej, przy uwzględnieniu wsparcia i rozwoju asystentury rodzinnej, w tym dla rodzin zastępczych. System wsparcia rodzin, zwłaszcza tych, które przeżywają trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, będzie opierał się o programy terapeutyczno-edukacyjne, mające na celu m.in. przywrócenie zdolności do pełnienia podstawowych funkcji i ról społecznych oraz o programy reintegracji społeczno-zawodowej, skierowane do grup i osób będących z różnych względów w trudnej sytuacji społecznej i ekonomicznej. Wsparcie kierowane będzie także do dzieci i młodzieży poprzez realizację programów umożliwiających integrację ze środowiskiem osób opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze, rodziny zastępcze i inne placówki oraz osób z rodzin marginalizowanych.

Szczególnie istotne są działania ukierunkowane na zwiększanie efektywności i dostępności wsparcia na rzecz osób niepełnosprawnych. Niepełnosprawność jest problemem

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

społecznym wymagającym działań mających na celu zarówno udzielanie pomocy niepełnosprawnym, jak i działań zapobiegających niepełnosprawności w przyszłości. Stopień zatrudnienia osób niepełnosprawnych w województwie śląskim należy do najniższych w kraju, jednocześnie specyfika województwa m.in.: silna degradacja środowiska naturalnego, czego efektem jest wyższy od średniej krajowej wskaźnik urodzeń przedwczesnych i wad wrodzonych, wyższa częstotliwość zapadania na choroby nowotworowe, schorzenia przewlekłe i zaburzenia psychiczne, warunki środowiskowe, wielkomiejska aglomeracja powoduje, że mieszkańcy województwa są częściej narażeni na wcześniejsze przekroczenie progu niepełnosprawności związanej z wiekiem, stanem zdrowia etc., co powoduje, że osoby niepełnosprawne⁵⁸ stanowią ponad 10% mieszkańców województwa. Konieczne jest zatem wdrożenie kompleksowych i systemowych mechanizmów dostosowanych do poszczególnych grup wiekowych profilowania wsparcia dla osób niepełnosprawnych.

W prowadzonych działaniach nie należy zapomnieć o roli, jaką pełnić może ekonomia społeczna oraz przedsiębiorczość społeczna. Podmioty ekonomii społecznej są miejscem reintegracji zawodowej i społecznej osób będących w szczególnej sytuacji, ale także przyczyniają się do integracji społecznej członków ich rodzin. Przedsiębiorstwa społeczne mogą generować miejsca pracy dla osób, które doświadczyły wykluczenia społecznego, mogą być konkurencyjnymi na rynku realizując jednocześnie misję społeczną. Dlatego ważnym jest budowanie i wzmacnianie struktur partnerskich działających na rzecz rozwoju ekonomii społecznej oraz wzmacnianie potencjału instytucji wspierających podmioty ekonomii społecznej.

W celu koordynacji powyższych działań finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego, realizowane będą działania informacyjno – badawcze o charakterze systemowym, pozwalające na integrowanie i dostarczanie informacji z zakresu polityki społecznej, ułatwiając ocenę skuteczności rozwiązań wdrażanych w obszarze polityki społecznej⁵⁹.

⁵⁸ Wliczając osoby w wieku 15 i powyżej zamieszkujące obszar województwa.

⁵⁹ W przypadku możliwości realizacji działań z celu 11 na poziomie regionalnym działania te będą wspierane w ramach celu 11.

Główni beneficjenci działań wspieranych przez EFRR

- Jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia;
- Podmioty, w których większość udziałów lub akcji posiadają jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki i stowarzyszenia;
- Podmioty działające na zlecenie jednostek samorządu terytorialnego wybrane zgodnie z prawem zamówień publicznych;
- Kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych;
- Organizacje pozarządowe;
- Jednostki zaliczane do sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną (niewymienione wyżej);
- Spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, TBS, spółdzielnie socjalne;
- Administracja rządowa;
- Przedsiębiorcy;
- Podmioty wykonujące działalność leczniczą, w rozumieniu ustawy o działalności leczniczej, posiadające osobowość prawną lub zdolność prawną;
- Porozumienia ww. podmiotów;
- Podmioty działające w oparciu o umowę/ porozumienie zgodnie z zapisami ustawy o partnerstwie publiczno-prywatnym oraz ustawy o koncesji na roboty budowlane lub usługi.

Główni beneficjenci działań wspieranych przez EFS

- wszystkie podmioty posiadające osobowość prawną – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych) np. JST i ich jednostki organizacyjne, związki i stowarzyszenia JST, podmioty III sektora, kościoły i związki wyznaniowe oraz ich osoby prawne, przedsiębiorcy, w tym w szczególności przedsiębiorcy społeczni, podmioty lecznicze, LGD.

Komplementarność

Komplementarność z EFRROW

Zgodnie z zapisami Założeń Umowy Partnerstwa wsparcie z EFRROW zostanie przeznaczone na zwiększanie włączenia społecznego, ograniczenie ubóstwa i promowanie rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich, w tym zwłaszcza przez wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich.

Demarkacja

Projekty w obszarze kompleksowej rewitalizacji zdegradowanych terenów z uwzględnieniem elementu społecznego mają bezpośredni wpływ na określoną społeczność. Są to zatem projekty o oddziaływaniu lokalnym i będą wspierane na poziomie regionalnym. Ułatwianie dostępu do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym rozumiane jako fizyczne wspieranie dostępu do usług będzie realizowane na poziomie regionalnym. Za takim podziałem kompetencji przemawia terytorialne zróżnicowanie, którego rozpoznanie jest domeną władz lokalnych. Jest to tym bardziej istotne z punktu widzenia podmiotów ekonomii społecznej jako potencjalnych realizatorów usług świadczonych w interesie ogólnym, realizowanych w społecznościach lokalnych lub na obszarach peryferyjnych, wiejskich o najniższym stopniu dostępności usług, dostosowanych do potrzeb społeczności. Realizowanie działań wspierających gospodarkę społeczną i przedsiębiorstwa społeczne będzie wspierane przede wszystkim na poziomie regionalnie zarządzanych RPO. Gospodarka społeczna z racji silnego zakorzenienia na poziomie lokalnym, zależna od regionalnych uwarunkowań społecznych, ale i gospodarczych, implikuje konieczność wspierania w sposób oddolny i partycypacyjny, na poziomie regionalnym poprzez funkcjonujące regionalne struktury wsparcia.

Wskaźniki realizacji celów Priorytetu:⁶⁰

- Liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, które zostały objęte wsparciem w ramach programu;
- Liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, które skorzystały z podstawowych usług społecznych w ramach programu;

⁶⁰ Na podstawie założeń projektu Umowy Partnerstwa. 16 października 2012 r. w Luksemburgu odbyło się posiedzenie Rady ds. Ogólnych (*General Affairs Council* – GAC), na którym przyjęto kompromis prezydencji cypryjskiej (PREZ CY) w zakresie kolejnych siedmiu bloków negocjacyjnych pakietu legislacyjnego polityki spójności, w tym Wskaźników.

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

- Liczba osób, które otrzymały wsparcie w ramach projektów dotyczących ekonomii społecznej;
- Ludność mieszkająca na obszarach objętych zintegrowanymi strategiami rozwoju obszarów miejskich (osoby);
- Otwarte przestrzenie utworzone lub odnowione na obszarach miejskich (metry kwadratowe);
- Budynki publiczne lub komercyjne zbudowane lub odnowione na obszarach miejskich (metry kwadratowe);
- Odnowione budynki mieszkalne na obszarach miejskich (metry kwadratowe).

PRIORYTET X. WZMOCNIENIE POTENCJAŁU EDUKACYJNEGO

Cel

Celem głównym Priorytetu jest wzrost potencjału edukacyjnego województwa śląskiego w kontekście zróżnicowania demograficznego i potrzeb rynku pracy.

Będzie on realizowany poprzez następujące cele szczegółowe:

- Cel szczegółowy 1 *Zwiększenie dostępności i poprawa jakości usług świadczonych przez placówki wychowania przedszkolnego* będzie poprzez wyrównywanie szans edukacyjnych, w tym edukację przedszkolną, co przyjmie postać wydłużenia godzin pracy powyżej 5 godzin oraz upowszechnienie tej opieki na terenach o niskim wskaźniku dzieci objętych edukacją przedszkolną.
- Cel szczegółowy 2 *Wzrost dostępu do wysokiej jakości oferty kształcenia* będzie realizowany w szczególności poprzez programy rozwojowe szkół oraz współpracę uczelni wyższych ze szkołami gimnazjalnymi i ponadgimnazjalnymi oraz realizację inicjatyw edukacyjnych na obszarach wiejskich poprzez Lokalne Grupy Działania.
- Cel szczegółowy 3 *Wzmocnienie atrakcyjności i podniesienie jakości oferty edukacyjnej szkół i placówek oświatowych prowadzących kształcenie zawodowe, służące podniesieniu zdolności uczniów do przyszłego zatrudnienia* realizowany będzie poprzez programy rozwojowe szkół i placówek oświatowych prowadzących kształcenie zawodowe w powiązaniu z praktyczną nauką zawodu, programy współpracy szkół zawodowych z przedsiębiorcami, w szczególności w zakresie kształtowania programu nauczania oraz wysoko wykwalifikowane kadry oświaty;
- Cel szczegółowy 4 *Dopasowanie kierunków szkolnictwa wyższego do potrzeb regionalnej gospodarki* realizowany będzie poprzez kierunki zamawiane na uczelniach wyższych;
- Cel szczegółowy 5 *Wzmocnienie kształcenia ustawicznego w regionie* realizowane będzie m.in. poprzez kształcenie osób dorosłych w formule *lifelong learning*, *brokering edukacyjny*.

Priorytet X odpowiada celowi tematycznemu Inwestowanie w edukację, kompetencje oraz uczenie się przez całe życie. W ramach Priorytetu *Wzmocnienie potencjału edukacyjnego* uwzględniono priorytety inwestycyjne:

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

- inwestycje w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej;
- zapobieganie i ograniczenie przedwczesnego kończenia nauki szkolnej i promowanie dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej, podstawowej i ponadpodstawowej;
- poprawa jakości, skuteczności i dostępności szkolnictwa wyższego oraz kształcenia na poziomie równoważnym w celu zwiększenia udziału i poziomu osiągnięć;
- poprawa dostępności i wspieranie uczenia się przez całe życie, podniesienie umiejętności i kwalifikacji siły roboczej i zwiększenie dopasowania systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy m.in. przez poprawę jakości kształcenia i szkolenia zawodowego oraz utworzenia i rozwijanie systemów uczenia się poprzez praktykę i przyuczania do zawodu, takich jak dwutorowe systemy kształcenia - jeden z czterech priorytetów inwestycyjnych wspieranych w ramach koncentracji 60% środków EFS w Programie.

Opis

Jednym z determinantów niezbędnych do podniesienia poziomu wykształcenia społeczeństwa jest m.in. stworzenie warunków powszechnego dostępu do opieki nad dziećmi, w tym realizowania funkcji edukacyjnej od najmłodszych lat.

Ponadto, najważniejszymi cechami kapitału ludzkiego zwiększającymi jego zdolność do zatrudnienia są wiedza, kwalifikacje i umiejętności zawodowe. Zwiększenie poziomu zatrudnienia powinno być poprzedzone rozwojem kompetencji i kwalifikacji przyszłych pracowników i dostosowaniem ich wiedzy i umiejętności do potrzeb pracodawców. Istotne jest przy tym przejście od kształcenia opartego o przekazywanie wiedzy encyklopedycznej do modelu edukacji mającej na celu nabywanie kluczowych kompetencji i powiązanej z praktyką.

Wobec powyższego, w ramach Priorytetu wspierane będą działania w zakresie inwestycji w infrastrukturę wychowania przedszkolnego, a także w infrastrukturę edukacyjną służącą rozwojowi umiejętności uczniów szkół i placówek oświatowych, w tym prowadzących kształcenie zawodowe.

Niezadawalający poziom rozwoju systemu opieki nad dziećmi, stanowi jeden z ważniejszych czynników niekorzystnie wpływających na poziom aktywności zawodowej w regionie, szczególnie wśród kobiet. Z drugiej strony problem potęgują przemiany gospodarcze związane także z restrukturyzacją przemysłu, które powodują,

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

iz zmienia się zarówno funkcjonowanie osób w wieku produkcyjnym oraz wymagania stawiane przed dziećmi przez system edukacji. Obowiązki osób aktywnych zawodowo powodują, iż nie mają one wystarczająco dużo czasu, aby poświęcić go na czynności wychowawcze i edukacyjne wobec swoich dzieci. W tym celu, bardzo istotne staje się zwiększenie dostępności do wysokiej jakości usług wychowania przedszkolnego. Dostrzega się bowiem, jak ważna jest wczesna stymulacja i organizowanie środowiska sprzyjającego rozwojowi, docenia się wpływ wczesnej edukacji na późniejsze osiągnięcia dziecka. Wiek przedszkolny jest momentem, kiedy najskuteczniej i najłatwiej jest niwelować różnice wynikające z wpływu środowiska rodzinnego. Dlatego inwestycja w edukację przedszkolną powinna być zasadniczym elementem polityki wyrównywania szans edukacyjnych.

W ramach Priorytetu przewiduje się wsparcie inwestycji polegających na budowie, przebudowie, remoncie infrastruktury opieki nad dziećmi wraz z zapewnieniem wyposażenia, w tym przystosowanie do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Dążąc do tego, aby system edukacji był jak najbardziej pełny i najlepiej odpowiadał potrzebom gospodarki zachodzi konieczność spopularyzowania edukacji w wieku przedszkolnym m.in. poprzez wydłużenie godzin pracy powyżej 5 godzin wynikających z ustawy o systemie oświaty, co wzmocni ofertę edukacyjną ww. placówek.

Wyniki egzaminów gimnazjalnych i maturalnych, liczba absolwentów szkół ponadgimnazjalnych, którzy pozostają bez zatrudnienia, a także niskie miejsca szkół z województwa śląskiego w rankingach determinują podjęcie działań w celu poprawy wyników nauczania i dostosowania umiejętności i wiedzy mieszkańców do oczekiwań rynku pracy.

Z tego względu zasadnym będzie kontynuacja wsparcia w formie programów rozwojowych oraz zaangażowanie uczelni wyższych i pracodawców do współpracy ze szkołami, a także objęcie uczniów szkół gimnazjalnych wsparciem w formie doradztwa zawodowego. Dodatkowo w celu wspierania rozwoju najzdolniejszych uczniów realizowany będzie projekt, który pozwoli opracować ścieżkę pracy z uczniem. Umożliwi prawidłowy jego rozwój i realizację pasji w pracy akademickiej oraz możliwość wykorzystania rozwiniętych kompetencji w pracy zawodowej. Dopełnieniem działań miękkich byłyby stypendia wypłacane uczniom.

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

Jednocześnie, rozwój nowoczesnego, dopasowanego do potrzeb rynku pracy kształcenia zawodowego w Polsce stanowi duże wyzwanie. Szkolnictwo zawodowe w obecnej sytuacji znacznie odbiega jakością od szkolnictwa ogólnego, przez co cieszy się znacznie niższym zainteresowaniem uczniów. Wobec powyższego, celem zwiększenia potencjału i lepszego dopasowania kształcenia zawodowego do potrzeb pracodawców, w ramach Priorytetu wsparcie otrzymują projekty polegające na budowie, przebudowie, remoncie laboratoriów, sal do praktycznej nauki zawodu, w tym przystosowanie do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Przystosowanie infrastruktury do potrzeb osób niepełnosprawnych będzie miało na celu zwiększenie dostępności do wysokiej jakości usług opieki nad dziećmi i edukacji, a w efekcie zmniejszenie skutków wykluczenia społecznego tej grupy społecznej.

Pod względem ilości uczelni wyższych województwo śląskie należy do regionów o najwyższym ich skupieniu, uwzględniając przy tym ich znaczne zróżnicowanie w zakresie oferty kształcenia. Rozwój regionu gwarantuje odpowiednia specyfika kształcenia, umożliwiającą równomierny dostęp do edukacji dla wszystkich jego mieszkańców. Dotyczy to szczególnie absolwentów uczelni wyższych, którzy po ukończonych studiach pozostają bez zatrudnienia lub zmuszeni są do podejmowania zatrudnienia poniżej swych kwalifikacji. Stymulowanie odpowiedniego rozwoju regionu daje możliwość realizacji kierunków zamawianych, dostosowanych do faktycznego zapotrzebowania rynku pracy na absolwentów określonych kierunków kształcenia.

Wzrost stopy bezrobocia w województwie śląskim oraz rosnąca liczba osób, które żyją w ubóstwie zmusza do podjęcia działań, wpisujących się w oczekiwania rynku pracy. W tym aspekcie należy pamiętać o osobach dorosłych, których kompetencje nie są dopasowane do aktualnego zapotrzebowania na rynku pracy. Grupę tą należy objąć odpowiednim wsparciem w postaci kursów i szkoleń przekwalifikujących. Istniejące zróżnicowanie w rozwoju pomiędzy miastami a terenami wiejskimi wymusza zaprogramowanie działań, które będą skierowane na obszary wiejskie. Realizacje szkoleń uwzględniających cele określone w lokalnych strategiach ujęte zostały w zakresie wsparcia z EFS a także EFRROW (inicjatywa LEADER).

Ponadto z uwagi na zachodzące zmiany demograficzne, decyzje organów prowadzących szkoły dotyczące sposobu ich funkcjonowania, a także sytuację w gospodarce w regionie i kraju zasadne jest prowadzenie badań i analiz, będących pogłębioną diagnozą wybranych obszarów

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

sytuacji edukacji w województwie. W tym celu realizowane będą działania mające na celu właściwą ocenę sytuacji i efektywne dostosowanie narzędzi⁶¹.

Główni beneficjenci działań wspieranych przez EFRR

- Jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia;
- Inne państwowe lub samorządowe jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną, których ustawowym lub statutowym zadaniem jest pełnienie zadań publicznych w zakresie edukacji;
- Organizacje pozarządowe;
- Osoby prawne i fizyczne będące organami prowadzącymi szkoły i placówki oświatowe;
- Osoby fizyczne, prawne i jednostki organizacyjne posiadające zdolność prawną, będące organami prowadzącymi placówki opieki nad dziećmi do lat 3;
- Kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i innych związków wyznaniowych.
- Porozumienia podmiotów wyżej wymienionych, reprezentowane przez lidera.

Główni beneficjenci działań wspieranych przez EFS

- wszystkie podmioty - z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

Komplementarność

1. Komplementarność z EFRROW

Zgodnie z zapisami Założeń Umowy Partnerstwa wsparcie z EFRROW zostanie przeznaczone na:

- zwiększanie włączenia społecznego, ograniczenie ubóstwa i promowanie rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich, w tym zwłaszcza przez wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich;
- ułatwianie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich w tym zwłaszcza promowanie uczenia się przez całe życie oraz szkolenia zawodowego w sektorach rolnym i leśnym.

⁶¹ W przypadku możliwości realizacji działań z celu 11 na poziomie regionalnym działania te będą wspierane w ramach celu 11.

2. Komplementarność z EFMR

Zgodnie z zapisami Założeń Umowy Partnerstwa wsparcie z EFMR zostanie przeznaczone na zwiększenie zatrudnienia i spójności terytorialnej.

Demarkacja

Zgodnie z zapisami Założeń Umowy Partnerstwa wsparcie w zakresie inwestycji infrastrukturalnych w obszarze edukacji, w tym wychowania przedszkolnego i kształcenia zawodowego będą realizowane na poziomie regionalnym. W przypadku działań miękkich na poziomie regionalnym realizowane miałyby być wsparcie w odniesieniu do przedszkoli, szkolnictwa podstawowego, gimnazjalnego oraz ponadgimnazjalnego, w tym zawodowego. Dodatkowo na poziomie regionalnym realizowane miałyby być również wsparcie na rzecz uczenia się przez całe życie, podniesienia kwalifikacji i umiejętności siły roboczej i zwiększenie dopasowania systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy. Wyodrębnienie takiego wsparcia na poziomie regionu wynika także ze specyficznej sytuacji gospodarczej oraz poziomu nauczania znajdującego odzwierciedlenie w rankingach szkół.

Obszar szkolnictwa wyższego pozostawiony jest na poziomie krajowym, z wyjątkiem listy kierunków zamawianych, gdzie zasadnym jest możliwość podejmowania działań przez regiony. Deficyt niektórych zawodów i specjalności to wynik niedostosowania oferty edukacyjnej do potrzeb stale zmieniającego się rynku pracy. Biorąc pod uwagę specyfikę województwa śląskiego za zasadne uznaje się podejmowanie działań zmierzających do podniesienia popularności kształcenia w obszarze nauk matematyczno-przyrodniczych i technicznych, co przyczyni się do zwiększenia grona studentów na kierunkach ścisłych. Można to osiągnąć m.in. poprzez zamawianie studiów istotnych dla rozwoju lokalnej gospodarki, a także poprzez zamawianie specjalności na tych kierunkach.

Wskaźnik realizacji celów Priorytetu⁶²

- Potencjał objętej wsparciem infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej (osoby);
- Liczba uczestników programu, którzy uzyskali kwalifikacje po jego opuszczeniu K/M;

⁶² 16 października 2012 r. w Luksemburgu odbyło się posiedzenie Rady ds. Ogólnych (*General Affairs Council – GAC*), na którym przyjęto kompromis prezydencji cypryjskiej (PREZ CY) w zakresie kolejnych siedmiu bloków negocjacyjnych pakietu legislacyjnego polityki spójności, w tym Wskaźników.

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

- Liczba dzieci w wieku 3-4 lat objętych edukacją przedszkolną w ramach programu w tym na obszarach wiejskich;
- Liczba uczniów (szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych) objętych wsparciem w ramach programów rozwoju szkół K/M;
- Liczba uczniów (szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych) objętych wsparciem w ramach programów rozwoju szkół K/M, w tym uczniów uczestniczących w stażach i praktykach u przedsiębiorcy;
- Liczba studentów objętych wsparciem w ramach programów współpracy szkół wyższych z przedsiębiorcami K/M.

PRIORYTET XI. SPRAWNA ADMINISTRACJA

Cel

Celem głównym Priorytetu jest wzmacnianie potencjału instytucjonalnego i skuteczności administracji publicznej.

Będzie on realizowany poprzez następujące cele szczegółowe:

- wzmocnienie kompetencji i rozwój potencjału administracji publicznej w zakresie skutecznej realizacji polityki;
- wsparcie zintegrowanego systemu monitorowania i oceny rozwoju województwa w ujęciu gospodarczym, społecznym i przestrzennym.

Priorytet XI odpowiada celowi tematycznemu Zwiększenie zdolności instytucjonalnej i efektywnej administracji. W ramach Priorytetu *Sprawna administracja* uwzględniono priorytety inwestycyjne:

- budowanie potencjału podmiotów kształtujących politykę w zakresie zatrudnienia i edukacji oraz politykę społeczną i wspieranie paktów sektorowych i terytorialnych na rzecz realizacji reform na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym.

Opis

Budowanie kompetencji administracji publicznej w jej zdolności instytucjonalnej, odnoszącej się w wielu aspektach do regionalnej specyfiki i autorytetów powinno pozostać w jak najszerszym zakresie zarządzane i wdrażane na poziomie regionalnych samorządów. Podejście to jest zgodne z ideą zasady subsydiarności. Niezbędny jest zintegrowany system monitorowania i oceny rozwoju województwa w ujęciu gospodarczym, społecznym i przestrzennym, rozwinięty na bazie obserwatoriów. Kreowanie polityki regionalnej jest silnie zależne od zmian zachodzących w otoczeniu, począwszy od intensywnie zachodzących zmian demograficznych determinujących kształt polityki społecznej i sytuacji gospodarczej i ekonomicznej regionu, poprzez procesy globalizacji i konieczność konkurencji na poziomie europejskim i światowym, budowanie potencjału regionu jako silnego partnera w tworzeniu światowej sieci powiązań produkcyjnych, ujednocnieniu technologii wytwarzania i upowszechnianiu stosowania w gospodarce najnowszych osiągnięć naukowych – tzw.

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

gospodarka oparta na wiedzy, czy decyzje organów prowadzących szkoły dotyczące sposobu ich funkcjonowania. Zadania jakie w swoim zakresie ma samorząd województwa dla wzmocnienia ich efektywności wymagają merytorycznego wsparcia dla koordynowania regionalnych polityk, programów i projektów poprzez proces monitorowania i ewaluacji, oraz zapewnienia spójności działań, które mogą zostać zapewnione poprzez funkcjonowanie sieci regionalnych obserwatoriów dla zaspokojenia potrzeb informacyjnych w zakresie zintegrowanego podejścia do tematyki zarządzania regionem. Rolą obserwatoriów będzie tworzenie zaplecza analitycznego dla systemu zarządzania strategicznego regionem, zapewnienie pomiaru efektywności prowadzonych polityk publicznych oraz budowanie kapitału społecznego opartego o regionalne elity.

Konieczne są działania pozwalające na integrowanie i dostarczanie informacji z zakresu polityki społecznej, ułatwiając ocenę skuteczności rozwiązań wdrażanych w obszarze polityki społecznej.

Istotnym jest monitorowanie zmian na regionalnym rynku pracy jako kluczowe w zakresie prowadzenia właściwej regionalnej polityki rynku pracy. Prognozowanie oraz monitorowanie sytuacji na rynku pracy posłuży do kompleksowego planowania oraz projektowania odpowiedniego wsparcia. Bez gruntownej diagnozy śląskiego rynku pracy nie można mówić o wyborze odpowiedniego kierunku wsparcia oraz jego formie. Regularnie monitorowanie wyników interwencji podnosi umiejętności przewidywania potrzeb w zakresie określenia obszarów wymagających poprawy oraz dostosowania systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy. Instytucje rynku pracy, zgodnie z Wytycznymi dla polityki zatrudnienia państw członkowskich (Wytyczna 7: Zwiększenie współczynnika aktywności zawodowej i ograniczenie bezrobocia), aby sprawnie działać na rzecz osób pozostających bez zatrudnienia powinny być należycie wzmocnione oraz być powszechnie dostępne, w szczególności dla ludzi młodych i osób zagrożonych bezrobociem. Powinny one świadczyć zindywidualizowane usługi skierowane do osób najbardziej oddalonych od rynku.

Wobec dynamicznie zmieniających się uwarunkowań społecznych oraz gospodarczych działania podejmowane w ramach priorytetów programu powinny być wspierane przez badania i analizy dotyczące aktualnej sytuacji, trendów rozwojowych i prognozowania zmian gospodarczych zachodzących w regionie przy założeniu funkcjonowania obserwatoriów technologicznych. Następnym wszystkich badań będzie formułowanie właściwych mechanizmów zaradczych, upowszechnianie wyników tych badań i analiz oraz związana z nimi wymiana informacji.

Główni beneficjenci

- Jednostki samorządu terytorialnego.

Wskaźnik realizacji celów Priorytetu

- Liczba pracowników administracji publicznej, którzy zakończyli udział w projekcie w ramach programu;
- Liczba pracowników administracji publicznej, którzy zostali objęci wsparciem w ramach projektu;
- Liczba pracowników administracji publicznej, którzy podnieśli swoje kwalifikacje;
- Liczba instytucji administracji publicznej, które były objęte wsparciem;
- Liczba badań, wniosków i rekomendacji dotyczących polityki regionalnej;
- Liczba opracowanych prognoz dotyczących zmian społeczno-gospodarczych.

Demarkacja

O ile budowanie kompetencji administracji publicznej w jej zdolności instytucjonalnej, realizacji zadań w ramach ściśle określonych standardów odnoszących się do polityki krajowej, w tym wdrażania reform, usprawnianie i koordynacja ich wdrażania jest zasadna na poziomie krajowym, o tyle budowanie kompetencji odnoszących się w wielu aspektach do regionalnej specyfiki, pozwalające na odwoływanie się do lokalnych specyfik i autorytetów powinno pozostać w jak najszerszym zakresie zarządzane i wdrażane na poziomie regionalnych samorządów. Podejście to jest zgodne z ideą zasady subsydiarności.

PRIORYTET XII. POMOC TECHNICZNA

Celem głównym Priorytetu jest skuteczna i efektywna realizacja „Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020.

W ramach Priorytetu XII Pomoc techniczna planuje się realizację działań związanych z przygotowaniem, zarządzaniem, wdrażaniem, monitorowaniem, ewaluacją, kontrolą oraz działalnością informacyjno-promocyjną upowszechniającą rezultaty wdrażania RPO WSL 2014-2020.

Zgodnie z zapisem dokumentu „Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020 – Założenia Umowy Partnerstwa” (Projekt z dnia 14 września 2012 roku) wskazany został na poziomie krajowym program pomocy technicznej. Będzie on instrumentem służącym budowie potencjału instytucji odpowiedzialnych za realizację interwencji finansowanych z funduszy strukturalnych. Program będzie finansowany z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i realizowany w 15 województwach (zaliczanych do kategorii regionów słabiej rozwiniętych) oraz w województwie mazowieckim (zaliczanym do kategorii regionów lepiej rozwiniętych). Instytucją zarządzającą będzie Ministerstwo Rozwoju Regionalnego. W pracach nad przygotowaniem programu uczestniczą przedstawiciele wszystkich instytucji objętych programem. Działania realizowane w ramach niniejszego programu będą koordynowane z tymi podejmowanymi w komponentach pomocy technicznej innych programów operacyjnych. Na chwilę obecną brak jest jednak wyczerpujących zapisów dotyczących pomocy technicznej w regionalnych programach operacyjnych.

5. OPIS INSTRUMENTÓW TERYTORIALNYCH

W ramach perspektywy finansowej 2014-2020 Komisja Europejska zaproponowała nowe instrumenty wspierające rozwój terytorialny. Głównym celem tych narzędzi jest wzmocnienie zintegrowanego podejścia terytorialnego, lepsze dostosowanie interwencji wspieranej środkami Wspólnych Ram Strategicznych do potrzeb i potencjałów określonych typów terytoriów w Polsce oraz wsparcie rozwoju lokalnego. Wśród tych instrumentów wymienić należy: Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT) oraz Rozwój lokalny kierowany przez społeczność (RLKS).

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne

Zgodnie z Art. 99 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego objętych zakresem wspólnych ram strategicznych oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności, oraz uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 Zintegrowane Inwestycje Terytorialne stosować należy wszędzie tam, gdzie realizacja strategii rozwoju wymaga zintegrowanego podejścia obejmującego inwestycje łączące wsparcie z różnych priorytetów jednego lub kilku programów operacyjnych.

Zgodnie z Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego, do obszarów strategicznej interwencji polityki regionalnej zaliczono w pierwszej kolejności najważniejsze obszary miejskie. Działania do nich skierowane polegać mają na jak najlepszym wykorzystywaniu ich potencjałów rozwojowych do kreowania wzrostu i zatrudnienia oraz stymulowania rozwoju pozostałych obszarów. Temu nurtowi interwencji towarzyszyć powinny działania polegające na rozprzestrzeleniu procesów rozwojowych do słabiej rozwijających się ośrodków oraz na budowaniu potencjału absorpcyjnego.

W ramach RPO WSL 2014-2020 przewiduje się zastosowanie w rozbudowanej formie instrumentu ZIT. Zgodnie z propozycją Ministerstwa Rozwoju Regionalnego realizacja ZIT będzie przebiegać dwutorowo tj. na terenie 18 miast wojewódzkich oraz na terenie innych

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

miast o charakterze regionalnym i subregionalnym. W związku z tym model wdrażania ZIT na terenie województwa śląskiego również obejmował będzie dwa elementy.

Pierwszy element stanowić będzie „krajowy” ZIT, wykorzystujący środki pochodzące z tzw. *rezerwy programowej* skierowany na Aglomerację Katowicką wraz z obszarem funkcjonalnym obejmującym cały subregion centralny województwa śląskiego (obejmujący 2 794,5 tys. mieszkańców). Zaproponowane rozwiązanie wynika bezpośrednio z zapisów Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020”, Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020 oraz Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030. Poprzez ten instrument wsparcie otrzymają projekty przyczyniające się do poprawy spójności obszaru i dostępności komunikacyjnej Aglomeracji Katowickiej.

Drugi element stanowić będzie „subregionalny ZIT”, realizowany na zasadach podobnych do wdrażanych w latach 2007-2013 Programów Rozwoju Subregionów. Jego implementacja planowana jest w ramach trzech miast subregionalnych (Bielska-Białej, Częstochowy i Rybnika) wraz z obszarami funkcjonalnymi, zbieżnymi z obszarami subregionów (południowego, północnego i zachodniego). Ośrodki te pełnią istotną rolę w strukturze osadniczej województwa i stanowią ważne centra rozwoju na tle kraju. Podstawą interwencji w ramach przyszłych ZIT (wyżej zaproponowane modele) będzie opracowanie przez każdy Subregion Strategii Rozwoju Subregionu. Ponadto, Subregiony będą zobowiązane do opracowania Programu Rozwoju Subregionu którego jednym z elementów będzie „Plan działań dla ZIT”.

Przewiduje się szeroki udział partnerów społeczno-gospodarczych przy tworzeniu i realizacji Programów. Działania współfinansowane z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego będą uzupełniane interwencją Europejskiego Funduszu Społecznego, co w jeszcze większym stopniu przyczyni się do komplementarności funduszy na poziomie RPO WSL 2014-2020.

W ramach ankiety przeprowadzonej przez IZ RPO WSL wśród jednostek samorządu terytorialnego zebrano informacje na temat zainteresowania realizacją ZIT w ramach przyszłego RPO WSL 2014-2020 i potencjalnych projektów proponowanych do realizacji w formule ZIT. Szczególne zainteresowanie nowym instrumentem wyraziły większe miasta, które widzą możliwość realizacji tutaj szeregu projektów, w szczególności w obszarach:

- Rozwój infrastruktury służącej rozwojowi gospodarki;
- Infrastruktura przeciwpowodziowa;
- Czysty transport publiczny;
- Infrastruktura drogowa;

- Rewitalizacja społeczna i infrastrukturalna.

Rozwój lokalny kierowany przez społeczność

Zgodnie z art. 28 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego objętych zakresem wspólnych ram strategicznych oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności, oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006, rozwój lokalny kierowany przez społeczność odnosi się do inicjatyw realizowanych w oparciu o strategię rozwoju lokalnego, które mogą być realizowane z Lokalne Grupy Działania. Koresponduje to z Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego, która akcentuje realizację działań skierowanych do obszarów zmarginalizowanych. Dotyczy to przeciwdziałania wykluczeniu z procesów rozwojowych obszarów skrajnie peryferyjnych oraz budowania kapitału społecznego przez sieci współpracy.

W wyniku przeprowadzonej analizy możliwości realizacji projektów z EFS, doświadczeń z perspektywy finansowej 2014-2020 wskazano dziedzinę edukacji jako najbardziej odpowiadającej specyfice projektów realizowanych przez LGD. Nie przewiduje się wsparcia instrumentu RLKS ze środków EFRR.

6. SYNTETYCZNY OPIS WDRAŻANIA REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

6.1. Umowa Partnerstwa

Obecnie trwają prace nad ostatecznym kształtem Umowy Partnerstwa.

Zgodnie z zapisami projektu Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego objętych zakresem wspólnych ram strategicznych oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności, oraz uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1083/2006, każde państwo członkowskie ma obowiązek przygotowania umowy partnerstwa. Umowa ta obejmuje okres od dnia 1 stycznia 2014 r. do dnia 31 grudnia 2020 r. oraz dotyczy całego wsparcia z funduszy objętych zakresem wspólnych ram strategicznych w danym państwie członkowskim.

W treści Umowy Partnerstwa przedstawione będą rozwiązania zapewniające zgodność z unijną „Strategią Europa 2020 na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu”. W ramach Umowy wskazane zostaną mechanizmy, na poziomie krajowym i regionalnym, zapewniające koordynację między funduszami objętymi zakresem wspólnych ram strategicznych oraz innymi unijnymi i krajowymi instrumentami finansowania. W tym dokumencie zamieszczone zostaną również rozwiązania mające na celu zapewnienie zintegrowanego podejścia do wykorzystania funduszy objętych zakresem wspólnych ram strategicznych na rozwój terytorialny obszarów miejskich, wiejskich, nadbrzeżnych i obszarów rybołówstwa oraz obszarów o szczególnych uwarunkowaniach terytorialnych.

6.2. Kontrakt terytorialny

Obecnie trwają prace nad ostatecznym kształtem Kontraktu terytorialnego.

Kontrakt terytorialny wskaże, w jaki sposób realizowane będą interwencje, ukierunkowane na strategiczne dla kraju dziedziny, decydujące o konkurencyjności regionów w dłuższym horyzoncie czasowym.

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

Kontrakt wykorzystany będzie do uzgadniania interwencji Wspólnych Ram Strategicznych w sposób zintegrowany i komplementarny w ramach programów operacyjnych na poziomie krajowym i regionalnym. Pozwoli również zaprogramować programy operacyjne służące realizacji krajowych celów rozwojowych w wybranych obszarach strategicznej interwencji.

Kontrakt ma pozwolić również na lepszą koordynację zaprogramowanych działań publicznych finansowanych ze środków UE (oraz towarzyszącego im publicznego współfinansowania krajowego) z działaniami rozwojowymi finansowanymi z budżetu państwa.

Przyjęta krajowa polityka rozwoju ukierunkowana jest terytorialnie, dlatego Kontrakt pozwalać będzie na koordynację działań rozwojowych na konkretnym terytorium, finansowanych w ramach niektórych funduszy i programów rządowych (odpowiadających obszarom strategicznej interwencji), zapewniając integrację i koncentrację dostępnych źródeł krajowych na wspieraniu osiągnięcia strategicznych celów rozwojowych kraju w odniesieniu do przestrzeni, ustalonych w systemie kontraktowym.

6.3. Instytucje zaangażowane we wdrażanie RPO WSL 2014-2020

Wymienione poniżej instytucje wskazane zostały w projekcie Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego objętych zakresem wspólnych ram strategicznych oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności, oraz uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1083/2006. Ostateczną listę i kształt instytucji będzie można stworzyć po ostatecznym przyjęciu rozporządzeń.

Instytucja Koordynująca

Utworzenie jej ma charakter fakultatywny. Instytucja ta będzie odpowiedzialna za kontakty z Komisją Europejską, promowanie zharmonizowanego stosowania zasad unijnych, tworzenie syntetycznych raportów podsumowujących deklaracje zarządcze i opinie audytowe, a także koordynowanie wdrażania działań naprawczych dotyczących nieprawidłowości o charakterze ogólnym.

Institucja Akredytująca

Stanowić będzie główny podmiot odpowiedzialny za zapewnienie prawidłowej implementacji Polityki Spójności, Polityki Rolnej i Rybackiej. Instytucja ta ponosić będzie odpowiedzialność polityczną, sprawując ogólny nadzór nad poszczególnymi instytucjami krajowymi systemu wdrażania poprzez proces akredytacji. Pierwsza akredytacja udzielana będzie w procedurze odpowiadającej audytowi zgodności, natomiast kolejne - w oparciu o kontrole i analizy systemowe dotyczące zdolności instytucjonalnej, prawidłowości procedur, itd., przeprowadzane przez instytucję akredytującą. Ewentualne wycofanie akredytacji, w przypadku, gdy instytucja akredytowana przestanie spełniać kryteria określone w rozporządzeniach również pozostawać będzie w kompetencjach instytucji akredytującej.

Institucja Audytowa

Institucja Audytowa będzie mieć na celu przede wszystkim audytowanie systemu zarządzania i kontroli na próbie operacji oraz audytowanie rocznych sprawozdań finansowych. Instytucja audytowa ma obowiązek przygotowania strategii audytu w terminie 6 miesięcy od zatwierdzenia programu. Instytucja ta będzie odgrywać również istotną rolę w procesie *czyszczenia kont*⁶³. Instytucja ta będzie przygotowywać opinię z audytu na temat rocznego sprawozdania finansowego z poprzedniego roku księgowego oraz rocznego raportu kontrolnego nt. ustaleń audytowych z poprzedniego roku księgowego.

Institucja Zarządzająca (IZ)

Institucja ta będzie odpowiedzialna za współpracę z komitetem monitorującym, przygotowanie kryteriów wyboru projektów do zatwierdzenia przez komitet monitorujący, wybór projektów, zapewnienie prawidłowego wdrażania wybranych do realizacji projektów, przygotowywanie sprawozdań rocznych i końcowego, kontrole zarządcze, itd.

Institucja Pośrednicząca

Institucja Zarządzająca może powierzyć część swoich zadań Instytucji Pośredniczącej, która będzie działać na odpowiedzialność IZ.

Institucja Certyfikująca

Institucja Certyfikująca będzie mogła funkcjonować jako niezależna instytucja lub nastąpi powierzenie jej uprawnień do IZ.

⁶³ Pojęcie *czyszczenie kont* zostało wyjaśnione w punkcie 6.4 projektu RPO WSL na lata 2014-2020.

6.4 Przepływy finansowe

Komisja Europejska przekazuje Polsce środki na realizację Programu Operacyjnego w formie płatności:

- Zaliczkowych;
- Okresowych;
- Salda rocznego, w stosownych przypadkach;
- Salda końcowego.

W nowym okresie programowania Komisja Europejska planuje wprowadzić mechanizm tzw. *czyszczenia kont*, w ramach którego wprowadza się rozróżnienie pomiędzy rokiem obrotowym a rokiem budżetowym. Rok obrotowy oznacza okres od dnia 1 lipca roku n do dnia 30 czerwca roku n+1. Natomiast rok budżetowy oznacza okres od dnia 1 stycznia roku n do dnia 31 grudnia roku n.

6.5 Instrumenty Finansowe

Instrumenty finansowe (IF) stanowią efektywny sposób na wykorzystywanie zasobów polityki spójności w dążeniu do osiągnięcia celów „Strategii Europa 2020 na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu”

W obecnym okresie programowania dominuje wsparcie dotacyjne. Instrumenty zwrotne stanowią niewielki udział w RPO WSL. Są wykorzystywane do wsparcia funduszy pożyczkowo-poręczeniowych dla przedsiębiorców oraz w ramach Inicjatywy JESSICA. W przeciwieństwie do obecnej perspektywy, nie wprowadzono ograniczenia zakresu tematycznego stosowania IF w ramach Polityki Spójności, wskazując jedynie w preambule, że IF powinny być wykorzystane w odpowiedzi na specyficzne potrzeby rynku i efektywnie pod względem kosztów.

Zatem, przeznaczenie IF w ramach RPO WSL 2014-2020 na konkretne obszary tematyczne powinno być uwarunkowane aktualnymi potrzebami rozwojowymi regionu oraz tym czy najbardziej efektywną formą wsparcia tych obszarów będzie wsparcie zwrotne

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

z zaangażowaniem środków strukturalnych, ze szczególnym uwzględnieniem potencjalnego zaspokojenia konkretnych potrzeb inwestycyjnych przez rynek finansowy.

W Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 instrumenty finansowe zastosowane zostaną w:

Priorytecie III „*Wzmocnienie konkurencyjności MŚP*”, gdyż konieczne jest podjęcie działań w celu poprawy dostępu, zwłaszcza mikro i małych przedsiębiorstw do zewnętrznych źródeł finansowania za pośrednictwem rozpoznawalnego systemu funduszy pożyczkowych i poręczeniowych, działającego zgodnie z powszechnie obowiązującymi i akceptowanymi standardami. Przede wszystkim konieczne jest systemowe dostosowanie tych instytucji finansowych i świadczonych przez nie usług do zmieniających się i zróżnicowanych, także terytorialnie, potrzeb przedsiębiorców.

Z punktu widzenia efektywnego wykorzystania IF, zasadnym jest objęcie wsparciem zwrotnym działania „Inwestycje w mikro i MŚP”. KE w szczególności wskazuje na sektor MŚP, jako potencjalny w wykorzystaniu IF, gdyż jest on kluczowy w kreowaniu rozwoju, nowych miejsc pracy i spójności. Równocześnie województwo śląskie zdobyło doświadczenie w tym zakresie, udzielając w RPO WSL na lata 2007-2013 wsparcia w tej formie dla przedsiębiorców.

Priorytecie VII „*Regionalny rynek pracy*” w formie funduszy pożyczkowych i poręczeniowych dla firm w początkowym okresie działalności. Wsparcie to związane jest z uruchomieniem operatorów udzielających zwrotnej pomocy finansowej osobom zamierzającym rozpocząć działalność gospodarczą. Instrument tego rodzaju pozwoli nowopowstającym firmom uzyskać wsparcie w mniejszym stopniu naruszające mechanizm rynkowy niż dotacje, jednocześnie zapewniające łagodne wejście na rynek „młodym” firmom, dzięki preferencyjnym warunkom oferowanym w ramach instrumentów. Z instrumentów pożyczkowych oraz poręczeniowych będą mogły również korzystać nowopowstające przedsiębiorstwa społeczne, które generują miejsca pracy dla osób, które doświadczyły wykluczenia społecznego i są miejscem ich reintegracji zawodowej i społecznej. Przedsiębiorstwa społeczne oprócz funkcji ekonomicznych, charakterystycznych dla wszystkich pozostałych rodzajów przedsiębiorstw, pełnią także funkcje społeczne, tak istotne dla idei Europejskiego Funduszu Społecznego. Przedsiębiorstwa społeczne na etapie powstawania często nie są w stanie spełnić wymogów finansowych stawianych przez podmioty świadczące usługi w zakresie instrumentów finansowych na komercyjnym rynku,

które dodatkowo są przygotowane głównie z myślą o działalności, gdzie istotą jest osiągnięcie zysku.

Priorytecie IX „*Włączenie społeczne i rewitalizacja*” ponieważ realizacja działań zarówno z zakresu zagospodarowania przestrzeni miejskich, jak i przebudowy oraz remontów obiektów przemysłowych, powojaskowych i popegeerowskich, a także uzupełniania istniejącej zabudowy, przyczyniających się do likwidacji istotnych problemów gospodarczych lub społecznych na obszarach zdegradowanych, z punktu rozwoju województwa oraz jego potrzeb w tym zakresie, będzie koniecznością w najbliższej perspektywie finansowej UE.

W zaproponowanym Priorytecie IX przewidziano typ działania – rewitalizacja, w ramach którego część alokacji zostanie przeznaczona na IF. Będzie stanowiło to kontynuację działań podejmowanych w obecnym okresie programowania w ramach inicjatywy JESSICA.

6.6 Monitorowanie

W terminie trzech miesięcy od daty powiadomienia Polski o decyzji dotyczącej przyjęcia przez Komisję Europejską Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 zostanie powołany Komitet Monitorujący. W jego skład wchodzić będą przedstawiciele Instytucji Zarządzającej, wszelkich Instytucji Pośredniczących oraz przedstawiciele:

- właściwych organów regionalnych, lokalnych, miejskich i innych władz publicznych;
- partnerów gospodarczych i społecznych;
- instytucji naukowych, badawczych i rozwojowych;
- podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, w tym partnerzy działający na rzecz ochrony środowiska, organizacje pozarządowe oraz podmioty odpowiedzialne za promowanie równości i niedyskryminacji.

W pracach komitetu w roli doradcy uczestniczyć będzie przedstawiciel Komisji Europejskiej. Ponadto, jeżeli Europejski Bank Inwestycyjny (EBI) wniesie wkład w program, jego przedstawiciel także może uczestniczyć w pracach Komitetu Monitorującego w charakterze doradczym.

Komitetowi Monitorującemu przewodniczy przedstawiciel Instytucji Zarządzającej RPO WSL 2014-2020 .

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

Komitet Monitorujący będzie zbierał się co najmniej raz w roku i dokonywał przeglądu realizacji programu i postępów w osiągnięciu jego celów.

Ponadto, Komitet Monitorujący będzie:

- szczegółowo badać wszelkie kwestie, które wpływają na wykonanie programu;
- wydawać opinie w sprawie zmian programu zaproponowanych przez Instytucję Zarządzającą;
- wydawać zalecenia dla Instytucji Zarządzającej dotyczące realizacji programu i jego oceny;
- monitorować działania podjęte w następstwie zaleceń.

Systemy informatyczne

Przy tworzeniu systemów informatycznych na potrzeby programu operacyjnego, zostaną uwzględnione doświadczenia i wnioski płynące z okresu programowania 2007–2013, a także zapisy art. 112 ust. 3 projektu Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego objętych zakresem wspólnych ram strategicznych oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności, oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006.

6.7 Ewaluacja

Instytucja Zarządzająca odpowiada za prowadzenie ewaluacji (oceny) Programu. Zgodnie z art. 47 projektu rozporządzenia dotyczącego Funduszy Europejskich objętych wspólnymi ramami strategicznymi ewaluacje przeprowadza się w celu poprawy jakości projektowania i realizacji programów, jak również w celu analizy ich efektywności, skuteczności oraz ich wpływu.

Za przeprowadzenie ewaluacji ex-ante odpowiedzialna jest Instytucja Zarządzająca. Ewaluacja ex-ante jest przeprowadzana w celu poprawy jakości programowania. Ocena ex-ante przekazywana jest do Komisji Europejskiej wraz ze streszczeniem w tym samym czasie co Program.

Szczegółowy plan działań z zakresu ewaluacji Programu zawarty jest w planie oceny. Instytucja Zarządzająca sporządzi plan oceny i przedstawi go na pierwszym posiedzeniu

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

Komitetu Monitorującego. Plan ewaluacji będzie podstawą organizacji oceny programu w trakcie jego trwania.

Instytucja Zarządzająca odpowiedzialna jest za przeprowadzanie oceny w trakcie trwania okresu programowania w tym oceny w celu analizy efektywności, skuteczności i wpływu każdego programu. Co najmniej raz podczas okresu programowania ocena obejmie analizę sposobu, w jaki wsparcie z funduszy przyczyniło się do osiągnięcia celów w odniesieniu do każdego priorytetu.

Do dnia 31 grudnia 2020 r. Instytucja Zarządzająca przekaze Komisji sprawozdanie zawierające podsumowanie wyników ocen przeprowadzonych podczas okresu programowania, w tym oceny głównych produktów/usług oraz rezultatów programu.

Ocena ex-post programu przeprowadzana jest przez Komisję Europejską w ścisłej współpracy z państwami członkowskimi i instytucjami zarządzającymi.

Badania ewaluacyjne będą przeprowadzane przez funkcjonalnie niezależnych ekspertów.

Wszystkie oceny będą poddawane do publicznej wiadomości w całości.

6.8 Informacja i promocja

W zgodności ze Strategią Komunikacji na poziomie kraju, Instytucja Zarządzająca opracowuje dla Regionalnego Programu Operacyjnego *Plan Komunikacji* zawierający cele działań, charakterystykę grup docelowych, opis planowanych działań informacyjnych, promocyjnych i szkoleniowych, opis podziału zadań i stopnia odpowiedzialności w zakresie działań promocyjno-informacyjnych i szkoleniowych pomiędzy IZ i poszczególne IP, opis działań IZ, IP i innych partnerów zaangażowanych w proces informowania i promocji w obrębie programu operacyjnego, ramowy harmonogram, indykacyjny budżet, sposób ewaluacji działań oraz zasady sprawozdawczości ze stopnia realizacji działań promocyjno-informacyjnych i szkoleniowych. *Plan komunikacji* po konsultacji z Instytucją Koordynującą w zakresie ich zgodności ze *Strategią komunikacji*, podlega akceptacji Komitetu Monitorującego Program.

Instytucja Zarządzająca będzie przygotowywać również roczny plan działań o charakterze wykonawczym.

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

Instytucja Zarządzająca i beneficjenci podejmują niezbędne działania informacyjne i promocyjne skierowane do ogółu społeczeństwa dotyczące projektów wspieranych w ramach programu operacyjnego.

Instytucja Zarządzająca dopilnowuje, aby działania informacyjne i promocyjne były realizowane zgodnie z *Planem komunikacji* w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego oraz aby środki te miały możliwie jak największe nagłośnienie w mediach, przy wykorzystaniu różnych form i metod komunikacji na odpowiednim poziomie.

Do obowiązków Instytucji Zarządzającej należy organizowanie przynajmniej następujących działań informacyjnych i promocyjnych:

- szeroko zakrojone działania informacyjne promujące uruchomienie programu operacyjnego;
- przynajmniej jedno szeroko zakrojone działanie informacyjne rocznie, promujące możliwości finansowania oraz przedstawiające osiągnięcia programu operacyjnego, w tym, w stosownych przypadkach, dużych projektów, wspólnych planów działania i innych przykładowych projektów;
- wywieszanie flagi Unii Europejskiej przed siedzibą Instytucji Zarządzającej lub w jej siedzibie w miejscu widocznym dla ogółu społeczeństwa;
- publikowanie elektronicznego wykazu projektów;
- podawanie przykładów projektów, na stronie internetowej programu dostępnej za pośrednictwem jednego portalu internetowego; przykłady te powinny być w jednym z powszechnie używanych języków urzędowych Unii Europejskiej innym niż język lub języki urzędowe danego państwa członkowskiego;
- aktualizowanie informacji na temat realizacji programu operacyjnego, obejmujących jego główne osiągnięcia, na stronie internetowej programu operacyjnego dostępnej za pośrednictwem jednego portalu internetowego.

Ostateczny kształt działań informacyjno-promocyjnych programu uwzględniać będzie zapisy Rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady dot. funduszy objętych zakresem Wspólnych Ram Strategicznych oraz wytycznych krajowych.

6.9 Procedura wyboru projektu

Ocena i wybór projektów prowadzone będą w oparciu o kryteria wyboru projektów, przyjęte przez Komitet Monitorujący (KM RPO).

Kryteria są określane przez IZ RPO WSL we współpracy z Instytucjami Pośredniczącymi oraz zatwierdzane przez KM RPO.

W ramach RPO WSL 2014-2020 przewiduje się następujące tryby realizacji projektów:

1. Tryb konkursowy,
2. Tryb pozakonkursowy:
 - a. Indywidualne projekty kluczowe,
 - b. Projekty systemowe w tym projekty realizowane przez Instytucję Zarządzającą lub Instytucję Pośredniczącą,
 - c. Programy Rozwoju Subregionów,
 - d. Zintegrowane Inwestycje Terytorialne.
3. Tryb realizacji projektów w ramach pomocy technicznej.

Zastosowanie danego trybu wyboru projektów winno służyć polepszaniu osiągnięcia strategicznych celów poszczególnych priorytetów. W zależności od charakteru danego priorytetu zapewniona zostanie równowaga pomiędzy różnymi trybami wyboru projektów.

Wyboru projektów do dofinansowania dokonuje Zarząd Województwa Śląskiego na podstawie przedłożonej listy rankingowej, spośród projektów pozytywnie ocenionych merytorycznie.

Szczegóły, co do procedur dotyczących założeń wdrażania w poszczególnych latach, szczegółowych kryteriów wyboru, zakresu zastosowania danego trybu w danym priorytecie oraz instytucji uczestniczących w procedurze wyboru, będą określone w odpowiednich wytycznych krajowych i regionalnych.

7. PLAN FINANSOWY

W ramach realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 zostanie zaangażowane (...) EUR, ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz (...) EUR, ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Zgodnie z wymogami projektów rozporządzeń KE ustanawiających szczegółowe przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Europejskiego Funduszu Społecznego, alokacje dla poszczególnych priorytetów Programu zostały określone z uwzględnieniem następujących limitów:

- działania dotyczące innowacji, badań naukowych, rozwoju technologicznego, rozwoju produktów i usług opartych na technologiach informacyjno- komunikacyjnych, wsparcia przedsiębiorców, zwiększenia efektywności energetycznej oraz działania związane z odnawialnymi źródłami energii – minimum 50% całkowitej alokacji przyznanej z EFRR;
- działania mające na celu zwiększenie stopnia wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz poprawę efektywności energetycznej – minimum 10% całkowitej alokacji przyznanej z EFRR;
- na promowanie włączenia społecznego i walkę z ubóstwem zostanie przeznaczone co najmniej 20 % całkowitej alokacji przyznanej z EFS;
- 60 % całkowitej alokacji przyznanej z EFS zostanie przeznaczone na maksymalnie cztery priorytety inwestycyjne.

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

Tabela 4. Plan finansowy RPO WSL 2014-2020 według rocznych zobowiązań

Rok	EFRR	EFS	Ogółem
	<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c = a+b</i>
2014			
2015			
2016			
2017			
2018			
2019			
2020			
2014-2020	100%		

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

Tabela 5. Plan finansowy RPO WSL 2014-2020 określający, dla całego okresu programowania, kwotę łącznych środków finansowych stanowiących wsparcie z funduszy oraz kwotę współfinansowania krajowego, według priorytetów

	Wkład EFRR	Wkład EFS	Wkład krajowy	Wkład krajowy		Finansowanie ogółem	Dla celów informacyjnych	
				Krajowe środki publiczne	Krajowe środki prywatne		Wkład EBI	Inne źródła finansowania
	<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c=d+e</i>	<i>d</i>	<i>e</i>	<i>f= a+b+c</i>		
Wzmacnianie nowoczesnej gospodarki	15%	0%				15%		
Cyfrowe Śl@skie	2%	0%				2%		
Wzmocnienie konkurencyjności MŚP	20%	0%				20%		
Gospodarka niskoemisyjna i odnawialne źródła energii	15%	0%				15%		
Ochrona środowiska i dziedzictwa kulturowego	7%	0%				7%		
Transport	27%	0%				27%		
Regionalny Rynek Pracy	0%	29,8%				29,8%		
Regionalne kadry gospodarki opartej na wiedzy		22%				22%		
Włączenie społeczne i rewitalizacja	9,16%	21,2%				9,16% EFRR 21,2% EFS		
Wzmocnienie potencjału edukacyjnego	2,84%	23%				2,84% EFRR 23% EFS		
Sprawna administracja	0%							
Pomoc Techniczna	2%	4%						
Ogółem	100%	100%						

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

Tabela 6. Koncentracja tematyczna środków, zgodnie z przepisami dotyczącymi EFRR

	Wkład EFRR
Wzmacnianie nowoczesnej gospodarki	15%
Cyfrowe Śl@skie	2%
Wzmocnienie konkurencyjności MŚP	20%
Gospodarka niskoemisyjna i odnawialne źródła energii	15%
Ogółem	52%

Tabela 7. Koncentracja tematyczna środków, zgodnie z przepisami dotyczącymi EFS

	Priorytet inwestycyjny (zgodnie z rozporządzeniem KE)	Wkład EFS
Regionalny Rynek Pracy	8.7	15%
Regionalne kadry gospodarki opartej na wiedzy	8.9	21%
Włączenie społeczne i rewitalizacja	9.4	13%
Wzmocnienie potencjału edukacyjnego	10.3	13%
Ogółem		62%

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

Tabela 8. Przewidywana alokacja na projekty kluczowe, projekty systemowe, Programy Rozwoju Subregionów, inżynierię finansową według priorytetów

	Nazwa priorytetu/ działania	Wkład wspólnoty	Projekty Kluczowe	Projekty systemowe	PRS	IF	Konkurs
I	Wzmacnianie nowoczesnej gospodarki	15% EFRR	40% EFRR				60% EFRR
II	Cyfrowe Śl@skie	2% EFRR					100% EFRR
III	Wzmocnienie konkurencyjności MŚP	20% EFRR				50% EFRR	50% EFRR
IV	Gospodarka niskoemisyjna i odnawialne źródła energii	15% EFRR	16% EFRR		70% EFRR		14% EFRR
V	Ochrona środowiska i dziedzictwa kulturowego	7% EFRR	31% EFRR		64% EFRR		5% EFRR
VI	Transport	27% EFRR	100% EFRR				
VII	Regionalny rynek pracy	29,8% EFS		30% EFS		5% EFS	65% EFS
VIII	Regionalne kadry gospodarki opartej na wiedzy	22% EFS		15% EFS			85% EFS
IX	Włączenie społeczne i rewitalizacja	9,16% EFRR 21,2% EFS		% EFS	67% EFRR % EFS	33% EFRR	% EFS
X	Wzmocnienie potencjału edukacyjnego	2,84% EFRR 23% EFS	8,6% EFRR	5% EFS	91,4% EFRR 40% EFS		55% EFS
XI	Sprawna administracja			2%*			
XII	Pomoc Techniczna	2% EFRR 4% EFS					
Ogółem							

Załącznik Nr 1. Opis procesu przygotowania projektu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020

Proces przygotowania projektu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 rozpoczął się w 2011 r., kiedy to Zarządzeniem Dyrektora Wydziału Rozwoju Regionalnego Nr 11/2011 z dnia 12.10.2011 r. powołano *międzyreferatowy Zespół ds. Polityki Spójności 2014-2020 w ramach Wydziału Rozwoju Regionalnego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego*. Zadaniem Zespołu jest realizacja zadań związanych z analizą rozporządzeń Komisji Europejskiej, dotyczących Polityki Spójności w perspektywie 2014-2020 oraz wykorzystaniem, w tym procesie doświadczeń Wydziału Rozwoju Regionalnego, we wdrażaniu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013, w kontekście programu operacyjnego na lata 2014-2020.

Kolejnym krokiem, było powołanie 2.11.2011 r. Zarządzeniem Nr 00161/2011 Marszałka Województwa Śląskiego *Zespołu ds. opracowania projektu ramowego zintegrowanego programu regionalnego na lata 2014-2020*, w skład którego weszli przedstawiciele Wydziałów Urzędu Marszałkowskiego oraz ww. Zespołu. W celu realizacji zasady partnerstwa, w prace Zespołu zostali włączeni przedstawiciele czterech subregionów województwa śląskiego (centralnego, północnego, południowego, zachodniego), których powołano Uchwałą Nr 2994/93/IV/2011 Zarządu Województwa Śląskiego, z dnia 3.11.2011 r. Ponadto, Zarząd Województwa Śląskiego Uchwałą Nr 2993/93/IV/2011 z dnia 3.11.2011 r. powołał konsultanta strategicznego do współpracy z *Zespołem ds. opracowania projektu ramowego zintegrowanego programu regionalnego na lata 2014-2020* oraz do prac nad opracowaniem projektu ramowego zintegrowanego programu regionalnego.

Dotychczas odbyły się dwa posiedzenia ww. Zespołu, odpowiednio 7.11.2011 r. oraz 11.06.2012 r.

Zgodnie z zadaniami wynikającymi z zapisów *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie* (dalej: KSSR), a także projektu ustawy o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju⁶⁴, które zakładają wzmocnienie strategicznego wymiaru polityki regionalnej, poprzez tworzenie warunków instytucjonalnych dla kształtowania i rozwijania strategicznego myślenia o rozwoju zarówno na poziomie krajowym, jak i regionalnym, Zarząd Województwa podjął decyzję o powołaniu *Regionalnego Forum Terytorialnego* (dalej: Forum) - Uchwałą Nr 3318/102/IV/2011 z dnia 1.12.2011 r., jako organu opiniodawczo-konsultacyjnego, działającego przy Zarządzie. Członkami Forum

⁶⁴ Prace nad projektem ustawy z dnia 31 sierpnia 2011 r. ostatecznie zostały zawieszono.

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

są osoby zasiadające w Komitecie Monitorującym Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2007-2013, Podkomitecie Monitorującym Program Operacyjny Kapitał Ludzki, jak również w Komitecie Sterującym Regionalną Strategią Innowacji.

Członkowie *Regionalnego Forum Terytorialnego* Województwa Śląskiego reprezentują stronę samorządową (województwo, gminy, powiaty), gospodarczą (przedsiębiorstwa jak i ich zrzeszenia), naukowo-badawczą (najważniejsze w regionie uczelnie wyższe oraz ośrodki badawczo-naukowe), społeczną (organizacje pozarządowe oraz związki zawodowe). W skład Forum, wchodzi również *stali obserwatorzy* z prawem głosu, którzy reprezentują stronę rządową, kuratorium oświaty w Katowicach oraz Komisję Europejską. Głównym zadaniem *Regionalnego Forum Terytorialnego* jest stymulowanie dyskusji strategicznej dotyczącej celów, kierunków i efektów polityki regionalnej w województwie. Dotychczas zorganizowano trzy posiedzenia, odpowiednio 14.12.2011 r., 13.06.2012 r. oraz 10.12.2012 r.

Ponadto, *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie* zakłada również obligatoryjne utworzenie w każdym z województw *Regionalnego Obserwatorium Terytorialnego*, działającego na wzór analogicznej instytucji na poziomie krajowym. Zgodnie z założeniami KSRR, *Regionalne Obserwatoria Terytorialne* mają tworzyć system współpracy i przepływu informacji między najważniejszymi podmiotami publicznymi, biorącymi udział w realizacji polityki rozwoju na szczeblu regionalnym, w celu monitorowania i oceny całości interwencji publicznej, mającej wpływ terytorialny. Mając na uwadze powyższe, Zarząd Województwa Śląskiego w 2011 r. podjął decyzję o utworzeniu w ramach Wydziału Planowania Strategicznego i Przestrzennego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego, Referatu pn. Regionalne Centrum Analiz Strategicznych (SP RCAS), który pełni funkcję *Regionalnego Obserwatorium Terytorialnego*.

Kolejnym krokiem, w ramach przygotowań do opracowania projektu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020, było uruchomienie 15.12.2011 r. bazy *PARTNER 3*, jako elektronicznego narzędzia, pomocnego w diagnozie potrzeb rozwojowych województwa śląskiego oraz identyfikacji przedsięwzięć (infrastrukturalnych oraz o charakterze społecznym) o strategicznym znaczeniu dla rozwoju regionu, które byłyby przewidziane do realizacji po 2013 roku. Propozycje projektów zgłaszane były w ramach 11 celów tematycznych, wynikających z Rozporządzenia Ogólnego⁶⁵. Zaproszenie

⁶⁵ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

do składania propozycji przedsięwzięć zostało skierowane do jednostek samorządu terytorialnego, uczelni wyższych, organizacji pozarządowych, stowarzyszeń, parków przemysłowych, izb, inkubatorów przedsiębiorczości, klastrów oraz Wydziałów Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego. Zgodnie z założeniami funkcjonowania *bazy PARTNER 3*, każda z zaproszonych jednostek miała możliwość wytypowania osoby do pełnienia funkcji Koordynatora, którego zadaniem było zgłaszanie projektów do bazy.

W okresie działania bazy, tj. od 15.12.2011 r. do 30.06.2012 r. w sumie do *bazy PARTNER 3* zostało zgłoszonych 1 325 projektów, na łączną kwotę 12 248 529 593 zł.

Należy podkreślić, że Instytucja Zarządzająca Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Śląskiego na lata 2007-2013 (dalej: IZ RPO WSL) przeprowadziła analizę wszystkich projektów zgłoszonych do *bazy PARTNER 3*, pod względem ich strategicznego znaczenia dla rozwoju województwa śląskiego. W efekcie, do każdej jednostki, która złożyła propozycję projektu zostało skierowane osobne pismo, w którym wskazano charakter projektu tj. jego przewidywany zasięg oddziaływania (lokalny, regionalny) wraz z informacją, czy dany projekt będzie mógł być rekomendowany jako projekt strategiczny dla rozwoju województwa śląskiego, czy taki, który mógłby ubiegać się o dofinansowanie w ramach ścieżki konkursowej programu regionalnego po 2013 r., z zastrzeżeniem, że wpisze się w kryteria ogłaszanych naborów. Jednocześnie IZ RPO WSL poinformowała ww. jednostki, że ostateczna decyzja co do uznania danego projektu za strategiczny dla rozwoju województwa, zostanie podjęta przez Zarząd Województwa Śląskiego, po przeprowadzeniu konsultacji społecznych.

Równoległe do toczącej się debaty nt przyszłości Polski, w kontekście negocjacji pakietu legislacyjnego Polityki Spójności na lata 2014-2020, Zarząd Województwa Śląskiego podjął działania zmierzające do opracowania dokumentu, który otworzyłby debatę nt przyszłości województwa śląskiego, w kontekście nadchodzącej perspektywy finansowej 2014-2020. W efekcie, 5.06.2012 r. Zarząd Województwa Śląskiego przyjął dokument pn. *„Założenia do przyszłego Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020, finansowanego z EFRR”* (dalej: Założenia). Objęły one swym zakresem najważniejsze wnioski płynące z analizy społeczno-gospodarczej województwa śląskiego, pożądane kierunki rozwoju województwa, a także potencjalne obszary do wsparcia ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020. Warto podkreślić, że w opracowanym dokumencie

objętych zakresem wspólnych ram strategicznych oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności, oraz uchylające rozporządzenie (WE) nr 1083/2006

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

wykorzystano również wyniki analiz propozycji projektów zgłoszonych do *bazy Partner 3*. W ramach realizacji zasady partnerstwa, wraz z publikacją informacji o przyjęciu Założeń rozpoczęły się konsultacje społeczne ww. dokumentu, które trwały od 19.06. do 20.07.2012 r. W ramach konsultacji społecznych nadesłano ponad 300 uwag, które zostały poddane gruntownej analizie przez IZ RPO WSL. Jej efektem było opublikowanie najczęściej formułowanych uwag w formie bloków tematycznych na stronie internetowej Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013, w zakładce poświęconej perspektywie 2014+.

W ramach przygotowań do opracowania projektu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020, zorganizowano również cykl spotkań i warsztatów poświęconych wizji rozwoju województwa śląskiego, w kontekście perspektywy finansowej 2014-2020:

Warsztaty z Ekspertami

W celu konsultacji zapisów zawartych w *Założeniach do przyszłego Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020, finansowanego z EFRR* pod względem ich adekwatności, trafności w zakresie m.in. typów projektów, beneficjentów zorganizowano warsztaty, na które zostali zaproszeni eksperci m.in. z dziedziny B+R, innowacji, przedsiębiorczości, energetyki, środowiska, transportu, edukacji, technologii informacyjno-komunikacyjnych, pomocy społecznej. Mając na uwadze zakres tematyczny i specyfikę każdego z ww. zagadnień, podjęto decyzję o ich pogrupowaniu w bloki tematyczne i organizacji spotkań w zakresie każdego z bloków.

Poniżej zamieszczono harmonogram przeprowadzonych warsztatów:

Lp.	Nazwa panelu	Moderator	Data
1.	Technologie informacyjno-komunikacyjne, transport i gospodarka niskoemisyjna	dr Krzysztof Wrana	25.06.2012 r.
2.	Innowacje, rozwój sektora B+R i gospodarki	prof. zw. dr hab. Andrzej Klasik	27.06.2012 r.
3.	Środowisko i przestrzeń	mgr inż. Jan Bondaruk	2.07.2012 r.
4.	Integracja społeczna, edukacja i rewitalizacja	dr Krzysztof Wrana	4.07.2012 r.

Spotkania subregionalne poświęcone aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020” na rzecz nowej Polityki Spójności 2014-2020

Na podstawie art. 12 a ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie województwa (tekst jednolity Dz. U. Nr 142 z 2001 roku, poz. 1590 z późn. zm.) Sejmik Województwa Śląskiego dnia 13.02.2012 r. podjął Uchwałę Nr IV/18/3/2012 w sprawie określenia zasad, trybu i harmonogramu prac nad aktualizacją Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020”. W ramach prac związanych z aktualizacją Strategii „Śląskie 2020”, a także przygotowań do perspektywy 2014-2020, zorganizowano cykl spotkań z przedstawicielami Subregionów. Podczas spotkań zaprezentowano m.in. przebieg prac nad założeniami dla Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020. Wnioski ze spotkań stanowiły wkład do aktualizowanego dokumentu Strategii Rozwoju Województwa „Śląskie 2020”, a także stanowiły podstawę do dalszej dyskusji na temat nowej perspektywy finansowej.

Poniżej zamieszczono harmonogram spotkań w subregionach:

Lp.	Data	Miejsce	Subregion
1.	19.06.2012 r.	Starostwo Powiatowe w Rybniku	Zachodni
2.	21.06.2012 r.	Starostwo Powiatowe w Bielsku-Białej	Południowy
3.	26.06.2012 r.	Urząd Miasta Częstochowy	Północny
4.	28.06.2012 r.	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	Centralny

Ponadto, w ramach cyklu spotkań subregionalnych poświęconych aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020”, zorganizowano warsztaty obejmujące swym zakresem zagadnienia związane z wyznaczeniem obszarów strategicznej interwencji (OSI), które zostały zdefiniowane w dokumentach rządowych i planowanych do wyznaczenia, w ramach nowej odsłony strategii rozwoju województwa. Celem spotkań było określenie miejsca i znaczenia każdego z czterech Subregionów w poszczególnych celach i kierunkach rozwoju województwa śląskiego. Do udziału w warsztatach zostali zaproszeni przedstawiciele Subregionów.

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

Poniżej zamieszczono harmonogram warsztatów:

Lp.	Data	Miejsce	Subregion
1.	25.09.2012 r.	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	Zachodni
2.	26.09.2012 r.	Urząd Miasta Częstochowy	Północny
3.	27.09.2012 r.	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	Południowy
4.	28.09.2012 r.	Śląski Urząd Wojewódzki	Centralny

Spotkanie poświęcone wsparciu sektora MŚP, w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020

W zorganizowanym w dniu 18 września 2012 r. spotkaniu uczestniczyło 25 zaproszonych przedstawicieli środowiska MŚP, w tym izb, stowarzyszeń zrzeszających przedsiębiorców jak również przedstawicieli Śląskiego Centrum Przedsiębiorczości⁶⁶. Celem spotkania było zweryfikowanie propozycji typów działań, projektów, katalogu beneficjentów, zaprezentowanych przez Wydział Rozwoju Regionalnego w *Założeniach do przyszłego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020, finansowanego z EFRR*, prezentacja wyników konsultacji społecznych ww. dokumentu, jak również wyników warsztatów eksperckich, przeprowadzonych przez Wydział Rozwoju Regionalnego w czerwcu 2012 r.

Spotkania subregionalne związane z pracami nad Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Śląskiego na lata 2014-2020

Kolejnym krokiem zmierzającym w kierunku opracowania projektu Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020, było zorganizowanie spotkań z przedstawicielami Subregionów, w kontekście zamiaru kontynuacji podejścia terytorialnego, w postaci ścieżki pozakonkursowej – Programów Rozwoju Subregionów, zastosowanego w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Śląskiego na lata 2007-2013. Podczas spotkań zaprezentowano stan wdrażania Programów Rozwoju dla każdego z Subregionów, jednocześnie w kontekście perspektywy 2014-2020 przedstawiono i przedyskutowano m.in. zagadnienia związane z koniecznością opracowania przez każdy Subregion Strategii Rozwoju Subregionu, jak również funkcjonowania przyszłych Programów Rozwoju

⁶⁶ Pełniącego zadania Instytucji Pośredniczącej II Stopnia.

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

Subregionów. Ponadto, omówiono założenia polityki spójności po roku 2013 i Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020, w tym propozycji kierunków wsparcia, zastosowania mechanizmu ringfencing'u oraz zintegrowanych inwestycji terytorialnych.

Poniżej zamieszczono harmonogram spotkań subregionalnych w kontekście wsparcia z EFRR:

Lp.	Data	Miejsce	Subregion
1.	9.10.2012 r.	Starostwo Powiatowe w Bielsku-Białej	Południowy
2.	10.10.2012 r.	Starostwo Powiatowe w Rybniku	Zachodni
3.	11.10.2012 r.	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	Centralny
4.	15.10.2012 r.	Urząd Miasta w Częstochowie	Północny

Cykl warsztatów subregionalnych w kontekście wsparcia z EFS:

W celu pozyskania eksperckich rekomendacji założeń dotyczących zakresu wsparcia z Europejskiego Funduszu Społecznego w latach 2014-2020, z uwzględnieniem potrzeb poszczególnych subregionów województwa śląskiego zorganizowano dodatkowy cykl warsztatów. Warsztaty subregionalne, dotyczące wsparcia z EFS w latach 2014-2020 w ramach Programów Rozwoju Subregionów odbyły się w następujących terminach i miejscach:

Lp.	Data	Miejsce	Subregion
1.	19.20.2012r	Mikołów	Centralny
2.	22.10.2012r.	Żory	Zachodni
3.	24.10.2012r.	Częstochowa	Północny
4.	30.10.2012r	Bielsko-Biała	Południowy

Warsztaty realizowane były w czterech grupach tematycznych, zgodnych z obszarami wsparcia Europejskiego Funduszu Społecznego, tj. edukacja, integracja społeczna, rynek pracy oraz adaptacyjność. W pracach uczestniczyli przedstawiciele samorządów lokalnych, w tym przedstawiciele jednostek prowadzących działalność w ramach wymienionych wyżej obszarów wsparcia, przedstawiciele lokalnych organizacji pozarządowych, uczelni wyższych, agencji rozwoju lokalnego, regionalnych izb gospodarczych.

Warsztaty wewnętrzne w kontekście wsparcia ze środków EFS

W dniach 30.11.do 1.12. 2012 r. Wydział Europejskiego Funduszu Społecznego zorganizował warsztaty wewnętrzne z uwzględnieniem uczestnictwa przedstawicieli: Wydziału Rozwoju Regionalnego, Wojewódzkiego Urzędu Pracy, Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej, Śląskiego Centrum Przedsiębiorczości, poświęconych pracom nad doprecyzowaniem typów projektów oraz potencjalnych beneficjentów i grup docelowych, a także kwestiom komplementarności z EFRR.

Spotkania z liderami Programów Rozwoju Subregionów w kontekście wsparcia ze środków EFRR

W ramach prac nad opracowaniem projektu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020, zorganizowano spotkanie z liderami Programów Rozwoju Subregionów, które odbyło się w dniu 14.11.2012 r. Jego celem było omówienie kwestii związanych z kształtem Programów Rozwoju Subregionów po roku 2012, również w kontekście nowego instrumentu wsparcia tj. zintegrowanych inwestycji terytorialnych (ZIT).

Spotkanie z przedstawicielami Instytucji Zarządzających Regionalnymi Programami Operacyjnymi

W kontekście konferencji pn. „W drodze do niskoemisyjnej gospodarki – szanse wykorzystania funduszy unijnych w latach 2014-2020 dla Województwa Śląskiego” zorganizowanej w dniu 19.11.2012 r. przez Samorząd Województwa Śląskiego wraz z TAURON Polska Energia S.A. zorganizowano spotkanie, na które zaproszono przedstawiciela Europejskiego Banku Inwestycyjnego, przedstawicieli Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, Instytucji Zarządzających Regionalnymi Programami Operacyjnymi oraz przedstawicieli Tauron Polska Energia S.A. Celem spotkania było omówienie kwestii związanych z gospodarką niskoemisyjną we wszystkich sektorach w kontekście pakietu energetyczno-klimatycznego UE oraz zaprezentowanie propozycji linii demarkacyjnej w ramach programów operacyjnych po roku 2013.

Jednym z najważniejszych działań podjętych w ramach prac nad projektem Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020, było przesłanie do wszystkich gmin i powiatów z terenu województwa śląskiego *Ankiety*.

Jej celem była ocena trafności i zasadności propozycji działań i typów projektów zawartych w „Założeniach do przyszłego Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

na lata 2014-2020, finansowanego z EFRR”, wskazanie najistotniejszych dla danej jednostki samorządu terytorialnego priorytetów inwestycyjnych, możliwych do realizacji po roku 2013 w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego wraz z określeniem propozycji działań i typów projektów, które nie zostały ujęte w *Założeniach*, a które mogłyby okazać się istotne w ramach realizacji danego celu tematycznego. Ponadto, zaproszone do udziału w Ankiecie jednostki zostały poproszone o wskazanie tzw. specjalizacji subregionalnych, tzn. typów działań, projektów, które mogłyby być realizowane w ramach Programów Rozwoju Subregionów po 2013 roku, a także o wskazanie projektów kluczowych dla rozwoju danej jednostki, których realizacja planowana jest w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020. Ww. jednostki, zostały również poproszone o wskazanie w ramach danego Subregionu typów projektów, które powinny być zaprogramowane ze szczególnym uwzględnieniem kwestii komplementarności Europejskiego Funduszu Społecznego względem Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. W Ankiecie zostały poruszone również kwestie związane z instrumentami terytorialnymi po roku 2013, tj. zintegrowane inwestycje terytorialne (ZIT), czy rozwój lokalny kierowany przez społeczność (RLKS), w kontekście możliwości ich zastosowania w danym Subregionie.

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

ZAŁĄCZNIK NR 2. Lista projektów strategicznych rekomendowanych jako projekty kluczowe

	Beneficjent	Tytuł projektu	Koszt całkowity (zł)
I	Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie	Zintegrowane laboratorium badań środowiskowych i nowych materiałów	25 000 000
	Wojewódzki Park Kultury i Wypoczynku im. gen. Jerzego Ziętka S.A.	Śląski Park Nauki	250 000 000
	KARDIO-MED SILESIA Sp. z o.o. Zabrze	Utworzenie Śląskiego Instytutu Medycyny Wieku Podeszłego, Chorób Środowiskowych i Cywilizacyjnych	80 000 000
	Fundacja Rozwoju Kardiochirurgii im. prof. Zbigniewa Religi	Utworzenie Europejskiego Centrum Innowacyjnych Technologii Medycznych BIO-MED-TECH SILESIA w Zabrzu	50 000 000
	Instytut Chemicznej Przeróbki Węgla	Centrum Czystych Technologii Węglowych: rozwój wiedzy i kompetencji gospodarki regionalnej wokół czystych technologii węglowych	35 000 000
	Uniwersytet Śląski w Katowicach	Centrum Biotechnologii i Bioróżnorodności (CBB)	120 000 000
	Zespół Doradców Klastra Energetycznego Sp. z o.o.	Centrum Efektywności Energetycznej parkiem transferu technologii i wiedzy o odnawialnych źródłach energii	27 700 000
	UM WSL	Design Silesia LAB	50 000 000
	Główny Instytut Górnictwa, Zabytkowa Kopalnia Węgla Kamiennego GUIDO	Interdyscyplinarny projekt badawczo naukowy "Miasto Nad Kopalnią - Kopalnia Pod Miastem"	177 000 000
	Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach	Budowa i wyposażenie CENTRUM ROZWOJU I TRANSFERU TECHNOLOGII BIO-MEDYCZNYCH SILESIA (CRTBM-SILESIA)	
Utworzenie centrum szkolenia nowych technologii leczenia wewnątrznaczyniowego chorób naczyń obwodowych – stworzenia zaplecza edukacyjnego transferu najnowszych technologii w centrach leczenia chorób naczyń w Polsce		2 000 000	
Utworzenie kompleksu innowacyjnych laboratoriów biosyntezy i analizy leków, bioproduktów i biomateriałów Wydziału Farmaceutycznego z Oddziałem Medycyny Laboratoryjnej Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach		20 000 000	
Suma			846 700 000
IV	UM WSL - Wydział Publicznego Transportu Zbiorowego	Dostawa i zakup zespołów trakcyjnych do wykonywania kolejowych wojewódzkich przewozów pasażerskich	273 360 000
Suma			273 360 000

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

V	Urząd Miasta Częstochowy	Rozbudowa regionalnej instalacji zagospodarowania odpadów komunalnych w Sobuczynie obsługującej północny region województwa śląskiego	677 300 000
	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach	Poprawa bezpieczeństwa energetycznego miasta Bielska-Białej wraz z zapewnieniem jego dalszego rozwoju poprzez przeizolowanie sieci elektroenergetycznej 6 kV na napięcie 15 kV na terenie miasta	200 000 000
	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach	Kompleksowy Program likwidacji niskiej emisji na terenie konurbacji śląsko-dąbrowskiej	2 147 483 647
Suma			3 024 783 647
VI	UM WSL - Wydział Komunikacji i Transportu	Budowa obwodnicy Buczkowic, stanowiącej połączenie drogi ekspresowej S69 z drogą wojewódzką 942	83 000 000
		Budowa Regionalnej Drogi Racibórz-Pszczyna na odcinku od włączenia do drogi krajowej nr 45 w Gminie Rudnik do granicy Miasta Rybnik	900 000 000
		Stworzenie połączenia DTS z Dąbrową Górniczą – etap I połączenie DTS w Katowicach z Obrzeżną Zachodnią w Mysłowicach wraz z przebudową obiektów inżynierskich	300 000 000
		Budowa obwodnicy miejscowości Pawłowice jako odcinka Drogi Głównej Południowej	77 000 000
	Urząd Miasta Wodzisławia Śląskiego	Budowa drogi Głównej Południowej na terenie miast Rydułtowy, Pszowa, Wodzisławia Śląskiego oraz gmin Godowa i Mszany	900 000 000
	Urząd Miejski Bielsko-Biała	Rozbudowa ul. Warszawskiej w Bielsku-Białej – odcinek od węzła Komorowice do ul. Piastowskiej	276 700 000
	Urząd Miasta Katowice	Rozbudowa Drogi Krajowej Nr 81 od węzła autostrady A4 z DK 86 do budowanego węzła z ul. Armii Krajowej - Etap I - Rozbudowa węzła Dróg Krajowych Nr 81 i 86 wraz z rozbudową DK 86 do węzła z autostradą A4.	350 000 000
	Urząd Miasta Rybnika	Budowa drogi regionalnej Pszczyna - Racibórz na odcinku przebiegającym przez Miasto Rybnik	560 000 000
Suma			3 446 700 000
X	Centralna Szkoła Państwowej Straży Pożarnej w Częstochowie	Budowa hali poligonowej stanowiącej niezbędną infrastrukturę umożliwiającą podjęcie działań mających na celu poprawę efektywności służb ratowniczych w woj. śląskim	21 000 000
Suma			21 000 000
Ogółem			7 612 543 647

ZAŁĄCZNIK NR 3. Analiza SWOT

PRIORYTET I. WZMACNIANIE NOWOCZESNEJ GOSPODARKI REGIONU

Gospodarka województwa śląskiego podlega głębokim zmianom restrukturyzacyjnym, których wynikiem jest ograniczanie udziału branż tradycyjnych oraz pojawianie się nowych działalności, zwłaszcza usługowych, ale także produkcyjnych bazujących na wykorzystywaniu innowacji i wartości intelektualnych. Do najważniejszych atutów regionu w kontekście rozwoju gospodarczego należy zaliczyć dużą koncentrację różnego rodzaju przedsiębiorstw, ośrodków badawczo-rozwojowych, uczelni oraz kapitału ludzkiego o wysokich kompetencjach technicznych. Województwo śląskie jest miejscem lokalizacji dużych firm tworzących wokół siebie rozbudowane sieci kooperacji, zarówno wywodzących się z regionu, jak też inwestorów zewnętrznych prowadzących działalność w skali globalnej. Cechą wyróżniającą województwo śląskie jest wysoka atrakcyjność inwestycyjna potwierdzana skalą bezpośrednich inwestycji zagranicznych. Wśród głównych wyzwań związanych z przekształceniami struktury gospodarczej a wyłaniających się z opracowanej analizy SWOT należy wskazać:

- zahamowanie tendencji do utraty pozycji gospodarki województwa śląskiego w skali kraju, zaś szczególnie utrzymywanie dystansu do województwa mazowieckiego oraz głównych polskich metropolii,
- podnoszenie możliwości wykorzystywania kapitału ludzkiego regionu, w szczególności poprzez tworzenie miejsc pracy o wysokiej atrakcyjności,
- zacieśnianie relacji między biznesem, nauką, instytucjami B+R, edukacją oraz tworzenie stałych i doraźnych form współpracy owocującej wypracowaniem innowacyjnych i kreatywnych rozwiązań o wartości rynkowej,
- kształtowanie i wzmocnienie inteligentnych specjalizacji regionu integrujących atuty województwa śląskiego i wykorzystujących wiedzę, badania naukowe oraz potencjał kapitału ludzkiego województwa,
- przekształcanie tradycyjnych branż regionu w oparciu o wdrażane innowacje,
- rozbudowywanie sieci partnerskich wokół średnich i dużych podmiotów gospodarczych występujących w regionie.

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

Sily	Słabości
S1. Zdywersyfikowana działalność gospodarcza – zróżnicowana struktura branżowa i wielkościowa.	W1. Spadek potencjału ekonomicznego regionu.
S2. Skoncentrowane obszary działalności gospodarczej i przemysłowej.	W2. Niezakończone procesy restrukturyzacyjne i prywatyzacyjne w gospodarce regionu.
S3. Dobra zewnętrzna dostępność komunikacyjna regionu warunkująca rozwój gospodarczy.	W3. Niski poziom kooperacji pomiędzy biznesem a sferą nauki i B+R w regionie.
S4. Dobra dostępność do kapitału ludzkiego w regionie, w tym dobrze przygotowani absolwenci szkół technicznych i artystycznych stanowiący kadry gospodarki innowacyjnej i kreatywnej.	W4. Niewystarczający poziom rozwoju inteligentnych specjalizacji w regionie oraz ich niski udział w gospodarce województwa.
S5. Wysoka atrakcyjność inwestycyjna regionu potwierdzana realizacją inwestycji w województwie przez firmy globalne oraz dużą koncentracją bezpośrednich inwestycji zagranicznych.	W5. Relatywnie niska liczba zatrudnionych w jednostkach badawczo-rozwojowych w regionie.
S6. Wysoki udział firm wprowadzających nowe rozwiązania w zakresie produktu, metod produkcji lub organizacji.	W6. Niewystarczające nakłady na B+R zarówno sektora publicznego jak i prywatnego, niski udział nakładów na B+R w odniesieniu do PKB, niski udział środków przeznaczanych na B+R w nakładach innowacyjnych w regionie.
S7. Duże skupisko podmiotów B+R w regionie, w tym funkcjonowanie w regionie ośrodków naukowych i badawczo-rozwojowych o dużych tradycjach i wysokim potencjale intelektualnym.	W7. Dominujący udział w nakładach na innowacje nakładów na środki trwałe.
S8. Duży odsetek osób z stopniami i tytułami	W8. Brak central badawczo-rozwojowych instytucji międzynarodowych w regionie.
	W9. Bardzo niski udział przedsiębiorstw usługowych w finansowaniu innowacji.
	W10. Niewystarczające tempo wzrostu rejestrowanych patentów, zgłaszanych wynalazków oraz mała liczba udzielonych praw

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

<p>naukowymi pracujących w placówkach B+R.</p> <p>S9. Ponadprzeciętne w skali kraju nakłady ponoszone przez przedsiębiorstwa przemysłowe na innowacje.</p> <p>S10. Rozwijająca się działalność i infrastruktura parków naukowo-technologicznych i przemysłowo-technologicznych w regionie.</p> <p>S11. Rozwój instytucji otoczenia biznesu w regionie</p> <p>S12. Fundamenty koncepcyjne polityki innowacyjności w regionie (<i>Regionalna Strategia Innowacji</i>) oraz gremia zaangażowane w rozwój innowacyjnej i kreatywnej gospodarki w województwie śląskim.</p> <p>S13. Rozwijająca się współpraca jednostek sektora B+R w skali ponadregionalnej, z ośrodkami w kraju i za granicą.</p> <p>S14. Wzrastające zainteresowanie w regionie rozwojem gospodarki kreatywnej – reprezentowane przez środowiska naukowe, samorządowe, kulturalne i biznes.</p> <p>S15. Powstające w regionie podmioty wspierające rozwój gospodarki kreatywnej oraz budujące i wzmacniające relacje pomiędzy kulturą a gospodarką.</p>	<p>ochronnych wzorów użytkowych w województwie śląskim.</p> <p>W11. Wymagająca modernizacji i uzupełnień infrastruktura badawcza w części jednostek naukowych i badawczo-rozwojowych.</p> <p>W12. Niski poziom komercjalizacji prac B+R.</p> <p>W13. Niewystarczająca promocja firm i produktów z regionu oraz brak znanych globalnie marek regionalnych.</p> <p>W14. Niewystarczająca podaż dużych, dobrze uzbrojonych, czystych terenów przeznaczonych pod inwestycje.</p> <p>W15. Zróżnicowany poziom aktywności i kompetencji samorządów lokalnych w zakresie przyciągania inwestycji oraz rozwijania partnerstwa publiczno-prywatnego.</p> <p>W16. Nieukształtowana wizja polityki pozyskiwania inwestorów skutkująca przyciąganiem do województwa inwestorów słabo wiążących się z regionem i nie reprezentujących „wysokich technologii”.</p> <p>W17. Opieranie działalności badawczo-rozwojowej – zarówno przez podmioty publiczne, jak i prywatne – na wsparciu unijnym bez inwestowania środków własnych.</p> <p>W18. Ograniczone możliwości zapewnienia przez uczelnie i jednostki badawcze wkładu własnego w projektach finansowanych ze środków unijnych.</p>
--	--

**WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020**

Szanse	Zagrożenia
O1. Rosnąca dostępność do globalnego systemu informacji wspierająca transfer idei i rozwiązań istotnych dla współczesnej gospodarki.	T1. Wzrost intensywności konkurencji na rynkach globalnych wymuszający na przedsiębiorstwach regionu wdrażanie zmian i dostosowywanie się do nowych trendów.
O2. Stopniowe przełamywanie zjawisk kryzysowych w gospodarce europejskiej i światowej.	T2. Niska pozycja polskich firm w globalnej gospodarce innowacyjnej i kreatywnej.
O3. Zjawiska kryzysowe przyczyniające się do poszukiwania przez biznes nowych czynników konkurencyjności związanych z innowacjami i kreatywnością.	T3. Duża presja na wdrażanie rozwiązań innowacyjnych i kreatywnych we współczesnej gospodarce oraz wiążąca się z tym konieczność budowania nowych kompetencji firm oraz ponoszenia kosztów.
O4. Wdrażanie rządowych programów restrukturyzacji i prywatyzacji tradycyjnych sektorów gospodarczych.	T4. Niski poziom finansowania działalności badawczo-rozwojowej w kraju.
O5. Dostępność zewnętrznych źródeł finansowania inwestycji rozwojowych dla podmiotów gospodarczych.	T5. Odległe miejsce Polski w europejskich rankingach innowacyjności i kreatywności.
O6. Priorytety prorozwojowe UE stymulujące zmiany w polityce gospodarczej na poziomie kraju i zwiększanie wsparcia dla wdrażania innowacji.	T6. Odmienność celów sektora nauki i biznesu utrudniająca realizowanie wspólnych projektów i stałą współpracę.
O7. Europejskie i światowe programy badawczo-rozwojowe otwarte na współpracę z różnymi jednostkami B+R i placówkami naukowymi.	T7. Wysoka pozycja konkurencyjna metropolii Warszawy, Krakowa, Gdańska, Poznania i Wrocławia w zakresie innowacji i kreatywności – duża siła przyciągania podmiotów i działalności innowacyjnych i kreatywnych oraz kapitału ludzkiego o wysokich kwalifikacjach.
O8. Dostęp polskich firm do jednolitego rynku UE.	
O9. Rozwój e-usług i nowoczesnych rozwiązań informatycznych ułatwiających	T8. Ograniczona skuteczność i opóźniające się efekty rządowych programów restrukturyzacji

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

funkcjonowanie w regionalnych, krajowych i globalnych sieciach kooperacji.	sektorów gospodarczych.
O10. Transfer nowoczesnych technologii na poziom regionalny realizowany w procesie lokowania zagranicznych inwestycji.	T9. Wysoka mobilność inwestorów globalnych, w tym wycofywanie się inwestorów zagranicznych z branż średniej techniki (m. in. przemysł samochodowy).
O11. Europejskie i światowe doświadczenia współpracy sektorów biznesu, nauki, kultury, które mogą być transferowane na grunt gospodarki województwa śląskiego.	T10. Wysoki poziom biurokratyzacji jako czynnik zniechęcający do ubiegania się o fundusze unijne na rozwijanie działalności B+R. T11. Pogorszenie się sytuacji finansów publicznych ograniczające możliwości finansowania działalności badawczo-rozwojowych. T12. Wzrastająca atrakcyjność inwestycyjna innych krajów, w tym zwłaszcza pozaeuropejskich. T13. Konkurencja o środki z UE na rozwój nowoczesnej gospodarki ze strony innych województw.

PRIORYTET II. CYFROWE ŚL@SKIE

Współczesny system społeczno-ekonomiczny charakteryzuje dynamicznie rozbudowywana sieć relacji łączących podmioty reprezentujące różne sektory. Relacje bezpośrednie, zawiązywane w przestrzeni rzeczywistej są uzupełniane o relacje nawiązywane w przestrzeni wirtualnej. Z punktu widzenia województwa śląskiego w realizacji priorytetu cyfrowe śl@skie należy widzieć warunek konieczny dla:

- budowania gospodarki opartej na wiedzy, która kształtuje się dzięki wymianie idei i informacji,
- wzmocniania inteligentnych specjalizacji regionu,

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

- funkcjonowania specjalistów z regionu w międzynarodowych sieciach profesjonalistów, a w konsekwencji dostarczaniu im możliwości rozwijania własnych pomysłów we współpracy z partnerami w innych regionach i krajach,
- zwiększania partycypacji społeczeństwa w procesach decyzyjnych na szczeblu lokalnym i regionalnym.

Należy jednak zwrócić uwagę na istotne słabości utrudniające realizację priorytetu w formie umożliwiającej osiągnięcie powyższych wartości. Cyfryzacja funkcji realizowanych w regionie przebiega w sposób zbyt wolny natrafiając zarówno na bariery infrastrukturalne, kompetencyjne, finansowe i prawno-organizacyjne. Do najistotniejszych ograniczeń należy stosunkowo niska świadomość środowisk gospodarczych, edukacyjnych, kulturalnych, czy samorządowych co do możliwości jakie dostarczają technologie ICT, a co za tym idzie zbyt niskie zainteresowanie wykorzystywaniem tych technologii w swojej działalności.

Siły	Słabości
S1. Projekty cyfryzacji i informatyzacji zrealizowane w ubiegłych latach w województwie (dobre praktyki – karty chipowe, SEKAP).	W1. Nierównomierne rozmieszczenie infrastruktury teleinformatycznej na terenie województwa.
S2. Wysoki poziom kształcenia w zakresie wykorzystania i tworzenia nowoczesnych technologii ICT.	W2. Występowanie „białych plam” w dostępie do nowoczesnej infrastruktury telekomunikacyjnej na części obszarów wiejskich województwa, mała dostępność infrastruktury światłowodowej na wsiach i w małych miastach.
S3. Duży potencjał kadry B + R i dydaktycznej w zakresie informatyki, elektroniki i telekomunikacji.	W3. Brak spójnej polityki regionalnej w zakresie rozwoju branży ICT.
S4. Duża liczba biur projektowych stosujących narzędzia informatyczne.	W4. Ograniczone wykorzystywanie technologii cyfrowych przez mieszkańców regionu, m. in. w administracji, edukacji, zdrowiu, kulturze, turystyce, gospodarce, na rynku pracy.
S5. Istniejące i nowo zakładane przedsiębiorstwa produkcyjno-projektowe w branży ICT.	W5. Niska świadomość korzyści z wykorzystania

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

<p>S6. Dobrze rozwinięta infrastruktura teleinformatyczna na poziomie sieci szkieletowej.</p> <p>S7. Rozwijające się w regionie podmioty działające w obszarze informatyki w medycynie.</p>	<p>ICT w biznesie.</p> <p>W6. Słaby marketing rozwiązań związanych z e-zdrowiem i telemedycyną.</p> <p>W7. Brak wiodących centrów B + R w zakresie technologii ICT.</p> <p>W8. Niezadawalający poziom współpracy przedsiębiorstw i jednostek naukowo-badawczych w zakresie rozwoju i wdrażania nowoczesnych technologii ICT.</p>
<p>Szanse</p>	<p>Zagrożenia</p>
<p>O1. Dynamiczny postęp globalny w rozwoju technologii informatycznych, telekomunikacyjnych i elektronicznych.</p> <p>O2. Rosnące społeczne zainteresowanie korzystaniem z usług cyfrowych i samodzielne podnoszenie kompetencji w tym zakresie.</p> <p>O3. Dynamicznie rosnące obroty e-handlu.</p> <p>O4. Wzrastający popyt na usługi e-edukacji oraz e-administracji.</p> <p>O5. Wzrastające zapotrzebowanie na nowoczesne technologie ICT w dziedzinach „nieprzemysłowych” – medycyna, kultura, edukacja, administracja.</p> <p>O6. Dostępność wsparcia unijnego dla rozwoju usług cyfrowych i infrastruktury ICT.</p>	<p>T1. Wysokie koszty licencji na oprogramowanie oraz infrastruktury teleinformatycznej.</p> <p>T2. Zagrożenie utraty prywatności i poufności przesyłanych i przechowywanych informacji.</p> <p>T3. Światowy popyt na specjalistów z branży zagrażający odpływem kadr z regionu.</p> <p>T4. Niezadawalający poziom wiedzy w zakresie rozwiązań ICT u dostawców ICT.</p> <p>T5. Niskie zainteresowanie części środowiska medycznego, farmaceutycznego, kulturalnego, edukacyjnego wykorzystywaniem nowości technicznych i podnoszeniem kompetencji w tym zakresie.</p>

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

O7. Umiarkowane ceny komputerów i sieci komputerowych obniżające koszt dostępu do usług ICT.	
O8. Poszerzająca się oferta dostępu do sieci Internet.	

PRIORYTET III. WZMOCNIENIE KONKURENCYJNOŚCI MŚP Z REGIONU

Pozycja MŚP w gospodarce województwa śląskiego staje się coraz silniejsza zarówno w aspekcie wytwarzania wartości dodanej, jak również tworzenia miejsc pracy; firmy te w sposób elastyczny reagują na potrzeby regionalnego rynku. Ponadto, małe i średnie przedsiębiorstwa są ważnymi podmiotami kooperacji przyczyniając się do podnoszenia konkurencyjności głównych branż oraz największych firm województwa. W świetle przeprowadzonej analizy SWOT można stwierdzić, że wzmocnienie konkurencyjności MŚP z regionu może być rozpatrywane w aspekcie ilościowym i jakościowym. W aspekcie ilościowym kwestią niezwykle istotną jest przekraczanie przez te przedsiębiorstwa pewnych progów wielkościowych związanych z poziomem zatrudnienia oraz wolumenem produkcji. W aspekcie jakościowym chodzi o podnoszenie poziomu innowacyjności tych przedsiębiorstw, poszerzanie oferty eksportowej, wzrost poziomu wyróżniających kompetencji umożliwiających zajmowanie silnej pozycji w regionalnych i ponadregionalnych sieciach kooperacji a w konsekwencji budowanie silnego i rozpoznawalnego globalnie wizerunku. Osiągnięcie postępu ilościowego i jakościowego zależy zarówno od świadomości przedsiębiorców i menedżerów, ich sprawności organizacyjnej, jak też od podnoszenia atrakcyjności biznesowej regionu przez władze samorządowe. W przypadku województwa śląskiego za najważniejsze czynniki atrakcyjności wymagające radykalnego wzmocnienia należy uznać:

- jakość uzbrojenia terenów inwestycyjnych,
- koszt pozyskania czynników produkcji warunkujących podnoszenie konkurencyjności, w tym koszt technologii, kapitału ludzkiego, koszt realizacji inwestycji,
- zwiększenie dostępności do technologii ICT,
- wizerunek i jakość przestrzeni regionu stanowiąca czynnik przyciągający potencjalnych klientów MŚP.

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

Odrębnym zagadnieniem w ramach omawianego priorytetu jest podnoszenie ogólnego poziomu przedsiębiorczości wśród mieszkańców województwa śląskiego. Szczególnie ważna jest realizacja tego postulatu w odniesieniu do młodych mieszkańców regionu, a zwłaszcza absolwentów szkół i uczelni, którzy obecnie w bardzo ograniczonym stopniu wykorzystują swoje kompetencje oraz kreatywność.

Siły	Słabości
S1. Dobrze oceniana atrakcyjność biznesowa regionu.	W1. Relatywnie niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców regionu mierzony liczbą powstających firm w stosunku do liczby mieszkańców.
S2. Duże skupisko firm w regionie.	
S3. Duże firmy i nowi inwestorzy w regionie tworzący sieci kooperacyjne z udziałem MŚP.	W2. Niska przeżywalność powstających w regionie przedsiębiorstw.
S4. Wzrost udziału przedsiębiorstw średnio i wysoko zaawansowanych technologicznie.	W3. Niski poziom współpracy pomiędzy małymi podmiotami gospodarczymi a sektorem naukowym i badawczo-rozwojowym.
S5. Powstawanie małych firm plasujących się w sektorach kreatywnych.	W4. Malejący poziom wdrożeń rozwiązań innowacyjnych w MŚP.
S6. Duży rynek i popyt wewnętrzny wynikający z koncentracji ludności i relatywnie wysokiego w skali kraju poziomu dochodów.	W5. Spadek nakładów inwestycyjnych w sektorze MŚP.
S7. Duża liczba instytucji otoczenia biznesu skupionych w województwie.	W6. Struktura świadczonych przez instytucje wsparcia biznesu usług doradczych i finansowych niedostosowana do potrzeb MŚP.
S8. Dostępność wykwalifikowanej siły roboczej – absolwenci uczelni, szkół technicznych, etos pracy, kultura technologiczna.	W7. Niski udział eksportu w ogólnej sprzedaży MŚP.
S9. Wzrastające w regionie zapotrzebowanie na wysokiej jakości usługi czasu wolnego	W8. Silne powiązanie sektora MŚP

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

<p>stwarzające możliwości rozwoju małym firmom wykorzystującym lokalne potencjały.</p> <p>S10. Wysoki potencjał przyrodniczy i kulturowy regionu umożliwiający rozwój firm w branży turystycznej.</p> <p>S11. Duże zainteresowanie programami unijnymi wśród przedsiębiorców.</p>	<p>z restrukturyzowanymi gałęziami przemysłu.</p> <p>W9. Dominacja relacji konkurencyjnych nad relacjami współpracy pomiędzy małymi firmami regionu.</p> <p>W10. Niski potencjał rozwojowy mikroprzedsiębiorstw, stanowiących zdecydowaną większość w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych.</p> <p>W11. Odpływ wykwalifikowanych kadr z regionu.</p> <p>W12. Niedostateczne przygotowanie terenów przemysłowych do ponownego wykorzystania na funkcje gospodarcze.</p> <p>W13. Ograniczona ilość kompleksowo przygotowanych ofert inwestycyjnych oraz niekompletne plany zagospodarowania przestrzennego.</p> <p>W14. Niski poziom zintegrowania oferty małych firm działających w sektorze turystyki.</p> <p>W15. Niedostateczny poziom rozwoju infrastruktury turystycznej w stosunku do wysokiego poziomu walorów turystycznych regionu.</p>
<p>Szanse</p>	<p>Zagrożenia</p>
<p>O1. Możliwości funkcjonowania MŚP z regionu na wspólnym rynku europejskim.</p> <p>O2. Potencjalni partnerzy śląskich firm w krajach sąsiadujących i będących głównymi partnerami</p>	<p>T1. Wysoki poziom obciążeń fiskalnych utrudniający rozwój firm.</p> <p>T2. Niestabilność przepisów prawa podwyższająca</p>

**WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020**

<p>handlowymi Polski, szczególnie w Czechach, na Słowacji oraz w Niemczech.</p> <p>O3. Rozwój usług świadczonych drogą elektroniczną (e-handel, e-usługi) oraz rozwój technologii ICT.</p> <p>O4. Krajowe i unijne programy wspierające rozwój MŚP.</p> <p>O5. Doświadczenia innych regionów w zakresie wspierania rozwoju przedsiębiorczości.</p>	<p>ryzyko funkcjonowania MŚP.</p> <p>T3. Rosnące koszty produkcji w związku z wymogami środowiskowymi, ustalonymi na poziomie międzynarodowym celami redukcji emisji gazów cieplarnianych oraz wzrostem cen nośników energii.</p> <p>T4. Rosnące koszty inwestycji, zwłaszcza w działalnościach wymagających produkcji na szeroką skalę oraz w działalnościach opartych na innowacjach.</p> <p>T5. Szybkie wyczerpywanie się dotychczasowych przewag konkurencyjnych Polski (zwłaszcza w postaci relatywnie niskich kosztów pracy).</p> <p>T6. Intensyfikacja konkurencji ze strony najszybciej rosnących gospodarek krajów rozwijających się i utrata możliwości stosowania strategii niskich kosztów.</p>
--	---

**PRIORYTET IV. GOSPODARKA NISKOEMISYJNA I ODNAWIALNE ŹRÓDŁA
ENERGII**

Województwo śląskie odgrywa kluczową rolę w polityce energetycznej kraju a energetyka stanowi o strategicznym znaczeniu regionu dla całego państwa. Równocześnie jednak, oparcie energetyki na węglu kamiennym wpływa na wysoki poziom skażenia środowiska przyrodniczego. Ponadto, przemysł województwa śląskiego cechuje wzrastające zapotrzebowanie na energię. Fakty te nie sprzyjają ograniczaniu wytwarzania energii w regionie. Ograniczone są również możliwości zastępowania źródeł tradycyjnych odnawialnymi źródłami energii. Warunki naturalne występujące w województwie śląskim umożliwiają tylko lokalne korzystanie z energii wiatrowej, słonecznej bądź budowanie

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

hydroelektrowni. Pewnych okazji dostarczać może wykorzystywanie odpadów komunalnych i biomasy, których wytwarzanie w regionie jest znaczące ze względu na duże skupisko ludności. Jednak żadne z wymienionych źródeł nie są w stanie istotnie zmienić dotychczasowej struktury wytwarzania energii.

Innym problemem województwa jest intensywna niska emisja (także na obszarach wiejskich, a nawet uzdrowiskowych) i spalanie węgla w rozproszonych paleniskach domowych. Podobnie jak przedsiębiorstwa, także gospodarstwa domowe regionu zwiększają swoje zapotrzebowanie na energię.

Biorąc pod uwagę wymienione uwarunkowania a zwłaszcza ograniczenia, realny zakres wdrażania omawianego priorytetu w województwie śląskim dotyczyć może:

- wdrażania rozwiązań energooszczędnych w gospodarce i mieszkalnictwie,
- wprowadzanie instalacji do wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w gospodarstwach domowych, budynkach użyteczności publicznej, przedsiębiorstwach,
- angażowania głównych producentów energii w regionie w wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii.

Sily	Słabości
S1. Znaczące zasoby odpadów komunalnych i biomasy wytwarzanej w województwie możliwe do wykorzystania w produkcji energii.	W1. Brak możliwości produkcji energii z OZE w ilości stanowiącej realną alternatywę dla przemysłowej produkcji energii z węgla kamiennego.
S2. Znaczące zasoby biogazu z biogazowni rolniczych; duży potencjał techniczny energii biogazu wysypiskowego oraz z oczyszczalni ścieków.	W2. Bardzo wysokie i rosnące w ostatnich latach zapotrzebowanie przemysłu regionu na energię.
S3. Obszary w województwie predestynowane do wykorzystywania energii słonecznej, w szczególności południowo-zachodnie krańce województwa (powiaty: raciborski, cieszyński	W3. Gałęzie przemysłu i przemysły powiązane oparte w dużej części na wydobyciu i przetwarzaniu węgla. W4. Wysokie i rosnące zużycie energii elektrycznej

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

<p>i wodzisławski), a także północno wschodnie obszary regionu (powiaty: kłobucki, częstochowski, myszkowski i zawierciański).</p> <p>S4. Południowy obszar regionu charakteryzujący się najkorzystniejszymi w skali województwa zasobami energii wiatru na wszystkich rozpatrywanych wysokościach.</p> <p>S5. Energia wód kopalnianych w subregionie centralnym i zachodnim.</p> <p>S6. Korzystne warunki do wykorzystania energii słonecznej do produkcji ciepłej wody użytkowej.</p> <p>S7. Podmioty gospodarcze, naukowe i badawczo-rozwojowe zajmujące się w regionie rozwojem czystych technologii węglowych.</p> <p>S8. Obecność firm produkujących panele solarne.</p> <p>S9. Znaczące zainteresowanie użytkowników prywatnych instalowaniem urządzeń do pozyskiwania na własne potrzeby energii ze źródeł odnawialnych.</p> <p>S10. Rozwinięta infrastruktura przesyłu i dystrybucji energii.</p>	<p>przez gospodarstwa domowe regionu.</p> <p>W5. Utrzymująca się niska jakość powietrza w województwie – pomimo ograniczania emisji zanieczyszczeń w ostatnich latach – będąca wynikiem opartej na węglu gospodarki paliwowo-energetycznej; największa w kraju emisja do powietrza zanieczyszczeń pyłowych oraz gazowych.</p> <p>W6. Spalanie odpadów w kotłach i piecach domowych, na otwartych przestrzeniach oraz spalanie węgla złej jakości w kotłach i piecach domowych (tzw. niska emisja).</p> <p>W7. Emisja do atmosfery zanieczyszczeń pyłowych przez zakłady przemysłowe – o największym natężeniu w podregionach: sosnowieckim, rybnickimi, tyskim.</p> <p>W8. Niezakończony proces termomodernizacji budynków mieszkalnych, w tym dużych osiedli mieszkaniowych.</p> <p>W9. Niska pozycja województwa śląskiego w kraju pod względem wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych.</p> <p>W10. Silne lobby górnicze i energetyczne przeciwne dekarbonizacji gospodarki.</p> <p>W11. Niski potencjał regionu w zakresie hydroenergetyki przemysłowej, geotermii oraz energii wiatrowej (znaczenie lokalne i możliwości wykorzystania tych źródeł energii przez sektor MSP oraz osoby fizyczne).</p>
--	---

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

	<p>W12. Zmniejszenie produkcji energii elektrycznej w elektrowniach wodnych i na paliwa odnawialne w roku 2009 w stosunku do roku 2005 r.</p>
Szanse	Zagrożenia
<p>O1. Wysokie znaczenie przypisywane podnoszeniu efektywności energetycznej w polityce UE oraz wsparcie wykorzystywania odnawialnych źródeł energii.</p> <p>O2. Kluczowa pozycja województwa śląskiego w polityce energetycznej kraju wynikająca z wytwarzania w elektrowniach ciepłych regionu największej ilości energii elektrycznej.</p> <p>O3. Ocieplenie klimatu mogące przyczynić się do ograniczenia zapotrzebowania na energię oraz do zwiększania możliwości wykorzystywania energii słonecznej.</p> <p>O4. Tworzący się rynek na tzw. czyste technologie węglowe.</p> <p>O5. Zainteresowanie indywidualnych podmiotów oraz MSP energią z OZE i poprawą efektywności energetycznej.</p> <p>O6. Potencjał firm energetycznych w regionie umożliwiający zaangażowanie w wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii.</p> <p>O7. Kontakty międzynarodowe i międzyregionalne woj. śląskiego z regionami z gospodarką opartą na węglu i możliwość korzystania z ich doświadczeń w zakresie wykorzystywania</p>	<p>T1. Wysoki koszt potencjalnego zastępowania energetyki tradycyjnej energetyką opartą na odnawialnych źródłach energii.</p> <p>T2. Małe doświadczenie różnych podmiotów (MSP, gospodarstwa domowe, instytucje publiczne) w realizacji projektów z wykorzystaniem energii z OZE.</p> <p>T3. Zmniejszenie konkurencyjności Polski oraz wysokie koszty ekonomiczne i społeczne związane z realizacją unijnej polityki gospodarki niskoemisyjnej.</p> <p>T4. Spadek udziału węgla w wytwarzaniu energii pierwotnej.</p> <p>T5. Brak uregulowań prawnych w zakresie wytwarzania energii z paliw z indywidualnych źródeł spalania (przepisy istniejące dotyczą jedynie monitorowania emisji spalin w źródłach o mocy powyżej 50 MW).</p>

odnawialnych źródeł energii.	
------------------------------	--

PRIORYTET V. OCHRONA ŚRODOWISKA I DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

Ocena przyrodniczego i kulturowego potencjału województwa śląskiego jest dwuznaczna. Z jednej strony, region charakteryzuje wysoka bioróżnorodność i bardzo urozmaicone materialne i niematerialne dziedzictwo kulturowe. Z drugiej strony, składowe środowiska przyrodniczego są skażone i zdewastowane zarówno przez gospodarkę, jak i mieszkalnictwo. Także dziedzictwo kulturowe regionu zostało w dużej mierze zdegradowane przez intensywną działalność przemysłu, szkody górnicze, wysokie natężenie ruchu w centralnych przestrzeniach miejskich. Fakty te decydują o niezaskuszeniu niekorzystnym wizerunku województwa śląskiego i jego niskiej atrakcyjności mieszkaniowej. Niewątpliwie, w ramach omawianego priorytetu pojawiają się wobec regionu najpoważniejsze wyzwania. Obejmują one zarówno aspekty kształtowania postaw, doskonalenia planowania i kontroli, wdrażania nowych proekologicznych technologii, rozwoju infrastruktury ograniczającej zjawiska antropopresji, przekształcania i dywersyfikowania transportu w regionie, jak też gospodarczego wykorzystywania zasobów przyrodniczych i kulturowych w zgodzie z zasadami rozwoju zrównoważonego. Zakres czynników zidentyfikowanych w ramach analizy SWOT wskazuje na konieczność podejmowania synergicznych działań dotyczących wskazanych kwestii. Działania wyrywkowe, ograniczające się tylko do jednej z dziedzin nie będą przynosiły zamierzonych efektów, a przede wszystkim efekty te nie będą miały charakteru trwałego. Należy też podkreślić konieczność wielopodmiotowej realizacji działań ze względu na powszechny wpływ – destrukcyjny lub konstruktywny – na stan środowiska przyrodniczego i kulturowego.

Do sił, które podnoszą możliwości realizacji wskazanego priorytetu zaliczyć należy środowiska czynnie zainteresowane pielęgnowaniem i promowaniem przyrodniczych i kulturowych walorów województwa śląskiego. Atutem regionu są także silne instytucje kulturalne oraz środowiska twórcze inicjujące oraz angażujące się w różne działania na rzecz rozwoju kulturalnego regionu.

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

Sily	Słabości
<p>Środowisko przyrodnicze</p> <p>S1. Wysokie walory krajobrazowo – przyrodnicze oraz bogate i zróżnicowane dziedzictwo kulturowe regionu sprzyjające rozwojowi różnych form turystyki i wypoczynku.</p> <p>S2. Wysoki poziom bioróżnorodności województwa.</p> <p>S3. Występowanie dużych, zwartych ekosystemów leśnych.</p> <p>S4. Duży udział terenów leśnych oraz obszarów zielonych w aglomeracjach i innych miastach regionu.</p> <p>S5. Tereny z atrakcyjnymi warunkami krajobrazowo-przyrodniczymi sąsiadujące z dużymi skupiskami mieszkańców.</p> <p>S6. Rosnąca gęstość sieci infrastruktury komunalnej ograniczającej poziom antropopresji na środowisko przyrodnicze i duże zainteresowanie samorządów lokalnych dalszym rozwojem infrastruktury komunalnej.</p> <p>S7. Obszary korzystne pod względem rozwoju produkcji rolniczej i dla rozwoju rolnictwa ekologicznego.</p> <p>S8. Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców regionu.</p> <p>S9. Ograniczenie emisji CO₂ przez zakłady</p>	<p>Środowisko przyrodnicze</p> <p>W1. Miejscowe, okresowo wysokie stężenie pyłów i zanieczyszczeń gazowych oraz wysoki poziom niskiej emisji, zarówno w miastach, jak też na obszarach wiejskich, a także terenach turystycznych.</p> <p>W2. Wysoki poziom hałasu w miastach oraz w sąsiedztwie ruchliwych arterii komunikacyjnych.</p> <p>W3. Brak rozwoju szynowego transportu zbiorowego w miastach oraz niewystarczająca ilość niskoemisyjnego taboru w transporcie zbiorowym.</p> <p>W4. Największa w Polsce ilość ścieków przemysłowych i komunalnych, odpadów przemysłowych i niebezpiecznych oraz znikomy stopień ich recyklingu i nagromadzenie znacznych ilości odpadów przemysłowych i komunalnych.</p> <p>W5. Oparcie systemu gospodarki odpadami na składowiskach śmieci; niedostatecznie rozwinięty system selektywnej zbiórki odpadów, ich unieszkodliwiania i zagospodarowania; brak odpowiedniego systemu gospodarowania odpadami niebezpiecznymi; wzrost ilości komunalnych osadów ściekowych wymagających zagospodarowania.</p> <p>W6. Degradacja naturalnej rzeźby terenu</p>

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

<p>przemysłowe.</p> <p>Dziedzictwo kulturowe</p> <p>S10. Duża liczba zabytkowych obiektów świadczących o urozmaiconym dziedzictwie kulturowym regionu.</p> <p>S11. Unikatowe w skali kraju zabytki kultury przemysłowej regionu.</p> <p>S12. Rozwinięta sieć placówek kulturalnych, skoncentrowana głównie w centralnych ośrodkach województwa – teatry, opera, filharmonia, kina, galerie sztuki, muzea etc.</p> <p>S13. Nowe, wielkoskalowe inwestycje w infrastrukturę kultury realizowane w województwie.</p> <p>S14. Duży potencjał twórczy środowisk kultury i kadr placówek kultury.</p> <p>S15. Wysoki poziom edukacji artystycznej.</p>	<p>spowodowana działalnością gospodarczą i pociągająca za sobą konieczność realizacji zakrojonych na szeroką skalę działań rekultywacyjnych.</p> <p>W7. Występowanie hałd eksploatacyjnych, pogórnich.</p> <p>W8. Największy w skali całego kraju odsetek obszarów zdegradowanych i zdewastowanych, które wymagają rekultywacji; niewystarczający odsetek terenów zrehabilitowanych wśród terenów poprzemysłowych wymagających takich zabiegów.</p> <p>W9. Całkowite wylesienie środkowej części województwa i uszkodzenia pozostałego drzewostanu.</p> <p>W10. Mała rezerwa przeciwpowodziowa i niezadawalająca sprawność systemu przeciwpowodziowego w regionie.</p> <p>W11. Niska jakość wód w regionie; niewielka część wód nadająca się do gospodarczego wykorzystania.</p> <p>W12. Ograniczone zasoby wodne oraz wymagające modernizacji i rozbudowy systemy zaprzewidzenia w wodę.</p> <p>W13. Lokalne deficyty sieci kanalizacyjnych dla ścieków komunalnych oraz sieci kanalizacji deszczowej.</p> <p>W14. Duże lokalne zanieczyszczenie gleb metalami</p>
---	---

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

	<p>ciężkimi.</p> <p>W15. Zły stan techniczny i niedoinwestowanie infrastruktury ochrony środowiska.</p> <p>W16. Nerozwiązany problem azbestu na budynkach mieszkalnych i budynkach użyteczności publicznej.</p> <p>W17. Brak systemowych rozwiązań organizacyjnych i metodycznych w zakresie gromadzenia danych o zasobach przyrody i przestrzeni województwa oraz monitorowania ich stanu, zintegrowanego z Regionalnym Systemem Informacji Przestrzennej.</p> <p>W18. Niska jakość kontroli i egzekwowania przepisów z zakresu ochrony przyrody, ochrony środowiska i planowania przestrzennego.</p> <p>Dziedzictwo kulturowe</p> <p>W19. Wymagające modernizacji i doposażenia obiekty kultury.</p> <p>W20. Niekorzystny wizerunek województwa śląskiego w kraju jako obszaru zagrożenia ekologicznego i nieatrakcyjnego kulturowo.</p>
Szanse	Zagrożenia
<p>O1. Rozwój technologii ochrony środowiska.</p> <p>O2. Wzrost społecznej świadomości w zakresie ochrony środowiska.</p>	<p>T1. Zwiększenie częstotliwości gwałtownych zdarzeń pogodowych – huragany, gwałtowne opady, susze.</p> <p>T2. Brak w polskim prawie mechanizmów</p>

**WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020**

<p>O3. Rosnące możliwości wymiany kulturalnej oraz współpracy instytucji kultury w skali krajowej i międzynarodowej.</p> <p>O4. Dostępność zewnętrznych źródeł finansowania działań służących podniesieniu jakości zarządzania środowiskowego (UE, RPO, Life+, NFOŚ, WFOŚ).</p> <p>O5. Wzrastające zapotrzebowanie na nowe technologie w związku z przyjęciem pakietu klimatycznego i występującym kryzysem energetycznym.</p>	<p>umożliwiających wyegzekwowanie od osób fizycznych użytkownika urządzeń grzewczych spełniających określone wymogi w zakresie wielkości emisji substancji do powietrza.</p> <p>T3. Wysokie koszty technologii środowiskowych hamujące ich rozwój (ograniczenie popytu).</p> <p>T4. Transgraniczne oddziaływanie zanieczyszczeń (elektrownie w Rep. Czeskiej, huty w Ostrawie).</p> <p>T5. Zwiększenie deficytu wody w regionie i kraju.</p> <p>T6. Pogłębiające się dysproporcje w warunkach mieszkaniowych między regionami i wpływ zmian środowiskowych na decyzje mieszkaniowe.</p> <p>T7. Przyzwolenie społeczne na nieograniczone korzystanie ze środowiska przyrodniczego oraz prymat uzyskiwania krótkotrwałych i partykularnych celów ekonomicznych kosztem środowiska.</p> <p>T8. Brak metody wyceny wartości ekologicznej terenów.</p>
--	---

PRIORYTET VI. TRANSPORT

Położenie komunikacyjne należy do największych atutów województwa śląskiego. Szlaki komunikacyjne przebiegające przez region mają znaczenie międzynarodowe i wpisują województwo w system korytarzy transeuropejskich. Dostępna infrastruktura komunikacyjna stwarza przed województwem możliwości pełnienia jednego z najważniejszych w kraju węzłów transportu intermodalnego. Nie oznacza to jednak, że w ramach niniejszego priorytetu

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

nie występują problemy i bariery. Zidentyfikowane uwarunkowania wskazują na konieczność zmierzenia się z następującymi kwestiami:

- uspołnienie nowo powstającej infrastruktury komunikacyjnej o znaczeniu krajowym i międzynarodowym z infrastrukturą regionalną i lokalną,
- rozwiązywanie problemu nadmiernego obciążenia transportem centrów miast,
- rozwijanie systemu transportu zbiorowego integrującego różne środki komunikacji,
- realne wykorzystanie dostępnego potencjału dla kształtowania intermodalnych węzłów komunikacyjnych i centrów logistycznych,
- podnoszenie jakości infrastruktury transportowej, która w dużym stopniu jest zdewastowana i wyeksploatowana,
- rozwijanie alternatywnych form transportu pasażerskiego, w tym przyczyniających się do ochrony środowiska.

Siły	Słabości
S1. Bardzo wysoka gęstość sieci drogowej i kolejowej w regionie.	W1. Spadające znaczenie transportu publicznego w regionie i wzrost natężenia komunikacji indywidualnej.
S2. Korzystne usytuowanie województwa na skrzyżowaniu transeuropejskich szlaków komunikacyjnych, realizowanie inwestycji drogowych poprawiających położenie regionu w krajowym i europejskim systemie transportowym.	W2. Niewydolna i przestarzała infrastruktura transportu publicznego. W3. Brak systemowych rozwiązań ograniczających kumulowanie się w centrach miast ruchu samochodowego, w tym Inteligentnych Systemów Transportowych, rozwiązań „park & ride”.
S3. Dobre połączenia drogowe i kolejowe z innymi regionami i głównymi metropoliami Polski.	
S4. Szybko rozwijający się port lotniczy z oddziałem cargo w Pyrzowicach.	W4. Niedostosowanie systemu komunikacyjnego do aktualnych potoków ruchu, występowanie „wąskich gardeł”, bardzo wysokie obciążenie ruchem Aglomeracji Górnośląskiej.
S5. Lotniska lokalne obsługujące mały ruch lotniczy.	W5. Niezadowolający stan dróg powodujący stałe

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

<p>S6. Dostęp do Linii Hutniczej Szerokotorowej poprzez terminal w Sławkowie.</p> <p>S7. Dostęp do Odrzańskiej Drogi Wodnej poprzez port śródlądowy w Gliwicach i Kanał Gliwicki.</p> <p>S8. Gęsta sieć linii zbiorowego transportu publicznego.</p> <p>S9. Działania podjęte na rzecz integracji transportu publicznego w regionie, w tym funkcjonowanie KZK GOP, wspólne systemy taryfowo-biletowe (m.in. wspólny bilet na komunikację autobusową, tramwajową i kolejową).</p> <p>S10. Ważny węzeł ruchu towarowego, w tym o znaczeniu międzynarodowym.</p>	<p>lub okresowe utrudnienia w przepustowości.</p> <p>W6. Niedostateczna spójność lokalnego systemu drogowego z wybudowanymi w ostatnich latach autostradami i drogami ekspresowymi.</p> <p>W7. Dekapitalizacja sieci kolejowej i dworców oraz przestarzały tabor kolejowy wpływające na wzrost natężenia ruchu drogowego.</p> <p>W8. Brak połączenia kolejowego miast Aglomeracji Górnośląskiej i Częstochowy z portem lotniczym.</p> <p>W9. Niedostatecznie rozwinięte centra logistyczne, które wykorzystywałyby w pełni korzystne położenie regionu oraz możliwości rozwoju transportu intermodalnego.</p> <p>W10. Rozproszenie zarządzania infrastrukturą transportową.</p> <p>W11. Bariery urbanistyczne dla inwestycji transportowych.</p> <p>W12. Nieuregulowany stan prawny nieruchomości – działek w pasach istniejących i planowanych linii komunikacyjnych.</p> <p>W13. Znikome znaczenie komunikacji rowerowej.</p>
<p>Szanse</p>	<p>Zagrożenia</p>
<p>O1. Przyjęcie zagadnień uregulowania transportu publicznego jako jednego z głównych zadań</p>	<p>T1. Wzrost kosztów funkcjonowania komunikacji publicznej.</p>

**WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020**

<p>integrującej się Metropolii.</p> <p>O2. Dostępność nowoczesnych rozwiązań w zakresie sterowania transportem oraz wdrażania energooszczędnych technologii w transporcie.</p> <p>O3. Rosnąca społeczna świadomość zdrowotna i ekologiczna sprzyjająca wzrostowi zainteresowania transportem publicznym oraz komunikacją rowerową.</p> <p>O4. Zainteresowanie inwestorów rozwijaniem funkcji logistycznych.</p> <p>O5. Rozwój linii lotniczych realizujących połączenia z Polski do portów lotniczych na świecie.</p> <p>O6. Rosnące zainteresowanie indywidualnym transportem lotniczym.</p> <p>O7. Rozwój prywatnych przewoźników w transporcie zbiorowym.</p>	<p>T2. Ograniczenia i opóźnienia realizacji inwestycji krajowych kluczowych dla systemu transportu województwa.</p> <p>T3. Brak terminowości i niska jakość prac budowlanych w inwestycjach infrastrukturalnych.</p> <p>T4. Wprowadzenie opłat za autostradę, ograniczające planowane przesunięcie ruchu.</p> <p>T5. Niska świadomość konieczności wdrażania ITS.</p> <p>T6. Konflikty środowiskowe i opór społeczny przeciw nowym inwestycjom.</p> <p>T7. Powolne przeobrażenia na kolei.</p> <p>T8. Problemy techniczne i ekonomiczne związane z rozwojem transportu śródlądowego.</p> <p>T9. Brak skoordynowanej polityki wspierającej rozwój portów regionalnych i transportu multimodalnego.</p>
--	---

**PRIORYTET VII i VIII REGIONALNY RYNEK PRACY I REGIONALNE KADRY
GOSPODARKI OPARTEJ NA WIEDZY**

Sytuację na rynku pracy województwa śląskiego, opisywaną przez pryzmat podstawowych wskaźników, można ocenić jako relatywnie korzystną. Bezrobocie na tle innych regionów w kraju nie należy do szczególnie wysokich. Jednak bardziej dogłębna analiza sytuacji prowadzi do wniosków znacznie bardziej pesymistycznych. Zjawiska, które w przyszłości mogą negatywnie rzutować na sytuację na regionalnym rynku pracy to:

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

- wydłużenie czasu aktywności zawodowej spowodowane ograniczaniem wcześniejszego przechodzenia na emeryturę (obecnie jest to przyczyna niskiego poziomu aktywności zawodowej mieszkańców regionu a równocześnie opuszczania rynku pracy),
- zmiany modelu rodziny i konieczność szerszego podejmowania pracy przez oboje rodziców,
- rosnąca mobilność zawodowa mieszkańców powodująca, że w przyszłości może pojawić się bariera rozwoju firm w regionie wynikająca z braku dostępności do kapitału ludzkiego,
- brak trwałej współpracy biznesu, edukacji i nauki w zakresie przygotowywania następnych pokoleń pracowników,
- spadająca atrakcyjność regionu, ale także kraju i Europy dla lokalizowania inwestycji zagranicznych.

Województwo śląskie posiada jednak szereg atutów, które umożliwiają stawienie czoła wskazanym problemom. Koncentracja firm, placówek edukacyjnych, uczelni oraz instytucji rynku pracy stanowi realną siłę dla przekształcania regionalnego rynku pracy. Warunkami koniecznymi dla osiągnięcia celów w omawianym priorytecie są:

- myślenie o kształtowaniu rynku pracy w długiej perspektywie,
- ścisła współpraca podmiotów wpływających na rynek pracy i koordynacja edukacji z rozwojem gospodarczym,
- wspieranie jakościowych zmian na rynku pracy sprowadzających się do podnoszenia jakości miejsc pracy,
- stworzenie możliwości do elastycznej zmiany kwalifikacji przez osoby znajdujące się na rynku pracy (nie tylko dla tych osób, które straciły pracę lub są zagrożone jej utratą),
- ograniczanie zjawiska bierności zawodowej oraz dziedziczenia bezrobocia,
- wykorzystywanie nowych technologii pozwalających na świadczenie pracy w przestrzeni wirtualnej,
- wspieranie zawodów rozwijających się jako odpowiedź na przemiany demograficzne oraz zmiany stylu życia i profilu konsumpcji.

Siły	Słabości

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

<p>S1. Duża liczba podmiotów gospodarczych tworzących urozmaicone miejsca pracy dla osób o różnych kwalifikacjach.</p>	<p>W1. Niski wskaźnik zatrudnienia, niski poziom aktywności zawodowej mieszkańców regionu, wczesne opuszczanie rynku pracy.</p>
<p>S2. Wysokie współczynniki skolaryzacji na różnych poziomach kształcenia.</p>	<p>W2. Wysoka stopa bezrobocia wśród osób młodych do 24 r. życia oraz w przedziale od 25 do 34.</p>
<p>S3. Drugi pod względem wielkości ośrodek naukowo-dydaktyczny w kraju.</p>	<p>W3. Najniższy w kraju poziom zatrudnienia osób w wieku 55+</p>
<p>S4. Wzrastający odsetek młodzieży podejmującej naukę na studiach wyższych w regionie.</p>	<p>W4. Wysoki poziom bezrobocia osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym</p>
<p>S5. Rozwijające się publiczne i prywatne placówki kształcenia ustawicznego.</p>	<p>W5. Niedostateczny poziom atrakcyjności miejsc pracy dla wysoko wykształconych mieszkańców regionu stanowiący jedną z przyczyn procesów migracyjnych.</p>
<p>S6. Niski poziom bezrobocia osób z wykształceniem wyższym.</p>	<p>W6. Ograniczone zdolności firm regionu do tworzenia miejsc pracy w odpowiedniej ilości i o wysokiej jakości.</p>
<p>S7. Wzrastający wskaźnik zatrudnienia osób powyżej 50. roku życia.</p>	<p>W7. Niedostateczne dostosowanie kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy.</p>
	<p>W8. Trudności przekwalifikowania po utracie miejsca pracy w przemyśle ciężkim i węglowym.</p>
	<p>W9. Niski poziom współpracy instytucji edukacyjnych i biznesu w długofalowym kształtowaniu programów kształcenia.</p>
	<p>W10. Niewystarczająca współpraca samorządów i przedsiębiorców lokalnych w zakresie</p>

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

	<p>tworzenia miejsc pracy.</p> <p>W11. Niewielka świadomość pracodawców z korzyści jakie dają staże i praktyki.</p> <p>W12. Zróżnicowany dostęp do kształcenia mieszkańców województwa, w tym zbyt niski poziom wykształcenia ludności wiejskiej.</p> <p>W13. Wysoka liczba osób przechodzących na wcześniejsze emerytury.</p> <p>W14. Niekorzystne tendencje demograficzne (ujemny przyrost naturalny, starzenie się społeczeństwa).</p> <p>W15. Przewidywany wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym.</p> <p>W16. Odływ wysoko wykwalifikowanych kadr</p> <p>W17. Ograniczona oferta kształcenia ustawicznego na różnych poziomach wykształcenia.</p>
Szanse	Zagrożenia
<p>O1. Przekształcenia gospodarki w kierunku wykorzystywania wiedzy skutkujące powstawaniem miejsc pracy dla osób o wysokich kwalifikacjach.</p> <p>O2. Dostrzegana przez instytucje edukacyjne i władze publiczne konieczność dostosowywania systemu edukacji do potrzeb rynku pracy.</p> <p>O3. Technologie ICT tworzące nowe możliwości</p>	<p>T1. Wysoka konkurencja ze strony rynków pracy dużych polskich metropolii oraz zagranicznych rynków pracy skutkująca intensyfikacją migracji zarobkowej.</p> <p>T2. Zjawiska kryzysowe w gospodarce globalnej powodujące okresowy napływ na regionalny rynek pracy osób wracających z zagranicy, przy równoczesnym braku możliwości podjęcia szybkich działań na rzecz zwiększenia liczby</p>

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

pozyskiwania pracy.	dostępnych miejsc pracy w województwie.
O4. Różne źródła wsparcia przedsiębiorców tworzących miejsca pracy.	T3. Ograniczenie zapotrzebowania na pracę we współczesnej gospodarce wynikające ze zmian technologicznych i organizacyjnych.
O5. Rosnące zainteresowanie przedsiębiorczością społeczną jako drogą do aktywizacji osób bezrobotnych.	T4. Bariery fiskalne ograniczające powstawanie nowych miejsc pracy.
O6. Pojawianie się nowych zawodów tworzących nowe możliwości zatrudnienia.	T5. Wzrost atrakcyjności inwestycyjnej innych krajów powodujący trudności w przyciąganiu inwestorów i miejsc pracy.

PRIORYTET IX. WŁĄCZENIE SPOŁECZNE I REWITALIZACJA

Niniejszy priorytet należy do najbardziej pojemnych. Jego zawartość obejmuje usługi społeczne, relacje pomiędzy nabywanymi przez mieszkańców kwalifikacjami i kompetencjami cywilizacyjnymi a ich pozycją na rynku pracy, siłę kapitału społecznego, a także zagadnienia dotyczące rewitalizacji. Głównym atutem umożliwiającym realizację tego priorytetu jest dobry dostęp do infrastruktury społecznej i różnych usług społecznych. Wysoki poziom urbanizacji województwa powoduje, że bariery przestrzenne w dostępie do usług społecznych są relatywnie niskie, jednocześnie konieczne jest dostosowanie katalogu usług do dynamicznie zachodzących zmian demograficznych w regionie przy jednoczesnym zintegrowaniu i spersonalizowaniu usług socjalnych świadczonych na rzecz mieszkańców. Stan zdrowia mieszkańców jest gorszy niż przeciętnie w Polsce, długość życia jest krótsza, uzyskiwanie coraz wyższego wykształcenia przestaje gwarantować sukces na rynku pracy, a realizacja funkcji socjalnych nie prowadzi do zmniejszenia liczby osób dotkniętych problemami i patologiami. Problem wykluczenia społecznego nie dotyczy już tylko osób, rodzin, czy grup mieszkańców, ale staje się problemem obszarów: dzielnic, a nawet całych miast. To zaś powoduje, że w sposób priorytetowy muszą być podejmowane działania rewitalizacyjne, jako kompleksowe integrowanie przestrzeni publicznej oraz jej mieszkańców.

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

Realizacja priorytetu jest trudna ze względu na wielość przeplatających się problemów i konieczność koncentracji wokół ich rozwiązania dużej liczby podmiotów reprezentujących różne rodzaje działalności.

Sily	Słabości
<p>Zdrowie</p> <p>S1. Dobrze rozwinięta sieć placówek służby zdrowia.</p> <p>S2. Dostępność wysokiej jakości specjalistycznych usług medycznych, duża liczba centrów medycznych oraz dostępność do usług nowoczesnej medycyny.</p> <p>S3. Dobrze zorganizowany wojewódzki system ratownictwa medycznego.</p> <p>S4. Duża liczba placówek B+R w dziedzinie medycyny, wyszkolona kadra naukowa Śląskiego Uniwersytetu Medycznego i szpitali klinicznych.</p> <p>S5. Wysoki potencjał naukowy w dziedzinie medycyny, który może zostać wykorzystany do rozwoju e-usług i nowoczesnych rozwiązań informatycznych w dziedzinie ochrony zdrowia.</p> <p>Kapitał ludzki na rynku pracy</p> <p>S6. Relatywnie korzystna sytuacja na regionalnym rynku pracy.</p> <p>S7. Dobrze rozwinięta infrastruktura edukacyjna –</p>	<p>Zdrowie</p> <p>W1. Relatywnie wysoka śmiertelność osób w wieku 50-59, znacznie gorszy od przeciętnego w kraju stan zdrowia społeczeństwa.</p> <p>W2. Nierównomierne rozmieszczenie infrastruktury służby zdrowia oraz niedoinwestowanie i zły stan techniczny infrastruktury zdrowotnej.</p> <p>W3. Większość placówek medycznych wymagająca remontów, modernizacji i poprawy wyposażenia, przy równoczesnej trudnej sytuacji finansowej tych placówek.</p> <p>W4. Wzrost liczby uzależnionych środkami psychoaktywnych.</p> <p>Kapitał ludzki na rynku pracy</p> <p>W5. Niski poziom aktywności zawodowej oraz najniższy w kraju wskaźnik aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych</p> <p>W6. Wysoka liczba bezrobotnych, szczególnie w wieku 25-34 lata, w tym wysoki odsetek osób długoterminowo bezrobotnych nie posiadających uprawnień do zasiłku.</p>

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

<p>różnorodność szkół na wszystkich poziomach edukacji, specjalistyczne perspektywiczne kierunki kształcenia, wysoki potencjał akademicki.</p> <p>S8. Wzrost poziomu wykształcenia podnoszący szanse mieszkańców na rynku pracy.</p> <p>S9. Wzrost poziomu wykształcenia wśród osób niepełnosprawnych.</p>	<p>W7. Dyskryminacja na rynku pracy osób w wieku produkcyjnym niemobilnym (66-60/65 lat).</p> <p>W8. Ograniczony dostęp kobiet do rynku pracy, ubożenie kobiet.</p> <p>W9. Wysoki odsetek osób z wykształceniem nieadekwatnym do potrzeb rynku pracy.</p>
<p>Sytuacja społeczna i infrastruktura społeczna</p> <p>S10. Silne poczucie tożsamości społeczności lokalnych.</p> <p>S11. Znaczący potencjał organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy społecznej.</p> <p>S12. Zróżnicowany system instytucji pomocy społecznej oferujący szeroki zakres usług osobom wymagającym wsparcia.</p>	<p>Sytuacja społeczna i infrastruktura społeczna</p> <p>W10. Głębokie, niekorzystne zmiany struktury demograficznej regionu wyrażające się ujemnym przyrostem naturalnym, ujemnym saldem migracji, spadkiem liczby mieszkańców, „starzeniem się” społeczeństwa, oraz należące do najmniej korzystnych w kraju zmiany wskaźników obciążenia demograficznego.</p> <p>W11. Lokalne braki w sieci infrastruktury społecznej niezbędnej do łączenia aktywności zawodowej kobiet z obowiązkami rodzinnym (żłobki, przedszkola, świetlice).</p>
<p>Rewitalizacja i przestrzeń</p> <p>S13. Rosnące zaangażowanie jednostek samorządu terytorialnego z województwa śląskiego w działania rewitalizacyjne, dobre doświadczenia w tym zakresie oraz postrzeganie rewitalizacji jako jednej z głównych szans rozwoju lokalnego i wykorzystywania lokalnych potencjałów.</p> <p>S14. Duża podaż przemysłowych terenów i obiektów możliwych do niekonwencjonalnego zagospodarowania na cele rekreacyjne, edukacyjne, zdrowotne, gospodarcze bądź</p>	<p>W12. Słabo rozwinięta sieć infrastruktury pomocy społecznej na obszarach wiejskich oraz w północnej części województwa.</p> <p>W13. Niedopasowanie sieci infrastruktury społecznej do zmian demograficznych.</p> <p>W14. Tendencje do dziedziczenia niskiego statusu społecznego oraz postaw bierności i roszczeniowości.</p> <p>W15. Brak aktualizacji kryteriów dochodowych uprawniających do świadczeń pomocy</p>

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

<p>kulturalne.</p> <p>S15. Dobre praktyki w regionie w zakresie rewitalizacji</p>	<p>społecznej.</p> <p>W16. Relatywnie niskie zaangażowanie mieszkańców w działania organizacji społecznych.</p> <p>W17. Nasilanie się zjawisk przestępczości i patologii społecznych na obszarach dużych miast obniżające poczucie bezpieczeństwa wśród mieszkańców.</p> <p>W18. Niedożywienie i ubóstwo dzieci i młodzieży, zjawisko żebractwa dzieci i młodzieży na ulicach miast i w środkach transportu</p> <p>W19. Zjawiska migracji zawodowej będące przyczyną pojawienia się problemu euro sierot oraz dezintegracji rodzin.</p> <p>W20. Istotny problem bezdomności.</p> <p>Rewitalizacja i przestrzeń</p> <p>W21. Wysoka skala problemu rewitalizacji przekraczająca możliwości interwencji władze lokalnych – zniszczona infrastruktura komunalna, degradacja i dewastacja terenów, wymagające modernizacji budynki użyteczności publicznej, zachwianie ładu przestrzennego.</p> <p>W22. Degradacja starych dzielnic przemysłowych, centrów miast oraz ważnych dla społeczności lokalnych przestrzeni publicznych.</p> <p>W23. Częste przypadki realizacji niepełnej rewitalizacji bez zapewnienia trwałości tego</p>
---	--

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

	<p>procesu i udziału w nim społeczności lokalnych.</p> <p>W24. Chaotyczny proces suburbanizacji osłabiający część miast i dzielnic oraz powodujący deficyty infrastrukturalne w nowych miejscach osiedlania mieszkańców.</p> <p>W25. Zmiany strukturalne prowadzące do problemów społecznych, nawarstwianie się problemów społecznych w obszarach zdegradowanej tkanki miejskiej.</p> <p>W26. Znaczna część zasobów mieszkaniowych wymagająca modernizacji.</p> <p>W27. Ograniczony dostęp do infrastruktury sportowej i rekreacyjnej w stosunku do potrzeb występujących w regionie.</p> <p>W28. Bariery urbanistyczne i architektoniczne ograniczające mobilność osób niepełnosprawnych, starszych oraz niedostosowanie środków transportu i komunikacji do potrzeb tych osób.</p>
Szanse	Zagrożenia
<p>Zdrowie</p> <p>O1. Konsolidacja systemów ratownictwa oraz ochrony życia i zdrowia.</p> <p>O2. Dostępność technologii umożliwiających rozwój e-usług i nowoczesnych rozwiązań informatycznych w dziedzinie ochrony zdrowia – upowszechnianie telemedycyny, nowych</p>	<p>Zdrowie</p> <p>T1. Bariery prawne, organizacyjne, finansowe utrudniające wdrażanie innowacyjnych produktów i rozwiązań w zakresie ochrony zdrowia – ułomne rozwiązania systemowe w zakresie ochrony zdrowia, przepisy nadzoru medycznego utrudniające wejście na rynek,</p>

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

<p>usług, nowoczesnego zarządzania usługami zdrowotnymi.</p> <p>O3. Sprzyjająca polityka UE dotycząca branży medycznej – dostępność funduszy europejskich dla branży medycznej.</p> <p>O4. Podnoszenie wiedzy i świadomości konsumentów w zakresie zasad zdrowego żywienia i profilaktyki chorób.</p>	<p>deficyty w refundacji usług zdrowotnych.</p> <p>T2. Niedostateczna profilaktyka i promocja zdrowia wśród dzieci i młodzieży.</p> <p>T3. Zbyt mała w stosunku do potrzeb liczba gerontologów i lekarzy geriatrów. w szpitalach geriatrycznych.</p> <p>T4. Nieukształtowane mechanizmy transferu wiedzy do przemysłu medycznego.</p>
<p>Kapitał ludzki na rynku pracy</p> <p>O5. Aktywizacja osób niepełnosprawnych w społeczeństwie – realizacja programów na rzecz aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych, wzrost świadomości społecznej dotyczącej barier funkcjonowania osób niepełnosprawnych w społeczeństwie i na rynku pracy.</p> <p>O6. Rozwijająca się idea przedsiębiorczości społecznej oraz prawne ułatwienia dla tworzenia przedsiębiorstw społecznych.</p>	<p>T5. Brak wspólnych standardów UE w obszarze e-zdrowia.</p> <p>T6. Dekapitalizacja infrastruktury ICT jednostek ochrony zdrowia.</p> <p>T7. Niepełna wiedza w zakresie rozwiązań e-zdrowia u dostawców ICT.</p>
<p>Sytuacja społeczna i infrastruktura społeczna</p> <p>O7. Korzystna polityka UE dotycząca wykluczenia społecznego: presja na dostosowanie standardów i zindywidualizowanie opieki nad osobami zależnymi do wymogów UE, możliwość dofinansowania programów na rzecz wykluczenia społecznego z Funduszy Strukturalnych, stworzenie europejskiej platformy współpracy w zakresie walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym.</p>	<p>Kapitał ludzki na rynku pracy</p> <p>T8. Powszechne we współczesnej gospodarce zjawisko bezrobocia wśród ludzi młodych oraz poszerzająca się grupa tzw. ubogich pracujących.</p> <p>T9. Pogłębianie dysproporcji w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego pomiędzy „obszarami rozwoju” a „obszarami stagnacji”.</p> <p>Sytuacja społeczna i infrastruktura społeczna</p> <p>T10. Brak spójnego systemu diagnozowania</p>

**WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020**

<p>O8. Rozwój form pomocy osobom wykluczonym społecznie (kluby, centra integracji społecznej).</p> <p>O9. Wzrost świadomości społecznej związanej z potrzebami osób niepełnosprawnych.</p> <p>O10. Wzrost liczby dzieci i młodzieży posiadających komputer w domu, ułatwienia dostępu do nowoczesnych środków komunikowania (Internet) oraz łatwiejszy dostęp do zasobów i usług edukacyjnych.</p> <p>O11. Rozwój form aktywności dla osób starszych np.: uniwersytety trzeciego wieku.</p> <p>Rewitalizacja i przestrzeń</p> <p>O12. Dostępność środków Unii Europejskiej – np. Inicjatywa JESSICA.</p> <p>O13. Możliwość czerpania wzorców i doświadczeń z innych regionów w kraju jak i europejskich (dotyczących udanych rewitalizacji).</p>	<p>problemów społecznych.</p> <p>T11. Ograniczenie perspektyw edukacyjnych dla ludzi młodych – niedoinwestowanie infrastruktury edukacyjnej, zmiana systemu finansowania edukacji wyższej podnosząca koszty ponoszone przez studentów.</p> <p>T12. Rosnące koszty funkcjonowania osób starszych i niepełnosprawnych w społeczeństwie – drożejący sprzęt specjalistyczny i rosnące koszty rehabilitacji.</p> <p>T13. Niska świadomość społeczna dotycząca problemu niepełnosprawności.</p> <p>T14. Słabe podstawy formalno-prawne i instytucjonalne dla rozwoju dialogu obywatelskiego i społecznego, ekonomii społecznej oraz poradnictwa prawnego i obywatelskiego.</p> <p>T15. Brak polityki mieszkaniowej państwa.</p> <p>Rewitalizacja i przestrzeń</p> <p>T16. Brak systemowych rozwiązań w zakresie rewitalizacji zdegradowanych terenów miejskich, przemysłowych i powojсковych.</p>
---	--

PRIORYTET X. WZMOCNIENIE POTENCJAŁU EDUKACYJNEGO REGIONU

Potencjał edukacyjny województwa śląskiego, w sensie liczbowym, należy ocenić jako wysoki. Wynika to oczywiście z wysokiego poziomu urbanizacji oraz dużego skupiska ludności

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

co ułatwiało w przeszłości kształtowanie sieci placówek edukacyjnych różnych szczebli. Warto też zwrócić uwagę na atut urozmaicenia placówek edukacyjnych oraz realizowanych kierunków kształcenia. Ostatnie kilkanaście lat to okres dynamicznego wzrostu liczby uczelni oraz studentów w województwie śląskim. Jednak przedstawione w analizie SWOT czynniki wskazują na szereg zjawisk i problemów wymuszających podjęcie radykalnych działań w ramach tego priorytetu; za kluczowe należy uznać:

- głębokie zmiany demograficzne podważające dotychczas ukształtowaną przestrzenną strukturę placówek edukacyjnych,
- pojawienie się w związku ze zmianami demograficznymi nadmiarów w potencjale placówek edukacyjnych, w szczególności zbyt duża liczba nauczycieli w stosunku do zmniejszającej się liczby uczniów,
- pogłębiające się rozbieżności pomiędzy efektami kształcenia a potrzebami rynku pracy oraz niska dynamika dostosowań kierunków i programów kształcenia do potrzeb zgłaszanych przez pracodawców,
- trudności w samodzielnym kształtowaniu swoich karier przez mieszkańców, zwłaszcza młodych, w sytuacji dynamicznych zmian na rynku pracy oraz poszerzającej się ofercie kształcenia,
- rosnącą konkurencję innych polskich metropolii przyciągających swoją ofertą edukacyjną i atrakcyjnymi warunkami życia młodych i uzdolnionych mieszkańców regionu.

Sily	Słabości
<p>S1. Duża liczba przedszkoli, szkół podstawowych, gimnazjów, liceów ogólnokształcących, szkół artystycznych zawodowych, szkół zawodowych i zasadniczych szkół zawodowych, szkół policealnych i szkół wyższych.</p>	<p>W1. System edukacji niedostosowany do dynamiki zmian oraz potrzeb rynku pracy.</p> <p>W2. Niewystarczająco rozwinięty system doradztwa edukacyjno-zawodowego.</p>
<p>S2. Wysoki poziom urbanizacji i wiążący się z tym ułatwiony dostęp do infrastruktury edukacyjnej różnych szczebli.</p>	<p>W3. Zbyt duża liczba nauczycieli w stosunku do spadającej liczby uczniów.</p> <p>W4. Niewystarczające wyposażenie szkół</p>

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

<p>S3. Należąca do najwyższych w kraju liczba studentów szkół wyższych, nauczycieli akademickich, słuchaczy studiów podyplomowych, uczestników studiów doktoranckich.</p>	<p>w infrastrukturę edukacyjną.</p>
<p>S4. Wzrastający wskaźnik młodzieży (19-24 lat) podejmującej naukę na studiach wyższych w regionie.</p>	<p>W5. Niski poziom wykorzystania metod ICT w kształceniu.</p>
<p>S5. Uczestnictwo w programach wymiany studentów.</p>	<p>W6. Niska zdawalność egzaminów z nauk matematyczno-przyrodniczych.</p>
<p>S6. Wysoki poziom zdawalności egzaminów humanistycznych – powyżej średniej krajowej.</p>	<p>W7. Spadek liczby osób uczących się języków obcych poza angielskim.</p>
<p>S7. Wzrastający odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym.</p>	<p>W8. Niezadawalający udział w kształceniu ustawicznym.</p>
<p>S8. Wzrastająca liczba przedszkoli w regionie.</p>	<p>W9. Niewielkie zainteresowanie kierunkami ścisłymi na rzecz kierunków humanistycznych.</p>
	<p>W10. Relatywnie niskie liczba studentów w wieku 19-24 lata.</p>
	<p>W11. Relatywnie niska liczba absolwentów studiów na 10 tys. ludności.</p>
	<p>W12. Mała liczba skonsolidowanych kampusów akademickich w regionie.</p>
	<p>W13. Niska jakość oferty edukacyjnej części szkół wyższych.</p>
	<p>W14. Emigracja ograniczająca liczbę uczniów i studentów w regionie.</p>
	<p>W15. Niezadawalający poziom właściwego zagospodarowania czasu wolnego dzieci</p>

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

	<p>i młodzieży.</p> <p>W16. Zróżnicowanie dostępu do kształcenia mieszkańców miast i obszarów wiejskich, w tym zbyt niski poziom wykształcenia ludności wiejskiej.</p>
Szanse	Zagrożenia
<p>O1. Wzrastająca świadomość wartości edukacji i wzrost aspiracji edukacyjnych społeczeństwa.</p> <p>O2. Wzrost zatrudnienia absolwentów kierunków matematyczno-przyrodniczych i technicznych.</p> <p>O3. Rozwój gospodarki opartej na wiedzy generującej miejsca pracy dla wykwalifikowanych absolwentów.</p> <p>O4. Udział Polski w międzynarodowych badaniach edukacyjnych i ich wykorzystywanie dla modyfikowania kierunków i programów kształcenia.</p> <p>O5. Dalszy rozwój technologii teleinformatycznych umożliwiających rozwój usług e-edukacyjnych.</p> <p>O6. Programy i środki unijne wspierające rozwój edukacji oraz wspierające uczniów i studentów, w tym programy wymiany międzynarodowej dla uczniów/studentów.</p> <p>O7. Rosnące zainteresowanie podmiotów sektora kultury oraz organizacji pozarządowych realizacją działań w zakresie edukacji.</p>	<p>T1. Zmiany demograficzne wymuszające przekształcenie sieci placówek edukacyjnych oraz redukcję ich liczby.</p> <p>T2. Duży udział wydatków z budżetów lokalnych na edukację skłaniający do poszukiwania oszczędności w tej dziedzinie.</p> <p>T3. Sceptycyzm słabiej wykształconych osób do podnoszenia własnych kwalifikacji.</p> <p>T4. Zjawisko wewnętrznej segregacji uczniów w szkołach związane z problemem wykluczenia społecznego (majątność rodziny).</p> <p>T5. Słaby dostęp do informacji o perspektywach kariery po różnych ścieżkach edukacyjnych – ryzyko upowszechniania „tanich” i „łatwych” kierunków studiów.</p> <p>T6. Niewystarczający system analiz i prognoz rynku pracy dotyczących zapotrzebowania na absolwentów o określonych kwalifikacjach.</p> <p>T7. System edukacji w zbyt małym stopniu nastawiony na kształcenie kluczowych kompetencji koniecznych w życiu społecznym,</p>

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

	<p>obywatelskim i na rynku pracy.</p> <p>T8. Słabe upowszechnienie i mała efektywność form uczenia się dorosłych, co powoduje trudności w dostosowywaniu się pracowników do ciągle zmieniających się wyzwań rynku pracy.</p> <p>T9. Stosunkowo niskie płace w edukacji.</p> <p>T10. Zbyt często zmieniający się program nauczania w szkołach („permanentna reforma”).</p> <p>T11. Niewystarczający monitoring, a także ewaluacja systemu edukacji.</p>
--	--

PRIORYTET XI. SPRAWNA ADMINISTRACJA

Administracja należy do tych sfer funkcjonowania regionu, w których w ostatnich latach zaszły najdalej idące zmiany. Samorządy terytorialne postawione przed nowymi wyzwaniami związanymi z dostosowaniem się do nowych warunków społecznych i gospodarczych oraz wykorzystywaniem środków unijnych zmodyfikowały istotnie zarówno zakres jak i sposób swojego działania. Nie oznacza to jednak, że proces zmian można uznać za zakończony. Wręcz przeciwnie, dalsze podnoszenie sprawności administracji warunkuje powodzenie realizacji przedsięwzięć w innych opisywanych priorytetach. Do kluczowych kwestii wymagających szczególnej uwagi należy zaliczyć relacje między administracją a społeczeństwem oraz podmiotami sektora biznesowego i obywatelskiego. Główną barierą funkcjonowania administracji jest niski poziom zaufania, którym jest obdarzana przez inne podmioty. Problem ten jest wzmacniany przez nagłaśniane zjawiska korupcyjne oraz konflikty w polityce oddalające obywateli od rządzących. Administracja przegrywa również swoistą konkurencję z biznesem, zwłaszcza o nowe, kreatywne kadry.

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

Uwarunkowaniami, które mogą wspierać realizację priorytetu jest rozwój technologii informatycznych umożliwiających zbliżenie do społeczeństwa oraz usprawnienie obsługi klientów, a także wdrażanie nowych technologii w pracy urzędów. Wsparciem dla realizacji priorytetu jest skoncentrowanie w regionie uczelni, szkół, jednostek B+R, które mogą zasilać administrację w wiedzę, kadry i technologie. Równocześnie, zapotrzebowanie administracji na tego typu zasoby może stanowić czynnik wspierający rozwój podmiotów we wskazanych sektorach.

Sily	Słabości
S1. Dostępność wykwalifikowanej kadry, kształconej przez szkoły i uczelnie w regionie, umożliwiająca wzmocnienie kadrowe administracji.	W1. Zmniejszająca się liczba osób dobrze oceniających pracę urzędników w zakresie rzetelności i dokładności, a także szybkiego świadczenia usług i udzielania pomocy klientom oraz wzbudzania zaufania i poczucia bezpieczeństwa.
S2. Silny ośrodek akademicki w dziedzinie nauk z zakresu prawa, administracji, organizacji i zarządzania.	W2. Niski stopień współpracy instytucjonalnej przy realizacji zadań publicznych, brak wypracowanych zasad, norm i procedur.
S3. Jednostki naukowe, badawczo-rozwojowe oraz zespoły zajmujące się badaniem zagadnień interesujących dla administracji.	W3. Ograniczenia dostępności do instytucji zlokalizowanych w centrach większych miast ze względu na brak parkingów (w tym przypadku słabość rekompensowana dobrymi połączeniami transportu zbiorowego).
S4. Ciągłość i stabilność władzy na poziomie regionalnym oraz w większości jednostek samorządu terytorialnego.	W4. Niewystarczający stopień synchronizacji (unifikacji) usług elektronicznych.
S5. Dogodna dostępność placówek administracji publicznej dla mieszkańców.	W5. Niski poziom rozwoju społeczeństwa obywatelskiego przejawiający się małym zaangażowaniem w działalność NGO's, nikłym zainteresowaniem procesami rozwoju lokalnego, małym udziałem w konsultacjach
S6. Rozwijająca się sieć e-usług (SEKAP).	
S7. Wzrost liczby przedsiębiorstw wykorzystujących Internet w kontaktach z administracją publiczną.	

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

<p>S8. Doświadczenie i rosnąca sprawność w wykorzystywaniu funduszy europejskich przez samorządy terytorialne</p> <p>S9. Rosnąca świadomość samorządów lokalnych dotycząca konieczności współpracy z sąsiednimi ośrodkami, w tym w ramach aglomeracji i jej obszarów funkcjonalnych.</p> <p>S10. Pozytywne postawy urzędników zajmujących się problematyką rozwoju – wzrost kompetencji planistycznych i programowych, otwartość na zmiany i innowacyjność, autentyczne zainteresowanie powodzeniem realizowanych działań oraz rozwojem lokalnym lub regionalnym.</p> <p>S11. Procesy integracji pracowników różnych jednostek administracji publicznej wynikające z kontaktów bezpośrednich w trakcie licznych spotkań roboczych oraz współpracy w realizacji projektów.</p> <p>S12. Zmiany pokoleniowe zachodzące w administracji.</p>	<p>społecznych i niską frekwencją wyborczą.</p>
<p>Szanse</p>	<p>Zagrożenia</p>
<p>O1. Postrzeganie pracy w administracji publicznej jako pewnej i dającej gwarancje bezpieczeństwa socjalnego.</p> <p>O2. Rosnące zainteresowanie wykorzystywaniem ICT, w tym jako wsparcie dla działalności administracji publicznej.</p> <p>O3. Wzrost świadomości politycznej na temat wagi</p>	<p>T1. Społeczne oczekiwania niskich kosztów administracji przy równoczesnych wysokich oczekiwaniach jakościowych – ocena administracji przez pryzmat liczby zatrudnionych, a nie zakresu wykonywanych zadań.</p> <p>T2. Niekonkurencyjny względem oferty biznesowej poziom wynagrodzeń w administracji</p>

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

<p>procesów cyfryzacji i profesjonalizacji administracji (Ministerstwo ds. administracji i cyfryzacji).</p> <p>O4. Zwiększona dostępność do usług oferowanych przez wyspecjalizowane i doświadczone podmioty gospodarcze z dziedziny cyfryzacji administracji.</p> <p>O5. Absorpcja rozwiązań biznesowych w administracji.</p> <p>O6. Promowanie społeczeństwa obywatelskiego i podejmowanie ogólnokrajowych akcji sprzyjających angażowaniu się mieszkańców we wspólne sprawy.</p>	<p>publicznej.</p> <p>T3. Kryzys finansowy skutkujący zmniejszeniem się źródeł finansowania NGO's, innowacyjnych przedsięwzięć, działań na rzecz podnoszenia kwalifikacji kadr administracji, poprawy wyposażenia technicznego administracji.</p> <p>T4. Brak ustawy metropolitalnej utrudniającej koordynację działań, inwestycji, przedsięwzięć podejmowanych przez samorządy w aglomeracjach.</p> <p>T5. Słaby potencjał powiatów ziemskich.</p> <p>T6. Obserwowany w skali kraju niski poziom zaufania pomiędzy sektorem biznesu a administracją.</p> <p>T7. Niskie zaufanie do polityków w kraju przekładające się na postrzeganie polityków lokalnych i regionalnych oraz urzędników.</p> <p>T8. Niski poziom kapitału społecznego w kraju.</p> <p>T9. Rosnąca liczba przepisów (nadregulacja życia społeczno-gospodarczego).</p> <p>T10. Korupcja w administracji skutkująca obniżaniem efektywności decyzji administracyjnych oraz obniżająca zaufanie społeczne.</p> <p>T11. Wykluczenie cyfrowe zagrażające jednostkom nie wdrażającym rozwiązań ICT.</p>
---	---

WSTĘPNY PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

	<p>T12. Zwiększające koszty zabezpieczeń systemów informatycznych i społeczne obawy dotyczące korzystania z usług e-administracji.</p> <p>T13. Problem praw autorskich przy zakupie systemów informatycznych – wysokokosztowe odnawianie licencji etc.</p>
--	--

ZAŁĄCZNIK NR 4. Wykaz tabel

Tabela 1. Cel główny RPO WSL 2014-2020 i strategia jego osiągnięcia	58
Tabela 2. Mapa relacji pomiędzy zidentyfikowanymi wyzwaniami rozwojowymi a priorytetami RPO WSL 2014-2020	60
Tabela 3. Odniesienie priorytetów RPO WSL 2014-2020 do dokumentów strategicznych.....	75
Tabela 4. Plan finansowy RPO WSL 2014-2020 według rocznych zobowiązań	144
Tabela 5. Plan finansowy RPO WSL 2014-2020 określający, dla całego okresu programowania, kwotę łącznych środków finansowych stanowiących wsparcie z funduszy oraz kwotę współfinansowania krajowego, według priorytetów	145
Tabela 6. Koncentracja tematyczna środków, zgodnie z przepisami dotyczącymi EFRR	146
Tabela 7. Koncentracja tematyczna środków, zgodnie z przepisami dotyczącymi EFS	146
Tabela 8. Przewidywana alokacja na projekty kluczowe, projekty systemowe, Programy Rozwoju Subregionów, inżynierię finansową według priorytetów	147